PODRĘCZNIK

☆ DO ☆

ROZMYŚLAŃ I KAZAŃ

I.

Akademia Duchowna R.-K. w Petersburgu.

WARSZAWA. — DRUK SYNÓW ST. NIEMIRY, PLAC WARECKI 4.

Ks. Jerzy Patiss.
T. J.

PODRĘCZNIK
DO
ROZMYŚLAŃ I KAZAŃ
NA
NIEDZIELE CAŁEGO ROKU

spolszczył
Ksiądz Antoni Chmielowski.
M. Ś. T.

WARSZAWA.— PETERSBURG.
1907.

№ 2495.

APPROBATUR.

Datum Petropoli die 26 Maii 1907 a.

Vicarius Capitularis Mohyleviensis

Praelatus **Denisewicz.**

Secretarius

L. S.

F. Ostrowski
M. S. Th.

SZANOWNYM

ALUMNOM

AKADEMII DUCHOWNEJ
RZYMSKO-KATOLICKIEJ W PETERSBURGU

TĘ PRACĘ POŚWIĘCA

Ks. A. Ch.

13/VI.
1907.

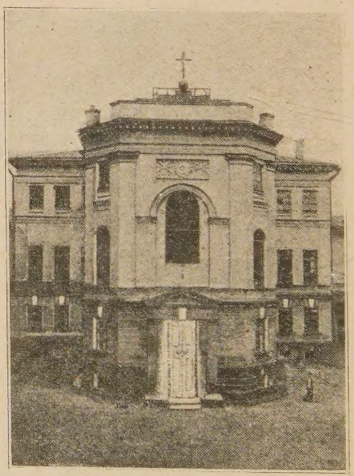

Kaplica Akademii Duchownej R.-K. w Petersburgu.

SŁOWO WSTĘPNE.

W książce, którą bierzesz do ręki, miły czytelniku, wyjaśniają się Ewangelie i Lekcye na niedziele w ciągu roku kościelnego przypadające. Rzecz tak jest ułożona, aby na każdy dzień w tygodniu było jedno rozmyślanie i na każdą niedzielę przy małej z twojej strony pracy dwa lub trzy kazania. Nietylko teksty Pisma Świętego służą do wyjaśnienia, ale i odpowiednie wyjątki z Ojców Kościoła.

Pierwsze dni tygodnia, poniedziałek, wtorek i środa, obejmują zwykle Ewangelię; następne zaś, czwartek, piątek i sobota, Lekcyę każdej niedzieli. Wyjaśnienia uskuteczniają się w trzech punktach, każdy zaś punkt rozważa się pod trojakim względem. Na koń-

cu każdego punktu znajduje się zastosowanie praktyczne tego, co wyjaśnieniu podlegało.

Wyjątki same przez się, tak z Pisma Świętego jak z Ojców Kościoła, w krótkości jeno napomykają o tem, co ma być obszerniej rozwinięte, czy-to ustnie czy piśmiennie. Tak jednak są dobrane, że nasuwają wielką obfitość myśli i że uważny czytelnik bez wielkiego trudu może to uskutecznić, co zamierzył.

Tekst do kazań potrzebny umieszcza się zwykle na samym początku. Wstęp z Ewangelii czy Lekcyi, pomyślawszy chwilkę, łatwo wysnuć można; będzie to zarazem i osnowa kazania. W przeprowadzeniu zamierzonej treści Pismo Święte i Ojcowie Kościoła wielką pomoc okażą, znacznie siły twoje wesprą, tak, że to co z pod pióra twego wyjdzie po części za własny utwór uważane być może. Zastosowanie do życia przy końcu każdego punktu jest wskazane; jasny i jędrny wniosek stąd sam przez się wypływa. Tak się rzecz ma, kiedy idzie o kazania z tej książki.

Co się rozmyślań tyczy, to również znajduje się tu materyał nader obfity na każdy dzień. Za dodaniem modlitwy przygotowawczej, wstępu krótkiego i aktu strzelistego przy

końcu, masz rozmyślanie gotowe. Tak, że co na kazaniu powiedzieć zamierzasz, to sobie poprzedniem rozmyślaniem przygotowujesz.

Więc i sam z tej książki będziesz miał czytelniku miły pokarm duchowy na każdy dzień i owieczki Chrystusowe twej pieczy powierzone. Życzliwym tylko bądź i chętnie tej książki używaj, a Pan Najwyższy, *co sam jeden wszystkiemu wzrost dawa,* opieką cię swoją otoczy i pracę twoję nad duszami użyźni, tak, że przepełniony wdzięcznością uwielbiać Go po wsze czasy nie przestaniesz.

Ks. A. Ch.

W dzień Ś. Stanisława Biskupa i Męczennika.
1907 r.

NIEDZIELA I-A ADWENTU.

„I będą znaki na słońcu, i księżycu i gwiazdach.“ *Łuk. 21. 25.*

I.

„*I będą znaki.*“ 1. Znakiem nazywamy rzecz, która swojem pojawieniem się daje nam znać o innej rzeczy, z nią związek mającej. Dym naprzykład, gdy się ukaże, znakiem jest ognia, nieopodal roznieconego. Gdy więc Chrystus Pan mówi: „Będą znaki,“ to rozumieć mamy, że ukażą się oczom naszym zjawiska, które nas powiadomią o innych zjawiskach, straszniejszych bezporównania. „Ten Wybawiciel i Zbawiciel czyniący znaki i dziwy na niebie i na ziemi.“[1]) 2. Powtóre, gdy sam Pan znaki przyszłe zapowiada, to wie-

[1]) Dan. 6. 27.

rzyć mamy, że to nie będą znaki powszednie, zwyczajne; ale niezwykłe i rzeczy niezmiernej doniosłości wskazujące. „Wielkie i dziwne są sprawy twoje Panie.“ [1]) 3. Potrzecie, mocno przeświadczeni bądźmy, że znaki i to co one zapowiadają, niewątpliwie nastąpi; ponieważ Pan wszystko wiedzący i zapowiadający, ani się omylić, ani omylonym być nie może. „Niebo i ziemia przeminą, ale słowa moje nie przeminą.“ [2]) Wszystkim ludziom te znaki zapowiedział, abyśmy wiedzieli, że one nas wszystkich dotyczą i że dla nas wszystkich są wielkiej wagi; czasu jednak w którym nastąpią nie wyjawił. „Więc z wiarą, obawą i gotowością zawsze ich oczekiwać winniśmy. „Przetoż i wy bądźcie gotowi.“ [3])

II.

„*Na słońcu, i księżycu i gwiazdach.*“ 1. Te znaki ukażą się na niebie, przez wszystkich będą widziane, nikt im przeszkody postawić nie będzie mógł, nikt usunąć, nikt ukryć. 2. Ukażą się „na słońcu“, owem większem świetle które przewodniczy dniowi; i „na księżycu“, owem mniejszem świetle które przy-

[1]) Obj. 15. 3. [2]) Łuk. 21. 33. [3]) Mat. 24. 44.

świeca nocy, i „na gwiazdach“ które ozdabiają sklepienie niebieskie, a w braku księżyca rozpraszają ciemności nocne — słowem, na ciałach świata najwydatniejszych i zarazem najpotrzebniejszych. 3. Znaki się te ujawnią tak. „Słońce się zaćmi i księżyc nie da światłości swojej, a gwiazdy będą padać z nieba, i mocy niebieskie poruszone będą.“ [1]) Światła niebieskie swej jasności ziemię pozbawią i wszystko się w ciemnościach pogrąży. „Nadto, ogień przed nim uprzedzi i zapali wokoło nieprzyjacioły jego. Oświeciły błyskawice jego okrąg ziemi.“ [2]) Stwórca więc i Pan wszystkiego objawi potęgę swoję, i majestat swój okaże w sprawiedliwości. „Oznajmiły niebiosa sprawiedliwość jego, i oglądali wszyscy ludzie chwałę jego.“ [3])

III.

Co te znaki oznaczać będą? 1. Gniew Boży względem grzeszników, którzy światło dzienne kalali grzechami we dnie popełnianymi, a światło nocne grzechami w nocy dokonywanymi. „Ojcze, zgrzeszyłem przeciw niebu i przed tobą.“ [4]) 2. Pomstę Bożą nad nieprzyjacioły jego, odejmując im to, bez

[1]) Mat. 24. 29. [2]) Ps. 96. 3 4. [3]) Ps. 96. 6 [4]) Łuk 15. 21.

czego żyć nie mogą. „Ustało wesele bębnów, ustało wykrzykiwanie radujących się, umilkła wdzięczność cytry.—Opuszczone jest wszelkie wesele, przeniosło się wesele ziemi[1])—śmiech będzie zmięszan z żałością.“[2]) 3. Zbliżający się dzień ostatecznego sądu. „Dzień Pański przyjdzie, w który niebiosa z wielkim szumem przeminą,[3]) potem dla grzeszników nadejdzie wieczna noc, gdy żaden nie będzie mógł sprawować,“[4]) i będą wyrzuceni w ciemności zewnętrzne: tam będzie płacz i zgrzytanie zębów.“[5])—„Dzień Pański, jako złodziej w nocy, tak przyjdzie.“[6]) Więc bądźcie gotowi, bo godziny, której się nie domniemacie, Syn Człowieczy przyjdzie.[7])

PONIEDZIAŁEK.

„Na ziemi uciśnienie narodów.“
Łuk. 21. 25.

I.

Uciśnienie. 1. Ze strony ludzi. „Bo usłyszycie wojny i wieści o wojnach—powstanie bowiem naród przeciwko narodowi, i królestwo przeciwko królestwu.“[8]) 2. Ze strony ciała i duszy. „I będą mory i głody.“[9]) — I wiele fałszywych proroków powstanie, i wie-

[1]) Iz. 24. 8. 11. [2]) Prz. 14. 13. [3]) 2. Piotr. 3. 10. [4]) Jan. 9. 4. [5]) Mat. 8. 12. [6]) 1 Tes. 5. 2. [7]) Łuk. 12. 40. [8]) Mat. 24. 6. 7. [9]) Mat. 24. 7.

lu zwiodą.“[1]) 3. Ze strony ziemi i morza. „Będą drżenia ziemi po miejscach.“[2])—Uciśnienie narodów dla zamieszania szumu morskiego i nawałności; i będą ludzie schnąć ze strachu i oczekiwania tych rzeczy, które będą przychodzić na wszystek świat.“[3]) „Przeto najmilsi na to czekając, starajcie się, abyście niezmazani i nienaruszeni od niego znalezieni byli w pokoju, a nieskwapliwość Pana naszego rozumiejcie zbawieniem.“[4])

II.

Uciśnienie. 1. Ze strony powietrza. „Przeciwko im stanie wiatr mocny, i jako wicher rozwieje je, i obróci w pustynię wszystką ziemię nieprawość ich, a złość wywróci stolicę mocarzów.“[5]) 2. Ze strony ognia. „Niebiosa które teraz są, i ziemia, temże słowem odłożone są, zachowane ogniowi na dzień sądu i zginienia niepobożnych ludzi.“[6]) — „A żywioły od gorąca rozpuszczą się, a ziemia i dzieła, które na niej są, popalone będą.“[7]) 3. Ze strony Sędziego przychodzącego. „A tedy ujrzą Syna Człowieczego przychodzącego w obłoku, z mocą wielką i majestatem.“[8])—A naonczas się ukaże znak Syna

[1]) Mat. 24. 11. [2]) Mat. 24. 7. [3]) Łuk. 21. 25. 26. [4]) 2. Piotr. 3. 14. 15. [5]) Mądr. 5. 24. [6]) 2. Piotr. 3. 7. [7]) 2 Piotr. 3. 10. [8]) Łuk. 21. 27.

Człowieczego na niebie, i tedy będą narzekać wszystkie pokolenia ziemi,“ [1]) to jest, wszyscy ludzie bezbożni, którym krzyż Chrystusa był zgorszeniem albo głupstwem, i którzy Bożego Sędziego grzechami swoimi obrażali i znieważali. „Więc miejcie się na pieczy, aby kiedy nie były obciążone serca wasze obżarstwem i opilstwem, i staraniem tego żywota, ażeby na was z trzaskiem on dzień nie przypadł; albowiemci, jako sidło przypadnie na wszystkie, którzy siedzą po wszystkiej ziemi.“ [2])

III.

Uciśnienie. 1. Na ukaranie złych. „Weźmie za wszelakie uzbrojenie zapalczywość jego, i przyzbroi stworzenie na pomstę nieprzyjaciół. — I będzie z nim walczył okrąg świata przeciw szalonym.“ [3]) „Albowiem wszystko, cośmy otrzymali na użytek żywota, zamieniamy w winę. Słusznie więc wszystko nas gnębi.“ [4]) 2. Na oczyszczenie wszelkiego stworzenia, każde bowiem czyste z rąk Stwórcy wyszło, przez grzechy jeno ludzkie splamione zostało; przeto „Oczekiwanie stworzenia oczekuje objawienia Synów Bożych. Bo próżności poddane jest stworzenie, nie do-

[1]) Mat. 24. 30. [2]) Łuk. 21. 34. 35. [3]) Mądr. 5. 18. 21. [4]) S. Grz. hom. 25. in Evang.

browolnie, ale dla tego który je poddał pod nadzieją; bo i samo stworzenie będzie wyswobodzone z niewolstwa skażenia na wolność chwały Synów Bożych. Wiemy bowiem, iż wszystko stworzenie wzdycha i jako rodząca boleje aż dotąd.“ [1])—„Nowych niebios i nowej ziemi oczekujemy wedle obietnic jego, w których sprawiedliwość mieszka.“ [2]) 3. Dla próby i pociechy dobrych. „A to gdy się dziać pocznie, poglądajcież a podnoście głowy wasze, boć się przybliża odkupienie wasze.“ [3]) Więc: „Gdy to wszystko ma się zepsować, jakimi wam potrzeba być w świętem obcowaniu i w pobożnościach, oczekując i śpiesząc się na przyjście dnia Pańskiego, przez który niebiosa gorejące rozpuszczą się i żywioły od gorącości ognia stopnieją.“ [4])

WTOREK.

„Ujrzą Syna Człowieczego przychodzącego.“
Łuk. 21. 27.

I.

Przychodzącego jako miłosierdzie przez wcielenie, skutkiem którego 1. Syn Boży stał się człowiekiem. „Który będąc w postaci Bożej, nie poczytał za drapiestwo, że był rów-

[1]) Rzym. 8. 19. 23. [2]) 2. Piotr. 3. 13. [3]) Łuk. 21. 28. [4]) 2. Piotr. 3. 11. 12.

nym Bogu, ale wyniszczył samego siebie, przyjąwszy postać sługi, stawszy się na podobieństwo ludzi, i postawą naleziony jako człowiek.“ [1]) Skutkiem którego 2. człowiek stał się Bogiem, ponieważ naturę ludzką Syn Boży przyjął na siebie. „Z których-to Ojców jest Chrystus wedle ciała, który jest nad wszystkiem Bóg błogosławiony na wieki.“ [2]) „Stąd Bóg stał się człowiekiem, aby człowiek został Bogiem.“ [3]) Skutkiem którego 3. Bóg-Człowiek ofiarował się naprzód Ojcu Przedwiecznemu jako ofiara błagalna za rodzaj ludzki. „Wchodząc na świat mówi (Chrystus do Ojca): niechciałeś ofiary i obiaty, aleś mi ciało sposobił; całopalenia za grzech nie upodobały ci się. Tedym rzekł: oto, idę, na początku ksiąg napisano jest o mnie, abym czynił, Boże! wolę twoję.“ [4]) Więc: „Teraz bliższe jest nasze zbawienie.“ [5]) — „Oto teraz czas przyjemny, oto teraz dzień zbawienia.“ [6])

II.

Przychodzącego jako łaska przez udzielanie się, przeto 1. wszyscy wierni winni serca swoje przygotowywać Zbawicielowi na przybytki miłe. „Którzy się boją Pana, przygo-

[1]) Filip. 2. 6. 7. [2]) Rzym. 9. 5. [3]) Ś. Aug. Serm. 13. de temp. [4]) Żyd. 10. 5. 6.—Psal. 39. 7. 8. [5]) Rzym. 13. 11. [6]) 2. Kor. 6. 2.

tują serca swe, a przed oczyma jego poświęcą duszę swoją.“ [1]) Przeto 2. wszyscy wierni jego pragnieniu zadość czynić winni. „Kochanie moje być z synami człowieczymi.“ [2])—Oto stoję u drzwi, i kołacę; jeśliby kto usłyszał głos mój, i otworzył mi drzwi, wnijdę do niego, i będę z nim wieczerzał, a on ze mną.“ [3]) Przeto 3. wszyscy godnie go przyjmujący z nim się jednoczą i łaskami wszelkiemi napełniają. „Kto pożywa mego ciała, a pije moją krew, we mnie mieszka, a ja w nim. Jako mię posłał żyjący Ojciec, i ja żyję dla Ojca; a kto mnie pożywa, i on żyć będzie dla mnie.“ [4]) „Kto mię najdzie, najdzie żywot, i wyczerpnie zbawienie od Pana.“ [5]) Więc sami na sobie doznają, co powiedziano. „Gdzie obfitowało przestępstwo, łaska więcej obfitowała; aby jako grzech królował na śmierć, tak też łaska królowała przez sprawiedliwość ku żywotowi wiecznemu, przez Jezusa Chrystusa Pana naszego.“ [6])

III.

Przychodzącego jako sprawiedliwość przez sąd, skutkiem którego 1. wszyscy ludzie przed trybunałem Chrystusa Pana zgromadzą się,

[1]) Eklez. 2. 20. [2]) Przyp. 8. 32. [3]) Obj. 3. 20. [4]) Jan. 6. 57. 58. [5]) Przyp. 8. 36. [6]) Rzym. 5. 20. 21.

wszystkie ich sprawy ujawnią się, i każdy otrzyma, na co według obietnic Bożych zasłużył. „Bo się wszyscy musimy okazać przed stolicą Chrystusową, aby każdy odniósł własne sprawy ciała, według tego co uczynił, lub dobre lub złe.“ [1]) Skutkiem którego 2. źli na wieczne męki skazani będą. „Idźcie ode mnie przeklęci w ogień wieczny, który zgotowany jest diablu i aniołom jego.“ [2]) „I pójdą ci na mękę wieczną.“ [3]) Skutkiem którego 3. dobrzy do żywota wiecznego i do królestwa niebieskiego wezwani będą. „Pójdźcie błogosławieni Ojca mego, otrzymajcie królestwo wam zgotowane od założenia świata.“ [4])— „A sprawiedliwi (pójdą) do żywota wiecznego.“ [5])—„Zgrzeszył człowiek i stał się winowajcą; narodził się Bóg-Człowiek, aby uwolnił winowajcę. Człowiek więc upadł, lecz Bóg zstąpił. Upadł człowiek nędznie, zstąpił Bóg miłosiernie. Upadł człowiek przez pychę, zstąpił Bóg z łaską. — Ażeby chleb Aniołów pożywał człowiek, Pan Aniołów stał się człowiekiem. Narodził się nam w czasie według woli, aby nas zaprowadził do Ojca wieczności[6]). Więc: „Wszelki który ma tę nadzieję w nim, poświęca się, jako i on święty jest.“ [7])

[1]) 2. Kor. 5. 10. [2]) Mat. 25. 41. [3]) Mat. 25. 46. [4]) Mat. 25. 34. [5]) Mat. 25. 46. [6]) Ś. Aug. Serm. 13. de temp. [7]) 1. Jan. 3. 3.

ŚRODA.

„Boć się przybliża odkupienie wasze.“
Łuk. 21. 28.

I.

Odkupienie wasze. 1. Od gniewu Bożego przez zadosyć uczynienie Chrystusa Pana. „Byliśmy z przyrodzenia synami gniewu, jako i drudzy.“ [1]) — „Chrystus za nas umarł; daleko tedy więcej usprawiedliwieni we krwi jego, zachowani będziemy przezeń od gniewu. Bo jeśli gdyśmy byli nieprzyjaciołmi, jesteśmy pojednani z Bogiem przez śmierć Syna jego, daleko więcej pojednani, będziemy zbawieni w żywocie jego.“ [2]) 2. Od piekła przez mękę Chrystusa. „Sąd wprawdzie z jednego ku potępieniu, a łaska z wielu występków ku usprawiedliwieniu.“ [3]) — „Teraz tedy nie masz żadnego potępienia tym, którzy są w Chrystusie Jezusie, którzy nie wedle ciała chodzą.“ [4]) — „W którym mamy odkupienie przez krew jego, odpuszczenie grzechów wedle bogactw łaski jego.“ [5]) 3. Od mocy i niewoli szatańskiej przez zwycięztwo i tryumf Chrystusa. „Na to się okazał Syn Boży, aby zepsował dzieła diabelskie.“ [6])—Aby przez śmierć zepsował tego, który miał władzę śmierci,

[1]) Efez. 2. 3. [2]) Rzym. 5. 9. 10. [3]) Rzym. 5. 16. [4]) Rzym. 8. 1. [5]) Efez. 1. 7. [6]) 1. Jan. 3. 8.

to jest, diabła, i wyzwolił te, którzy dla bojaźni śmierci przez wszystek żywot podlegli byli niewoli.“[1]) — „Złupiwszy księztwa i zwierzchności, wywiódł na widok śmiele, jawnie tryumf z nich czyniąc sam przez się.“[2])—„Teraz książe tego świata precz wyrzucon będzie.“[3]) Więc: „Iżbyśmy wybawieni z ręki nieprzyjaciół naszych, bez bojaźni mu służyli w świątobliwości i sprawiedliwości przed nim po wszystkie dni nasze.“[4])

II.

Odkupienie wasze. 1. Od grzechu przez usprawiedliwienie Chrystusa Pana. „Bo jak przez nieposłuszeństwo jednego człowieka wiele ich stało się grzesznymi, tak przez posłuszeństwo jednego wiele ich stanie się sprawiedliwymi.[5])—„On zranion jest za nieprawości nasze, start jest za złości nasze; karność pokoju naszego na nim, a sinością jego jesteśmy uzdrowieni.“—„Wydał na śmierć duszę swoją, a z złośnikami jest policzon; a on grzechy mnogich odniósł, a za przestępce się modlił.“[6])—„Przez tego wszelki który wierzy, usprawiedliwion bywa.“[7]) 2. Od śmierci przez śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa.

[1]) Żyd. 2. 14. 15. [2]) Kolos. 2. 15. [3]) Jan. 12. 31. [4]) Łuk. 1. 74. 75. [5]) Rzym. 5. 19. [6]) Iz. 53. 5. 12. [7]) Dz. Ap. 13. 39.

„Jako w Adamie wszyscy umierają, tak i w Chrystusie wszyscy ożywieni będą.“ — „A ma królować, ażby położył wszystkie nieprzyjacioły pod nogi jego. A ostatnia nieprzyjaciółka będzie zniszczona śmierć.—A gdy to śmiertelne przyoblecze nieśmiertelność, tedy się stanie mowa, która jest napisana: pożarta jest śmierć w zwycięztwie.“ [1]) „Gdzie jest śmierci twe zwycięztwo? Gdzie jest śmierci oścień twój?—Lecz dzięki Bogu, który nam dał zwycięztwo przez Pana naszego Jezusa Chrystusa.“ [2]) 3. Od nieświadomości umysłu przez naukę i przykład Chrystusa. „Jeśli wy trwać będziecie przy mowie mojej, prawdziwie uczniami moimi będziecie, i poznacie prawdę, a prawda wyswobodzi was.“ [3])—„Kto za mną idzie, nie chodzi w ciemności, ale będzie miał światłość żywota.“ [4]) Więc: „Za wszystkie umarł Chrystus, aby i którzy żyją, już nie sami sobie żyli, ale temu który za nie umarł i zmartwychwstał.“ [5])

III.

Odkupienie wasze. 1. Od braku i zboczenia woli przez zakon Chrystusowy. „Idąc tedy nauczajcie wszystkie narody, — chować

[1]) 1. Kor. 15. 22. 25. 26. 54. 55. 57. [2]) 1. Kor. 15. 55. 57. [3]) Jan 8. 31. 32. [4]) Jan. 8. 12. [5]) 2. Kor. 5. 15.

wszystko com wam kolwiek przykazał.“ [1]) — „Kto ma przykazania moje, i zachowa je, ten jest który mnie miłuje. A kto mnie miłuje, będzie miłowan od Ojca mego, i ja go miłować będę, i objawię mu siebie samego.“ [2]) 2. Od własnych żądz i światowych przynęt tyrańskwa przez krzyż i wiarę Chrystusową. „A którzy są Chrystusowi, ciało swe ukrzyżowali z namiętnościami i pożądliwościami.“ [3]) „Wszystko co się narodziło z Boga, zwycięża świat; a to jest zwycięztwo które zwycięża świat, wiara nasza. Któż jest co zwycięża świat, jedno który wierzy, iż Jezus jest Synem Bożym?“ [4]) 3. Od śmierci duchowej i od wyłączenia z królestwa niebieskiego przez łaskę Chrystusa Pana. „Bo gdyście byli niewolnicy grzechu, byliście wolnymi sprawiedliwości. Któryżeście tedy naonczas pożytek mieli z onych rzeczy, za które się teraz wstydzicie? Bo koniec onych jest śmierć. A teraz będąc wyzwoleni od grzechu, a stawszy się niewolnikami Bogu, macie owoc wasz ku poświęceniu, a koniec żywot wieczny. Albowiem zapłaty grzechowe, śmierć; a łaska Boża żywot wieczny w Chrystusie Jezusie Panu naszym.“ [5]) Więc: „Rozumiejcie, iżeście są

[1]) Mat. 28. 19. 20. [2]) Jan. 14. 21. [3]) Gal. 5. 24. [4]) 1. Jan. 5. 4. 5. [5]) Rzym. 6. 20. 23.

umarłymi grzechowi, a żywymi Bogu w Chrystusie Jezusie Panu naszym. Niechże tedy nie króluje grzech w waszem śmiertelnem ciele, żebyście posłuszni mieli być pożądliwościom jego. Ale ani wydawajcie członków waszych orężem niesprawiedliwości grzechowi, ale wydawajcie się Bogu, jako z martwych żywymi, a członki wasze zbroją sprawiedliwości Bogu.“ [1])

CZWARTEK.

„Jest godzina, abyśmy już ze snu powstali.“
Rzym. 13. 11.

I.

Jest godzina. 1. Kiedy sprawa najważniejsza tego żywota, troska o zbawienie, każdego z nas bardzo obchodzi. „Z bojaźnią i ze drżeniem zbawienie wasze sprawujcie.“ [2]) 2. Prędko przemija i niewiadomo kiedy jej koniec. „Czas krótki jest“ — Bo przemija kształt świata tego.“ [3]) — „Nie wiecie, której godziny Pan przyjdzie.“ [4])—„A przeto póki czas mamy, czyńmy dobrze.“ [5]) 3. W której światło łaski wszystkim świeci i środki zbawienia wszyscy mają pod ręką; używać ich odpowiednio winniśmy, abyśmy nie usły-

[1]) Rzym. 6. 11. 14. [2]) Filip. 2. 12. [3]) 1. Kor. 7. 29. 31. [4]) Mat. 24. 42. [5]) Galat. 6. 10.

szeli potem. „Iżem wołał a niechcieliście, wyciągałem rękę moją, a nie był ktoby pojrzał; wzgardziliście wszelką radą moją, a łajania moje zaniedbaliście: ja się też śmiać będę w waszem zatraceniu, i urągać będę, gdy to na was przyjdzie, czegoście się bali.“ [1]) „Więc starajcie się bracia, żebyście przez dobre uczynki pewne czynili wezwanie i wybranie wasze.“ [2])

II.

Ze snu. Którym jest 1. zapomnienie o Bogu i własnem zbawieniu. „Tego się bardzo strzedz winniśmy, aby dusza nasza nie usnęła; zły bowiem jest sen duszy. Śpi dusza, kiedy o Bogu swoim zapomina. Usnęła dusza, jeśli o Bogu swoim zapomniała.“ [3]) Którym jest 2. grzech o śmierć duszę przyprawiający. „Oświeć oczy moje, bym kiedy nie zasnął w śmierci; by kiedy nie rzekł nieprzyjaciel mój: przemogłem go.“ [4]) Którym jest 3. gnuśność i niedbałość o postęp duchowy. „Drzymała dusza moja od tęsknicy.“ [5]) „A dokądże leniwcze spać będziesz? Kiedy powstaniesz ze snu swego?“ [6]) Więc: „Nie dawaj snu oczom twoim, i niech nie drzymią po-

[1]) Przyp. 1. 24. 25. 26. [2]) 2. Piotr. 1. 10. [3]) Ś. Aug. na psalm. 62. 1. [4]) Psalm. 12. 4. 5. [5]) Psalm. 118. 28. [6]) Przyp. 6. 9.

wieki twoje. Wyrwij się jako sarna z ręki, i jako ptak z ręki ptasznika.“ [1])

III.

Abyśmy powstali. 1. I zobaczyli niebezpieczeństwa duszy naszej. „Czuwajcie najmilsi! bo i żołnierz śpi nie na łóżku, ale na ziemi; rybak nie śpiąc łapie ryby, stojąco niekiedy spędza noc całą; rolnik czuwa, aby winnica Pańska szkody nie poniosła; i pasterz, pod gołem niebem stojąc, noc zużytkowuje na pilnowanie trzody.—Jeśli zaś taka o nierozumne bydlę troska, to jakąż być powinna, gdy idzie o rozumną duszę?“ [2]) 2. I zważyli dobrze, jakich środków użyć mamy. „Śród walki bowiem jesteśmy na świecie, wokoło bezbożni krążą, grzesznicy łuk naciągają.“ [3]) „I będziesz jako śpiący śród morza, i jako uśpiony sternik gdy ster straci, i rzeczesz: bili mię ale mnie nie bolało; ciągnęli mię, a nie czułem.“ [4]) 3. I dzieła zbawienia sprawowali. „Życie bowiem i obyczaje wasze czuwać winny w Chrystusie.“ [5])—„A tak bracia moi mili, bądźcie stateczni a nieporuszeni, obfitując w robocie Pańskiej zawsze, wiedząc iż praca wasza nie jest próżna w Panu.“ [6])

[1]) Przyp. 6. 4. 5. [2]) Ś. Chryz. hom. 62. ad popul. [3]) Jan. Chryz. h. 62. [4]) Przyp. 23. 34. 35. [5]) Aug. ps. 62. 1. [6]) 1. Kor. 15. 58.

Więc: „Nie śpijmy jako i inni, ale czujmy i bądźmy trzeźwymi.“ [1])

PIĄTEK.

„Noc przeminęła, a dzień się przybliżył.“
Rzym. 13. 12.

I.

Noc przeminęła. 1. Noc niewiary. „Oto ciemności okryją ziemię i mrok narody.“ [2]) „Bóg świata tego oślepił umysły niewiernych, aby im nie świeciło oświecenie Ewangelii chwały Chrystusowej, który jest obrazem Boga.“ [3]) 2. Noc błędu. „A tak zbłądziliśmy z drogi prawdziwej, i nie świeciła nam jasność sprawiedliwości, i słońce rozumienia nie weszło nam. Napracowaliśmy się na drodze nieprawości i zatracenia, i chodziliśmy drogami trudnemi, a drogi Pańskiej nie znaliśmy.“ [4]) — „Zaślepiła je bowiem złość ich, a nie poznali tajemnic Bożych, ani się spodziewali zapłaty sprawiedliwości, ani rozsądzali dusz świętych poczciwości.“ [5]) 3. Noc śmierci duchowej i wiecznej. „Śmiercią umrzesz.“ [6])—„Nawiedził nas wschód z wysokości, aby zaświecił tym, którzy w ciemności

[1]) Tes. 5. 6. [2]) Iz. 60. 2. [3]) 2. Kor. 4. 4. [4]) Mądr. 5. 6. 7. [5]) Mądr. 2. 21. 22. [6]) Gen. 2. 17.

i w cieniu śmierci siedzą.“ [1]) Więc: „Nie bądźcie uczestnikami ich. Albowiemeście byli niekiedy ciemnością, lecz teraz światłością w Panu. Jako synowie światła chodźcie.“ [2])

II.

A dzień się przybliżył. 1. Dzień odkupienia. „I wznijdzie wam bojącym się imienia mego słońce sprawiedliwości, i zdrowie na skrzydłach jego.“ [3])—„I dnia onego będą kropić góry słodkość.“ [4]) 2. Dzień pokuty, za pomocą której możemy się stać uczestnikami odkupienia. „Iż się wypełnił czas, i przybliżyło się królestwo Boże, pokutujcie a wierzcie Ewangelii.“ [5]) 3. Dzień wesela. „Ten jest dzień, który uczynił Pan, radujmy się i weselmy się weń.“ [6]) Więc: „Potrzeba uprzedzić słońce ku błogosławieniu ciebie Boże, a gdy wschodzi światłość, modlić się do ciebie. Niewdzięcznego bowiem nadzieja roztopi się jak lód z zimy, rozpłynie się jako zbytnia woda.“ [7])

III.

Noc przeminęła, a dzień się przybliżył. 1. Przeminęła noc starego przymierza, a zbli-

[1]) Łuk. 1. 78. 79. [2]) Efez. 5. 7. 8. [3]) Malach. 4. 2. [4]) Joel 3. 18. [5]) Mar. 1. 15. [6]) Psal. 117. 24. [7]) Mądr. 16. 28. 29.

żył się dzień nowego przymierza. „Albowiem zakon mając cień przyszłych dóbr, nie sam obraz rzeczy, na każdy rok temiż samemi ofiarami, które ofiarują ustawicznie, nigdy nie może doskonałymi uczynić przystępujące. Lecz ten (Chrystus) ofiarowawszy jedną ofiarę za grzechy, na wieki siedzi na prawicy Bożej.—Albowiem jedną ofiarą, doskonałymi uczynił na wieki poświęcone.“ [1]) 2. Przeminęła noc występków, a zbliżył się dzień obietnicy i dziedzictwa wiecznego. „Nowego testamentu (Chrystus) pośrednikiem jest, żeby za przystąpieniem śmierci, na odkupienie występków tych które były pod pierwszym testamentem, obietnicę wzięli, którzy wezwani są wiecznego dziedzictwa.“ [2]) 3. Przeminęła noc biedy, a zbliżył się dzień szczęścia. „Człowiek urodzony z niewiasty, żyjąc przez czas krótki, napełnion bywa wielą nędz.“ [3]) „Albowiem lepszy jest dzień jeden w pałacach twoich, niż tysiące. Obrałem być najpodlejszym w domu Boga mojego, niźli mieszkać w przybytkach niezbożnych. Albowiem miłosierdzie i prawdę miłuje Bóg, łaskę i chwałę da Pan.“ [4]) Więc: „Którzy się Pana boicie, czekajcie miłosierdzia jego, a nie

[1]) Żyd. 10. 1. 12. 14. [2]) Żyd. 9. 15. [3]) Hiob. 14. 1. . [4]) Ps. 83. 11—13.

odstępujcie od niego, abyście nie upadli. Którzy się Pana boicie, wierzcie mu; a nie zginie zapłata wasza. Którzy się Pana boicie, miejcie nadzieję w nim; a przyjdzie wam w kochanie miłosierdzie. Którzy się Pana boicie, miłujcie go, a będą oświecone serca wasze.“ [1])

SOBOTA.

„Odrzućmyż tedy uczynki ciemności, a obleczmy się w zbroję światłości. — Obleczcie się w Pana Jezusa Chrystusa.“ *Rzym. 13. 12 14.*

I.

Uczynki ciemności. Są to 1. uczynki „mocy ciemności,“ [2]) uczynki złych duchów, przeciw którym Paweł ś. nam walczyć każe. „Przeciwko książętom i władzom, przeciwko rządcom świata tych ciemności, przeciwko duchowym złościom, w niebieskich;[3]) uczynki diabła, który od początku grzeszy.“ [4]) 2. Uczynki ciała swawolnego, szczególnie które ś. Paweł wylicza. „Poróbstwo, nieczystość, niewstydliwość, wszeteczeństwo, bałwochwalstwo, czarowania, nieprzyjaźni, swary, zawiści, gniewy, niesnaski, rozterki, zazdrości, mężobójstwa, pijaństwa, biesiady, i tym podobne.“ [5]) 3. Uczynki złudnego świata, kto-

[1]) Ekkl. 2. 7—11. [2]) Łuk. 22. 53. [3]) Efez. 6. 12. [4]) 1. Jan. 3. 8. [5]) Gal. 5. 19. 20. 21.

ry swemi przynętami roznieca wszelkie złe żądze; przeto ś. Jan pisze. „Nie miłujcie świata, ani tego co jest na świecie. Jeśli kto miłuje świat, nie masz w nim ojcowskiej miłości; albowiem wszystko co jest na świecie, jest pożądliwość ciała, i pożądliwość oczu, i pycha żywota, która nie jest z Ojca, ale jest ze świata.“ [1]) Więc „odrzućmy uczynki ciemności.“ [2])

II.

Zbroją światłości są. 1. uczynki światłości, „iż Bóg jest światłością, a żadnej ciemności w nim nie masz,“ [3]) uczynki które się podobają Bogu i którymi się pokonują uczynki ciemności. „A wy rodzaj wybrany, królewskie kapłaństwo, naród święty, lud nabycia, abyście cnoty opowiadali tego, który was wezwał z ciemności ku swojej przedziwnej światłości.“ [4]) 2. Uczynki ducha. „Bóg jest duchem,“ i uczynkami ducha pokonują się uczynki ciała. „Albowiem jeśli podług ciała żyć będziecie, pomrzecie; ale jeśli duchem sprawy ciała umartwicie, żyć będziecie. Bo którzykolwiek duchem Bożym rządzeni są, ci są synami Bożymi.“ [5]) 3. Owoce ducha, który-

[1]) 1. Jan. 2. 15. 16. [2]) Rzym. 13. 12. [3]) 1. Jan. 1. 5. [4]) 1. Piotr. 2. 9. [5]) Rzym 8. 13. 14.

mi uczynki świata pokonują się. „A owoc ducha jest: miłość, wesele, pokój, cierpliwość, dobrotliwość, dobroć, nieskwapliwość, cichość, wiara, skromność, wstrzemięźliwość, czystość.“ [1]) Więc „jeśli żyjemy duchem, duchem i postępujmy.“ [2]) — „A przetoż weźcie zupełną zbroję Bożą, abyście mogli sprzeciwić się w dzień zły, i we wszystkiem doskonali stać. Stójcież tedy przepasawszy biodra wasze prawdą, a oblokłszy pancerz sprawiedliwości, i obuwszy nogi w gotowość Ewangelii pokoju, we wszystkiem biorąc tarczę wiary, którąbyście mogli wszystkie strzały ogniste złośliwego zgasić, i przyłbicę zbawienia weźcie, i miecz ducha, którym jest słowo Boże.“ [3])

III.

Obleczcie się w Pana Jezusa Chrystusa. 1. Składając człowieka starego, to jest, człowieka grzechu, i wszystko to, co grzesznem jest. „Zwlókłszy ze siebie starego człowieka z uczynkami jego, a oblókłszy nowego tego, który się odnawia w poznanie, podług wyobrażenia tego, który go stworzył.“ [4]) 2. Według nauki i prawa Ewangelii, jak również

[1]) Galat. 5. 22. 23. [2]) Galat. 5. 25. [3]) Efez. 6. 13 — 18. [4]) Kolos. 3. 9. 10.

za pomocą łaski Chrystusa urządzając życie wewnętrzne i zewnętrzne. „Jakoście tedy przyjęli Jezusa Chrystusa Pana, w nim chodźcie, wkorzenieni i wybudowani w nim, i umocnieni wiarą, jakoście się też nauczyli, obfitując w nim w dziękczynieniu.“[1]) 3. Naśladując życie i cnoty Chrystusa, aby jego obraz na nas się odbił. „Oblec na siebie Chrystusa, to znaczy przez świętość i cichość uwydatniać na sobie Chrystusa. Człowiek bowiem odziany tem się wydaje, co na siebie wdział. Niech się więc okazuje na nas Chrystus.“[2]) „Albowiem które przejrzał i przeznaczył, aby byli podobni obrazowi Syna jego, żeby on był pierworodnym między wielą bracią.“[3]) Więc: „Pierwszy człowiek z ziemi ziemski; wtóry człowiek z nieba niebieski. Jaki ziemski, tacy i ziemscy; a jaki niebieski, tacy i niebiescy. Przetoż jakośmy nosili wyobrażenie ziemskiego, nośmy też wyobrażenie niebieskiego.“[4])

[1]) Kolos. 2. 6. 7. [2]) Chryz. cit. a Corn. a Lapid. in h. l. [3]) Rzym. 8. 29. [4]) 1. Kor. 15. 47. 49.

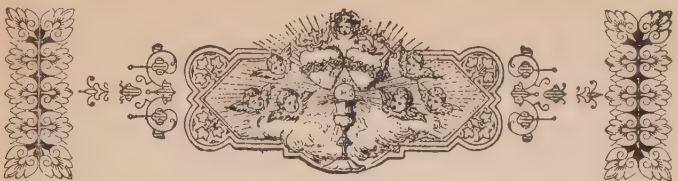

NIEDZIELA II-A ADWENTU.

„A Jan usłyszawszy w więzieniu dzieła Chrystusowe.“ *Mat. 11. 2.*

I.

W więzieniu. Dzisiejsza Ewangelia święta, ukazując nam w więzieniu tego, nad którego między narodzonymi z niewiast nie powstał większy, nasuwa umysłowi naszemu do rozwiązania wiele prawd doniosłych. Różne bowiem są więzienia człowieka dręczyć mogące. Trzy są więzienia sprawiedliwych, których 1. krępują przykazania sprawiedliwości i zakonu. „Od wieku złamałeś jarzmo moje, rozerwałeś związki moje, i mówiłeś: nie będę służył.“ [1])—„A tak pójdę do celniejszych i będę im mówił, bo oni poznali drogę Pań-

[1]) Jer. 2. 20.

ską, sąd Boga swego: a oto jeszcze ci więcej społem złamali jarzmo, potargali związki.“ [1]) Których 2. wiążą przykazania miłości. „Powrozami Adamowymi pociągnę je, związkami miłości.“ [2]) „Miejcie miłość, która jest związką doskonałości.“ [3]) Których 3. wiążą łańcuchy prześladowań, jako tu ś. Jana i ś. Pawła, który mówi. „Pamiętajcie na okowy moje.“ [4]) — „Ja Paweł, więzień Jezusa Chrystusa.“ [5])—Pamiętajcie na więźnie, jakoby wespół więźniowie.“ [6]) Więc nie mów. „Potargajmy związki ich, i zrzućmy z siebie jarzmo ich.“ [7])

II.

W więzieniu. Trzy są więzienia grzeszników. 1. Więzienia żądz. „Lecz widzę inny zakon w członkach moich, sprzeciwiający się zakonowi umysłu mojego, i biorący mię w niewolę, w zakonie grzechu, który jest w członkach moich.“ [8])—„Lecz każdy bywa kuszony od własnej pożądliwości pociągniony i przynęcony. Zatem pożądliwość, gdy pocznie, rodzi grzech.“ [9]) 2. Więzienia grzechów. „Nieprawości jego pojmają go, a powrozami grzechów swych związan bywa.“ [10])—„Biada,

[1]) Jer. 5. 5. [2]) Oze. 11. 4. [3]) Kolos. 3. 14. [4]) Kolos. 4. 18. [5]) Efez. 3. 1 [6]) Żyd. 13. 3. [7]) Psal. 2. 3. [8]) Rzym. 7. 23. [9]) Jak. 1. 14. 15. [10]) Przyp. 5. 22.

którzy ciągniecie nieprawość powrozkami marności, a grzech jako powróz wozowy."[1]) 3. Więzienia złego zwyczaju. „Ile razy umysł złemu nawyknieniu podlega, tyle razy więzami się niejako krępuje."[2]) „Ciążą złe nawyknienia, zakorzeniwszy się mocno, z życiem grzesznika dopiero się kończą."[3]) Więc staraj się, abyś z Psalmistą mógł powiedzieć. „Sidło się potargało, a myśmy wybawieni."[4]) O wiele jeszcze lepiej „Kto się strzeże siedł, bezpieczny będzie."[5])

III.

W więzieniu. Trzy są więzienia udręczeń. 1. Więzienia udręczeń sumieniowych. „Jako mieczem sumienia kłóty bywa."[6]) Przyjdą do rachowania grzechów swoich bojaźliwi, i strofować ich będą z przeciwia nieprawości ich."[7]) 2. Więzienia udręczeń, skutkiem nieszczęść doczesnych, słusznym Boga sądem zesłanych, jak naprzykład o Jeruzalem powiedziano. „Otom cię otoczył powrozami, i nie obrócisz się z boku twego na drugi bok, aż wypełnisz dni oblężenia twego."[8]) 3. Więzienia udręczeń skutkiem kar piekielnych. „A anio-

[1]) Iz. 5. 18. [2]) Ś. Grz. Mor. l. 4. [3]) Ś. Grz. 1. 15. [4]) Ps. 123. 7. [5]) Przyp. 11. 15. [6]) Przyp. 12. 18. [7]) Mądr. 4. 20. [8]) Ezech. 4. 8.

ły, którzy nie zachowali zacności swej, ale mieszkanie swoje opuścili, na sąd dnia wielkiego, związkami wiecznemi pod chmurą zachował.“ [1]) — „Związawszy ręce i nogi jego, wrzućcie go w ciemności zewnętrzne; tam będzie płacz i zgrzytanie zębów.“ [2]) Więc, więzień przeznaczonych sprawiedliwym pożądać mamy, i znosić cierpliwie; więzień dla grzeszników zgotowanych unikać, niweczyć; więzień udręczenia powodujących wystrzegać się jak najpilniej: stanie się to, gdy po drodze przykazań i prawdy kroczyć będziemy. „Jeśli wy trwać będziecie przy mowie mojej, prawdziwie uczniami moimi będziecie, i poznacie prawdę, a prawda was wyswobodzi.“ [3]) I polegać na mądrości Bożej. „Podaj nogę twoją w pęta jej, i szyję twoją do łańcucha jej, a noś ją, a niech ci się nie przykrzą związki jej.“ [4])

PONIEDZIAŁEK.

„Tyś jest, który masz przyjść, czyli inszego czekamy?“ *Mat. 11. 3.*

I.

„Który masz przyjść.“ Tak się nazywa Mesyasz, Chrystus Jezus. 1. Ponieważ miał

[1]) Jud. 6. [2]) Mat. 22. 13. [3]) Jan. 8. 31. 32. [4]) Ekkl. 6. 25. 26.

przyjść jako Odkupiciel. „I poruszę wszystkie narody, a przyjdzie pożądany wszem narodom, i napełnię dom ten chwałą, mówi Pan zastępów.“ [1]) — „Raduj się wielce córko Syon, wykrzykuj córko Jeruzalem, oto król twój przyjdzie tobie sprawiedliwy i Zbawiciel, on ubogi, a wsiadający na oślicę, i na źrebię, syna oślicy.“ [2])—„Bóg sam przyjdzie i zbawi was.“ [3]) 2. Ponieważ ma przyjść jako sędzia żywych i umarłych. „Bo Ojciec nikogo nie sądzi, lecz wszystek sąd dał Synowi.“ [4])— „A gdy przyjdzie Syn Człowieczy w majestacie swoim, i wszyscy Aniołowie z nim; tedy siądzie na stolicy majestatu swego, i będą zgromadzone przedeń wszystkie narody, i odłączy je jedne od drugich, jako pasterz odłącza owce od kozłów, i postawi owce po prawicy swojej, a kozły po lewicy.“ [5]) 3. Ponieważ ma przyjść jako oddawca i mściciel. „Albowiem przyjdzie Syn Człowieczy w chwale Ojca swego z Anioły swoimi; a tedy odda każdemu według uczynków jego.“ [6])—„I pójdą ci, to jest źli, na mękę wieczną, a sprawiedliwi do żywota wiecznego.“ [7]) Więc, „od wszelkiego podobieństwa złego się powściągajcie. A sam Bóg pokoju niech was we wszyst-

[1]) Aggeusz. 2. 8. [2]) Zachar. 9. 9. [3]) Iz. 35. 4. [4]) Jan. 5. 22. [5]) Mat. 25. 31. 33. [6]) Mat. 16. 27. [7]) Mat. 25. 46.

kiem poświęci, aby cały duch wasz, i dusza i ciało bez skargi na przyjście Pana naszego Jezusa Chrystusa było zachowane.“ [1])

II.

Czyli inszego czekamy? Nikogo zaiste; „albowiem nie jest pod niebem inne imię dane ludziom, w którembyśmy mieli być zbawieni.“ [2]) 1. Nie ciało. „Bo kto sieje na swem ciele, z ciała też żąć będzie skażenie.“ [3]) — „Przeklęty człowiek, który ufa w człowieku, i kładzie ciało na ramię swoje, a od Pana odstępuje serce jego.“ [4]) 2. Nie świat. „Bo przemija kształt świata tego.“ [5]) —Więzy tego świata szorstkość mają prawdziwą, przyjemność fałszywą; boleść pewną, rozkosz niepewną; trud mozolny, odpoczynek obawy pełen, rzecz nędzną, nadzieję szczęśliwości próżną.“ [6]) 3. Ani stworzenie żadne. „A mądrością twą postanowiłeś człowieka, aby panował nad stworzeniem, któreś ty uczynił.“ [7])— „Przewrotny umysł, który się miłowaniu stworzenia oddaje, a od łączności ze Stwórcą wyłącza.“ [8])—Wcale rzeczą sprawiedliwą nie jest, dla stworzenia zapomnieć o Stwórcy, lecz słu-

[1]) 1. Tes. 5. 22. 25. [2]) Dz. 4. 12. [3]) Gal. 6. 8. [4]) Jer. 17. 5. [5]) 1. Kor. 7. 31. [6]) Ś. Aug. list. 39. [7]) Mądr. 9. 2. [8]) Ś. Grz. Mor. 1. 3.

szną dla Stwórcy o stworzeniu.“ [1]) Więc, „co mi było zyskiem, tom poczytał dla Chrystusa być szkodą. Owszem poczytam wszystko za szkodę dla wysokiego poznania Jezusa Chrystusa Pana mego, dla któregom wszystko postradał, i mam sobie za gnój, abym Chrystusa zyskał.“ [2])

III.

Tyś jest? Kto jest Chrystus? 1. Słowo Ojca, przez które stało się wszystko. „Na początku było słowo, a słowo było u Boga, a Bogiem było słowo. To było na początku u Boga. Wszystko się przezeń stało, a bez niego nic się nie stało, co się stało.“ [3]) 2. Syn Boży i zarazem Syn Człowieczy, który co był stworzył, to swojem odkupieniem odtworzył. „A Słowo ciałem się stało, i mieszkało między nami, i widzieliśmy chwałę jego, chwałę jako jednorodzonego od Ojca, pełne łaski i prawdy.“ [4]) — „Ale z niego wy jesteście w Chrystusie Jezusie, który się nam stał mądrością od Boga i sprawiedliwością, i poświęceniem i odkupieniem.“ [5])—„Postanowił w nim, w rozrządzeniu zupełności czasów, aby w Chrystusie wszystko naprawił, co na niebiesiech,

[1]) Chryz. hom. 5. [2]) Filip. 3. 7. 8. [3]) Jan. 1. 1. 2. 3. [4]) Jan. 1. 14. [5]) 1. Kor. 1. 30.

i co na ziemi jest, w nim.“ [1]) 3. Zmartwychwstanie, żywot i szczęśliwość nasza. „Jam jest zmartwychwstanie i żywot; kto we mnie wierzy, choćby i umarł, żyw będzie.“ [2]) — „A które przeznaczył, te też wezwał, a które wezwał, te też usprawiedliwił, a które usprawiedliwił, one też uwielbił.“ [3]) — „Teraz Synami Bożymi jesteśmy, a jeszcze się nie okazało, czem będziemy. Wiemy, iż gdy się okaże, podobni mu będziemy: iż Go ujrzymy, jakim jest.“ [4]) Więc fundamentu innego nikt założyć nie może, okrom tego który założon jest, który jest Chrystus Jezus.“ [5]) — „Drogą jest Chrystus, idź po niej życiem przykładnem,—prawdą jest, znajdziesz ją w nauce jego—żywotem jest, osiągniesz go, jako nagrodę w chwale wiecznej.“ [6]) „Innego pośredniego miejsca nie ma; wybieraj, albo z diabłem, albo z Chrystusem.“ [7])

WTOREK.

„Szedłszy, odnieście Janowi, coście słyszeli i widzieli.“ *Mat. 11. 4.*

I.

„*Słyszeliście i widzieli dzieła* 1. moje. „Ślepi widzą, chromi chodzą, trędowaci bywają

[1]) Efez. 1. 9. 10. [2]) Jan. 11. 25. [3]) Rzym. 8. 30. [4]) 1. Jan. 3. 2. [5]) 1. Kor. 3. 11. [6]) Ś. Bern. kaz. 1. [7]) Ś. Aug. 1. 1.

oczyszczeni, głusi słyszą, umarli zmartwychwstają, ubogim Ewangelię opowiadają.“ [1]) O dziełach tych uczniowie Jana już-to słyszeli, już je sami widzieli. „Bo onejże godziny wiele ich uzdrowił od niemocy i chorób, i od duchów złych, a wiele ślepych wzrokiem darował.“ [2]) 2. Dzieła od Proroków przepowiedziane, jako znaki, po których Mesyasz miał być poznany. „Bóg sam przyjdzie, i zbawi was. Tedy się otworzą oczy ślepych, i uszy głuchych będą otworzone. Tedy wyskoczy chromy jako jeleń, i otworzony będzie język niemych.“ [3])—„Duch Pański na mnie, przeto że mnie Pan pomazał, posłał mię abym oznajmił cichym, abym leczył skruszone sercem, i opowiedział więźniom wyzwolenie, a zamknionym otwarcie, abym opowiadał rok ubłagalny Panu.“ [4]) 3. Dzieła co do wielkości, wielości i szczodrobliwości takie, jakich nikt nigdy nie czynił. „Bym był między nimi uczynków nie czynił, których żaden inszy nie czynił, nie mieliby grzechu; lecz teraz i widzieli i nienawidzili, i mnie i Ojca mego.“ [5])—Który przyszedł czyniąc dobrze i uzdrawiając wszystkie opętane od dia-

[1]) Mat. 11. 5. [2]) Łuk. 7. 21. [3]) Iz. 35. 4. 5. 6. [4]) Iz. 61 1. 2. [5]) Jan. 15. 24.

bła.“ [1]) Więc, „Chrystus Pan wielkością i mnogością cudów okazał, że jest Mesyaszem.“ [2])

II.

Coście słyszeli i widzieli, to świadectwa są nieomylne. 1. Ponieważ naoczne są i publiczne, wielu na nie patrzało własnemi oczyma, wielu stwierdziło swem zeznaniem, żadnej wątpliwości nie podlegającem. „Cośmy widzieli oczyma naszemi, cośmy oglądali i ręce nasze dotykały o słowie żywota — cośmy widzieli i słyszeli, wam opowiadamy.“ [3]) — „W uściech dwu albo trzech świadków stanie wszelkie słowo.“ [4]) 2. Ponieważ Boskie. „Jeśliż nie czynię spraw Ojca mego, nie wierzcie mi. A jeśli czynię, chociażbyście mnie wierzyć nie chcieli, wierzcież uczynkom; abyście poznali i wierzyli, że Ojciec jest we mnie, a ja w Ojcu.“ [5]) 3. Ponieważ w tym celu uczynione, aby go za Mesyasza uznali i Syna Bożego. „Wyście słali do Jana i dał świadectwo prawdzie. Aleć ja mam świadectwo większe niż Janowe. Albowiem uczynki, które dał Ojciec abym je wykonał, świadczą o mnie, iż mię Ojciec posłał. A Ojciec który mię posłał, onże świadectwo dał o mnie.“ [6])

[1]) Dz. 10. 38. [2]) Ś. Cyryl. k. 2. [3]) 1. Jan. 1. 2. 3. [4]) 2. Kor. 13. 1. [5]) Jan. 10. 37. 38. [6]) Jan. 5. 33. 36. 37.

Więc: „Świadectwa twoje okazały się być bardzo wiary godne.“ [1])—„A kto nie uwierzy, będzie potępion.“ [2])

III.

Szedłszy odnieście Janowi. 1. Nie, ażeby Jan uwierzył, który już nieraz złożył swej wiary dowody. „I dał świadectwo Jan, mówiąc: iżem widział ducha zstępującego jako gołębicę z nieba, i został na nim. A jam go nie znał; ale który mię posłał chrzcić wodą, ten mi powiedział: na którego ujrzysz ducha zstępującego i na nim zostającego, ten jest który chrzci Duchem Świętym. A jam widział, i dałem świadectwo, że ten jest Syn Boży.“ [3]) 2. Lecz, aby uczniowie Jana uwierzyli. „Nieco przed śmiercią swoją i męczeństwem Jan posłał tych uczniów do Chrystusa,—aby się dowiedzieli od niego, że on jest Mesyaszem czyli Chrystusem, i gdy zostanie zamordowany przez Heroda, aby do Chrystusa przeszli.—Sam w imieniu swojem pyta Jezusa, czy on jest Chrystusem, ponieważ uczniowie nie byliby śmieli tak się odezwać do Chrystusa Pana.“ [4]) 3. Aby wszyscy ludzie uwierzyli, to słysząc lub czytając, jak

[1]) Ps. 92. 5. [2]) Mar. 16. 16. [3]) Jan. 1. 32. 35. [4]) Korn. a Lapide.

Jan Ewangelista mówi. „A te (znaki) są napisane, abyście wierzyli, że Jezus jest Chrystus Syn Boży, a iżbyście wierząc żywot mieli w imię jego.“ [1]) „Więc, niewierzyć znakiem jest umysłu głupiego, lekkomyślnego i aż do nierozumnych zwierząt zniżonego.“ [2])—„Gorszym jest odstępca od wiary, i jej prześladowca, niż ten który nie odstąpił wiary, której nigdy nie miał.“ [3])—„Szatan nic innego nie czyni; tylko drogę zamyka, aby nie wierzono w Boga; jeśli bowiem wierzymy w Boga, to droga jest otwarta, a tą drogą jest Chrystus, jeśli nie wierzymy w Boga, zamknięta jest droga.“ [4])

ŚRODA.

„Błogosławiony jest, który się ze mnie nie zgorszy.“ *Mat. 11. 6.*

I.

Który się ze mnie nie zgorszy. 1. Dlatego, że ubogim mię widzi, nie wierząc, że jestem Stwórcą i Panem wszech rzeczy. „Albowiem moja wszystka jest ziemia.“ [5])—„Ubogim stał się Chrystus, chociaż wszystko jego jest

[1]) Jan. 21. 31. [2]) Chryz. kaz. 8. [3]) Ś. Aug. katech. [4]) Hieron. ś. na ps. 60. [5]) Exod. 19. 5.

i przez niego wszystko stworzone zostało; aby kto weń wierzy, nie śmiał się wynosić z bogactw ziemskich.“ [1])—Chrystus biednym i ubogim stał się dla nas, aby jego ubóstwo nas uczyniło bogatymi.“ [2]) 2. Dlatego, że wzgardzonym mię widzi, nie wierząc, że jestem Panem chwały. „Widzieliśmy chwałę jego, jako chwałę jednorodzonego od Ojca, pełne łaski i prawdy.“ [3]) — „Nie trzeba się chełpić z chwały świata, bo ona jest licha, kłamliwa i złośliwa; ale z chwały Boskiej, bo ona szlachetna, stała i prawdziwa.“ [4]) 3. Dlatego, że widzi mię ukrzyżowanym i umarłym, nie wierząc, iż jestem źródłem życia i szczęścia. „Gdy się Chrystus żywot wasz okaże; tedy i wy z nim okażecie się w chwale.“ [5])—„Im kto dotkliwiej cierpi, tem bardziej w chwałę rośnie.“ [6]) Więc: „Uznaj pośrednika między Bogiem i ludźmi, który od samego początku, od narodzenia swego, z Boskiemi i ludzkie rzeczy łączy, z małemi wielkie.—Nie ze względu na siebie to czyni, ale ze względu na wybranych. Bez grzechu zrodzony, nie dla grzechu obrzezany, nie za grzech swój życie położył, ale głównie za występki nasze.“ [7])

---

[1]) Ś. August. k. 22. [2]) Hieronim ś. super Psalm. 40. 1. [3]) Jan. 1. 14. [4]) Ś. Bonavent. Serm. 1 de s. Andrea. [5]) Kolos. 3. 4. [6]) Chryz. hom. 22. [7]) Ś. Bernard serm. 1. de Circumcis.

II.

Który się ze mnie nie zgorszy. 1. Dla wzniosłości nauki mojej, której chociaż przeniknąć nie moglibyśmy, wierzyć i czynem spełniać winniśmy. „Który mię posłał, jest prawdziwy; a ja com słyszał od niego, to powiadam na świecie.—Jako mię nauczył Ojciec, to mówię.“ [1])—„Nauka moja nie jest moja, ale tego który mię posłał. Jeśli kto będzie chciał czynić wolę jego, dowie się o nauce, jeśli jest z Boga, czyli ja sam z siebie mówię.“ [2]) 2. Dla pokory życia, którą naśladować winniśmy. „Uczcie się ode mnie, żem jest cichy i pokornego serca.“ [3]) — „Dlatego Jednorodzony Syn Boga postać niemocy naszej przyjął, dlatego niewidzialny stał się nietylko widzialnym, ale wzgardzonym, dlatego ponosił zniewagi, urągowiska, męczarnie straszne, aby nauczył Bóg pokorny, iżby pysznym nie był człowiek.“ [4]) 3. Dla nieprzeniknionej głębokości tajemnic, których używać winniśmy ku własnemu uświęceniu. „Tak niechaj człowiek o nas rozumie, jako o sługach Chrystusowych i szafarzach tajemnic Bożych.“ [5])—„Temeście byli, to jest niegodzi-

[1]) Jan. 8. 26. 28. [2]) Jan. 7. 16. 17. [3]) Mat. 11. 29. [4]) Ś. Grz. Mor. ks. 34. r. 18. [5]) 1. Kor. 4. 1.

wymi i zbrodniarzami; aleście omyci, aleście poświęceni, aleście usprawiedliwieni w imię Pana naszego Jezusa Chrystusa i w Ducha Boga naszego.“ [1]) Więc: „Odnówcie się duchem umysłu waszego, i obleczcie się w nowego człowieka, który wedle Boga stworzony jest w sprawiedliwości i świątobliwości prawdy.“ [2])

III.

Błogosławiony jest. 1. Przez poznanie prawdy, która prowadzi do zbawienia i żywota wiecznego. „Który chce aby wszyscy ludzie byli zbawieni i przyszli ku uznaniu prawdy.“ [3]) — „A ten jest żywot wieczny, aby poznali ciebie samego Boga prawdziwego, i któregoś posłał Jezusa Chrystusa.“ [4]) 2. Przez pokój i spokój serca. „A pokój Boży, który przewyższa wszelki zmysł, niech strzeże serc waszych i myśli waszych w Chrystusie Jezusie.“ [5]) 3. Przez zadatek dziedzictwa synów Bożych. „Błogosławiony Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, który nas błogosławił wszelakiem błogosławieństwem duchowem w niebieskich w Chrystusie, jako nas wybrał w nim przed założeniem świata, abyśmy byli świętymi i niepo-

[1]) 1. Kor. 6. 11. [2]) Efez. 4. 23. 24. [3]) 1. Tymot. 2. 4. [4]) Jan. 17. 3. [5]) Filip. 4. 7.

kalanymi przed oczyma jego w miłości, który nas przeznaczył ku przysposobieniu za syny przez Jezusa Chrystusa. — W którego też uwierzywszy, jesteście zapieczętowani Duchem obietnicy świętym, który jest zadatkiem dziedzictwa naszego, na okup nabycia, ku chwale sławy jego.“ [1]) Więc: „Słowo krzyża, tym którzy giną jest głupstwem, lecz tym którzy zbawienia dostępują, to jest nam, jest mocą Bożą. — Ale z niego wy jesteście w Chrystusie Jezusie, który się nam stał mądrością od Boga i sprawiedliwością i poświęceniem i odkupieniem.“ [2])

CZWARTEK.

„Począł Jezus mówić do rzesz o Janie.“
Mat. 11. 7.

I.

O Janie, chwali i zaleca moc stałości 1. zaprzeczając jego podobieństwa do trzciny. „Coście wyszli na puszczę widzieć? Trzcinę chwiejącą się od wiatru?“ [3]) — Nikt nie może statecznie stać, kto rzeczy ruchome miłuje.“ [4]) 2. Twierdząc, że jest przeciwnie, ponieważ ani pochwały go ludzkie nie uniosły, ani

[1]) Efez. 1. 3 14. [2]) 1. Kor. 1. 18. 30. [3]) Mat. 11. 7. [4]) Ś. Grz. Wielki. Mor. ks. 8. w. 24.

prześladowania wrogów nie pognębiły. „Mąż sprawiedliwy we wszystkiem zawsze jest niewzruszony; bo go pokora nie zniechęca, zaszczyt w pychę nie wbija, przeciwność nie łamie.“[1]) 3. Stawiając go za wzór do naśladowania. „Nikt nie jest takiej mocy, aby o swojej stałości mógł być bezpieczny.“[2]) Więc: „Bracia moi mili, bądźcie stateczni a nieporuszeni, obfitując w robocie Pańskiej zawsze, wiedząc, iż praca wasza nie próżna w Panu.“[3])

II.

O Janie chwali i zaleca ubóstwo i umartwienie 1. mówiąc, że on bogatym i miękkim nie był. „Coście wyszli widzieć?“ „Człowieka w miękie szaty obleczonego? Oto którzy w miękkie szaty się obłóczą w domach królewskich są.“[4]) 2. Twierdząc, że całkiem było przeciwnie tak co do mieszkania jego i odzienia, jak co do pokarmu i napoju. „Przyszedł Jan Chrzciciel każąc na puszczy żydowskiej ziemi.—A ten Jan miał odzienie z sierści wielbłądowej, i pas skórzany około biódr swoich, a pokarm jego był szarańcza i miód leśny,“[5]) napoju dostarczała woda. 3.

[1]) Ś. Bonawentura. Diaet. Tit. 5. c. 8. [2]) Ś. Hieronim. 3. 4. reg. mon. [3]) 1. Kor. 15. 58. [4]) Mat. 11. 8. [5]) Mat. 3. 1. 4.

Napominając, aby przykładem jego nie gardzili, ale żeby wszyscy się zaparli i umartwiali „Albowiem przyszedł Jan ani jedząc, ani pijąc, i powiadają: czarta ma.“ [1])—„A od dni Jana Chrzciciela aż dotąd królestwo niebieskie gwałt cierpi, a gwałtownicy porywają je.“ [2]) Więc wielki jest zysk pobożność z przestawaniem na swojem. Albowiem nie przynieśliśmy nic na ten świat, bez wątpienia że też wynieść nic nie możemy. Ale mając żywność i czem się odziać, na tem przestawajmy.“ [3])

III.

O Janie chwali i zaleca dzieła obowiązku, dla którego posłany został. 1. Dzieła Proroka. „Coście wyszli widzieć? Proroka? Zaiste, powiadam wam.“ [4]) 2. Dzieła większe od prorockich. „I więcej niż Proroka.“ Bo ten jest o którym napisano, „Oto ja posyłam Anioła mego przed obliczem twojem, który zgotuje drogę twą przed tobą.“ [5]) 3. Dzieła, któremi wszystkich przewyższał. „Zaprawdę powiadam wam: nie powstał między narodzonymi z niewiast większy od Jana Chrzciciela.“ [6]) „Więc bracia starajcie się,

[1]) Mat. 3. 18. [2]) Mat. 3. 12. [3]) 1. Tymot. 6. 6. 7. 8. [4]) Mat. 11. 9. [5]) Mat. 11. 9. 10. Mal. 3. 1. [6]) Mat. 11. 11.

żebyście przez dobre uczynki pewne czynili wezwanie i wybranie wasze; albowiem to czyniąc, nigdy nie zgrzeszycie. Bo tak hojnie wam sprawione będzie wejście do wiecznego królestwa Pana naszego i Zbawiciela Jezusa Chrystusa.“ [1])

PIĄTEK.

„Cokolwiek napisano, ku naszej nauce napisano.“ *Rzym. 15. 4.*

I.

Cokolwiek napisano. Różne księgi niejako Pan Bóg nam ukazuje, abyśmy się na nich kształcili, a szczególniej na księdze stworzenia. Lekcyę mamy, gdy pod uwagę bierzemy, co Bóg stworzył [2]), uczymy się I. Że Bóg jest i że Stwórcą wszystkiego jest. „Z wielkości bowiem ozdoby i stworzenia jaśnie Stworzyciel tych rzeczy poznany być może.“ [3]) — „Bo rzeczy jego niewidzialne od stworzenia świata przez te rzeczy, które są uczynione, zrozumiane bywają poznane, wieczna też moc jego i Bóstwo, tak iż nie mogą być wymówieni.“ [4]) 2. Uczymy się, że Bóg jedynym jest wszystkiego Panem, Za-

[1]) 2. Piotr. 1. 10. 11. [2]) Ś. Grz. Wielki Mor. 26. 8. [3]) Mądr. 13. 5. [4]) Rzym. 1. 20.

chowawcą i Kierownikiem najdoskonalszym i że jemu wszystko podlega, od niego zależy. „Wszelkie królestwo, rozdzielone przeciwko sobie, będzie spustoszone; i wszelkie miasto albo dom rozdzielony przeciwko sobie, nie ostoi się.“ [1])—„Wszelkie stworzenie, chce czy niechce, jednemu Bogu i Panu swemu podległe jest.“ [2])—„Stworzeń gatunki i ozdoby jasnem są Boskiego Majestatu zwierciadłem, i wybornie moc się w tem zwierciadle okazuje.“ [3]) 3. Uczymy się, że Bóg jest dobrym i dlatego nadewszystko kochać go należy, albowiem. „Wszystkie sprawy Pańskie bardzo dobre.“ [4]) i „Dobre rzeczy dobrym są stworzone od początku.“ [5]) Ztąd „Nie masz stworzenia tak małego i lichego, któreby ci nie stawiało przed oczy dobroci Boga.“ [6]) I przykazanie. „Będziesz miłował Pana Boga twego z całego serca twego.“ [7]) Więc: „Gdyby prawe było serce twoje, tedyby wszelkie stworzenie było ci zwierciadłem życia i księgą świętej nauki.“ [8])

II.

Cokolwiek napisano. W księdze serca naszego Bóg i uczy nas zakonu swego. „Dam

[1]) Mat. 12. 25. [2]) Ś. Augustyn. [3]) Wawrzyniec Justynianin. [4]) Ekkl. 39. 21. [5]) Ekkl. 39. 30. [6]) O naś. Chr. k. 2. r. 4. [7]) Deutor. 6. 5. [8]) O naś. Chr. ks. 2. r. 4.

zakon mój do wnętrzności ich, a na sercu ich napiszę go.“[1])—„Bo gdy poganie, którzy nie mają zakonu, z przyrodzenia czynią co zakon ma, tacy zakonu nie mający sami sobie są zakonem; którzy okazują dzieło zakonu napisane na sercach swoich, gdy im sumienie ich świadectwo daje, i myśli między sobą różne, albo je oskarżające albo też wymawiające, w dzień gdy Bóg sądzić będzie tajemnice ludzkie.“[2]) — „Nie prawego serca jesteś. Dlaczego? Ponieważ nie chcesz woli swojej stosować do woli Boga, lecz Boga wolę chcesz nakłonić do swojej.“[3]) 2. Uczy nas według zakonu Bożego życie urządzać i w tym celu o pomoc Boga prosić. „Serce człowiecze rozrządza drogi swoje, ale Pańska jest prostować kroki jego.“[4])—„Dobremu sercem, dobre są sprawy.“[5]) 3. Uczy nas dążyć ku Bogu i za Bogiem wzdychać. „Bo cóż ja mam na niebie, albo czegom chciał na ziemi oprócz ciebie.“ „Ustało ciało moje i serce moje, Boże serca mego, i części moja Boże na wieki.“[6]) Więc: „Błogosławieni, którzy się pilnie pytają o świadectwach jego, szukają go ze wszystkiego serca.“[7]) — „Wyznawać ci będę w prostocie serca, „prze-

[1]) Jer. 31. 33. [2]) Rzym 2. 14. 15. 16. [3]) Ś. Augustyn. [4]) Przyp. 16. 9. [5]) Ś. Augustyn. [6]) Ps. 72. 25. 26. [7]) Ps. 118. 27.

to, żem się nauczył sądów sprawiedliwości twojej.“ [1])

III.

„*Cokolwiek napisano.*“ W księgach świętych Bóg uczy nas 1. cierpliwości we wszelkiem utrapieniu i niedopuszczania się grzechu. „W cierpliwości bieżmy do boju nam wystawionego, patrząc na Jezusa przodka i kończyciela wiary, który mając przed sobą wesele podjął krzyż, wzgardziwszy sromotę, i siedzi na prawicy stolicy Bożej. Albowiem uważajcie tego, który takowe przeciwieństwo od grzeszników podejmował przeciw sobie; abyście nie ustawali, osłabiawszy na duszach waszych. Boście jeszcze się aż do krwi nie zastawili, walcząc przeciwko grzechowi.“ [2]) 2. Uczy nas pociechy jego szukać, a pociechą stworzenia gardzić. „Ja, ja sam pocieszę was.“ [3]) — „Jako gdy kogo matka pieści, tak was cieszyć będę.“ [4]) —Błogosławiony Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, Ojciec miłosierdzia, a Bóg wszystkiej pociechy, który nas cieszy we wszelakiem utrapieniu naszem; — albowiem jako w nas obfitują utrapienia Chrystusowe, tak przez Chrystusa obfituje pociecha na-

[1]) Ps. 118. 27. [2]) Żyd. 12. 1. 5. [3]) Iz. 51. 12. [4]) Iz. 66. 13

sza.“[1]) 3. Uczy nas, spodziewać się wiecznych rzeczy, a znosić doczesne. „Albowiem to, które teraz jest prędziuczko przemijające i lekkie nasze utrapienie, nader na wysokości wagę chwałę wiekuistą w nas sprawuje.“[2]) Więc: „Cokolwiek napisano, ku naszej nauce napisano, abyśmy przez cierpliwość pisma nadzieję mieli.“[3]) — „Pismo zaleca jeno miłość, obwinia tylko chciwość, i tym sposobem doskonali obyczaje ludzkie.“[4]) — „List, który z miasta niebieskiego do nas przyszedł, to Pismo święte.“[5])

SOBOTA.

„A Bóg cierpliwości i pociechy niech wam da, abyście jednoż między sobą rozumieli wedle Jezusa Chrystusa.“ *Rzym. 15. 5.*

I.

Abyście jednoż między sobą rozumieli. To pierwsza rzecz potrzebna do braterskiej miłości, zgody i jedności, które Apostoł tu zaleca. Ta zaś rzecz otrzymuje się trojakim sposobem. 1. Toż we wszystkiem sądząc. „Własnem zdaniem się rządzący, przy własnem zdaniu się upierający, naruszają zwy-

[1]) 2. Kor. 1. 3. 4. 5. [2]) 2. Kor. 4. 17. [3]) Rzym. 15. 4. [4]) Ś. Augustyn. [5]) Ś. Augustyn na Ps. 90. kaz. 2.

kle jedność, są nieprzyjaciółmi pokoju, pozbawieni są miłości, pełni próżności, zajęci jedynie sobą i wielcy w oczach swoich."[1]) 2. Jednoż we wszystkiem chcąc. „Zkąd zgorszenie, zkąd zamieszanie, jeśli nie dlatego, że za własną idziemy wolą?"[2])—„Lecz proszę was bracia, przez imię Pana naszego Jezusa Chrystusa, abyście toż mówili wszyscy, a iżby nie były między wami rozerwania, ale bądźcie doskonali w jednem rozumieniu i w jednej nauce."[3]) Jednozgodnie wszystko czyniąc. „Niema tam żadnej skargi, gdzie myśl i czyn są dobre."[4]) — „Zgoda bowiem dobrych wzmacnia, w walce daje zwycięztwo, pociechą upaja, z Bogiem łączy, miłość pomnaża."[5]) Więc: „Usuń, usuń, mówię, ciebie od siebie; przeszkadzasz sobie; jeśli dla siebie tylko gmach wznosisz, to ruinę sobie gotujesz."[6])

II.

Wedle Jezusa Chrystusa, to jest 1. wedle jego nauki. „Po tem poznają wszyscy, żeście uczniami moimi, jeśli miłość mieć będziecie jeden ku drugiemu."[7]) 2. Wedle jego przykazania. „To wam przykazanie da-

[1]) Ś. Bernard. k. 3. [2]) Ś. Bernard. [3]) 1. Kor. 1. 10. [4]) Ś. Ambroży. [5]) Ś. Bonawentura. [6]) Ś. Augustyn. k. 15. [7]) Jan. 13. 35.

je, abyście się społecznie miłowali.“ [1])—„Miłujcie nieprzyjacioły wasze.“ [2]) 3. Wedle jego przykładu. „Przykazanie nowe daję wam, abyście się społecznie miłowali, jakom was umiłował, abyście się i wy pospołu miłowali.“ [3]) — „To jest przykazanie moje, abyście się społecznie miłowali, jakom was umiłował.“ [4]) Więc: „Przyjmujcie jedni drugich, jako i Chrystus przyjął was ku czci Bożej.“ [5]) „W temeśmy poznali miłość Bożą, iż on duszę swą za nas położył, i myśmy powinni kłaść duszę za bracią.“ [6])—„Synaczkowie moi, nie miłujmy słowem, ani językiem, ale uczynkiem i prawdą.“ [7])

III.

A Bóg cierpliwości i pociechy niech wam da tę miłość, której 1. z natury mieć nie możemy, ponieważ często słusznych pobudek do miłowania bliźniego nie dostaje, i wiele przeciwności znaleźć się może. „Miłość ludzka zdradliwa jest i niestała, łatwo ustaje, łatwo się obraża.“ [8]) 2. Którą tylko za pomocą łaski Bożej wykonywać możemy, gdyż ona nadnaturalną być powinna, a taką tylko

[1]) Jan. 15. 17. [2]) 3. Mat. 5. 44. [3]) Jan. 13. 34. [4]) Jan 15. 12. [5]) Rzym. 15. 7. [6]) 1. Jan. 3. 16. [7]) 1. Jan. 3. 18. [8]) Ś. Bonawentura. De instit. Novitiorum. P. 2. c. 14.

siły i powody nadnaturalne wzniecić i uskutecznić mogą. „Wszelka miłość, która według Boga nie jest i ku miłości Bożej nie zmierza, ułudą i udaniem jest.“ [1])—„Miłować nieprzyjaciół, bardziej Boską niż ludzką jest rzeczą.“ [2]) 3. Która użycza cierpliwości i pociechy, a przy jej pomocy możemy znieść wszelkie utrapienia od tej miłości nieodłączne i zwyciężyć wszelkie pokusy, ziszczając to co powiedziano: „Wody mnogie nie mogły ugasić miłości, i rzeki zatopić jej.“ [3]) „Więc, czyniąc prawdę w miłości, żebyśmy rośli w nim we wszystkiem, który jest głową Chrystus.“ [4])—„Wszystko wasze niech się dzieje w miłości.“ [5])

[1]) Ś. Remig. super. Epist. ad Rom. [2]) Ś. Bernard. De pass. Dom. c. 11. [3]) Pieśń nad Pieś. 8. 7. [4]) Efez. 4. 15. [5]) 1. Kor. 16. 14.

NIEDZIELA III-A ADWENTU.

„Ktoś ty jest?“ *Jan. 1. 19.*

„*Ktoś ty jest?*“ Tak pytaj siebie samego; a odpowiedzieć będziesz musiał 1. Co do początku nicością jestem. „Przepasz biodra twoje; będę cię pytał, a odpowiadaj mi. Gdzieś był, gdym zakładał fundamenty ziemi? Powiedz mi, jeśli masz rozum.“ [1]) „Wiedziałeśli naonczas, żeś się miał urodzić.“ [2])— „Zawiesza ziemię na niczem.“ [3]) 2. Co do stworzenia człowiekiem jestem. „Utworzył tedy Pan Bóg człowieka z mułu ziemi, i natchnął w oblicze jego duch żywota, i stał się człowiek w duszę żyjącą.“ [4]) — Z każdego stworzenia coś ma w sobie człowiek; ma bowiem człowiek wspólny byt z kamieniami, życie z drze-

[1]) Job. 38. 3. [2]) Job. 38. 21. [3]) Job. 26. 7. [4]) Genez. 2. 7.

wami, czucie ze zwierzętami, rozum z Aniołami."[1]) 3. Co do łaski synem i dziedzicem Boga jestem. „Który wedle Boga stworzony jest w sprawiedliwości, i świątobliwości prawdy."[2]) „Wedle obrazu swego uczynił go."[3]) — „Przez którego (Chrystusa) największe i kosztowne obietnice nam darował, abyście się przez nie stali uczestnikami Boskiego przyrodzenia."[4]) — Albowiem duch ten świadectwo daje duchowi naszemu, iżeśmy są synami Bożymi. A jeślić synami, tedyć i dziedzicami; dziedzicami Bożymi, a współdziedzicami Chrystusowymi."[5]) Więc: „Nad wszelki cud, jaki się przez człowieka dzieje, większym cudem jest człowiek."[6]) — „Niech pozna człowiek, ile po nim oczekuje Bóg; a jeśli go tak miłuje, jakże chce aby postępował dobrze."

II.

Któś ty jest? 1. Jako człowiek jestem księciem całego świata. „Niech przełożony będzie rybom morskim, i ptastwu powietrznemu, i bestyom i wszystkiej ziemi, i nad wszelkim płazem, który się pełza po ziemi."[7]) „Wszystko co jest pod niebem dla człowieka

[1]) Ś. Grzegorz. [2]) Efez. 4. 24. [3]) Ekkl. 17. 1. [4]) 2. Piotr. 1. 4. [5]) Rzym. 8. 16. 17. [6]) Ś. Augustyn. [7]) Genez. 1. 26.

stworzone zostało."[1]) 2. Jako syn Boży jestem członkiem Chrystusa i kościołem Boga. „Lecz wy jesteście ciałem Chrystusowem, i członkami z członku."[2]) I co do ciała. „Niewiecie, iż ciała wasze są członkami Chrystusowymi."[3])—„Niewiecie, iżeście kościołem Bożym."[4]) I w tem ciele także. „Chwalcie i noście Boga w ciele waszem."[5])—„Aza niewiecie, iż członki wasze są kościołem Ducha Świętego, który w was jest?"[6]) 3. Jako dziedzic Boży, jestem przeznaczony do chwały, jeśli aż do końca wytrwam. „Prosząc was i ciesząc, oświadczali, abyście chodzili godnie Bogu, który was wezwał do swego królestwa i chwały."[7])—„Kto wytrwa aż do końca, ten będzie zbawion."[8]) Więc „każdy człowiek niech pilnie zważa na zacność głównego przeznaczenia swego, i niech wszelkich sił dołoży, aby je osiągnął dobrem postępowaniem, wykonywaniem cnót i skarbieniem sobie zasług."[9])

III.

Ktoś ty jest? „Jako grzesznik w stanie grzechu śmiertelnego 1. jestem dla życia la-

[1]) Ś. Izyd. Hisp. De summo bono 1. 1. c. 11. sent. 1. [2]) 1. Kor. 12. 27. [3]) 1. Kor. 6. 15. [4]) 1. Kor. 3. 16. [5]) 1. Kor. 6. 20. [6]) 1. Kor. 6. 19. [7]) 1. Tes. 2. 12. [8]) Mat. 10. 22. [9]) Ś. Aug. De spir. et anim. c. 35.

ski. dla żywota chwały i dla Boga umarły. „Albowiem zapłata grzechu śmierć jest.“ — „Pożądliwość gdy pocznie, rodzi grzech.“ [1]) Jako owce w piekle są położeni: śmierć je trawić będzie.“ [2])—„Strzałą śmierci jest grzech, przezeń dusze się zabijają.“ [3]) — „Najcięższą śmierć jest dla grzesznika.“ [4]) 2. Dla Boga wstrętny: „Bóg zarówno nienawidzi niezbożnika i niezbożność jego.“ [5]) I wstrętny wszelkiemu stworzeniu, Bogu służącemu. „Stworzenie bowiem tobie Stworzycielowi usługując, zapala się ku męce na niesprawiedliwe.“ [6]) „Kto przeciw Bogu grzeszy, wszelkie stworzenie przeciw sobie oburza.“ [7]) 3. Winien wszystkich mąk: „Ktoby zakon Mojżeszów wzgardził, bez wszelkiego miłosierdzia za świadectwem dwu albo trzech umiera; jakoż mniemacie daleko sroższe zasłuży karania, któryby Syna Bożego podeptał, i krew testamentu, przez którą był poświęcony, pokalaną być rozumiał, i Ducha łaski zelżył— Strasznoć jest wpaść w ręce Boga żywego.“ [8]) Więc: „Nieszczęsna zamiana, za tak krótką radość niebieskiego być pozbawionym królestwa, i wyrazić się niedająca bieda, ze złym

[1]) Jak. 1. 15. [2]) Psalm. 48. 15. [3]) Ś. Ambroży. super. 1. Cor. r. 15. v. 56. [4]) Ś. Ambroży. [5]) Mądr. 14. 9. [6]) Mądr. 16. 24. [7]) Ś. Anzelm. De similitud. c. 101. [8]) Żyd. 10. 28. 29. 31.

duchem męki ponosić.“ [1])—Jeszcze nie lękasz się grzechu? To lękaj się tego, do czego grzech przywodzi.“ [2])

PONIEDZIAŁEK.

„Żem ja nie jest Chrystus.“ *Jan. 1. 20.*

Nie jestem. O trzy rzeczy zapytany, Jan trzy razy zaprzeczył. 1. Że nie jest Chrystusem. „I wyznał, a nie zaprzał, wyznał, żem ja nie jest Chrystus.“ [3]) I w tem był pokorny. „To prawdziwa jest pokora, kiedy kto mając sposobność po temu, aby się wyniósł, sam siebie upokarza i poniża.“ [4]) 2. Że nie jest Eliaszem. „I spytali go, cóż tedy? Jesteś ty Eliasz? I rzekł: nie jestem.“ [5]) I w tem był roztropny, według słów Apostoła. „Albowiem nie śmiemy samych siebie w poczet kłaść albo porównywać z niektórymi, którzy sami siebie zalecają: ale sami sobą nas samych mierzymy, i porównywamy się sami z sobą.“ [6]) 3. Że nie jest prorokiem. „Jesteś ty prorok? Nie?“ [7]) I w tem był pochwały godzien. „Nie wielką jest rzeczą pokornemu upokarzać się; chwalebną zaś znakomitemu, wielkiemu mężowi uniżać się.“ [8])

[1]) Ś. August. h. 42. [2]) Ś. August. [3]) Jan. 1. 20. [4]) Ś. Chryz. [5]) Jan. 1. 21. [6]) 2- Kor. 10. 12. [7]) Jan. 1. 21. [8]) Ś. Ambroży.

Był bowiem Jan według świadectwa Chrystusa samego[1]), więcej niż prorok, więcej niż Eliasz, największy między narodzonymi z niewiast. Więc: „Gdzie jest pokora, tam jest i mądrość.“[2]) „Kto się bardziej uniża, ten większy jest; kto najbardziej, ten największy: bo im jesteśmy pokorniejsi, tem jesteśmy od przemocy pychy wolniejsi, a im wolniejsi od przemocy pychy, tem bogatsi w miłość, a im w nią bogatsi, tem więksi.“[3])

II.

Co powiadasz sam o sobie[4]). Jan trzy rzeczy o sobie twierdził. 1. Że jest poprzednikiem Mesyasza. „Jam głos wołającego na puszczy: prostujcie drogę Pańską, jako powiedział Izajasz Prorok.“[5]) Z czego wnieść możecie, że jego przyjście blizkie. 2. Że chrzci chrztem pokuty, że nim przygotowują się serca ludzkie do przyjęcia chrztu Chrystusa usprawiedliwiającego i poświęcającego, „Jać chrzczę wodą; ale w pośrodku was stanął, którego wy nie znacie.“[6]) 3. Że jest najniższym Chrystusa sługą, niegodnym aby mu najlichszą przysługę okazał, jako wiecznemu Boga Synowi. „Ten jest który za

[1]) Mat. 11. 7. [2]) Ś. Bonawentura. Exp. super. 6. 118. [3]) Ś. Bonawentura. [4]) Jan. 1. 22. [5]) Jan. 1. 23. Iz. 40. 3. [6]) Jan. 1. 26.

mną przyjdzie, który przedemną stał się, któregom ja niegodzien, żebym rozwiązał rzemyk u trzewika jego.“ [1]) Oto jak swój obowiązek spełnia! Więc i ty czyń to, co do ciebie należy, z takąż wiernością i mocą. „Troska o obowiązek pilna, to wielka w życiu zaleta; zaniedbanie obowiązku, to wielka oznaka zepsucia.“ [2]) —„Nienawiści jest godzien, kto tego do czego się zobowiązał, nie spełnia.“ [3])

III.

A którzy byli posłani, byli z Faryzeuszów [4]). Według sądu samego Pana Faryzeusze byli 1. głupi i ślepi. „Ślepi są i wodzowie ślepych.“ [5])—„Biada wam, wodzowie ślepi.“ [6])—„Głupi i ślepi.“ [7]) 2. Obłudnicy i niegodziwcy. „Biada wam, doktorowie i faryzeuszowie, iż jesteście podobni grobom pobielanym, które zwierzchu zdadzą się piękne ludziom, ale wewnątrz pełne są kości umarłych i wszelakiego plugactwa; także i wy zwierzchu się wprawdzie zdacie ludziom sprawiedliwi, lecz wewnątrz pełni jesteście obłudności i nieprawości.“ [8]) 3. Zazdrością i nienawiścią ku Chrystusowi przejęci, ani sami Messyasza nie

[1]) Jan. 1. 27. [2]) Ś. Bonawen. Specul. discip. [3]) Ś. Jan. Chryz. Serm. de Moyse. [4]) Jan. 1. 24. [5]) Mat. 15. 14. [6]) Mat. 23. 16. [7]) Mat. 23. 17. [8]) Mat. 23. 27. 28.

przyjęli, ani innym przyjąć go nie pozwolili. „A Biada wam doktorowie i faryzeuszowie, obłudnicy, iż zamykacie królestwo niebieskie przed ludźmi, albowiem wy nie wchodzicie, ani wchodzącym dopuszczacie wnijść.“ [1]) Wszystko w nich przeciwne widzimy temu, co w świętym Janie spostrzegamy. Więc: „Jeśli nie będzie obfitowała sprawiedliwość wasza więcej, niż doktorów zakonnych i faryzeuszów, nie wnijdziecie do królestwa niebieskiego.“ [2])

WTOREK.

„Jam głos wołającego na puszczy.“
Jan. 1. 23.

I.

Na puszczy, do której podobny jest świat, o ile Chrystusa nienawidzi [3]) i jemu się sprzeciwia, o którym powiedzieć można 1. co powiedzianem jest o puszczy, po której Izraelici pielgrzymowali. „Na puszczy wielkiej i strasznej, na której był wąż tchem palący, i niedźwiadek, i żmija, a żadnej zgoła nie było wody.“ [4]) To jest „wąż“ pychy, „niedźwiadek“ rozpusty, „żmija“ łakomstwa i „żadnej zgoła wody“ cnót i zasług na ży-

[1]) Mat. 23. 13. [2]) Mat. 5. 20. [3]) Jan. 15. 23. [4]) Deut. 8. 14.

wot wieczny. Przez który 2. rozumieć można życie zewnętrzne światowców, ani bogactwami, ani zaszczytami, ani rozkoszami, ani przebywaniem ze zwolennikami świata, żadnej prawdziwej pociechy dostarczyć nie mogące. „Niech powiedzą wszyscy miłośnicy twoi, o świecie nieczysty! czy w tem życiu mieli radość bez bólu, pokój bez niezgody, wypoczynek bez obawy, zdrowie bez niemocy, światło bez ciemności, śmiech bez płaczu.“ [1]) Przez który 3. rozumieć można życie wewnętrzne światowców, co zgryźliwymi robakami sumienia dręczy, złemi bestyami żądz pochłania, wichrami i burzami złych skłonności wstrząsa, przepaściami grzechów gubi, ciemnościami zaślepienia i ślepoty otacza. „Dla każdego własne sumienie jest surowym sędzią, mścicielem zbrodni i katem występku.“ [2])—„Między wszystkiemi utrapieniami nie ma większego utrapienia dla duszy ludzkiej, jak świadomość występków.“ [3]) Więc: „Miłośnicy świata nietylko dlatego są pożałowania godni, że nizkich rzeczy pożądają zamiast wzniosłych, ale i dlatego są nieszczęśliwi, że z wielką trudnością osiągają rzeczy przez się upragnione.“ [4])

[1]) Ś. Augustyn. Serm. 23. ad fratres in cremo. [2]) Ś. Amroży. [3]) Ś. August. [4]) Ś. Izydor. Hisp. De summo bono libr. 3. c. 59.

II.

Na puszczy tego świata Bóg sam być powinien 1. wodzem, jak był ludu Izraelskiego na puszczy. „Który cię wywiódł z ziemi Egipskiej, z domu niewoli, i był przewodnikiem twoim na puszczy.“[1]) 2. Stróżem i obrońcą, jak był tegoż ludu. „Nalazł go i uczył, i strzegł jako źrenicy oka swego, jako orzeł wywabiający ku lataniu orlęta swe, i nad nimi latający, rozszerzył skrzydła swoje. i wziął go i nosił na ramionach swoich.“[2]) 3. Żywicielem i zachowawcą, jak również o synach Izraelowych powiedziano. „Który (to jest Bóg) wywiódł strumienie z twardej skały. i karmił cię manną na puszczy, której nieznali ojcowie twoi. A utrapiwszy cię i doświadczywszy, na ostatek zmiłował się nad tobą: abyś nie rzekł w sercu swojem: siła moja a moc ręki mojej, to mi wszystko sprawiły.“[3]) Więc do Boga twego przylgnij i nie ustawaj ku Niemu wołać z Psalmistą. „Ty Panie obrońca mój jesteś, chwała moja, i podwyższający głowę moją.—Boś ty pobił wszystkie sprzeciwiające mi się bez przyczyny, pokruszyłeś zęby grzeszników. Pańskie

[1]) Deutor. 8. 13. [2]) Deutor. 32. 10. 11. [3]) Deutor. 8. 15. 16. 17.

jest wybawienie, a nad ludem twoim błogosławieństwo twoje.“ [1])

III.

Na puszczy. Ś. Jan wybrał samotność 1. dla zachowania duszy i ciała w czystości. „Miłuj samotność, unikaj zgiełku, abyś nie był pochwycony w słowie i zawstydzony w czynie.“ [2]) 2. Dla modlitwy i przebywania z Bogiem. „Trudno jest śród tłumu widzieć Chrystusa, samotność pewna potrzebna jest umysłowi naszemu; podczas tej samotności ukazuje się nam Pan Bóg: zgiełk rozprasza umysł, a widzenie to natężonej uwagi, skupienia potrzebuje.“ [3]) 3. Dla wykonywania cnót wszelkich. „O puszczo, Chrystusa kwiatami usiana! O samotności, na której rodzą się kamienie drogie, z których buduje się miasto wielkiego króla.“ [4])—Niech baczą inni, co czują, kiedy za własnym pociągiem idą: dla mnie miasto — więzieniem, samotność — rajem.“ [5]) Więc przynajmniej „wewnętrznej samotności szukać i miłować ją winien, kto z Bogiem jednoczyć się pragnie; bo gdy jej w duszy nie ma, to i ciała samotność nie wiele znaczy.“ [6])

[1]) Ps. 3. 4. 8. 9. [2]) Ś. Augustyn. Serm. 3. ad fratres in crem. [3]) Ś. Augustyn. [4]) Ś. Hieronim. [5]) Ś. Hieronim. [6]) Tomasz a Kempis.

ŚRODA.

„Jam głos wołającego na puszczy.“
Jan. 1. 23.

I.

Jam głos wołającego. Do czego wołasz? „Prostujcie drogę Pańską, jako powiedział Izajasz Prorok.“ [1]) Co powiedział Izajasz Prorok? 1. „Gotujcie drogę Pańską, proste czyńcie na puszczy ścieżki Boga naszego.“ [2]) Albowiem serca wasze podobne są do „puszczy,“ na której albo nie ma ścieżek wcale, albo są poprzerywane, nieprzystępne, kręte, oddalone, niedogodne — chód utrudniają albo idącego zrażają. „Albowiem zatyło serce ludu tego, a uszyma ciężko słyszeli, i oczy swe zamrużyli, żeby kiedy oczyma nie oglądali, i uszyma nie słyszeli, a sercem nie zrozumieli, i nawrócili się, a uzdrowiłbym je.“ [3]) 2. „Każda dolina będzie podniesiona, a każda góra i pagórek będzie poniżony.“ [4]) Rozpacz, nieufność, małoduszność należy odrzucić, otchłań wszelkiej przewrotności dziełami nawrócenia i pokuty zapełnić, pycha zaś i twardość serca miejsca ustąpić powinna prawdziwej pokorze i cichości. „Bóg pysznym się sprzeciwia, a pokornym łaskę dawa.“ [5])

[1]) Jan. 1. 23. [2]) Iz. 40. 3. [3]) Mat. 13. 15. [4]) Iz. 40. 4. [5]) 1. Ś. Piotr. 5. 5.

3. „I będą krzywe prostemi, a ostre drogami gładkiemi.“[1]) Żądzom złym uczucia pobożne, występkom odrażającym cnoty miłe przeciwstawiać należy. „Bo Pan dawa mądrość, a z ust jego roztropność i umiejętność. Strzedz będzie prawych zbawienia, i obroni chodzących w prostocie, zachowując ścieżki sprawiedliwości, i dróg świętych przestrzegając. Tedy wyrozumiesz sprawiedliwość, i sąd, i prawość, i wszelką ścieżkę dobrą.“[2]) Więc: „Którzy się boją Pana, przygotują serca swe, a przed oczyma jego poświęcą duszę swoją.“[3])

II.

Jam głos wołającego. Do czego wołasz? 1. „Rodzaju jaszczurczy, któż wam pokazał, abyście uciekali od przyszłego gniewu.“[4]) Byli bowiem złych ojców źli synowie, którzy, jeśliby się nie nawrócili, sądu Bożego i ognia piekielnego ujśćby nie mogli byli; i im też podobni ujść nie mogą. „Królowie ziemi i książęta, i tysiącznicy, i bogaci, i mocarze, i każdy niewolnik, i wolny pokryli się w jamy i w skały gór, i rzekli górom i skałom: Upadnijcie na nas i zakryjcie nas od oblicza siedzącego na stolicy i od gniewu baranko-

[1]) Iz. 40. 4. [2]) Przyp. 2. 6. 10. [3]) Ekkl. 2. 20. [4]) Mat. 3. 7.

wego, bo przyszedł dzień wielki gniewu ich, a któż się ostać będzie mógł.“[1]) 2. „Czyńcież tedy owoce godne pokuty,“[2]) przez prawdziwą skruchę serca, przez szczerą spowiedź ust, przez stosowne zadosyć uczynienie w istocie. „Trzy są rzeczy do prawdziwej pokuty potrzebne: skrucha serca, wyznanie ustami uskutecznione, i zadosyć uczynienie rzeczą samą.“[3]) 3. „Bo już siekiera do pnia przyłożona jest. Przeto wszelkie drzewo, które nie daje owocu dobrego, będzie wycięte i w ogień wrzucone.“[4]) Spotkało to lud żydowski, który jako zatwardziały wyparł się Chrystusa, i wycięty został; spotka to każdego grzesznika, który pokutować nie będzie. „Jeśli pokutować nie będziecie, wszyscy także zginiecie.“[5]) Więc, kto z czasu danego na pokutę nie korzysta, napróżno przed trybunał Chrystusa prośby zanosi. Tam u Boga wyjednać nie może o co prosi, kto tu niechciał słuchać, co Bóg rozkazywał.“[6])

III.

Jam głos wołającego. Do czego wołasz? 1. „Ja was chrzczę wodą ku pokucie“[7]) serca: „Ofiara Bogu duch strapiony; sercem skru-

[1]) Obj. 6. 15. 16. 17. [2]) Mat. 3. 8. [3]) Chryzost. super Psal. 37. 17. [4]) Mat. 3. 10. [5]) Łuk. 13. 5. [6]) Ś. Augustyn. [7]) Mat. 3. 11.

szonem i uniżonem, Boże, nie wzgardzisz.“ [1]) 2. „Ale który przyjdzie po mnie, mocniejszy jest niż ja, któregom trzewików nie jest godzien nosić! tenci was ochrzci Duchem świętym i ogniem,“ [2]) ku pokucie usprawiedliwiającej i poświęcającej, o której ś. Paweł pisze tak. „Tymeście (to jest różnymi grzechami zbrukani) niektórzy byli, aleście omyci, aleście poświęceni, aleście usprawiedliwieni w imię Pana naszego Jezusa Chrystusa i w Duchu Boga naszego.“ [3]) 3. „Którego łopata w ręku jego; a wyczyści bojowisko swoje, i zgromadzi pszenicę swą do gumna, a plewy spali ogniem nieugaszonym.“ [4]) To samo potem Chrystus o dniu sądnym wyrzekł. „Czasu żniwa rzekę żeńcom: Zbierzcie pierwej kąkol, a zwiążcie go w snopki ku spaleniu, a pszenicę zgromadźcie do gumna mojego.“ [5]) Więc: „Lepiej jest, aby teraz dusza gryzła się na wspomnienie grzechu, niż aby w przyszłości męki ponosiła wieczne.“ [6])

CZWARTEK.

„Weselcie się zawsze w Panu.“ *Filip. 4. 4.*

I.

Weselcie się! woła świat do swoich zwolenników 1. z bogactw: „Którzy ufają w mocy

[1]) Ps. 50. 19. [2]) Mat. 3. 11. [3]) 1. Kor. 6. 11. [4]) Mat. 3. 12. [5]) Mat. 13. 30. [6]) Ś. Chryzostom. Homil. 31. super. Epist. ad Hebr.

swojej, i chlubią się w mnóstwie bogactw swoich;“ [1]) ale marną jest ta chluba. „Zostawią obcym majętności swoje, a groby ich domami ich na wieki.“ [2]) 2. Z zaszczytów. „Pycha tych, którzy cię (Boże) nienawidzą ku górze idzie zawsze,“ [3]) a jednak głupią jest ta chluba. „Gdzie jest pycha, tam będzie i hańba.“ [4]) 3. Z rozkoszy. „Pójdźcież tedy, a używajmy dóbr niniejszych, a zażywajmy rzeczy stworzonych prędko jako w młodości. Winem drogiem i olejkami się napełniajmy, a niech nas nie mija kwiat czasu. Chodźmy w wieńcach różanych póki nie uwiędną; żadna łąka niech nie będzie, którejby nie miała przejść rozpustność nasza. Żaden z nas niech próżen nie będzie rozpusty naszej; wszędzie zostawiajmy znaki rozkoszy, gdyż to jest cząstka nasza:“ [5]) ale zła i szpetna jest ta chluba. „Weselą się źle uczyniwszy, a radują się w rzeczach najgorszych, których drogi przewrotne są, i postępki ich bezecne.“ [6]) Więc: „Niekochaj się w ścieżkach niezbożników, ani sobie upodobaj drogi złośników. Uciekaj od niej, ani chodź po niej, odchyl się, a opuść ją.“ [7])—„Bo koniec jej prowadzi

[1]) Ps. 48. 7. [2]) Ps. 48. 11. 12. Ps. 73. 23. [3]) Przyp. 11. 2. [4]) Mądr. 2. 6.—10. [5]) Przyp. 2. 14. 15. [6]) Przyp. 4. 14. 15. [7]) Przyp. 14. 12. 13.

do śmierci. Śmiech będzie zmięszan z żałością, a koniec wesela smutek posiada.“ [1])

II.

Weselcie się w Panu! zachęca nas Apostoł 1. ponieważ Pan może nas zbawić i we wszystkiem dopomódz. „Co niepodobno jest u ludzi, podobno jest u Boga.“ [2])—„Bo u Boga nie będzie żadne słowo niepodobne.“ [3]) — Wszystko mogę w tym, który mię umacnia.“ [4]) 2. Ponieważ miłosiernym jest i przyrzekł wszystko, co nam do zbawienia jest potrzebne. „Litościwy i miłosierny Pan, długo czekający, a wielce miłosierny.—Albowiem według wysokości nieba od ziemi utwierdził miłosierdzie swoje nad tymi, którzy się go boją.“ [5])—„Wierny Pan we wszystkich słowach swoich, a święty we wszystkich sprawach swoich. Podnosi Pan wszystkich, którzy upadają, a podnosi wszystkie powalone.“ [6]) 3. Ponieważ w zapłacie bardzo szczodrobliwy jest. „Bądź wierny aż do śmierci, a dam ci wieniec żywota.“ [7])—„Oko nie widziało, ani ucho nie słyszało, ani w serce człowiecze nie wstąpiło, co Bóg przygotował tym, którzy go miłują.“ Więc: „Weselcie się w Panu i raduj-

[1]) Przyp. 14. 12. 13. [2]) Łuk. 18. 27. [3]) Łuk. 1. 37. [4]) Filip. 4. 13. [5]) Ps. 102. 8. 11. [6]) Ps. 144. 13. 14. [7]) Obj. 2. 10.

cie się sprawiedliwi, a chlubcie się wszyscy prawego serca."[1])

III.

Weselcie się w Panu zawsze 1. Z tego co od Boga jest i trwa zawsze. „Wesele świata marnością jest, nim nastąpi, z upragnieniem go oczekujemy, gdy nastąpi, zatrzymać nie możemy; ponieważ przemija wszystko i jak dym znika."[2])—„Prawdziwem jest jeno wesele, które nie od stworzenia, ale od Boga pochodzi, i które jak tylko posiądziesz, nikt go cię pozbawić nie może."[3]) 2. Z tego, co prowadzi do Boga. „Każdy, kto się według świata weseli, z bogactw się weseli, z rozkoszy, z próżnej chwały, z potęgi, z zarozumiałości. Kto się zaś według Boga weseli, z zelżywości się weseli, z ubóstwa, z niedostatku, z postu, z pokory;"[4]) albowiem „z pokus, utrapień, ubóstwa, smutku prawdziwe rodzi się wesele."[5]) 3. W Bogu i z Boga, nie zaś ze siebie. „Kto się chce weselić ze siebie, smutny będzie; kto się zaś chce weselić z Boga, zawsze się będzie weselił, ponieważ Bóg wieczny jest. Jeśli chcesz mieć radość wieczną, przylgnij do tego, który wieczny jest."[6])

[1]) Ps. 31. 11. [2]) Ś. Augustyn. Tract. super. Joan. c. 1. [3]) Ś. Bernard. [4]) Ś. Chryzostom. [5]) Ś. Chryzostom. [6]) Ś. Augustyn.

Więc: „Niech zwycięża radość w Panu, dopóki się nie skończy radość na świecie; radość w Panu niech się zawsze pomnaża, a radość na świecie niech się zawsze zmniejsza, dopóki się nie skończy.“ [1])

PIĄTEK.

„Skromność wasza niech będzie wiadoma wszystkim ludziom, Pan blizko jest.“ *Filip. 4. 5.*

I.

Skromność wasza, to jest, cnota, za pośrednictwem której tak się w obejściu naszem zachowujemy, iż nikogo nie razimy,[2]) z wewnętrznej skromności winna pochodzić i wszystkim cnotom towarzyszyć. „Skromność trzeźwości i wstydliwości towarzyszką jest, przestrzega pokory, zachowuje spokój umysłu, miłuje wstrzemięźliwość i czystość,[3]) i kierować powinna 1. całem ciała ułożeniem i ruchem. „Skromność sprawia, że cześć i wszelkie zajęcie bez wady i bez przesady uskuteczniamy.“ [4]) Kierować powinna 2. twarzy, języka, rąk i nóg ułożeniem i używaniem. „Aby mowa była rzadszą, twarz radośniejszą, wejrzenie wstydliwsze, chód skromniejszy;“ [5]) i „Aby ruch ciała był czysty,

[1]) Ś. Augustyn. Serm. 37 de verb. Dom. [2]) Tomasz z Aquin. [3]) Bernard. [4]) Bonawen. [5]) August. De spir. et anim. l. 62.

skromny, bez wyniosłości, zmysłowości, lekkomyślności i gnuśności.“ [1]) Kierować powinna 9. samym dźwiękiem głosu. „Na sam dźwięk głosu niech zważa skromność, aby nie raził ucha swą mocą.“ [2]) Więc: „Skromność wskazuje człowiekowi jaki ma być ubiór, chód i użycie zmysłów.“ [3])

II.

„*Niech będzie wiadoma wszystkim ludziom.*“ 1. dla dobrego przykładu, który wszystkim winniśmy, aby z wad się poprawiali. „Jednego przykładem wielu się poprawia.“ [4]) 2. Dla pożytku bliźnich, aby się wszyscy do cnoty pobudzali. „Wielu w ciemnościach życia obecnego, gdy dobre ze siebie przykłady dają, na podobieństwo gwiazd nam z góry świecą.“ [5]) 3. Dla własnej każdego z nas straży. „Skromność jest cnotą, którą się powstrzymują żądze nieporządne każdej zachcianki występnej.“ [6])—Skromność niewłaściwości przestrzega w słowie, w śmiechu, w ruchach ciała, w ułożeniu członków, w zajęciu albo czynie, w postawie.“ [7]) Więc: „Bądź poważnym w chodzie, rozważnym w mowie,

[1]) Regul. 3. ad Cler. [2]) Ambroży. [3]) Antonin. [4]) Ambroży. [5]) Grzegorz. [6]) Jan Gerson. [7]) Ś. Antonin. P. 4. Tit. 4. c. 10.

bacznym w słowach; jeśli to zachowasz, skromnym będziesz."[1])

III.

Pan blisko jest 1. Skutkiem niezmierności swojej, którą wszystko napełnia, i przenika, wszystko widzi i słyszy. „Biada tym, którzy są upadłego serca! — „Biada tym, którzy utracili cierpliwość, a którzy opuścili drogi proste i udali się krzywemi drogami! A cóż uczynią, kiedy pocznie wglądać Pan?"[2]) 2. Skutkiem opatrzności swojej, która wszystko zachowuje i wszystkiem rządzi. „Którzy się boją Pana, nie będą niewierni słowu jego, a którzy go miłują, będą strzedz drogi jego, którzy się boją Pana, będą się pytać o tem, co mu się podoba?"[3]) 3. Skutkiem łaski, miłosierdzia i sprawiedliwości swojej. „Onci nas pokarał dla nieprawości naszej, i on nas zbawi dla miłosierdzia swego. Patrzcież tedy, co z nami uczynił, a z bojaźnią i ze drzeniem wyznawajcie mu, a Króla wieków wywyższajcie w uczynkach waszych."[4]) Więc: „We wszystkiem co czynisz, Boga obecnego uznawaj, bo wszędzie jako obecny widzi, co czynisz."[5]) „Bardzo się strzedz winieneś we wszystkiem, ponieważ żyjesz przed oczami

[1]) Ś. Bernard. [2]) Ekkl. 2. 15. 16. 17. [3]) Ekkl. 2. 18. 19. [4]) Tob. 13. 5. 6. [5]) Ś. Bernard. Libr. meditat. c. 6.

sędziego wszystko widzącego.“ [1]) „Jeśli Bóg z tobą nie jest przez łaskę, to jest przez pomstę; ale biada tobie, jeśli tak z tobą jest.“ [2])

SOBOTA.

„Nie troszczcież się o nic: ale we wszelkiej modlitwie i prośbie z dziękowaniem niech żądania wasze będą u Boga oznajmione A pokój Boży, który przewyższa wszelki zmysł, niechaj strzeże serc waszych i myśli waszych w Chrystusie Jezusie.“ *Filip. 4. 6. 7.*

I.

Nie troszczcież się o nic, troskliwością nadmierną. 1. Bo to tyle prawie znaczy, jakgdyby ktoś usilnie pracował, aby postawę ciała wyższą uczynił. „I kto z was obmyślając może przydać do wzrostu swego łokieć jeden.“ [3]) 2. Bo Bóg sam ojcowską o nas pieczę ma. „Nie troszczcież się tedy mówiąc: Cóż będziem jeść, albo co będziem pić, albo czem się będziem przyodziewać? Bo tego wszystkiego poganie pilnie szukają. Albowiem Ojciec wasz niebieski wie, że tego wszystkiego potrzebujecie.“ [4]) — „Wszystko troskanie wasze składając nań, gdyż on ma pieczę o was,“ [5]) 3. Bo zbytnia troska nieufność, małoduszność i niedorzeczność wytwa-

[1]) Ś. Bernard. Liber meditation. c. 6. [2]) Ś. Bernard. [3]) Mat. 6. 27. [4]) Mat. 6. 31. 32. [5]) 1. Piotr. 5. 7.

rza, ratunek i pomoc Bożą utrudnia. „Sobie samemu ufać, nie wiary, ale niewierności jest znakiem: i nie ufności, ale zarozumiałości jest dowodem bardziej, w sobie samym pokładać nadzieję.“ [1])—„Nikt małoduszny nie osiąga korony, nikt smutny nie odnosi zwycięztwa.“ [2])—Więc: „Szukajcie—naprzód królestwa Bożego i sprawiedliwości jego, a to wszystko będzie wam przydane.“ [3])

II.

We wszelkiej modlitwie i prośbie, z dziękowaniem niech żądania wasze będą u Boga oznajmione. Rób, co do ciebie należy, a potem z całą wiarą i ufnością proś Boga 1. Żądaniem, którem oznajmisz Bogu to, czego potrzebujesz, ze czcią i pokorą. „Ten prawdziwą do Boga modlitwę zanosi, który siebie pokornie za proch poczytuje, który sobie żadnej cnoty nie przypisuje, który cokolwiek dobrego czyni, to miłosierdziu Stwórcy przyznaje.“ [4]) 2. Prośbą, w skutek której następuje to co Chrystus Pan zapewnił. „Zaprawdę, zaprawdę wam powiadam: Jeśli o co prosić będziecie Ojca w imię moje, da wam.“ [5]) I o cokolwiek będziecie prosić Ojca w imię

[1]) Ś. Bernard. Serm. 5. in Vigil. Nat. Dom. [2]) Ś. Bazyli. Wielki. c. 1. de jejunio. [3]) Mat. 6. 33. [4]) Ś. Grzegorz. [5]) Jan. 16. 23.

moje, to uczynię, aby był uwielbion Ojciec w Synu. Jeśli mię o co prosić będziecie w imię moje, to uczynię.“ [1]) 3. Z dziękowaniem, którembyś Boga za Twórcę wszystkiego dobrego uznał i uwielbił, a siebie za niegodnego poczytał. „Wielu widzimy dziś natarczywie proszących o to, czego im brakuje; ale nie wielu, którzyby za otrzymane dobrodziejstwa dzięki składali.“ [2])—„Gdy nie dziękujesz Bogu, to nie miłujesz Boga, nie czcisz Go; stąd albo hardym sługą, albo zarozumiałym synem jesteś.“ [3]) Więc: „Nie ustawajmy w modlitwie; co Bóg ma dać, to da, chociaż zwleka; pewni jego obietnicy, nie ustawajmy w błaganiu.“ [4])

III.

Pokój Boży, który przewyższa wszelki zmysł, niechaj strzeże serc waszych i myśli waszych w Chrystusie Jezusie. Pokój Boży jest 1. pokojem Chrystusa, którego nikt inny dać nie może: „Pokój zostawuję wam, pokój mój daję wam; nie jako dawa świat, ja wam daję.“ [5])—„Boży i światowy pokój jednym wyrazem nazywamy, ale różnica jest wielka: światowy jest nietrwały, a Boży trwały, tam-

[1]) Jan. 14. 13. 14. [2]) Ś. Bernard. Contr. vitium ingrat. [3]) Ś. Ambroży. Serm. 43. de grat. action [4]) Ś. Augustyn. [5]) Jan. 14. 27.

ten jest cielesny, a ten duchowy, tamten ziemski, a ten niebieski.“ [1]) — „Pokój testamentem Bożym jest, dziedzictwem pokój jest, aby od zgodnych uczestników był posiadany, nie od swarliwych naruszany.“ [2]) 2. Pokój Chrystusa trojaki jest, z Bogiem, z własnem sumieniem, i z bliźnim. „Będąc tedy z wiary usprawiedliwieni, pokój ku Bogu miejmy przez Pana naszego Jezusa Chrystusa.“ [3]) — „A pokój Chrystusów niech przewyższa w sercach waszych.“ [4]) — „Naśladujcie pokój ze wszystkimi.“ [5])—„Jeśli możliwa, ile z was jest, ze wszystkimi ludźmi pokój mający.“ [6]) — „Cóż lepszego można znaleźć nad pokój? Cóż jest pokój? Gdzie wcale nie ma wojny. Co to znaczy: gdzie nie ma wcale wojny? Gdzie nie ma żadnego przeciwieństwa, gdzie się nic nie sprzeciwia, nic przykrego nie ma.“ [7]) — „Nie masz pokoju niezbożnym.“ [8]) 3. Pokój ten przewyższa wszelki zmysł, albowiem pokój jest matką wszystkiego dobrego.“ [9]) „I takiem jest dobrem pokój, iż nawet w rzeczach ziemskich i doczesnych nic milszego nadeń nie ma, nic pożądańszego, i nic lepszego wre-

[1]) Ś. August. De quaest. vet. et nov. Testam. q. 92. [2]) Ś. August. [3]) Rzym. 5. 1. [4]) Kolos. 3. 15. [5]) Żyd. 12. 15. [6]) Rzym. 12. 18. [7]) Ś. Augustyn. super. Psalm. 84. 8. [8]) Iz. 48. 22. [9]) Chryzostom. Hom. 2. super. Epist. ad Colloss.

szcie znaleźć nie można.“[1])—„Błogosławieni pokój czyniący, albowiem oni nazwani będą Synami Bożymi.“[2]) Więc: „Starajcie się, abyście niezmazani i nienaruszeni od niego (Pana Sędziego) nalezieni byli w pokoju.“[3])

[1]) Ś. Augustyn. De civit. Dei Libr. 29. c. 14. [2]) Mat. 5. 9. [3]) II. Piotr. 3. 14.

NIEDZIELA IV-A ADWENTU.

„Stało się słowo Pańskie do Jana, Zacharyaszowego syna, na puszczy.“ *Łuk. 3, 2.*

I.

Stało się — roku piętnastego panowania Tyberyusza Cesarza, gdy Poncyusz Piłat rządził żydowską ziemią, a Herod był tetrarchą Galilejskim, a Filip brat jego Iturejskim i Trachonickiej krainy, a Lizaniasz Abileńskim tetrarchą. Takiem dokładnem oznaczeniem czasu świeckiego okazuje się, 1. że Mesyasz dawno obiecany w tym czasie przyszedł; królestwo bowiem Judzkie dostało się w ręce obce według proroctwa Jakuba. „Nie będzie odjęty sceptr od Judy, ani wódz z biódr jego, aż przyjdzie który ma być posłan, a on będzie oczekiwaniem narodów.“[1]) 2. Wystąpie-

[1]) Genez. 49. 10.

nie publiczne Mesyasza, o którego czynach późniejszych nikt wiedzieć nie mógł, tym sposobem zaznacza się w historyi świeckiej, staje się wiadomem państwu rzymskiemu, a stąd światu całemu; „albowiem o tem nigdyby poganie nie wiedzieli, czego ich Rzym nauczył.“ [1]) 3. Poganie także, którym wiadomo było, że Mesyasz przyjdzie, z proroctw żydowskich poznać mogli, że te się spełniły w chwili jego przyjścia. „Przychodzi Chrystus, spełniają się wszystkie przepowiednie proroków w jego narodzeniu, życiu, słowach, czynach, męce, śmierci, zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu.“ [2]) Więc to było wielkie miłosierdzie Boże nawet względem pogan. „Lekarz z nieba przyszedł i wszystkim łaskę uzdrowienia przyniósł; tak iż jeśli kto zginie, to przyczynę swej śmierci niech sobie przypisze, że leczyć się nie chciał, chociaż był środek, którym się mógł uratować.“ [3])

II.

Stało się—za najwyższych kapłanów Annasza i Kaifasza. Oznaczeniem tego czasu kościelnego ukazuje się żydom czas, w którym Mesyasz przyszedł, jak byli przez Jana przy-

[1]) Ś. Leon. W. Serm. 1. de Apost. Petr. et Paul. [2]) Ś. Augustyn. Epist. 3. ad Volusian. [3]) Ś. Ambroży. De obit. Theodos. imp.

gotowani na jego przyjęcie, i słusznie Chrystus im wyrzucał „Gdy bywa wieczór mówicie: pogoda będzie, bo się niebo czerwieni; a rano, dziś niepogoda albowiem się czerwieni smutne niebo. Postawę tedy nieba rozsądzić umiecie; a znaków czasów nie możecie.“ [1]) 2. Czas ten oznaczono, aby się w sercach żydowskich zawsze przechowywał i żeby im przypominał, iż Mesyasz przyszedł, i żeby naprożno jego przyjścia nie czekali. Stąd i Jana zapytanie. „Tyś jest, który masz przyjść, czyli inszego czekamy“ [2]) i Chrystusa odpowiedź własnymi czynami według proroctwa zapewniająca, że jest nim. „Szedłszy odnieście Janowi, coście słyszeli i widzieli.“ [3]) 3. Nie zrozumiawszy tego czasu, i znaków późniejszych czasów nie zrozumieli: i przeto słowo Pańskie do nich. „Ja idę i będziecie mię szukać, i w grzechu waszym pomrzecie.“ [4])— „Przetom wam powiedział, iż pomrzecie w grzechach waszych; bo jeśli nie uwierzycie, żem ja jest, pomrzecie w grzechu waszym.“ [5]) Więc: „Jak lekko sobie ważymy to, na co patrzymy, tak lękać się winniśmy, aby czas łaski, który tuż jest, nie przeminął.“ [6])

[1]) Mat. 16. 2 — 3, 4. [2]) Mat. 11. 3. [3]) Mat. 11. 4. [4]) Jan. 8. 21. [5]) Jan. 8. 24. [6]) Ś. Grzegorz. W. Hom. 36. super. Evang.

III.

Stało się słowo Pańskie do Jana, Zacharyaszowego syna na puszczy. Czas 1. przez Jana, z rozkazu Boga, oznajmia się żydom i poganom. „I przyszedł do wszystkiej krainy Jordanu, opowiadając chrzest pokuty na odpuszczenie grzechów.“ [1]) 2. Oznajmia się przez niego władzom świeckim, najwyższym kapłanom i wszystkiemu ludowi, bo ci wszyscy wezwani i zbawieni mieli być przez Mesyasza, tymczasem wszyscy do męki i śmierci się jego przyczynili, i dlatego odrzuceni zostali; stąd narzekanie Zbawiciela. „Ilekroć chciałem zgromadzić syny twoje, jako kokosz kurczęta swoje pod skrzydła zgromadza, a nie chciałeś? Oto wam zostanie dom wasz pusty.“ [2]) 3. Oznajmia się przez Ewangelistów i przez Kościół bezustannie całemu światu. „Zali nie słyszeli? I owszem po wszystkiej ziemi rozszedł się głos ich, i na kraje świata słowa ich.“ [3]) — „Ale nie wszyscy są posłuszni Ewangelii.“ [4]) Więc: „Nieszczęsna wina, która na swą obronę nie ma żadnej wymówki.“ [5])

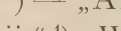

[1]) Łuk. 3. 3. [2]). Mat. 23. 37. 38. [3]) Rzym. 10. 18. [4]) Rzym. 10. 16. [5]) Ś. Zenon. Serm. 3. de Isai.

PONIEDZIAŁEK.

„Opowiadając chrzest pokuty na odpuszczenie grzechów.“ *Łuk. 3. — 3.*

I.

„Opowiadając chrzest pokuty na odpuszczenie grzechów,“ to jest, cnotę pokuty, która przysposabia do otrzymania odpuszczenia grzechów, i którą nam wszystkim kościół także opowiada, i to 1. abyśmy pilnie sumienie badając, grzechy i występki nasze poznali. „Spustoszeniem spustoszona jest wszystka ziemia, bo nie masz, ktoby uważał w sercu.“ [1])— „Nawróćcie przestępnicy do serca.“[2]) 2. Ażebyśmy poznawszy grzechy nasze, skruszywszy serce, powzięli wstręt ku nim i żałowali za nie. „Będęć rozmyślał wszystkie lata moje w gorzkości duszy mojej. — Oto w pokoju gorzkość moja największa; aleś ty wyrwał duszę moją aby nie zginęła, zarzuciłeś w tył swój wszystkie grzechy moje.[3])—3. Ażebyśmy powzięli szczere i mocne postanowienie poprawy, iżbyśmy nie byli podobni: mężowi przypatrującemu się obliczu narodzenia swego w zwierciadle; bo się obejrzał i odszedł, i wnet zapomniał jakowy był;“[4]) i aby nie mówiono o nas: „Albowiem

[1]) Ier. 12. 11. [2]) Iz. 46. 8. [3]) Iz. 38. 15. 17. 18. [4]) Jakub. 1. 23. 24.

się im przydało ono prawdziwej przypowieści: Pies, który się wrócił do zwrócenia swego: świnia umyta do kałuży błota.“[1]) Więc: „Nawróćcie się, a czyńcie pokutę ze wszech nieprawości waszych; a nie będzie wam nieprawość na upad. — Odrzućcie od siebie wszystkie przestępstwa wasze, któremiście przestępowali, a uczyńcie sobie serce nowe i ducha nowego.“[2])

II.

Opowiadając chrzest pokuty na odpuszczenie grzechów, która-to cnota pokuty nadto wymaga 1. wyznania grzechów wobec Boga. „Grzech mój oznajmiłem tobie, a niesprawiedliwości mojej nie kryłem. Rzekłem, wyznam przeciwko sobie niesprawiedliwość moję Panu.“[3]) 2. Serca gotowego dla zadosyć uczynienia za grzechy popełnione. „Potrzeba, aby po każdym grzechu zadosyć uczynienie albo kara następowała.“[4])—„Nie lekkie i dowolne ma być zadosyćuczynienie za owe grzechy, skutkiem których zgotowany został ogień wieczny.“[5]) 3. Ta cnota pokuty, wspomniane warunki posiadająca, stanowi prawdziwe grzesznika nawrócenie, bez którego Bóg ża-

[1]) 2. Piotr. 2. 22. [2]) Ezech 18. 30. 31. [3]) Psalm. 31. 5. [4]) Ś. Anzelm. Libr. 1. [5]) Cezary Arel. Homil. 29.

dnego grzesznika do łaski przyjąć nie może. „Nawróćcie się do mnie, mówi Pan Zastępów, a nawrócę się do was.“[1]) — „Jeśli chcesz aby ci Bóg przebaczył, nawróć się do Boga, a odwróć się od diabła; nawróć się do cnót, a odwróć się od występków[2]) Więc: „Pokutujcie i nawróćcie się, aby były złagodzone grzechy wasze.“[3])

III.

Opowiadając chrzest pokuty na odpuszczenie grzechów. „Do odpuszczenia grzechów“ nadto wymaga się 1. aby pokutujący grzechy swe wyznał przed tym, który ma moc odpuszczenia grzechów. „Jeślibyśmy się spowiadali grzechów naszych, wierny jest i sprawiedliwy, aby nam odpuścił grzechy nasze, i oczyścił nas od wszelakiej nieprawości.“[4])— „Na to wymaga Bóg spowiedzi, aby zbawił pokornego; dlatego potępia nie spowiadającego się, aby ukarał pysznego.“[5]) 2. Aby od niego rozgrzeszenie od grzechów otrzymał. „Weźmijcie Ducha Świętego; których odpuścicie grzechy, są im odpuszczone; a których zatrzymacie, są zatrzymane,“[6]) i aby na zadosyćuczynienie za grzechy te sumiennie speł-

[1]) Zach. 1. 3. [2]) Ś. Bonaw. [3]) Dz. Ap. 3. 19. [4]) 1. Ś. Jan 1. 9.
[5]) Augustyn. de vera et falsa poenitentia. c. 10. [6]) Jan 20. 22. 23.

nił, co mu on naznaczy. „Jeśliby kto przeczył, że do całkowitego i zupełnego odpuszczenia grzechów potrzebne są trzy akty w pokutniku, jakby materya Sakramentu pokuty, to jest, żal, spowiedź i zadość uczynienie, niech wyklęty będzie.“ [1]) 3. Gdy to wszystko jest, grzesznik z Bogiem się jedna. „Spowiedź usprawiedliwia, spowiedź grzechy odpuszcza; cała nadzieja przebaczenia na spowiedzi polega.“ [2]) Więc: „Oskarż siebie, a Bóg ci przebaczy.“ [3])

WTOREK.

„I ogląda wszelkie ciało zbawienie Boże.“
Łuk. 3 6.

I.

Wszelkie ciało, to jest, wszelki człowiek, jak mówi się, „Słowo ciałem się stało.“ [4]) Niech się więc raduje 1. sprawiedliwy, czy żywy czy umarły; o sprawiedliwych w czyscu napisano: „Wstąpiwszy na wysokość, wiódł więźnie pojmane.“ [5]) O żywych zaś mówi święty Leon Wielki. „Niech się raduje Święty, bo się zbliża do palmy;“ [6]) ponieważ Chrystus naprzód otworzył niebo 2. Wszelki grze-

[1]) Konc. Tryden. Sess. 14. Can. 4. [2]) Ś. August. serm. 3. Dom. 1. Quadr. [3]) Ś. August. [4]) Jan. 1. 14. [5]) Efez. 4. 8. Ps. 62 19. [6]) Ś. Leon. serm. 1. de Nativ. Domin.

sznik, ponieważ przez łaskę Zbawiciela otrzymuje odpuszczenie grzechów. „W którym mamy odkupienie przez krew jego i odpuszczenie grzechów wedle bogactw łaski jego.“ [1])—„Niech się raduje grzesznik! ponieważ wzywa się do przebaczenia[2]) 3. Żaden śmiertelnik, nawet poganin, nie wyjmuje się od tej radości. „Niech ci wyznają ludzie, Boże! niech ci wyznają wszyscy ludzie. Niech się radują i weselą narodowie, iż sądzisz ludzie sprawiedliwie, i narody na ziemi sprawujesz.“ [3])—„Niech się ożywi poganin, ponieważ wzywa się do życia.“ [4]) Więc: „Do radości wszyscy jeden mają powód; że Pan nasz, grzechu i śmierci zwycięzca, jak nikogo od winy wolnym nie znalazł, tak dla uwolnienia wszystkich przyszedł.“ [5])

II.

Ogląda wszelki człowiek 1. Oczyma ciała Zbawiciela, w przyjętej przez Niego postaci sługi. „Który będąc w postaci Bożej, nie poczytał za drapiestwo, że był równym Bogu; ale wyniszczył samego siebie, przyjąwszy postać sługi, stawszy się na podobieństwo ludzi, i postawą naleziony jako człowiek.“ [6]) 2. Oczyma duszy to, co w nim jest do zro-

[1]) Efez. 1. 7. [2]) Ś. Leon. 1. c. [3]) Ps. 66. 4. 5. [4]) Ś. Leon [5]) Ś. Leon. ibidem. [6]) Filip. 2. 6. 7.

zumienia, jak nauka, przykłady cnót, moc cudów i cel. „Piotr rzekł mu: Wyłóż nam to podobieństwo. A on rzekł: Jeszczeż i wy bez wyrozumienia jesteście.“ [1]) — „Jeśli nie czynię spraw Ojca mego, nie wierzcie mi. A jeśli uczynię, chociażbyście mnie wierzyć nie chcieli, wierzcie uczynkom, abyście poznali i wierzyli, że Ojciec jest we mnie, a ja w Ojcu.“ [2]) 3. Oczyma wiary jego Bóstwo i, co jest w nim Boskiego. „A żaden nie wie, kto jest Syn, jedno Ojciec; i kto jest Ojciec, jedno Syn, a komuby chciał Syn objawić.“ [3])—„Wyznawam tobie Ojcze, Panie nieba i ziemi, żeś te rzeczy zakrył przed mądrymi i roztropnymi, a objawiłeś je maluczkim.“ [4]) Więc abyśmy podobnymi nie byli do tych, którzy oczy mają do widzenia, a nie widzą, i uszy do słuchania, a nie słyszą;“ [5]) ale raczej do tych, którym Zbawiciel rzekł. „A wasze oczy błogosławione iż widzą, i uszy wasze iż słyszą.“ [6])

III.

Zbawienie Boże, Zbawiciela, który nas uwalnia 1. od ślepoty umysłu przez naukę, od ran grzechowych i zmaz przez łaskę, od

[1]) Mat. 15. 15. 16. [2]) Jan. 10, 37. 38. [3]) Łuk. 10. 22. [4]) Mat. 11. 25. [5]) Ezech. 12. 2. [6]) Mat. 13. 16.

kary piekielnej przez zadosyćuczynienie, od wyłączenia z nieba przez jego otwarcie. „Posłał mię, abym oznajmił cichym, abym leczył skruszone sercem, i opowiedział więźniom wyzwolenie, a zamknionym otwarcie.“[1]) 2. Który nam jedna Boga obrażonego, od mocy szatańskiej nas wybawia, i wszystkie nieszczęścia od nas odwraca. „Abym opowiadał rok ubłagalny Panu, i dzień pomsty Boga naszego, abym cieszył wszystkie płaczące.“[2]) 3. Który nas szczęśliwymi uczyni na wieki. „Abym położył płaczącym Syon, i dał im wieniec miasto popiołu, olejek wesela miasto żałoby, płaszcz chwały miasto ducha żałości; i będą nazwani w niej mocarze sprawiedliwości, szczepieniem Pańskiem dla wsławienia.“[3]) Więc: „Składajmy, najmilsi, dzięki Ojcu przez Syna jego w Duchu świętym, który dla wielkiej miłości swojej, jaką nas umiłował, zlitował się; i gdy byliśmy umarli skutkiem grzechów, ożywił nas Chrystusowi, abyśmy w nim byli nowem stworzeniem.“[4])

[1]) Iz. 61. 1. Łuk. 4. 18. [2]) Iz. 61. 2. Mat. 5. 5. [3]) Iz. 61. 3. [4]) Ś. Leon. 1. 6.

ŚRODA.

„Tak niechaj człowiek o nas rozumie jako o sługach Chrystusowych i szafarzach tajemnic Bożych.“ *1. Kor. 4. 1.*

I.

Tak niechaj człowiek o nas rozumie i to 1. wszelki człowiek każdego stanu, płci, wieku, ponieważ do wszystkich jesteśmy posłani. „Idąc na wszystek świat, opowiadajcie Ewangelię wszemu stworzeniu.“ [1]) 2. Z uwagi na powagę Boską, która nas wyprawiła, jako posłowie Boga winniśmy być przyjęci. „Dana mi jest wszystka władza na niebie i na ziemi. Idąc tedy nauczajcie wszystkie narody.“ [2]) — Jako mię posłał Ojciec, i ja was posyłam.“ [3]) — „Kto was słucha, mnie słucha; a kto wami gardzi, mną gardzi. A kto mną gardzi, gardzi onym który mnie posłał.“ [4]) — Miasto Chrystusa tedy poselstwo sprawujemy, jakoby Bóg przez nas napominał,“ [5]) 3. Dla kary, która upornych czeka. „Ktobykolwiek was nie przyjął, ani słuchał mów waszych, wychodząc precz z domu albo z miasta otrząśnijcie proch z nóg waszych. Zaprawdę powiadam wam, lżej będzie ziemi Sodomskiej

[1]) Mar. 16. 15. [2]) Mat. 28. 18. [3]) Jan. 20. 21. [4]) Łuk. 10. 16. [5]) 2. Kor. 5. 20.

i Gomorejskiej w dzień sądny, niźli miastu onemu.“[1]) Więc: „Przyjmijcie w cichości słowo wszczepione, które może zbawić dusze wasze.“[2])

II.

Jako o sługach Chrystusowych, którzy 1. osobę Chrystusa przedstawiają. „Kto was przyjmuje mnie przyjmuje.“[3]) Którzy 2. Chrystusa Pana słowo opowiadają dla wszczepienia wiary. „Albowiem wszelki, któryby wzywał imienia Pańskiego, zbawion będzie. Jakoż tedy wzywać będą, w którego nie wierzyli? Albo jako uwierzą temu, którego nie słyszeli? A jako usłyszą oprócz przepowiadającego? — Wiara tedy ze słuchania, a słuchanie przez słowo Chrystusowe.“[4])—Dlatego i my dziękujemy Bogu bez przestanku, iż przyjąwszy od nas słowo słuchania Bożego, przyjęliście je nie jako słowo ludzkie, ale jako jest prawdziwie, słowo Boga który skutecznie sprawuje w was, którzyście uwierzyli?[5]) Którzy 3. Chrystusa zakon oznajmiają dla poprawy obyczajów. „Nauczając je chować wszystko, com wam kolwiek przykazał.“[6])— „Kto mówi że go zna, a przykazania jego nie chowa, kłamcą jest.“[7]) Więc: „Kto nie

[1]) Mat. 10. 14. 15. [2]) Jakób. 1. 21. [3]) Mat. 10. 40. [4]) Rzym. 10. 13. 14. 17. [5]) Tesal. 2. 13. [6]) Mat. 28. 20. [7]) 1. Jan. 2. 4.

uwierzy, będzie potępion."[1]) „Wiara, jeśliby nie miała uczynków, martwa jest sama w sobie."[2])

III.

O szafarzach tajemnic Bożych, którzy 1. ludziom wyjaśniają tajemnicę, jaką jest Chrystus Pan. „Tajemnicę, która była zakryta od wieków i od rodzajów, a teraz oznajmiona jest świętym jego, którym chciał Bóg znajome uczynić bogactwa chwały tej tajemnicy między pogany, która jest Chrystus, między wami nadzieja chwały, którego my przepowiadamy."[3]) Którzy 2. ludziom wyjaśniają inne tajemnice wcielenia, życia, męki, śmierci i późniejszej chwały Chrystusa i Boskiej Religii. „Opowiadamy mądrość Bożą w tajemnicy, która zakryta jest, którą Bóg przeznaczył przed wieki ku chwale naszej.— Jako jest napisano: Czego oko nie widziało, i ucho nie słyszało, i w serce człowieka nie wstąpiło, co nagotował Bóg tym, którzy go miłują; lecz nam Bóg objawił przez Ducha swego. — A my nie wzięliśmy ducha tego świata, ale ducha który jest z Boga, abyśmy wiedzieli co nam od Boga jest darowano; co

[1]) Mar. 16. 16. [2]) Jak. 2. 17. [3]) Kolos. 1. 26. 27. 28.

też opowiadamy.“ [1]) Którzy 3. udzielają ludziom Sakramentów, dla ich usprawiedliwienia, poświęcenia, i przygotowania ku żywotowi wiecznemu. „A teraz będąc wyzwoleni od grzechu, a stawszy się niewolnikami Bogu, macie owoc wasz ku poświęceniu, a koniec żywot wieczny.“ [2]) Więc: „I tenże Chrystus dał niektóre Apostoły, a niektóre Proroki, a drugie Ewangelisty, a inne Pasterze i Doktory ku wykonaniu Świętych, ku robocie posługowania, ku budowaniu ciała Chrystusowego.“ [3])

CZWARTEK.

„Tu już szukają między szafarzami, aby który nalezion był wiernym.“ *1. Kor. 4. 2.*

I.

Aby który nalezion był wiernym. Każdy powinien być sługą, to jest, sługą i szafarzem; rządcą dóbr Chrystusowych, albowiem 1. Chrystus Pan jest Stwórcą, a człowiek jego stworzeniem. „Wszystko się przezeń stało, a bez niego nic się nie stało.“ [4]) 2. Chrystus Pan jest Odnowicielem życia łaski i twórcą życia wiecznego, człowiek nowem

[1]) 1. Kor. 2. 7. 9. 10. 12. 13. [2]) Rzym. 6. 22. [3]) Efez. 4 11. 12. [4]) Jan. 1. 3.

jego dziełem. „Albowiem stworzeniem jego jesteśmy, stworzeni w Jezusie Chrystusie na uczynki dobre, które przedtem Bóg zgotował, abyśmy w nich chodzili.“ [1])—„Błogosławiony Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, który wedle wielkiego miłosierdzia swego odrodził nas ku nadziei żywej, przez zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa, ku dziedzictwu nieskazitelnemu i niepokalanemu, i niezwiędłemu, w niebie dla was zachowanemu.“ [2]) 3. Chrystus Pan jest źródłem i władcą wszystkich dóbr w królestwie natury, łaski i chwały, człowiek we wszystkiem jest od niego zależnym. „A co masz, czegoś nie wziął? A jeśliś wziął, przeczże się chlubisz, jakobyś nie wziął?“ [3])—„Z niego i przez niego, i w nim jest wszystko; Jemu chwała na wieki.“ [4]) Więc: „Bądź wierny aż do śmierci, a dam ci wieniec żywota.“ [5])

II.

Aby który nalezion był wiernym. Od wiernego sługi i rządcy wymaga tu Apostoł 1. Unikania sądu lekkomyślnego, ponieważ do sługi nie należy, sądzić kogokolwiek. „Ty ktoś jest, co sądzisz sługę cudzego?“ [6])—„Ty

[1]) Efez. 2. 10. [2]) 1. Piotr. 1. 3. 4. [3]) 1. Kor. 4. 7. [4]) Rzym. 11. 36. [5]) Obj. 2. 10. [6]) Rzym. 14. 4.

zaś czemu sądzisz brata twego?“ i pogardy sądu innych, bo każdy „Panu swemu stoi albo upada;“ [1]) mówi bowiem. „Nie sądźcie przed czasem, aż przyjdzie Pan.“ —„Za rzecz najmniejszą to sobie uważam, abym był od was sądzon, albo od ludzkiego dnia.“ 2. Unikania własnego usprawiedliwienia i oczekiwania sądu Pańskiego, bo sam siebie nikt nie będzie sądził, mówi bowiem: „Lecz ani sam siebie sądzę.“ [2]) Albowiem się w niczem nie czuję, ale nie w tem jestem usprawiedliwion, a który mię sądzi Pan jest.“ [3]) 3. Służby nietylko zewnętrznej, ale i wewnętrznej, i oczekiwania nagrody od Pana. „Który też oświeci zakrycia ciemności, i objawi rady serc; a tedy chwała będzie każdemu od Boga.“ [4]) Więc pomnij na słowo Pańskie. „Niepożytecznego sługę wrzućcie do ciemności zewnętrznej; tam będzie płacz i zgrzytanie zębów.“ [5])

III.

Aby który nalezion był wiernym, do tego nas pobudzać i zapalać winien przykład samego Chrystusa Pana; albowiem 1. swoim stworzeniom posługiwał. „Był im podda-

[1]) Rzym. 14. 4. [2]) 1. Kor. 4. 3. [3]) 1. Kor. 4. 5. [4]) 1. Kor. 4. 5. [5]) Mat. 25. 30.

ny.“ [1]) — „A jam jest w pośrodku was, jako który służy.“ [2]) 2. Dobra naturalne przez stworzenie i zachowanie, dobra nadnaturalne przez łaski odkupienia i siebie samego nam daje. „Albowiem przystało jemu, dla którego wszystko, i przez którego wszystko, który wiele synów do chwały był przywiódł, sprawę zbawienia ich przez cierpienie doskonałym uczynić.“ [3]) — „Bierzcie — to jest ciało moje—to jest krew moja.“ [4]) 3. Swoją chwałę i szczęśliwość nam da. „Zaprawdę powiadam wam, iż się przepasze, a każe im sieść, a przechadzając się będzie im służył.“ [5]) Więc: „O jakaż-to szczególna łaskawość Chrystusa! obiecuje nagrody, abyś słuchał; ukazuje godność, abyś służył; zachęca po przyjacielsku, aby do służby nakłonić.“ [6])

PIĄTEK.

„Ale u mnie to najmniejsza, żebym był od was sądzony albo od dnia ludzkiego.“
1. Kor. 4. 3.

I.

Żebym był od was sądzony. Którzy się oglądają na sąd ludzki 1. chwałę ludzką przekładają nad chwałę Boską, i z wiary nie

[1]) Łuk. 2. 51. [2]) Łuk. 22. 27. [3]) Żyd. 2. 10. [4]) Mat. 26. 26. 27. [5]) Łuk. 12. 37. [6]) Ś. Chryzost. Homil. 2. in Joann. c. 15. v. 13.

żyją. „Jakoż wy możecie wierzyć, którzy chwałę jeden od drugiego bierzecie, a chwały, która od samego Boga jest, nie szukacie?“ [1]) 2. Wyznawać wiarę słowem i czynem nie mają odwagi. „Z książąt wiele ich weń uwierzyło, ale dla Faryzeuszów nie wyznawali, aby nie byli z bóżnicy wyrzuceni; bo miłowali chwałę ludzką więcej, niż chwałę Bożą.“ [2]) 3. Wszelkie dobra tracą, złe popełniają, a tem samem, Boga ciężko obrażając, wiele i wielkie kary na siebie ściągają. „To więc wszystko psuje, to cały okrąg ziemski bezładem napełnia, ponieważ ze względu na ludzi wszystko czynimy, i o dobre czyny się nie troszczymy, nie o to nam idzie, aby nas Bóg chwalił, ale o to, abyśmy od współtowarzyszy mieli chwałę. Podczas zbrodni znowu, o Bogu zapomniawszy, ludzi się boimy. — Czyliżby to samo już nie wystarczało, abyśmy z nieba tysiączne ściągnęli pioruny? Stąd wszystko złe pochodzi, że w rzeczach szpetnych nie Boga, lecz ludzi się boimy.“ [3]) Więc: Chwał ludzkich nie szukajmy. Obrażamy bowiem Boga, jeśli na jego chwale nie poprzestajemy, ale jakby ona nam nie wystarczała, do współtowarzyszy śpieszymy.“ [4])

[1]) Jan. 5. 44. [2]) Jan. 12. 42. 43. [3]) Ś. Chryzost. hom. in h. 1. [4]) Chryzost. homil. in h. l. in Moral.

II.

Żebym był od was sądzony; albowiem chwała ludzka 1. próżna całkiem i marna jest: „Głos mówiącego: wołaj. I rzekłem: co będę wołał? Wszelkie ciało trawa, a wszelka chwała jego jako kwiat polny. Uschła trawa, i opadł kwiat, bo duch Pański wionął nań.“ [1])—„Jak chłopcy bawiąc się z trawy wieńce na głowę sobie wkładają, z uwieńczonego zaś często, mimo jego wiedzy, poza plecami śmieją się; tak zaiste i tutaj, w oczy cię chwalą, a po za oczami natrząsają; nic więc innego tu się nie dzieje, tylko jakbyśmy z trawy wieńce nawzajem sobie wkładali.“ [2]) 2. Bardzo szkodliwa jest i zgubna. „Jeślibym się jeszcze ludziom podobał, nie byłbym sługą Chrystusowym.“ [3]) „I oby wieniec chwały ludzkiej niczem innem nie był jeno trawą! Tymczasem wiele złego wyrządza nam ten wieniec; bo wszystkie nasze dobre uczynki prawie w niwec obraca.“ [4]) 3. Przygany i obelg ludzkich bać się nie potrzeba. „Błogosławieni jesteście, gdy wam złorzeczyć będą, i prześladować was będą, i mówić wszystko złe przeciwko wam kłamiąc dla mnie; radujcie się i weselcie się, albowiem zapłata wasza obfi-

[1]) Iz. 40. 6. 7. [2]) Chryzost. [3]) Gal. 1. 10. [4]) Chryzostom.

ta jest w niebiesiech.“[1]) Więc czyń, jak ś. Hieronim radzi mówiąc: Pan mówi do Proroków, że uczynił twarz ich jako miasto miedziane, i kamień dyamentowy, i kolumnę żelazną, aby się nie lękali zniewag ludzkich, ale bezczelność szyderców powagą czoła kruszyli;“[2]) i jak mówi ś. Chryzostom. „Jeśliby sto, albo tysiąc, albo więcej było chwalców, którzyby oklaski dawali, wszyscy oni niczem się nie różnią od wron kraczących.“[3])

III.

Albo od dnia ludzkiego; to jest od mądrości i potęgi całego świata; albowiem 1. nie od mądrości świata; „albowiem mądrość świata tego głupstwem jest u Boga. Bo napisano jest: Pojmam mędrce w chytrości ich. I zasię: Pan zna myśli mędrców, iż są próżne. A tak niech się nie chełpi żaden w ludziach.“[4]) 2. Nie od potęgi tego świata: „Nie ulękniesz się strachu nagłego, ani przypadających na cię mocy bezbożników; Pan bowiem będzie przy boku twoim, i będzie strzegł nogi twojej, aby cię nie pojmano.“[5]) „Stanęli wespół królowie ziemscy, a książęta zeszli się w gromadę przeciw Panu, i prze-

[1]) Mat. 5. 11. 12. [2]) Ad Pammach. de obitu Paulinae. [3]) Chryzostom. [4]) 1. Kor. 3. 19. 22. [5]) Przyp. 3. 25. 26.

ciw Chrystusowi jego.—Który mieszka w niebiesiech naśmieje się z nich, a Pan szydzić z nich będzie. Tedy będzie mówił do nich w gniewie swoim i w zapalczywości swej potrwoży je."[1]) 3. Lecz od sądu Bożego. „A nie bójcie się tych, którzy zabijają ciało, a duszy zabić nie mogą; ale raczej bójcie się tego, który i duszę i ciało może zatracić do piekła."[2]) Więc mów ze ś. Janem Chryzostomem prawdziwie i szczerze: „Strachem świata, jakikolwiekby on był, gardzę; z przynęt i przyjemnostek jego szydzę; bogactw nie pożądam, przed ubóstwem nie wzdrygam się śmierci się nie lękam."[3])

SOBOTA.

„A tak nie sądźcie przed czasem, ażby Pan przyszedł." *1. Kor. 4. 5.*

I.

Nie sądźcie: 1. Boga w jego rozporządzeniach i dziełach. „O głębokości bogactw, mądrości i wiadomości Bożej! Jako są nieogarnione sądy jego i niedościgłe drogi jego! Bo któż poznał umysł Pański, albo kto był rajcą jego? Albo kto mu pierwej dał, a bę-

[1]) Ps. 2. 2. 4. 5. [2]) Mat. 10. 28. [3]) Hom. de expulsione ipsius.

dzie mu oddano?“ [1])— „Większa część ludzi, jakkolwiek przeczyć nie ważą się, że opatrzność Boża nad życiem ludzkiem czuwa; wolą jednak niegodziwie utrzymywać, że ona jest albo nie dość silną, albo niesłuszną, albo złą, niż grzechy swoje z pokorą wyznawać.“ [2]) 2. Bliźnich. „A ty ktoś jest, co sądzisz bliźniego?“ [3])—„Przetoż nie możesz być wymówion, o człowiecze wszelki, który sądzisz. Albowiem w czem drugiego sądzisz, samego siebie potępiasz; bo toż czynisz, co posądzasz.“ [4]) — „Płochy sąd zazwyczaj nic nie szkodzi temu, o którym się płocho sądzi; temu zaś kto płocho sądzi, sama płochość szkodzi.“ [5])—„Często w sądzeniu większy grzech sądu jest, niż grzech tego, o kim sąd wydany został.“ [6]) 3. Siebie samych. „Są sprawiedliwi i mądrzy, a uczynki ich są w ręce Bożej, a przecież nie wie człowiek, jeśli jest miłości, czyli nienawiści godzien; ale wszystkie rzeczy na przyszły czas zachowane są niepewne.“ [7])—„Samego siebie nie sądź tak, abyś się nad innych wyniósł; samego siebie dobrze nie znasz, a innych daleko mniej znać możesz.“ [8]) Więc: „Jeśli tym, którzy cnotliwie żyją, są-

[1]) Rzym. 11. 33. Mądr. 9. 13. [2]) Ś. August. de lib. arbitr. [3]) Jak. 4. 13. [4]) Rzym 2. 1. [5]) Ś. Augustyn. [6]) Ś. Ambroży. [7]) Ekkles. 9. 1. 2. [8]) Ś. Bernard. serm. 40 super. Cant.

dzić nie wolno; o ileż bardziej grzesznikom od sądzenia powstrzymać się należy.“ [1])

II.

Nie sądźcie, 1. Bo to niegodziwa jest rzecz; prawa bowiem do tego nikt nie ma, i nikomu, gdy sam jest winny, innych, chociażby winnych, sądzenia mocy nie daje się. „Nie godzi się, aby każdy o innym sądzić chciał, a, żeby o nim sąd wydawano, niechciał.“ [2]) 2. Bo prawdziwie i słusznie o innych sądzić nikt nie może. „Nie wynoś się nad nikogo, i nie sądź tego którego myśli nie znasz; abyś pod sąd wszystkich nie popadł.“ [3])—„Kto dokładnie siebie nie zna, i kryjówek swojego wnętrza przeniknąć nie może, jak zdoła odkryć innych skrytości?“ [4]) 3. Bo kto się innych sądzić waży, surowego sądu Bożego na sobie dozna; kto zaś nie sądzi, nie będzie sądzony. „Albowiem sąd bez miłosierdzia temu, który miłosierdzia nie czynił; a miłosierdzie przewyższa sąd.“ [5])—„Nie sądźcie, a nie będziecie sądzeni; nie potępiajcie, a nie będziecie potępieni.“ [6]) Więc: „Płochy sędzio, nie sądź bliźniego, raczej osłaniaj; na intencyę się powołuj, jeżeli na rzecz samą nie możesz; przypuszczaj nieświadomość,

[1]) Ś. Chryzostom. [2]) Ś. Augustyn. [3]) Ś. Bernard. [4]) Ś. Wawrzyn. Justyn. [5]) Jakób. 2. 13. [6]) Łuk. 6. 37.

podejście, przypadek."[1]) — „Nikogo więc nie waż się sądzić, i siebie, chociażbyś był najlepszym, nie przenoś nad nikogo innego, chociażby był najgorszym, ponieważ nie wiesz, jaki twój, a jaki jego koniec będzie."[2])

III.

Ażby Pan przyszedł; albowiem 1. Bóg jest sędzią wszystkich. „Albowiem Pan sędzia nasz, Pan zakonodawca nasz, Pan król nasz."[3])—„Jeden jest zakonodawca i sędzia, który może zgubić i wybawić."[4]) 1. Bóg Ojciec Syna postanowił sędzią żywych i umarłych. „Bo Ojciec nikogo nie sądzi, lecz wszystek sąd dał Synowi; aby wszyscy czcili Syna, jako czczą Ojca."[5]) „Iż on jest, który postanowiony jest od Boga sędzia żywych i umarłych."[6]) 3. On jeden wszystko i sprawiedliwie sądzić może i sądzić będzie. „Który też oświeci zakrycia ciemności i objawi rady serc; a tedy chwała będzie każdemu od Boga."[7]) Więc: „Chrystus postanowiony jest sędzią grzesznika; nie przywłaszczaj sobie tej godności Jednorodzonego lekkomyślnie i nie sądź innego: bo tylko onemu jednemu sędziemu jest to zachowane."[8])

[1]) Ś. Bernard. [2]) Ś. Bernard. [3]) Iz. 33. 22. [4]) Jakób. 4. 12. [5]) Jan. 5. 22. 23. [6]) Dz. 10. 42. [7]) 1. Kor. 4. 5. [8]) Ś. Chryz. hom. 43. Operis imperfecti.

NIEDZIELA PO BOŻEM NARODZENIU.

„Oto ten położon jest na upadek i na powstanie wielu w Izraelu.“ *Ś. Łuk. r. 2. w 34.*

I.

Oto ten położon jest. 1. Mądrością i mocą Bożą, przeciw której nie ma żadnej wiedzy i żadnej mocy; a stąd, kogo Bóg położył, tego nikt usunąć nie może. „Niemasz mądrości, niemasz roztropności, niemasz rady przeciw Panu.“ [1])—„Tyś jest Bóg na niebie, a panujesz nad wszemi królestwy narodów; w ręce twojej jest moc i możność, a żaden się tobie sprzeciwić nie może.“ [2]) 2. Jako fundament Kościoła Bożego. „Albowiem fundamentu innego nikt założyć nie może, okrom tego który założon jest, który jest Chrystus Jezus.“ [3])—„Chrześciańskiej religii podwaliną

[1]) Przyp. 21. 30. [2]) 2. Paralip. 20. 6. [3]) 1. Kor. 3. 11.

jest Chrystus.“[1]) 3. Jako kamień węgielny budowy duchownej, która sięga aż nieba, w której jako kamienie żywe tkwić winni wszyscy wierni. „Głównym węgielnym kamieniem sam Jezus Chrystus, na którym wszystko budowanie wywiedzione, rośnie w kościół święty w Panu, na którym też i wy pospołu budujecie się na mieszkanie Boże w duchu.“[2])— „Kamieniem węgielnym nazywa się ponieważ obie ściany nowego i starego testamentu sam jeden i pośrednik, w sobie obejmując, połączył.“[3]) Więc niewątpliwie prawdą jest, że Chrystus zwycięża, króluje, rozkazuje. Zwycięża w piekle, króluje na świecie, rozkazuje w niebie.“[4])

II.

Na upadek, którym 1. Spełni się proroctwo pierwsze. „I będzie wam poświęceniem; a kamieniem obrażenia i opoką zgorszenia dwóm domom Izraelskim, sidłem i upadkiem obywatelom Jerozolimskim. I obrażą się z nich bardzo wiele, i powalą się, i zstarci będą, i usidleni będą, i pojmani będą.“[5]) Który 2. Chrystus sam im przepowiedział, mając na uwadze to proroctwo. „Nie czytaliście nigdy

[1]) Ś. Bonaw. [2]) Efez. 2. 20. 21. [3]) Ś. Grz. Naz. [4]) Ś. Bonaw. [5]) Iz. 8. 14. 15.

w pismach: Kamień, który odrzucili budujący, ten się stał głową węgła. Od Pana się to stało, i dziwno jest w oczach naszych? Przetoż powiadam wam, iż będzie odjęte od was królestwo Boże, i będzie dane narodowi czyniącemu owoce jego. A kto padnie na ten kamień, będzie skruszon, a na kogoby upadł, zetrze go.“ [1]) Który 3. w rzeczy samej i stał się; albowiem żydzi odrzucili i zabili Chrystusa, przeto Ś. Piotr mówi do nich. „Ten jest kamień, który jest odrzucony od was budujących, który się stał na głowę węgła, i niemasz w żadnym innym zbawienia;“ [2]) i sami Żydzi dlatego wzgardzeni, pognębieni i zstarci są. „Buntownicy przeciw Chrystusowi runęli z wiary w niewiarę, z posłuszeństwa w upór, ze znajomości Boga i Pisma w ślepotę i zatwardziałość, z nadziei zbawienia w rozpacz i potępienie.“ [3]) Więc „drogą upadku nie chodź.“ [4])

III.

Na powstanie 1. Z niewiary do wiary. „Wiele tedy z Żydów, którzy byli przyszli— a widzieli co uczynił Jezus, uwierzyli weń“ [5]) „Wszakże jednak i z książąt wiele ich weń

[1]) Mat. 21. 42. 45. [2]) Dz. Ap. 4. 11. 12. [3]) Korn. a Lapide. [4]) Ekkl. 32. 25. [5]) Jan. 11. 45.

uwierzyło."[1])—„A słowo Pańskie rosło, i mnożył się poczet uczniów bardzo w Jeruzalem; wielkie też mnóstwo kapłanów posłuszne było wierze."[2]) 2. Ze stanu grzechu do stanu łaski. „Niech wam tedy będzie wiadomo mężowie bracia, iż przez tego Chrystusa opowiada się wam odpuszczenie grzechów, od wszystkiego w czemeście nie mogli być przez zakon Mojżeszów usprawiedliwieni, przez tego wszelki, który wierzy, usprawiedliwion bywa."[3]) 3. Ze śmierci wiecznej do żywota wiekuistego. „Jam przyszedł, aby żywot miały, i obficiej miały—Ja im wieczny żywot dawam, i nie zginą na wieki; ani ich (owce moje) żaden wydrze z ręki mojej."[4]) Więc mów i czyń, co ś. Paweł o sobie wyznaje: „Co mi było zyskiem, tom poczytał dla Chrystusa być szkodą. Owszem poczytam wszystko za szkodę dla wysokiego poznania Jezusa Chrystusa Pana naszego, dla któregom wszystkiego postradał, i mam sobie za gnój, abym Chrystusa zyskał, i był nalezion w nim nie mając sprawiedliwości mojej, która jest z zakonu, ale tę, która jest z wiary Chrystusa Jezusa, która z Boga jest sprawiedliwość przez wiarę, żebym go poznał,

[1]) Jan. 12. 42. [2]) Dz. Ap. 6. 7. [3]) Dz. Ap. 13. 38. [4]) Jan. 10. 10. 28.

i moc zmartwychwstania jego, i społeczność utrapienia jego, przypodobany śmierci jego; jeślibym jako zabieżał ku powstaniu, które jest z martwych."[1])

PONIEDZIAŁEK.

„I na znak, któremu się sprzeciwiać będą."
Łuk 2. 34.

I.

Na znak, to jest, 1. na cel, do którego Żydzi i inni niewierni ciskać będą strzały słów bluźnierczych. „Oszczepem i mieczem, i strzałą ostrą człowiek, który mówi przeciw bliźniemu swemu fałszywe świadectwo."[2]) — Synowie ludzcy, zęby ich oręże i strzały, a ich język miecz ostry;"[3]) jak również 2 i pociski zbrodni strasznych. „Jako jest winny ten, który wypuszcza strzały i włócznie na zabicie, tak człowiek, który zdradliwie szkodzi przyjacielowi swemu."[4]) – „Z prędka nań strzelać będą, a nie będą się bać;"[5]) stąd 3. „Postawił mię jako cel strzale."[6]) to jest, wywyższył na krzyżu, który dla wiernych będzie sztandarem w walce przeciw ich dusz wrogom, wrogom zaś powodem do nienawiści i prześladowania. „Onego dnia korzeń Jesse,

[1]) Filip. 3. 7. 12. [2]) Przyp. 25. 18. [3]) Ps. 56. 5. [4]) Przyp. 26. 18. [5]) Ps. 63. 6. [6]) Tren. 3. 12.

który stoi na znak narodów, jemu się narodowie modlić będą."[1])—„A my przepowiadamy Chrystusa ukrzyżowanego, Żydom wprawdzie zgorszeniem, a Grekom głupstwem, lecz samym wezwanym i Żydom i Grekom mocą Bożą i mądrością Bożą.—Albowiem słowo krzyża tym, którzy giną jest głupstwem, lecz tym którzy zbawienia dostępują, to jest, nam jest mocą Bożą."[2]) Więc: „Szczęśliwa dusza, która się w krzyżu Pańskim chlubi i tryumfuje; jeno aby wytrwała w nim, i żadnemi pokusami nie dała się uwieść."[3])

II.

Któremu się sprzeciwiać będą, i sprzeciwiają się 1. niewierni. „A do Izraela mówi: Cały dzień wyciągałem ręce moje do ludu niewiernego i sprzeciwiającego się."[4]) „Wielu udaje wierzących, ale wierze się nie poddaje; sami sobie raczej wiarę ustanawiają, próżnością ludzką nadęci; rozumieją co chcą, a rozumieć niechcą, co prawdą jest."[5]) 2. Wierzący wprawdzie, ale nie żyjący według wiary. „Wyznawają iż Boga znają, lecz się uczynkami zapierają."[6]) — „Większą jest obrzydliwością, kto jako wierny wykonywa

[1]) Iz. 11. 10. [2]) 1. Kor. 1. 23. 24. 18. [3]) Ś. Bern. [4]) Rzym. 10. 21. [5]) Ś. Hilar. de Trinit. l. 8. [6]) Tyt. 1. 16.

uczynki niewiernych, niż gdy to czynią poganie."[1]) 3. Oszczercy, bluźniercy, prześladowcy, jak mówi Ś. Szczepan do Żydów. „Którego z proroków nie prześladowali ojcowie wasi? I zabili tych, którzy opowiadali o przyjściu Sprawiedliwego, któregoście wy teraz zdrajcami i mężobójcami byli."[2]) — „Gorszy jest odstępca od wiary, a z odstępcy jej prześladowca, niż ten który nie odstąpił wiary, nigdy jej nie mając."[3]) Więc: „Poganie, którzy nie naśladowali sprawiedliwości, dostąpili sprawiedliwości; a sprawiedliwości, która jest z wiary. A Izrael naśladując zakonu sprawiedliwości, nie doszedł zakonu sprawiedliwości. Dlaczego? Iż nie z wiary, ale jako z uczynków; albowiem się obrazili o kamień obrażenia."[4])

III.

Na znak, któremu się sprzeciwiać będą, to jest 1. na dziw, na cud, na znamię, ponad powszechny ludzki zwyczaj, jak powiedziano. „Da wam sam Pan znamię: Oto Panna pocznie i porodzi Syna, i nazwą imię jego Emanuel."[5]) Czemże bowiem innem było poczęcie, narodzenie, życie całe, męka, śmierć,

[1]) Ś. Hieron. [2]) Dz. Ap. 7. 52. [3]) Ś. August. [4]) Rzym. 9. 30. 31. [5]) Iz. 7. 14.

zmartwychwstanie i wniebowstąpienie Pańskie? Nieprzyjaciele zaś prześladowali go, sami sobie nawzajem sprzeciwiając się. „Albowiem wiele ich przeciw niemu świadczyli fałszywie; lecz świadectwa zgodne nie były.“[1]) 2. Na znak, którego wizerunkiem był wąż miedziany na puszczy; pokąsani od wężów ognistych patrząc nań do zdrowia przychodzili, a ci co nie patrzyli, umierali. „Uczynił tedy Mojżesz węża miedzianego, i wystawił go na znak; na którego gdy ukąszeni patrzyli, byli uzdrowieni.“[2]) Podobnie, ci co na Chrystusa patrzą żywą wiarą, zbawiają się; ci co na niego nie patrzą, giną. 3. Na znak krzyża także, którym wierni się żegnają, co widząc wielu innych nawracają się, inni zaś obrażeni powstają nań, i upadają. „Bo jesteśmy dobrą wonnością Chrystusową Bogu w tych, którzy zbawieni bywają, i w tych którzy giną; jednym wonią śmierci na śmierć, a drugim wonią żywota ku żywotowi.“[3]) Więc: „W cierpliwości bieżmy do boju nam wystawionego, patrząc na Jezusa przodka i kończyciela wiary, który mając przed sobą wesele podjął krzyż, wzgardziwszy sromotę, i siedzi na prawicy stolicy Bożej. Albo-

[1]) Mar. 14. 56. [2]) Num. 21. 9. [3]) 2. Kor. 2. 15. 16.

wiem uważajcie tego, który takowe przeciwieństwo od grzeszników podejmował przeciw sobie, abyście nie ustawali, osłabiawszy na duszach waszych. Boście jeszcze się aż do krwi nie zastawili, walcząc przeciwko grzechowi.“ [1])

WTOREK.

„I duszę twą własną przeniknie miecz.“
Łuk. 2. 35.

I.

Miecz, który przeniknął duszę Najświętszej Maryi Panny, był 1. miecz języka, za pośrednictwem którego Synowi jej sprzeciwiali się nieprzyjaciele: „Słysząc bowiem Marya Panna zarzuty, oszczerstwa i bluźnierstwa przez Żydów i Piśmiennych rzucane na Chrystusa, nawet ukrzyżowanego, w szczególny dręczyła się sposób, prawie tak samo jakby miecz przeszywał jej duszę[2]). 2. Mieczem było żelazo, którem Chrystus zraniony i przeszyty był; były gwoździe i włócznia, któremi członki i ciało Syna przeniknione być nie mogły, aby zarazem nie była przenikniona i dusza Matki. „Prawdziwie twoją, o Najświętsza Matko! miecz przeniknął duszę; bo ją przenikając i ciało Syna twego przeniknął.

[1]) Żyd. 12. 1. 5. [2]) Korn. a Lapide.

I jak tylko wyzionął ducha twój Jezus, jego duszy całkiem nie dosięgła okrutna włócznia, która jego bok otworzyła, ale twoją duszę w rzeczy samej przeniknęła. Jego bowiem duszy już tam nie było, ale twoja ztamtąd oderwać się nie mogła.“[1]) 3. Mieczem była cała męka i śmierć Chrystusa dla miłości i współczucia ku Synowi. „Najświętsza Marya była czemś więcej niż męczennikiem, bo w duszy nie mniej mieczem miłości jak smutku zraniona.“[2]) — „Twoją duszę przeniknie moc boleści, abyśmy cię czemś więcej niż męczennikiem głosili, gdyż duszy twej cierpienie większe było, niż ciała.“[3]) Więc: „Któż jest, coby nie zapłakał, widząc Matkę Chrystusa w takiej męczarni?“[4])

II.

Mieczem, który przeniknął duszę Panny Matki Maryi 1. była zbrodnia na którą patrzała, i zguba Żydów, ludu swego którą przewidziała, znała bowiem słowo prorockie. „Nie będzie ludem jego, który się go zaprzy. A miasto i świątynię skazi lud z wodzem który przyjdzie, a koniec jego spustoszenie, a po skończeniu wojny postanowione spusto-

[1]) Ś. Bernard. [2]) Ś. Ildefons. [3]) Ś. Bernard. [4]) Stab. Mater.

szenie.“[1]) 2. Grzech świata, który Syn podjął się zgładzić wobec Boskiej sprawiedliwości. „Lecz on zranion jest za nieprawości nasze, start jest za złości nasze. — A Pan włożył nań nieprawość wszystkich nas.“[2]) 3. Niewdzięczność i złość ludzi, którzy nawet po męce i śmierci Syna grzeszyć nie przestają, grzesząc powody męki i śmierci znowu stawiają, stąd przyrównywają się do krzyżujących go, i na wieki giną. „Znowu krzyżujący sami sobie Syna Bożego, i na pośmiewisko mający.“[3]) Więc: „Dla grzechów ludu wszystkiego, widziała Syna tak zmęczonego i biczmi zesmaganego; widziała Drogiego swego od wszystkich opuszczonego, gdy na krzyżu umierał. Święta Panno, dopuść na mię, niech ran Syna twego znamię, mam na sercu wyryte.“[4])

III.

Duszę twą własną przeniknie, 1. poznaniem, jakiem Marya całość i okrucieństwo męki Syna swego obejmowała, jak żadna inna istota, dlatego ją w duszy na siebie także przyjmowała; tak iż, co Syn na duszy i ciele ponosił, Matka w sercu swojem od-

[1]) Dan. 9. 26. [2]) Iz. 53. 5. 6. [3]) Żyd. 6. 6. [4]) Stab. Mat.

czuwała. „Serce Maryi jasnem męki zwierciadłem stało się i doskonałym śmierci obrazem.“[1]) 2. Miłością, którą wszystkie stworzenia przewyższała, i z powodu której mękę Syna odczuwała, jak żadna inna istota. „Nie było takiego Syna, nie było takiej Matki. Nie było tak wielkiej miłości, jak pomiędzy tą Matką i Synem. Nie było tak niegodziwie zadanej śmierci. Nie było bólu tak wielkiego.“[2]) 3. Duszę przeniknie, co bez porównania więcej znaczy, niż gdyby miecz ciało przeniknął. „I w istocie przeniknął duszę twoją miecz boleści, który był tobie bardziej gorzki, niż wszystkie bóle jakiejkolwiek męki cielesnej. Jakiekolwiek okrucieństwo zadano ciałom męczenników, lekkiem było, albo raczej niczem było, w porównaniu z twoją męką, która swoją niezmiernością wszystkie przeniknęła twoje i twego miłościwego serca głębiny.“[3]) Więc: „Święta Matko, uproś dla mię, niech ran Syna twego znamię, noszę w sercu mem wyryte. Twego Syna zranionego, okropnie dla mnie zbitego, ze mną mękę podzielaj. Niech z tobą i z moim Panem, ból czuję ukrzyżowanym, póki duch ciało żywi.“[4])

[1]) Ś. Wawrz. Justyn. [2]) Ś. Wawrz. Justyn. [3]) Ś. Anzelm. [4]) Stabat Mater.

ŚRODA.

„Aby myśli z wiela serc były objawione.“
Łuk. 2. 35.

I.

Myśli. 1. Przez słowo Boże, które przenika głębie serca, przez opowiadanie Chrystusa Zbawiciela na upadek i powstanie wielu. „Bo żywa jest mowa Boża, i skuteczna, i przeraźliwsza niżeli wszelaki miecz po obu stron ostry, i przenikająca aż do rozdzielenia duszy i ducha, stawów też i szpików, i rozeznawająca myśli i przedsięwzięcia serdeczne.“[1]) 2. Przez wiarę dobrych i przez niedowiarstwo złych w sercu poczęte; wiarą bowiem przy krzyżu Chrystusowym stają, niedowiarstwem sprzeciwiają się jemu. „Albowiem sercem bywa wierzono ku sprawiedliwości.“[2])—„Patrzcież, bracia! iżby snać nie było w którym z was serce złe niedowiarstwa.“[3]) 3. Przez słowa i czyny dobre i złe, które pochodzą z myśli. „Wydało serce moje słowo dobre, opowiadam ja czyny moje Królowi.“[4])—„A usty dzieje się wyznanie ku zbawieniu.“[5]) — „Wiara, która przez miłość działa.“[6])—„Ale co z ust wychodzi, z serca pochodzi, a to plugawi człowieka; albowiem

[1]) Żyd. 4. 12. [2]) Rzym. 10. 10. [3]) Żyd. 3. 12. [4]) Ps. 44. 2. [5]) Rzym. 10. 10. [6]) Galat. 5. 6.

z serca wychodzą złe myśli, mężobójstwa, cudzołóstwa, porubstwa, kradzieżtwa, fałszywe świadectwa, bluźnierstwa; teć są które plugawią człowieka.“ [1]) Więc: „Omyjcie się, czystymi bądźcie, odejmcie złość myśli waszych od oczu moich, przestańcie źle czynić, uczcie się dobrze czynić, szukajcie sądu.“ [2])

II.

Objawione. 1. Przez jawną wiarę w Chrystusa i przez jawne sprzeciwianie się tym, którzy przedtem ją nosili w sercach swoich. „Przez mękę Pańską i zasadzki Żydów i moc uczniów się ujawniła.“ 2. Przez gwałtowne zabicie Chrystusa ze strony Żydów, którzy udawali, że są sprawiedliwi i że im idzie o Mesyasza; i przez heroiczne męczeństwo uczniów za Chrystusa, którzy przedtem kryli się bojaźliwie. „Któż był nad Judasza szczęśliwszy? Lecz stał się zdrajcą. Któż nędzniejszy nad Pawła? Ale za naczynie wybrane uznany. Któż nad Mateusza gorszy? Ale do Apostołów został zaliczony. Któż nad Symona lichszy? Ale stał się z pomiędzy wszystkich najchwalebniejszy.“ [3]) Któż świętszym się wydawał, nad Kapłanów, Faryzeu-

[1]) Mat. 15. 18. 19. 20. [2]) Iz. 1. 16. 17. [3]) Ś. Chryz.

szów, Piśmiennych? Ale stali się bogabójcami. 3. Toż samo prawie w każdym czasie się zdarza, osobliwie w chwilach prześladowań; żądają wyznania wiary, od której jedni odpadają, a do której drudzy się garną. „Trzy są rodzaje ludzi w Kościele, gdy bywa prześladowanie: jedni bowiem zgadzają się, drudzy uciekają, inni cierpią.“ [1]) Więc znaj Pańskie słowo: „Kto nie jest ze mną, przeciwko mnie jest; a kto nie zbiera ze mną, rozprasza.“ [2]) I owo ś. Augustyna. „Nie ma innego miejsca: musi być z diabłem, kto nie jest z Chrystusem.“ [3])

III.

Z wiela serc: 1. Bo Chrystus Pan zarówno Żydom jak poganom znany był. „Zali nie słyszeli? I owszem po wszystkiej ziemi rozszedł się głos ich, i na kraje świata słowa ich.“ [4]) 2. Bo każdy albo się za Chrystusem albo przeciw Chrystusowi oświadczyć winien. „Żaden nie może dwóm panom służyć; bo albo jednego będzie nienawidził, a drugiego będzie miłował; albo przy jednym stać będzie, a drugim wzgardzi.“ [5]) 3. Stąd myśli wszystkich objawią się, na ostatnim sądzie,

[1]) Ś. Aug. [2]) Mat. 12. 30. [3]) Ś. Aug. [4]) Rzym. 10. 28. [5]) Mat. 6. 24.

myśli ukryte grzeszników i obłudników. „Albowiem nie jest nic skrytego, coby odkryto być nie miało: ani tajemnego, czegoby wiedzieć nie miano.“ [1]) Więc: „Jakoście—przyjęli Jezusa Chrystusa Pana, w nim chodźcie, wkorzenieni, i wybudowani w nim.“ [2])

CZWARTEK.

„A iż jesteście synowie, zesłał Bóg Ducha Syna swego w serca wasze wołającego: Abba, Ojcze.“ *Gal 4. 6.*

I.

A iż jesteście synowie! Zważ różnicę między starym i nowym testamentem; w tamtym ludzie uważali się jakby sługy i malucz-cy, w tym jako wolni i synowie dorośli, oznajmia to 1. Apostoł temi słowy. „A przedtem niż przyszła wiara, byliśmy pod zakonem strzeżeni będąc zamknieni ku tej wierze, która miała być objawiona. A przetoż zakon, pedagogiem naszym w Chrystusie, abyśmy byli z wiary usprawiedliwieni. Lecz gdy przyszła wiara, już nie jesteśmy pod pedagogiem. Albowiem wszyscy synami Bożymi jesteście przez wiarę, która jest w Chrystusie Jezusie.“ [3]) Pokazuje to 2. objaśniając.

[1]) Mat. 10. 26. [2]) Kolos. 2. 6. 7. [3]) Galat. 3. 23. 27.

„Jako długo dziedzic jest dziecięciem, nic nie jest różny od sługi, będąc panem wszystkiego, ale jest pod opiekuny i sprawcami aż do zamierzonego czasu od ojca; także i my, gdyśmy byli dziećmi, byliśmy pod elementy świata. Lecz gdy przyszło wypełnienie czasu, zesłał Bóg Syna swego, uczynionego z niewiasty, uczynionego pod zakonem, aby te którzy pod zakonem byli, wykupił, żebyśmy przysposobienia synowskiego dostali.“ [1]) Przydaje do tego 3. przyczynę i skutek okazując. „Bo którzykolwiek jesteście ochrzczeni w Chrystusie, oblekliście się w Chrystusa. — Albowiem wszyscy wy jedno jesteście w Chrystusie Jezusie.“ [2]) — „A iż jesteście synowie, zesłał Bóg Ducha Syna swego w serca wasze wołającego: Abba, Ojcze! A tak już nie jest niewolnikiem, ale synem; a jeśli synem, tedyć i dziedzicem przez Boga.“ [3]) Więc: „A Mojżesz wprawdzie wiernym był we wszystkiem domu jego jako sługa na świadectwo tego, co miało być mówione; ale Chrystus jako Syn w domu swym, który dom my jesteśmy, jeśli ufność i chwałę nadziei aż do końca mocną zachowamy.“ [4])

[1]) Gal. 4. 1. 6. [2]) Galat. 3. 27. 28. [3]) Galat. 4. 6. [4]) Żyd. 3. 5. 6.

II.

A iż jesteście synowie. Ś. Apostoł 1. Mojżesza przyrównywa do pedagoga, a zakon jego do nauki pedagoga, i tak Żydzi, jako dzieci pedagogowi i jego nauce podlegli, służyć musieli wierząc i spodziewając się przyjścia Mesyasza; stary testament był jakby dom niewolników, w którym Żydów zakon, jak pedagog dzieci, uczył, karcił, urabiał, przygotowywał. Ś. Apostoł 2. przyrównywa Chrystusa Pana do ojca, a jego zakon do nauki ojca, któremu wierni jako synowie dorośli i wolni z miłości służą; nowy testament jest jakby dom ojcowski, w którym z Synem jednorodzonym i pierworodnym synowie łaską przysposobieni, i przemienieni w wiek, postawę i kształt doskonały, wszystkich dóbr ojcowskich używają. Ś. Apostoł 3. uczy, że sprawiedliwi starego zakonu przed przyjściem Mesyasza dziedzictwa Ojca Niebieskiego i szczęśliwości wiecznej osiągnąć nie mogli, ponieważ niebo było zamknięte; sprawiedliwi zaś nowego zakonu bez żadnej przeszkody mogą zaraz wejść do dziedzictwa swego. „Ci wszyscy (to jest sprawiedliwi starego zakonu) świadectwem wiary doświadczeni, obietnicy nie odnieśli; iż Bóg o nas coś lepszego przejrzał, aby nie bez nas byli doskonałymi uczy-

nieni."[1]) Więc: „Dany jest zakon, jakby cień jaki, nie gładząc grzechów, ale je ukazując, aby niedoskonali synowie—wzrość mogli."[2])— „Łaska czyni nas miłośnikami zakonu, zakon zaś sam bez łaski tylko przestępcami."[3]) — „Zakon dany jest, aby łaski szukano; łaska dana jest, aby zakon spełniano."[4]) —„Zakon przez Mojżesza jest dan, łaska i prawda przez Jezusa Chrystusa się stała."[5])—„Bo Chrystus koniec zakonu ku sprawiedliwości wszelkiemu wierzącemu."[6])

III.

A iż jesteście synowie. Zważ i oceń godność i szlachetność synów Bożych; albowiem 1. Chrystusa przywdziali. „Jak materya kształt, ciało duszę jakby szatę sobie właściwą przywdziewa, aby nią swoją szpetność, nagość, niezgrabność przykryć i ozdobić: takeście wy we chrzcie Chrystusa przez łaskę wdziali, aby Duch Chrystusa był kształtem i duszą waszą, a następnie do jednego z Chrystusem poznania, ułożenia i usynowienia sprowadzeni jesteście, aby, jak Chrystus jest Synem Bożym z natury, tak wy byliście Synami Bożymi przez łaskę i przysposobienie."[7])

[1]) Żyd. 11. 39. 40. [2]) Ś. Chryz. [3]) Ś. August. [4]) Ś. August. [5]) Jan. 1. 17. [6]) Rzym. 10. 4. [7]) Korn. a Lap.

2. Przez tę jedność z Chrystusem stali się Boskiej natury uczestnikami. „Przez którego największe i kosztowne obietnice nam darował, abyście się przez nie stali uczestnikami Boskiego przyrodzenia.“ [1]) 3. Duchem Chrystusa ożywieni, życie Chrystusa na sobie wyrażają. „A jeśli kto Ducha Chrystusowego nie ma, ten nie jest jego.“ [2]) — „Bo którzykolwiek Duchem Bożym rządzeni są, ci są synami Bożymi.“ [3])—„Które Bóg przejrzał i przeznaczył, aby byli podobni obrazowi Syna jego, żeby on był pierworodnym między wieloma braćmi.“ [4]) Więc: „A którzy są Chrystusowi ciało swe ukrzyżowali z namiętnościami i pożądliwościami. Jeśli żyjemy duchem, duchem i postępujmy.“ [5])

PIĄTEK.

„Gdy przyszło wypełnienie czasu, zesłał Bóg Syna swego, uczynionego z niewiasty, uczynionego pod zakonem. *Gal. 4. 4.*

I.

Gdy przyszło wypełnienie czasu, to jest, 1. Kiedy spełnił się czas od Boga przed wieki zakreślony. „Dziedzic — pod opiekuny i sprawcami aż do zamierzonego czasu od

[1]) 2. Piotr. 1. 4. [2]) Rzym. 8. 9. [3]) Rzym. 8. 14. [4]) Rzym. 8. 29. [5]) Galat. 5. 24. 25.

ojca.“ [1]) 2. Kiedy wszystkie proroctwa, któremi Mesyasz zapowiadany był, spełniły się, jak Chrystus Pan nadmienia. „Abraham ojciec wasz z radością żądał, aby oglądał dzień mój; i oglądał i weselił się;“ [2]) a płacząc nad Jerozolimą rzekł. „Iż gdybyś i ty poznało, i w ten dzień twój, co ku pokojowi twemu; a teraz zakryto jest od oczu twoich;“ [3]) i przyczynę zguby jej wskazując: „Iżeś nie poznało czasu nawiedzenia twego.“ [4]) 3. Kiedy wszystko co Bóg obiecał o Mesyaszu spełniło się, jak sam Pan świadczy. „To, co napisano jest, potrzeba, aby się we mnie wypełniło.“ [5])—„Wiedząc Jezus, iż się już wszystko wykonało, aby się wykonało Pismo, rzekł: „Pragnę.“ [6]) — „Jezus tedy gdy wziął ocet, rzekł: wykonało się,“ [7]) i po zmartwychwstaniu do uczniów swoich. „Te są słowa, któreм mówił do was, będąc jeszcze z wami: iż się musiało wypełnić wszystko, co napisano jest w zakonie Mojżeszowym, i w prorokach, i w psalmach o mnie.“ [8]) Więc: „O Chrystusie proroctwa Boskie wiary najgodniejsze uskuteczniły się, nie zaś że dopiero ziścić się, mają jak niektórzy myślą, ale już się ziściły i spełniły jak najdokładniej.“ [9])

[1]) Gal. 4. 2. [2]) Jan. 8. 56. [3]) Łuk. 19. 42. [4]) Łuk. 19. 44. [5]) Łuk. 22. 37. [6]) Jan. 19. 28. [7]) Jan. 19. 30. [8]) Łuk. 24. 44. [9]) Ś. August.

II.

Zesłał Bóg Syna swego. 1. Nie rozłączając się z Nim, ani z nieba na ziemię wyprawiając, ale chcąc, aby przyjął naturę ludzką, i stał się człowiekiem, zostając kim był, a zaczynając być, kim przedtem nie był. „Ponieważ czy posłuchamy świadectwa zakonu, czy wyroczni proroków, czy ewangelicznej trąby, prawdą jest, co Jan pełen Ducha Świętego napisał: Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, a Bogiem było Słowo. — I podobnie prawdą jest, co tenże Głosiciel dodał: Słowo ciałem się stało, i mieszkało między nami; i widzieliśmy chwałę jego, chwałę jako Jednorodzonego od Ojca. W dwóch przeto naturach tenże jest Syn Boży, naszę przyjął i swojej nie utracił, jako człowiek nowym się stał, jako Bóg niezmiennym pozostał.“[1]) 2. Nie Ojciec stał się człowiekiem, nie Duch Święty, ale Syn, aby synowstwo nie przechodziło na innego i wielu nie było Synów Bożych. „Nie Ojciec ciało przyjął, nie Duch, lecz Syn tylko, aby, który był w Bóstwie Boga Ojca Synem, stał się w człowieku człowieka Matki Synem; ażeby Syna imię na innego nie przechodziło, któryby nie

[1]) Ś. Leon. W. Homil. 7. de Nativ. Dom.

był z wiecznego rodzenia Synem."[1]) 3. Aby jedna osoba Syna dwie miała natury, boską i ludzką, aby i prawdziwym Bogiem była, i prawdziwym człowiekiem. „Człowiek z duszy się składa i ciała; całego człowieka przyjęło Słowo, i cały człowiek stał się Słowem; gdzie była dusza, tam było ciało, tam cały człowiek, a człowiek i Słowo to jeden człowiek, a Słowo i człowiek to jeden Bóg."[2]) Więc: Słowo i ciało oraz dusza, to jeden Jezus Chrystus, a jeden Boży i człowieczy jest Syn, ani Słowo w ciało, ani w Słowo ciało się nie zmieniło, lecz oboje w jednym zostają; i jeden w obojgu jest, równością nie rozdzielony, zmieszaniem nie złączony, nie inny z Ojca, ani inny z Matki."[3])

III.

Uczynionego z niewiasty, uczynionego pod zakonem. 1. Bo poczęty z żywota panieńskiego, ciało nie z niczego, nie skądinąd, ale z macierzyńskiego wziął ciała, inaczej Synem człowieczym by się nie nazywał, gdyby początku nie miał z człowieka.[4]) 2. Bo wszystek zakon spełnił. „Bo jako przez nieposłuszeństwo jednego człowieka, wiele ich stało się grzesznymi, tak i przez posłuszeństwo

[1]) Ś. August. [2]) Ś. August. [3]) Ś. Leon. [4]) Beda V.

jednego, wiele ich stanie się sprawiedliwymi.“ [1])—„Sam się poniżył, stawszy się posłusznym aż do śmierci, a śmierci krzyżowej.“ [2]) 3. Bo tak w samej naturze ludzkiej odkupił człowieka. „Słowa Bożego wcielenie dlatego nastąpiło, aby ta sama natura, która się grzechu dopuściła i upadła, i zepsuta została, złośnika, przez którego do zdrady pobudzoną była, zwyciężyła, i aby w ten sposób od zepsucia był wybawiony.“ [3]) Więc: „Przyjmuje się przez majestat pokora, przez siłę niemoc, przez wiecznego śmiertelność; aby, co naszym środkom zaradczym odpowiadało, jeden i tenże Boga i ludzi pośrednik, i umrzeć mógł jako człowiek, i zmartwychwstać jako Bóg. Bo gdyby nie był prawdziwym Bogiem, nie przyniósłby lekarstwa; gdyby nie był prawdziwym człowiekiem, nie zostawiłby przykładu.“ [4])

SOBOTA.

„Aby te, którzy pod zakonem byli, wykupił.“
Gal. 4. 5.

I.

Ażeby te — wykupił. 1. Bez uprzednich zasług naszych. „Darmoście zaprzedani,

[1]) Rzym. 5. 19. [2]) Filip. 2. 8. [3]) Ś. Jan. Damas. [4]) Ś. Leon. 1. Serm. 1. de Nativ. Domini.

a bez srebra będziecie wykupieni."[1])—„Spowszedniałoby odkupienie Krwi Chrystusowej, gdyby usprawiedliwienie załatwiane przez łaskę, należało się zasługom uprzednim; i nie było darem udzielającego, lecz zapłatą działającego."[2]) 2. Dłużników i nieprzyjaciół. „Lecz Bóg zaleca miłość swoją przeciw nam, że gdyśmy jeszcze byli grzesznymi, Chrystus za nas umarł."[3])—Gdyśmy byli nieprzyjaciółmi, jesteśmy pojednani z Bogiem przez śmierć Syna jego."—„Przyczyną naprawy naszej nie jest co innego, jeno miłosierdzie Boże."[4]) 3. Nakładem nieocenionym. „Wiedząc iż nie skazitelnemi, złotem albo srebrem jesteście wykupieni od próżnego obcowania waszego ojcowskiego podania; ale drogą krwią jako Baranka niezmazanego Chrystusa."[5])—„Niech pozna człowiek, ile wart jest, i ile winien; a gdy nad ceną swoją rozmyśla, lichotą dla siebie być niech przestanie."[6]) Więc: „Strzeżmy—pilnie, co tak wielką krwi swojej ceną Chrystus odkupił. Winien będzie nie małej rzeczy, lecz Krwi Chrystusowej, kto brudzi i plami duszę, Chrystusa Krwią i Męką oczyszczoną."[7])

[1]) Iz. 52. 3. [2]) Ś. Ambroż. [3]) Rzym. 5. 8. 9. [4]) Ś. Leon. [5]) 1. Piotr. 1. 18. 19. [6]) Ś. August. [7]) Ś. August.

II.

Ażeby te — wykupił, Chrystus za odkupienie wymaga od ciebie 1. abyś się od grzechów odwrócił, ku Niemu zwrócił i więcej już nie grzeszył. „Zgładziłem jako obłok nieprawości twoje, a jako mgłę grzechy twoje; nawróćże się ku mnie, bom cię odkupił.“ [1]) „Dlatego więc cena odkupienia naszego jest tak wielką, i tak wiele waży; strzeżmy się, abyśmy się nie sprzedali znowu szatanowi za lichą cenę.“ [2]) 2. Abyśmy go miłowali. „To jest, co mię więcej porusza, więcej nagli, więcej zapala, co nade wszystko czyni mię ciebie milszym, dobry Jezu! kielich któryś pił, dzieło naszego odkupienia. To jest co naszą pobożność podnosi, doskonali, umacnia i miłą czyni.“ [3]) 3. Abyśmy mu wiernie i stale służyli. „A teraz będąc wyzwoleni od grzechu, a stawszy się niewolnikami Bogu, macie owoc wasz ku poświęceniu, a koniec żywot wieczny.“ [4])—Trzydzieści trzy lata sprawował zbawienie twoje na ziemi, przybity do krzyża, poddany śmierci, na szyderstwa skazany; cóż więcej miał uczynić, a nie uczynił? Czyjeż nawet kamienne serce po tylu i takich dobrodziejstwach nie zmiękłoby?

[1]) Iz. 44. 22. [2]) Ś. Winc. Fer. [3]) Ś. Bernard. [4]) Rzym. 6. 22.

Czemkolwiek jesteś, cokolwiek możesz, to winieneś Stworzycielowi, Odkupicielowi, Wołającemu cię.“ [1]) Więc: „Niech pozna człowiek, ile od niego oczekuje Pan Bóg, i jeśli go tak wielką miłością umiłował, jakże pragnie, aby to cenił i odpowiednio postępował.“ [2])

III.

Ażeby te — wykupił. Odkupiciel twój wymaga od ciebie 1. abyś dobrodziejstwa jego wszędzie głosił, i szeroko rozszerzał, aby je poznali i inni, i stali się ich uczestnikami. „Głosem wesołym oznajmiajcie, rozsławiajcie to, i roznoście to aż na kraje ziemi.—Mówcie: Odkupił Pan sługę swego Izraela.“ [3])—„O tyle godniej Boga ludzie czcić powinni, o ile więcej rzeczy niegodnych dla ludzi podjął.“ [4]) 2. Abyś mu o ile zdołasz dziękował. „Rozradują się usta moje, kiedyć będę śpiewał, i dusza moja, którąś wykupił.“ [5])—„To należne i prawdziwe będzie dziękczynienie, i te rzeczy podejmować, któremi Bóg może być uwielbiony.“ [6]) 3. Abyśmy przykład jego naśladowali. „Lecz kto zachowuje słowo jego, prawdziwie się w tym miłość Boża wykonała, i przez to wiemy, iż w nim jesteśmy. Kto

[1]) Ś. Bernard. [2]) Ś. August. [3]) Iz. 48. 20. [4]) Ś. Grzegorz. [5]) Psalm. 70. 23. [6]) Ś. Chryzost. Serm. 18. in Epist. ad Rom.

mówi iż w nim mieszka, powinien jako on chodził, i sam chodzić.“ [1]) — „Niech się nie wzbrania czynić chrześcianin, co czynił Chrystus.“ [2]) Więc: „Chrystus pokojem naszym, zbawieniem, światłem, chwałą; pokojem jest, bo pośrednikiem; zbawieniem, bo Odkupicielem; światłem, bo nauczycielem; chwałą, bo nagrodzicielem.“ [3]) — „Wszystkiem dla nas Chrystus.“ [4])

[1]) 1. Jan. 2. 5. 6. [2]) Ś. Augustyn. [3]) Ś. Bonaw. [4]) Ś. Ambroż. Libr. 3. de Virginibus.

NIEDZIELA PO NOWYM ROKU.

„Albowiem pomarli, którzy duszy dziecięcej szukali.“ *Mat. 2. 20.*

I.

Którzy duszy dziecięcej szukali, zaledwie się urodziło to dziecię 1. Z chciwości; bo gdy przybyli i pytali królowie: „Gdzie jest, który się narodził, Król Żydowski?“ [1]) — „Usłyszawszy to król Herod, zatrwożył się, i wszystka Jerozolima z nim.“ [2]) Zatrwożył się, aby królestwa swego nie był pozbawiony. „Chciwość na czterech jeździ kołach, a te są małoduszność, nieludzkość, wzgarda Boga, nie pamięć o śmierci; bydlętami ciągnącemi są sknerstwo i drapieżność; a nad temi dwoma jeden woźnica — żądza posiadania — władzę swoję rozciąga.“ [3]) 2 Z chęci panowania, skutkiem

[1]) Mat. 2. 2. [2]) Mat. 2. 3. [3]) Ś. Bernard. Serm. 39. in Cant.

której lękał się o tron i berło: „Słyszy tyran zafrasowany, że Król Królów się zjawia, aby kierował ludem izraelskim, woła, w gniewie na wiadomość o tem: tuż następca, wypędzają nas.“ [1])—„Ani trucizny, ani miecza tak się obawiać nie należy, jak żądzy panowania. 3. Ze strasznego okrucieństwa, jakie wywołuje chciwość i żądza panowania; stąd Heroda zgubny rozkaz. „Siepacze, porwijcie miecze, po kolebkach krew niech płynie.“ [2]) — Stąd okrucieństwo, stąd dzikość powstaje, gdy jaki chciwiec i siebie samego miłośnik będzie przykrym i zmysłowym.“ [3]) Więc: „Zaprzyj się samego siebie, jeśli myślisz naśladować tego, który dla ciebie wyniszczył samego siebie.“ [4])

II.

Którzy duszy dziecięcej szukali, 1. niewinnej dzieciny ludzkiej, której szkodzić, jest rzeczą najbardziej nieludzką, barbarzyńską i dziką; jak prorok pisze o Medach dzikich przy zniszczeniu Babilonu, mówiąc. „Dziatki ich poroztrącają przed ich oczyma—strzałami dziatki postrzelają.“ [5]) 2. Dzieciny Bożej, która przyszła, aby wszystkim dać życie wieczne. „Aby wszelki, który weń wierzy,

[1]) Hymn w ur. Niewiniątek. [2]) Hymn Innocentium. [3]) Chryzostom. [4]) Ś. Bernard. [5]) Iz. 13. 16. 18.

nie zginął, ale miał żywot wieczny.“ [1]) 3. Dzieciny która jest królem królów, która nikomu nie odbiera królestwa ziemskiego, ale wierzącym daje królestwo niebieskie. „A ja wam odkazuję królestwo, jako mi odkazał ojciec mój, abyście jedli i pili u stołu mego w królestwie mojem.“ [2]) Więc: „Jakże to wielkiem jest szaleństwem, aby po przyjściu tak wielkiego króla, innemi jakiemi zajęciami ludzie chcieli, czy śmieli się zajmować, a nie raczej, zaniechawszy wszystkiego, jego czci, poświęcali się wyłącznie.“ [3])

III.

Pomarli. 1. Pomarli śmiercią grzechu. „Lecz każdy bywa kuszony od własnej pożądliwości pociągniony i przynęcony. Zatem pożądliwość gdy pocznie, rodzi grzech; a grzech gdy wykonany będzie, rodzi śmierć.“ [4]) „Strzałą śmierci jest grzech, którym dusze zabijają się.“ [5]) 2. Pomarli śmiercią ciała. „Cokolwiek jest, dla czego grzeszysz; kiedy oczy przez śmierć zamkniesz, to opuścisz, a jeno grzech, który popełniasz ze sobą poniesiesz.“ [6]) 3. Śmiercią grzechu umarłego, i ciała śmiercią zabranego, śmiercią wieczną pomarli. „Ty-

[1]) Jan. 3. 15. [2]) Łuk. 22. 29. 30. [3]) Ś. Bernard. [4]) Jakób. 1. 14. 15. [5]) Ś. Ambroży. [6]) Ś. August. Ex 53. Homil. 42.

ranką śmierci, i śmiercią rzeczywistą ta jest, kiedy nigdy niewolno umarłemu powrócić do życia.“ [1]) „Nie ma większej i gorszej śmierci nad taką, która nigdy nie umiera, a taką jest właśnie śmierć w piekle.“ [2]) Więc już wtedy zaczyna się spełniać proroctwo: „Będziesz je rządził laską żelazną, a jako naczynie garnczarskie pokruszysz je.“ [3])

PONIEDZIAŁEK.

„Wstań, a weźmij dziecię i matkę jego, a idź do ziemi Izraelskiej.“ *Mat. 2. 20.*

I.

Wstań. Rozważ trudne bardzo okoliczności rozkazu. 1. Rozkazującego osobę, nieskończenie niższej godności, niż dziecię, do którego się ten rozkaz odnosił, i o wiele niższej godności, niż matka tego dziecięcia, która temuż rozkazowi podlegała. Oto Anioł Pański ukazał się—Józefowi.“ [4]) 2. Czas rozkazu bardzo niedogodny, był-to czas nocy i snu. „We śnie.“ [5]) 3. Silną natarczywość. „Wstań.“ [6]) „Posłuszeństwo czasami nic, czasami bardzo mało kosztuje. Jeśli rzeczy pomyślne tego świata ktoś nam poleca, jeśli

[1]) Ś. Chryz. [2]) Ś. August. [3]) Psalm. 2 9. [4]) Mat. 2. 19. [5]) Mat. 2. 19. [6]) Mat. 2. 20.

miejsce wyższe proponuje; ten który rozkazowi ulega, cnoty posłuszeństwa nie spełnia, jeśli sam tego pragnął. Z drugiej strony, gdy nam ktoś zaleca wzgardę świata, gdy obelgi i oszczerstwa znosić rozkazuje, a dusza nasza sama przez się tego nie pożąda, posłuszeństwo zasługę swoją zmniejsza. Winno więc posłuszeństwo podczas przeciwności coś ze siebie mieć, a podczas pomyślności ze siebie czegoś nie mieć; pomyślności świata z rozkazu jedynie przyjmujmy, a przeciwności ochotnie znośmy, przed niemi się nie uchylajmy.“ [1]) Więc: „Posłuszeństwo święte żywi pokorę, dowodzi cierpliwości, świadczy o cichości.“ [2])

II.

Weź dziecię i matkę jego. Rozważaj bardzo trudne rozkazu wykonanie. 1. Dla bardzo wzniosłego stanu osób, które Józefowi prowadzić kazano, bo dziecię było Synem Bożym i Zbawicielem świata, matka zaś Matką Bożą. „Bogarodzicy i Chrystusa Boga, tyś oblubieńcem i Ojcem z imienia; stróżu Dzieciątka, dola twa jak błoga, w dziele zbawienia.“ [3]) 2. Dla braku wszystkich rzeczy, i dalekiej drogi. „Anioł Pański ukazał się

[1]) Ś. August. [2]) Ś. August. [3]) Hymn na urocz. Ś. Józefa.

we śnie Józefowi w Egipcie, mówiąc: idź do ziemi Izraelskiej."[1]) 3. Dla wielu i różnych niebezpieczeństw w drodze, z któremi bezbronnemu i wszelkiej pomocy pozbawionemu spotykać się wypadło. „Prawdziwie posłuszny, dla Chrystusa swej woli pozbawiający się, nie zna nic trudnego, nic niesłusznego."[2]) Więc: „Abyś lepiej mógł być posłusznym, myśl zawsze, kiedy głos rozkazującego brzmi w uszach twoich, że głos ten nie od człowieka tylko pochodzi, ale i od Boga samego."[3])

III.

Idź do ziemi Izraelskiej. Rozważ rozkazu 1. cel ogólnie wskazany: „Do ziemi Izraelskiej." 2. Szczegółowo nie oznaczony, czy do Galilei, czy do Judei, czy do Jerozolimy, czy do Betleem, czy do Nazaret, czy gdzieindziej: aby posłuszeństwo było doskonalsze. „Chętnie podejmować należy rozkazy Starszych, serce odwodzić od nasuwających się uwag, dopóki własna wola umorzona nie zamiłuje rozkaz dającego. 3. Trud, któremu poświęcić należało wszystkie siły duszy i ciała. „Wierny posłuszny nie zna zwłoki, nie odkłada na jutro, nie zwleka, przenika rozka-

[1]) Mat. 2. 19. 20. [2]) S. Hieron. [3]) Ś. Bonaw. 3 collat.

zującego, bada wzrok, nadstawia uszy, zważa na głos, na ręce, na stopy, cały się skupia, aby rozkazującego wolę dobrze zrozumiał.“ [1]) Więc: „Nigdy rozkazu starszych niech nie sądzą ci, których obowiązkiem jest, słuchać i spełniać, co rozkazanem jest.“ [2])

WTOREK.

„Który wstawszy, wziął dziecię i matkę jego i przyszedł do ziemi Izraelskiej.“ *Mat. 2. 21.*

1.

Który wstawszy. 1. Bez zwłoki: „Nie jest posłuszny, ale niedbały, który drugiego oczekuje rozkazu.“ [3])—Prawdziwie posłuszny nie rozważa, jakiem jest, co się zaleca, z tego tylko zadowolony, że się zaleca; i to jest posłuszeństwo bez zwłoki.“ [4]) 2. Bez szemrania, sprzeciwiania się i roztrząsania: „Nie podoba się Bogu powolne i namyślające się posłuszeństwo, które po otrzymaniu rozkazu, pyta się, dlaczego, z jakiego powodu ten rozkaz wydano.“ [5])—„Posłuszeństwo być winno spełnione nie z niechęcią i smutkiem, ale z radością i weselem ducha.“ [6]) 3. Wszystko, czego dotąd w Egipcie używał, zostawi-

[1]) Ś. Bernard. [2]) Ś. Bonaw. [3]) Ś. Bonaw. [4]) Ś. Bernard. [5]) Ś. August. [6]) Ś. August. serm. 61. ad fratres in erems.

wszy. „Silną bardzo rzeczą jest posłuszeństwo, przenika duszę dopiero wtedy, gdy się zupełnie od różnych naleciałości światowych uwolnimy.“ [1]) Więc: „Prawdziwe posłuszeństwo ani myśli przełożonych nie roztrząsa, ani rozkazów nie rozbiera; bo kto całe życie swoje pod kierunek starszego oddaje, ten tem się tylko cieszy, że spełnia co rozkazano.“ [2])

II.

Wziął dziecię i matkę jego. Rozważ 1. z jaką wiernością Ś. Józef rozkaz Anioła spełnił. „Nie ulega wątpliwości najmniejszej, że dobrym i wiernym człowiekiem był ten Józef, któremu Matka Zbawiciela poślubioną została; uległym i roztropnym, skoro jego Matki został Panem, jego ciała piastunem, wreszcie bardzo wiernym pomocnikiem wielkiego zamiaru na ziemi.“ [3]) 2. Jak troskliwie dziecię i matkę przeprowadził. „Dobrze go wyobrażał ów patryarcha Józef, który zboże ludowi zachował. Ale i ten przewyższył tamtego, bo nietylko Egipcyanom chleb cielesnego żywota z wielkiem staraniem przechował, ale i wszystkim Wybranym chleb z nieba, żywot niebieski dający:“ [4]) 3. Z jaką rado-

[1]) Ś. Bernard. [2]) Ś. Grzegorz. [3]) Ś. Bernard. [4]) Ś. Bernard.

ścią i ochotą wśród wszelkich utrapień i trudów ten rozkaz wypełnił. „Co wielu królów i proroków, chciało widzieć a nie widziało, słyszeć a nie słyszało, to jemu danem zostało nietylko widzieć i słyszeć, ale nosić, prowadzić, obejmować, całować, żywić i strzedz.“ [1]) Więc i tu stwierdzonem zostało owo. „Mąż posłuszny będzie mówił zwycięztwo.“ [2])

III.

I przyszedł do ziemi Izraelskiej. Bóg 1. swoje zamiary wykonał tu przez posłuszeństwo swoich stworzeń i swego Syna, był Mu posłuszny Anioł, a Aniołowi Ś. Józef. Ś. Józefowi sama Boża Matka i Syn posłuszni byli. „Mocą prostaka jest droga Pańska, którą stanowi posłuszeństwo; moc bowiem na siebie przywdziewają, którzy posłusznymi są i w prostocie postępują.“ [3]) 2. Stąd od posłuszeństwa względem Boga, skądkolwiekby jego wola nam znaną była, nigdy odstępować nie należy. „Posłuszeństwa ku Bogu nigdy nie należy zdaniem człowieka miarkować, ale zachować bez zmiany wedle przyrzeczenia.“ [4]) 3. Posłuszeństwo zbawiło świat, który nieposłuszeństwo zgubiło było. „Wielkim jest

[1]) Ś. Bernard. [2]) Przyp. 21. 28. [3]) Ś. Bernard. [4]) Ś. Bernard.

grzech nieposłuszeństwa, skutkiem którego cały świat zginął; wielką jest cnota posłuszeństwa, którą cały świat zbawiony został.“ [1]) Więc: „Jako synowie posłuszeństwa, nie przypodobając się przeszłym pożądliwościom nieumiejętności waszej, ale według onego który was wezwał Świętego, i wy bądźcie świętymi we wszelakiem obcowaniu.“ [2])

ŚRODA.

„A usłyszawszy, iż Archelaus królował w Żydowskiej ziemi, miasto Heroda ojca swego, bał się tam iść: a napomniany we śnie ustąpił w strony Galilejskie.“ *Mat.* 2 22.

I.

Bał się tam iść; dlatego 1. że w Judei, gdzie leżało Betleem, miejsce narodzenia Pańskiego, mógł Archelaus, syn okrutnego Heroda, znowu poszukiwać Dziecinę Bożą i skazać na śmierć jako Króla Żydowskiego, gdyż tam pamięć jego narodzenia i rzeź niewiniątek nie poszły były jeszcze w zapomnienie. „Mąż mądry prostuje kroki swoje. — Droga sprawiedliwych bez obrazy.“ [3]) 2. Że Opatrzność Boska niechciała Mesyasza teraz wydać tym, którzy gospody mu przy narodze-

[1]) Ś. Brunon. [2]) 1. Piotr. 1. 14. 15. [3]) Przyp. 15. 21. 19.

niu odmówili, a po narodzeniu prześladując od siebie odepchnęli. „Lecz niezbożni wedle tego co myśleli karanie mieć będą, którzy zaniedbali sprawiedliwego i Pana odstąpili.“ [1]) 3. Że Galilea, jako strona dalsza, gdzie Herod Antypas panował i gdzie rzezi niewiniątek nic nie przypominało, wydała się być miejscem bezpieczniejszem. „Albowiem skrył mię w przybytku swoim, we dni złe obronił mię w skrytości przybytku swego.“ [2]) Więc i w życiu duchownem: „Umieć Jezusa zatrzymać, wielka roztropność.“ [3])

II.

A napomniany we śnie. Podziwiaj Opatrzność Boską, która 1. to co ludzkie siły oraz zwykłą wiary i łaski pomoc przechodzi, zastępuje i wzmacnia niezwykłym sposobem i niezwykłymi środkami, jak naprzykład przez Anioła zaleciła ucieczkę do Egiptu i powrót do ziemi Izraelskiej i do Galilei. „Podwójne jest Opatrzności sterowanie, właściwe i dowolne, właściwe przez tajemny kierunek Boży, dowolne przez pośrednictwo Aniołów i ludzi.“ [4]) Która 2. zwykłe rzeczy, sił tak natury jak zwykłej łaski nie przewyższające,

[1]) Mądr. 3. 10. [2]) Ps. 26. 5. [3]) Naś. Jez. 2. 8. 3. [4]) Ś. August. super. Gen. c. II. v. 15.

zostawia do wykonania człowiekowi, jak tu środki podróży i wybór pobytu w Nazaret. „Gdzie to, o co nam idzie, zbytecznem jest, tam także cuda czynić niewłaściwą jest rzeczą.“ [1]) Która 3. wszystkim naturalnych i nadnaturalnych udziela darów, jakie są potrzebne i wystarczają do spełnienia obowiązków. „Wszystkich szczególnych łask, jakiemu rozumnemu stworzeniu udzielać się mających, ogólna reguła jest, że kiedy Opatrzność Boska wybiera kogo do jakiej łaski szczególnej, czy do jakiego stanu wzniosłego, to wszystkie dary daje, jakie onej osobie wybranej i jej obowiązkowi potrzebne są i one szczodrze ozdabiają. Sprawdziło się to wyraźnie na świętym Józefie, domniemanym Ojcu Pana naszego Jezusa Chrystusa, prawdziwym Oblubieńcu Królowej świata i Pani Aniołów.“ [2]) Więc: „Jeno wsparci darem Bożym działać możemy dobrze. Gdy działamy dobrze, to mówimy, że działa w nas ten, który nam darem swoim do tego pomógł.“ [3])

III.

Ustąpił w strony Galilejskie. Zważ, jak zamiary Boskiej Opatrzności często inne są,

[1]) Ś. Izydor. [2]) Ś. Bernardyn. [3]) Ś. August. Epist. 119. c. 10.

niż ludzkie, i jak one pomimo to przez ludzi się uskuteczniają. Albowiem 1. Święty Józef postanowił był mieszkać w Judei, w Jerozolimie, sądząc, że takiej Dziecinie takie miejsce bardziej przystoi. Anioł nie oznacza, w którą stronę ma się udać, ażeby do wątpiącego znowu się wrócił. Że zaś nie oznaczył, Józef rozumiał że do Judei, która jest celniejszą częścią królestwa; zdawało mu się bowiem, że takiej Dziecinie tylko w Jerozolimie mieszkać wypada; Anioł zaś Galileę miał na myśli. 2. Dlatego Anioł, poraz drugi mu się ukazując, do Galilei iść każe, jakoż, napomniany we śnie, ustąpił w strony Galilejskie. 3. Ale Anioł i w Galilei nie wskazał wyraźnie miejsca, gdzieby miał zamieszkać; samemu Patryarsze zostawił wybór, stosownie do okoliczności, jakie zajdą. Otóż ten, jako nieskrępowany, przyszedłszy mieszkał w mieście, które zowią Nazaret.“ [1]) Więc: „Serce człowiecze rozrządza drogi swoje; ale Pańska jest prostować kroki jego.“ [2])

[1]) Mat. 2. 23. [2]) Przyp. 16. 9.

CZWARTEK.

„Aby się wypełniło, co rzeczono jest przez Proroki: Iż Nazarejskim będzie nazwany.
Mat. 2. 23.

I.

Co rzeczono jest przez Proroki. Temi słowy Ewangelista pokazuje, że nie słowa jednego, ale rozumienie wielu proroków podał. Pismo bowiem nazywa Mesyasza 1. kwiatem. „Wynijdzie różczka z korzenia Jessego, a kwiat z korzenia jego wyroście.“ [1])—„Wzbudził im Dawid króla, któremu świadectwo wydając, powiedział: Nalazłem Dawida syna Jesse, męża wedle serca mego, który czynić będzie wszystkie wole moje. Z tegoż nasienia Bóg według obietnicy wywiódł Izraelowi Zbawiciela Jezusa.“ [2]) 2. Pismo nazywa Mesyasza Świętym. „Aby był pomazany Święty Świętych.“ [3])—„Co się z ciebie narodzi Święte.“ [4])—„Świętym zaś Pana całe Pismo nazywa.“ [5]) 3. Nazarejczyk jedno i drugie znaczy. „Nazarejski Święty się wykłada“ [6]) i „Nazaret wykłada się kwiat.“ [7]) Więc dziwnem Opatrzności Boskiej zrządzeniem i to spełniło się proroctwo, dlatego Ś. Paweł mówi: „Albowiem przystało, abyśmy takiego mieli Najwyższego Kapłana, święte-

[1]) Iz. 11. 1. [2]) Dz. Ap. 13. 22. 23. [3]) Dan. 9. 24. [4]) Łuk. 1. 35. [5]) Hieron. [6]) Hieron. [7]) Adrichom. descript. terr. sanct.

go, niewinnego, niepokalanego, odłączonego od grzeszników, i który się stał wyższy nad niebiosa.“ [1])

II.

Iż Nazarejskim będzie nazwany. A to dlatego 1. że w tem mieście poczęty, wychowany i aż do trzydziestego roku swego życia zamieszkały. „A dziecię rosło i umacniało się pełne mądrości, a łaska Boża była w niem.—I gdy już był we dwunastu latach, gdy oni wstąpili do Jeruzalem: zostało dziecię Jezus w Jeruzalem: — Po trzech dniach znaleźli go w kościele: — I zstąpił z nimi, i przyszedł do Nazaret.“ [2])—A ten Jezus poczynał być jakoby we trzydziestu latach, jako mniemano, syn Józefa.“ [3]) Że 2. ludzie w rzeczy samej nazywali go mężem z Nazaret, jakoby z miasta i ojczyzny swojej.“ [4]) „A lud mówił: Ten jest Jezus, prorok z Nazaret Galilejskiego.“ [5]) — „O którym napisał Mojżesz w zakonie i prorocy, naleźliśmy Jezusa, syna Józefowego z Nazaret.“ [6])—„I przyszedł do Nazaret, gdzie był wychowan.“ [7]) Że 3. pokorny Zbawiciel wszystko pokorne wybrał. Pomiędzy ludźmi najbardziej wzgar-

[1]) Żyd. 7. 26. [2]) Łuk. 2. 40. 42. 43. 46. 51. [3]) Łuk. 3. 23. [4]) Łuk. 4. 23. 24. [5]) Mat. 21. 11. [6]) Jan. 1. 45. [7]) Łuk. 4. 16.

dzony lud Żydowski, śród tego ludu najbardziej wzgardzoną prowincyę Galileę, w tej prowincyi najbardziej wzgardzone miasto Nazaret. „Możeż co dobrego być z Nazaret?“ [1]) a w tem mieście domek ubogiej Panny i pracownię cieśli. „Izaż ten nie jest syn rzemieślniczy?“ [2])—„Izali ten nie jest rzemieślnik, syn Maryi?“ [3]) i tytuł krzyża: „Jezus Nazareński.“ [4]) Więc: „Niech się zarumieni człowiek pyszny, dla którego Bóg stał się pokornym.“ [5]) — „Czemże pycha uleczoną być może, jeśli się nie leczy pokorą Syna Bożego?“ [6])

III.

Aby się wypełniło. Co Nazaret znaczy, to Chrystus Pan nietylko na sobie spełnił, ale i na wszystkich także ludziach. Albowiem 1. jako Święty wszystkich uświęca, którzy są dobrej woli. „Który się nam stał mądrością od Boga, i sprawiedliwością, i poświęceniem, i odkupieniem.“ [7]) 2. Jaśniejący przykładem wszystkich cnót, sprawia, że wszyscy niemi jaśnieją. „Jesteśmy dobrą wonnością Chrystusową Bogu w tych, którzy zbawieni bywają, i w tych którzy giną; jednym wonią śmierci na śmierć, a drugim

[1]) Jan. 1. 46. [2]) Mat. 13. 55. [3]) Mar. 6. 3. [4]) Jan. 19. 19. [5]) Ś. Augustyn. [6]) Ś. August. serm. Dom. Quinqu. [7]) 1. Kor. 1. 30.

wonią żywota ku żywotowi."[1]) 3. I to, lubo ubogi, wzgardzony, ukrzyżowany i umarły, owszem i przez to samo, jak i my, choć jemu podobni, owszem dlatego właśnie: „bo kwiat urwany zapachu nie traci, starty ten zapach zwiększa."[2]) Więc: „Moc w słabości doskonalszą się stawa. Rad się tedy przechwalać będę w krewkościach moich, aby we mnie mieszkała moc Chrystusowa. Dlatego się podobam sobie w krewkościach moich, w potwarzach, w potrzebach, w prześladowaniach, w uciskach dla Chrystusa; albowiem gdy nie mogę, tedym jest potężny."[3])

PIĄTEK.

„A iż jesteście synowie, zesłał Bóg Ducha Syna swego w serca wasze wołającego: Abba, Ojcze." *Galat. 4. 6.*

I.

A iż jesteście synowie. Jak stajemy się Synami Bożymi? Przez danie nam łaski poświęcającej, która 1. gładzi grzech i całego człowieka uświęca. „Aleście omyci, aleście poświęceni, aleście usprawiedliwieni w imię Pana naszego Jezusa Chrystusa, i w Duchu Boga naszego."[4]) Która 2. człowieka Boskiej

[1]) 2. Kor. 2. 15. 16. [2]) Ś. Ambroży. De Spirit. Sancto. Lib. 11. v. 5. [3]) 2. Kor. 12. 9. 10. [4]) 1. Kor. 6. 11.

natury uczestnikiem czyni, i przez to na godność Syna Bożego wynosi. „Przez którego (Jezusa Chrystusa) największe i kosztowne obietnice nam darował, abyście się przez nie stali uczestnikami Boskiego przyrodzenia.“[1]) Która 3. człowieka dziedzicem Boga czyni. „Albowiem ten Duch świadectwo daje duchowi naszemu, iżeśmy synami Bożymi. A jeśli synami, tedy i dziedzicami, dziedzicami Bożymi, a współdziedzicami Chrystusowymi.“[2]) Więc: „Patrzcie, jaką miłość dał nam Ojciec, że nazwani jesteśmy synami Bożymi, i jesteśmy—Najmilsi! teraz synami Bożymi jesteśmy, a jeszcze się nie okazało czem będziemy. Wiemy, iż gdy się okaże, podobni mu będziemy; iż go ujrzymy jako jest.“[3])

II.

Zesłał Bóg Ducha Syna swego w serca wasze, który 1. mieszka w usprawiedliwionych. „Niewiecie, iżeście kościołem Bożym, a Duch Boży mieszka w was.“[4]) — „A jeśli Duch tego, który Jezusa wzbudził zmartwych, w was mieszka; który wzbudził Jezusa Chrystusa zmartwych, ożywi i ciała wasze śmier-

[1]) 2. Piotr. 1. 4. [2]) Rzym. 8. 16. 17. [3]) 1. Jan. 3. 1. 2. [4]) 1. Kor. 3. 16.

telne dla Ducha jego w was mieszkającego."[1]) Który 2. przez łaskę swoją oświeca rozum, pobudza wolę, i wspiera działającego do uskutecznienia czynu dobrego. „Bo którzykolwiek Duchem Bożym rządzeni są, ci są Synami Bożymi."[2])—„Nie iżbyśmy byli dostateczni sami z siebie, co myślić, jako sami z siebie; ale dostateczność nasza z Boga jest."[3])—„Albowiem Bóg jest, który sprawuje w was i chcieć i wykonać wedle dobrej woli."[4]) Który 3. sprawcą jest wszystkich łask i darów. „Żaden nie może rzec: Pan Jezus! jedno w Duchu Świętym. Różności darów są, lecz tenże Duch; i są różności posług, ale tenże Pan; i są różności spraw, ale tenże Bóg, który sprawuje wszystko we wszystkich. A każdemu bywa dane okazanie ducha ku pożytkowi. Jednemu przez Ducha bywa dana mowa mądrości; a drugiemu mowa umiejętności, według tegoż Ducha; inszemu wiara w tymże Duchu; drugiemu łaska uzdrawiania w tymże Duchu; drugiemu czynienie cudów, drugiemu proroctwo, drugiemu rozeznanie duchów, inszemu rozmaitość języków, a drugiemu tłumaczenie mów. A to wszystko sprawuje jeden a tenże Duch, udzie-

[1]) Rzym. 8. 11. [2]) Rzym. 8. 14. [3]) 2. Kor. 3. 5. [4]) Filip. 2. 13.

lając z osobna każdemu jako chce.“ [1]) Więc: „Jeśli kto Ducha Chrystusowego nie ma, ten nie jest jego.“ [2])

III.

Wołającego: Abba, Ojcze! Słowa te uskuteczniając Duch Święty tworzy synów Bożych, którzy dlatego 1. Boga słusznie Ojcem swoim nazywają, jak i Chrystus Pan nauczył ich modlić się. „Ojcze nasz, któryś jest w niebie.“ [3]) Którzy 2. przez tegoż Ducha pobudzają się do modlitwy; i uczą, o co i jak prosić powinni. „Także też i Duch dopomaga krewkości naszej; albowiem o co byśmy prosić mieli, jako potrzeba niewiemy; ale sam Duch prosi za nami wzdychaniem niewymownem. A który wypatruje serca, wie czego Duch pożąda, iż według Boga prosi za Świętymi.“ [4]) Którzy 3. przez tegoż Ducha Świętego i żyją jako Synowie Boga. „Boście nie wzięli ducha niewolstwa znowu ku bojaźni, aleście wzięli ducha przywłaszczenia za syny, przez którego wołamy: Abba, Ojcze!“ [5]) Więc: „Nie zasmucajcie Ducha Świętego Bożego, w którym zapieczętowani jesteście na dzień odkupienia.“ [6])

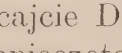

[1]) 1. Kor. 12. 3.—12. [2]) Rzym. 8. 9. [3]) Mat. 6. 9. [4]) Rzym. 8. 26. 27. [5]) Rzym. 8. 15. [6]) Efezów. 4. 30.

SOBOTA.

„A tak już nie jest niewolnikiem, ale synem, tedy i dziedzicem przez Boga.“
Galat. 4. 7.

I.

A tak już nie jest niewolnikiem. Nie jest 1. niewolnikiem niewiary, jak Galatowie przed swojem nawróceniem do wiary Jezusa Chrystusa byli niewolnikami pogaństwa. „Aleć na onczas nie znając Boga, służyliście tym, którzy z przyrodzenia nie są bogowie.“ [1]) Nie jest 2. niewolnikiem błędów i pozorów prawdy, jak Galatowie w niebezpieczeństwie byli, aby nie wpadli w sektę żydowskich heretyków, którzy ceremoniom zakonnym się poddawali i w niewolę się ich zaprzęgali, dla poznania początkowych przepisów religii i ich wykonywania. „A teraz poznawszy Boga, i owszem poznani będąc od Boga (jako synowie przysposobieni), jakoż się zaś nawracacie ku elementom mdłym i niedostatecznym (które nikogo usprawiedliwić nie mogły), którym zasię znowu służyć chcecie? Pilnujecie dni, i miesięcy, i czasów, i roków, (to jest święta Żydowskie w nich przypadające.“ [2]) „Oto ja Paweł powiadam wam: iż jeśli będziecie obrzezani, Chrystus wam nic nie po-

[1]) Gal. 4. 8. [2]) Gal. 4. 9. 10.

może.—Wyniszczeni jesteście z Chrystusa, którzy w zakonie się usprawiedliwiacie (zdaje się wam że się usprawiedliwiacie), z łaskiście wypadli."[1]) Nie jest 3. niewolnikiem grzechu. „Zaprawdę, zaprawdę mówię wam: iż wszelki który czyni grzech, jest sługą grzechu; lecz sługa nie mieszka w domu na wieki; syn mieszka na wieki; a przetoż jeśli was Syn wyswobodzi, prawdziwie wolni będziecie."[2]) Więc: „Gdyście byli niewolnicy grzechu, byliście wolnymi sprawiedliwości. Któryżeście tedy na onczas pożytek mieli z onych rzeczy, za które się teraz wstydzicie? Bo koniec onych jest śmierć. A teraz będąc wyzwoleni od grzechu, a stawszy się niewolnikami Bogu, macie owoc wasz ku poświęceniu, a koniec żywot wieczny. Albowiem zapłaty grzechowe, śmierć; a łaska Boża, żywot wieczny, w Chrystusie Jezusie, Panu naszym."[3])

II.

Ale synem. Jest bowiem 1. synem przysposobionym przez Ducha Świętego. „Wzięliście Ducha przywłaszczenia za syny."[4]) Jest 2. synem w domu Ojca mieszkającym, i wszy-

[1]) Gal. 5. 2. 4. [2]) Jan. 8. 34. 37. [3]) Rzym. 6. 20. 23. [4]) Rzym. 8. 15.

stkich ojcowskiego domu dóbr zażywającym. „Tyś zawsze jest ze mną, i wszystko moje twoje jest.“ [1])—„Kto czyni grzech, z diabła jest, gdyż od początku diabeł grzeszy. — Wszelki, co się narodził z Boga, grzechu nie czyni. — Przeto jawni są synowie Bozi i synowie diabelscy.“ [2]) Jest 3. synem obrazowi Syna Bożego Pierworodnego podobnym. „Albowiem które przejrzał i przeznaczył, aby byli podobni obrazowi Syna jego, żeby on był pierworodnym między wielą braci.“ [3]) Więc: „Chrześcianin, o ile człowiekiem jest, z wielona jedno stanowi, o ile chrześcianinem jest, od wielu się różni, i więcej to znaczy, że chrześcianinem jest, niż to, że człowiekiem. Albowiem chrześcianin odnawia się na obraz Boży, jak stworzony został na obraz Boży; człowiek zaś jako człowiek może być i zły, może być i poganin.“ [4])

III.

I dziedzicem przez Boga. Jest 1. dziedzicem przez nadzieję pewną. „Albowiem okazała się łaska Boga Zbawiciela naszego wszystkim ludziom, nauczająca nas abyśmy zaprzawszy się niepobożności i świeckich po-

[1]) Łuk. 15. 31. [2]) 1. Jan. 3. 8. 9. 10. [3]) Rzym. 8. 29. [4]) Ś. August. Tract. super. Joan. c. 1.

żądliwości, trzeźwie, i sprawiedliwie, i pobożnie, żyli na tym świecie, oczekując błogosławionej nadziei i przyjścia chwały wielkiego Boga i Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa.“ [1]) Jest 2. dziedzicem z martwych powstać mającym. „Sami w sobie wzdychamy, oczekując przywłaszczenia synów Bożych, odkupienia ciała naszego.“ [2])—„Albowiem sam Pan z rozkazaniem, i z głosem Archanielskim, i z trąbą Bożą zstąpi z nieba, a umarli, którzy są w Chrystusie, powstaną pierwsi.“ [3]) Jest 3. dziedzicem wieczną szczęśliwość otrzymać mającym w niebie. „Błogosławiony Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, który wedle wielkiego miłosierdzia swego odrodził nas ku nadziei żywej przez zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa, ku dziedzictwu nieskazitelnemu, i niepokalanemu, niezwiędłemu, na niebiesiech dla was zachowanemu, którzy mocą Bożą strzeżeni jesteście przez wiarę ku zbawieniu, zgotowanemu, aby się okazało czasu ostatecznego. W czem radować się będziecie, trochę teraz jeśli potrzeba zasmucić się w rozmaitych pokusach.“ [4]) Więc: „Jesteśmy z nim pospołu pogrzebani w śmierć przez chrzest, aby jako Chrystus wstał z mar-

[1]) Tyt. 2. 11. 12. 13. [2]) Rzym. 8. 23. [3]) 1. Tesal. 4. 16. [4]) 1. Piotr. 3.—7.

twych przez chwałę ojcowską, tak i my żebyśmy w nowości żywota chodzili. Bo jeśliśmy się wszczepionymi stali w podobieństwo śmierci jego, społem i zmartwychwstani będziemy.—A jeśliżeśmy z Chrystusem umarli, wierzymy, iż wespół też z Chrystusem żyć będziemy.“ [1])

NIEDZIELA PIERWSZA PO TRZECH KRÓLACH.

„Gdy się wracali, zostało Dziecię Jezus w Jeruzalem, a nie obaczyli rodzice jego.“
Łuk. 2. 43.

I.

Gdy się wracali. Zważ sposób, w jaki się Jezus traci; wracając z Jeruzalem, to jest 1. wracając z kościoła przez oddalenie się. „A jeśliby Kościoła nie usłuchał, niechci będzie jako poganin i celnik.“ [2])—„Jeśli kto poza kościołem się znajdzie, wykreślon zostanie z liczby synów; nie będzie miał Boga za ojca, kto nie chciał mieć kościoła za matkę.“ [3]) 2. Oddalając się od kościoła, to jest, od ćwiczeń duchowych i środków zbawienia, po których zaniechaniu łaski potrzebne się tra-

[1]) Rzym. 6. 4. 5. 8. [2]) Mat. 18. 17. [3]) Ś. August. De symb. 4. c. 13.

cą i życie synów Bożych: ofiara, sakramenta, słowo Boże i modlitwa. „Chrystus przez wiarę się poczyna, przez głoszenie słowa rodzi, przez pobożność żywi się, przez miłość zatrzymuje.“ [1]) — „Chrystus stał się dla nas mądrością w przepowiadaniu, sprawiedliwością w odpuszczeniu grzechów, poświęceniem w obcowaniu, odkupieniem w męce.“ [2]) 3. Odstępując od sprawiedliwości przez każdy grzech ciężki. „Wyznawają iż Boga znają, lecz się uczynkami zapierają.“ [3])—Albowiem co za uczestnictwo sprawiedliwości z nieprawością? Albo co za towarzystwo światłości z ciemnościami? Albo co za zgoda Chrystusa z Belialem?“ [4]) Więc: „Kto grzesząc złe czyni, pierwej odstępując od dobrego upada.“ [5])—„Jeśli miłujesz grzechy swoje, przeciwnikiem jesteś Chrystusa.“ [6])

II.

Zostało Dziecię Jezus w Jeruzalem. Zważ, że im kto bardziej oddala się od Jerozolimy i od kościoła, tembardziej odstępuje od Chrystusa; albowiem 1. Chrystusa Pana tylko w kościele, będąc w stanie łaski i używając

[1]) Ś. Bernard. [2]) Ś. Bernard. [3]) Tyt. 1. 16. [4]) 2. Kor. 6. 14. 15. [5]) Ś. Augustyn. Super. Levit. libr. 3. q. 20. [6]) Ś. Augustyn. Tract. 3. super. Epist. Joan.

środków zbawienia znaleźć można. „Wcale tam nie szukajmy Chrystusa, gdzie go znaleźć nie możemy. Nie ma Chrystusa na rynku; Chrystus bowiem jest pokojem, a na rynku kłótnie, Chrystus jest sprawiedliwością, a na rynku niegodziwość; Chrystus działaczem jest, a na rynku czcza bezczynność; Chrystus miłością jest, a na rynku uwłaczanie; Chrystus wiarą jest, a na rynku zdrada i wiarołomstwo; Chrystus w kościele, a na rynku bałwany.“[1]) 2. Im kto głębiej pogrąża się w niewiarę, zaniedbanie ćwiczeń duchownych i grzechy, tem bardziej od nieba i rzeczy niebieskich, gdzie Chrystus przebywa, odstępuje, a do piekła i śmierci wiecznej, gdzie Chrystusa nie ma, zbliża się. „Szczęśliwy kto szukając Chrystusa Pana wierzy, iż on w niebie i w rzeczach niebieskich się znajduje. Bo kto go albo w piekle szuka, albo w grobach, mówi się jemu; czemu szukasz żywego pomiędzy umarłymi?“ [2]) 3. Tak w końcu spełni się owo. „Szukać mię będziecie, i w grzechu waszym pomrzecie.“[3]) Więc: „Szukajcie Pana, póki nalezion być może; wzywajcie go, póki jest blizko. Niech opuści złośnik drogę swoją, a mąż nieprawy

[1]) Ś. Ambroży exhort. ad virg. [2]) Ś. Ambroży serm. 57. [3]) Jan. 8. 21.

myśli swe, i niech się nawróci do Pana; a zmiłuje się nad nim, i do Boga naszego, bo hojny jest ku odpuszczeniu.“ [1])

III.

A nie obaczyli rodzice jego. Ta niewiadomość bez winy była; nasza zaś niewiadomość często winną bywa, i tak 1. jeśli prawd, które znać winniśmy, nauczyć się zaniedbaliśmy, chociaż mogliśmy. Naprzykład te, które są do zbawienia konieczne. „Tego człowiek nie wie z winy, co wiedzieć by mógł pilności dołożywszy.“ [2]) 2. Jeśli poznać się nie staramy, co czynić a czego zaniechać winniśmy. „Wiele rzeczy, które wiedzieć należy, nie wiemy albo z niedbalstwa poznania ich, albo z opieszałości dowiedzenia się, albo ze wstrętu do badania.“ [3]) 3. Jeśli tych rzeczy wiedzieć niechcemy, które wiedzieć winniśmy i możemy. „Nie wiedzieć czegoś, zwie się niewiadomością: niechcieć zaś wiedzieć—zawziętą pychą. Jeśli kto nie chce wiedzieć woli swego Pana, to nic innego nie znaczy, tylko z pychy gardzić Panem.“ [4]) Więc i do takiej niewiadomości stosuje się owo. „Lecz jeśli kto nie wie,

[1]) Iz. 55. 6. 7. [2]) Ś. Augustyn. De natura et gratia. 6. 17. [3]) Ś. Bernard. Epist. 77. [4]) Ś. Izydor. Hispal. De summo bono.

o nim wiedzieć nie będą.“ [1]) Stąd: Czemu wstydzisz się uczyć, a nie wstydzisz się niewiedzieć? Ten wstyd większy jest, niż tamten.“ [2])

PONIEDZIAŁEK.

„A mniemając, że on był w towarzystwie, uszli dzień drogi, i szukali go między krewnymi i znajomymi.“ *Łuk. 2. 44.*

I.

A mniemając, że on był w towarzystwie. Patrz, gdzie Chrystusa nie potrzeba szukać 1. „w towarzystwie“ nierozsądnych. „Unikać potrzeba towarzystwa głupich, chociażby oni jakim węzłem łączyli się z tobą. Szkodliwą bowiem jest łączność z głupimy, i zdrową myśl kazi, i tę myśl zmienia.“ [3]) 2. Mniej jeszcze w „towarzystwie“ grzeszników. „Złe towarzystwo traci w niebie chwałę, na świecie potęguje winę, w piekle zwiększa karę.“ [4]) 3. Najmniej zaś w „towarzystwie“ grzeszników, którzy zwodzą innych. „Źle się łączy z wrogiem, komu wyrok Boski rozłączenie zaleca; z pożytkiem rozłącza się z nieprzyjacielem, kto zgubnie się z nim połączył.“ [5]) Więc: „Żadnego nigdy z wadami nie potrze-

[1]) 1. Kor. 14. 38. [2]) Hug. a. S. Vict. Libr. 3. c. 14. [3]) Ś. Ambroży. [4]) Ś. Bonaw. [5]) Ś. Chryzost.

ba zawierać przymierza; tak należy miłować człowieka, aby mieć w nienawiści jego wady.“ [1])

II.

Uszli dzień drogi. Święci rodzice dzieciątka w dobrej wierze rozłączyli się z Jezusem, ale my często całkiem inaczej; niedbamy bowiem o zbawienie dusz naszych, a stąd i nie szukamy Jezusa 1. przeszkód nie usuwając i środków odpowiednich nie stosując. „Niebezpieczną i ciężką chorobę zadaje duszy, kto rzeczy szkodliwe przyjmuje, a gardzi i odpycha rzeczy pożyteczne i do zbawienia służące.“ [2]) 2. Samych środków zbawiennych źle używając. „Jakże sobie zgotuje zbawienie, kto dobrych rzeczy nadużywając, zbawienie swoje na utratę wystawia?“ [3]) 3. Zaślepiamy się, samych siebie usprawiedliwiając i za bezpiecznych się mając. „Nikt nie jest trudniejszym do wyleczenia nad tego, kto sam sobie zdrowym się wydaje.“ [4]) Więc: „Łudzi się, kto się sam przez się lub przez człowieka zbawić myśli.“ [5])—„Zbawienie jeno w towarzystwie Bożem.“ [6])

---

[1]) Euzeb. Caes. [2]) Ś. Prosper. [3]) Ś. Prosper. [4]) Ś. Augustyn. [5]) Gloss. super. ps. 32. [6]) Ś. Augustyn.

III.

I szukali go między krewnymi i znajomymi. Czyliż i my tak nie czynimy, i Jezusa albo nie znajdujemy, albo tracimy? Dzieje się to 1. jeśli w sprawie zbawienia radzimy się krewnych, którzy tylko na ciało i krew zważają, a rzeczy duchowych nie pojmują; dlatego Chrystus o nich rzekł. „Nieprzyjaciele człowieka domownicy jego. Kto miłuje ojca albo matkę więcej niż mię, nie jest mnie godzien; a kto miłuje syna albo córkę nad mię, nie jest mnie godzien.“ [1]) 2. Jeśli naśladujemy „znajomych“, i przyjaciół, którzy kierują się duchem tego świata; albowiem „Przyjaźń tego świata jest nieprzyjaciółką Bożą. Ktobykolwiek tedy chciał być przyjacielem tego świata, staje się nieprzyjacielem Bożym.“ [2]) I nie może człowiekowi być przyjacielem, kto Bogu był niewierny.“ [3]) 3. Jeśli naturalnem tylko uczuciem łączymy się ze sobą, albowiem przyrodzona przyjaźń często prawo skromności przekracza, na Boga i zbawienie swoje nie pomnąc ze zbytniej tkliwości i czułości.“ [4]) Więc, kto tak szuka, zmuszonym będzie z oblubienicą Pieśni nad Pieśniami rzec. „Szuka-

[1]) Mat. 10. 36. 37. [2]) Jakób. 4. 4. [3]) Ś. Ambroży. [4]) Piotr. Bless.

łam, a nie znalazłam go; wołałam, a nie odpowiedział mi.“ [1])

WTOREK.

„A nie nalazłszy, wrócili się do Jeruzalem, szukając go.“ *Łuk. 2. 45.*

I.

Nie nalazłszy. Zważ nieszczęście tych, którzy Jezusa stracili, i 1. co do przeszłości, w której widzą swoję winę i dręczą się nią. „Przed oczami grzesznika zawsze jest błąd jego własny, i co chwila wina dręczy jego sumienie, ani spocząć ani zapomnieć nie pozwala, jako srogi sędzia przejmuje go strachem ustawicznym. Wszystko mu przeciwne, ponieważ sam z siebie nie zadowolony, sam siebie oskarża, sam o sobie świadczy, nie znajduje miejsca, gdzieby się schronił, gdyż się trapi i dręczy.“ [2]) „Pewnego rodzaju piekłem i więzieniem duszy grzeszne sumienie jest.“ [3]) „Kto na sumieniu źle się czuje, chociażby posiadał dobra całego świata, ze wszystkich jednak jest najbiedniejszy.“ [4]) 2. Co do teraźniejszości, w której żadnej nie znajdują pociechy. „Dla każdego własne serce jest

[1]) Pieśń nad pieśniami. 5. 6. [2]) Ś. Ambroży Apolog. Dawid. c. 9. [3]) Ś. Bernard. serm. 4. [4]) Ś. Chryzost. serm. 1.

surowym sędzią, mścicielem i pogromcą.“ [1])— Obwinia sumienie, świadkiem jest pamięć, sędzią rozum, więzieniem wola, ciemiężcą obawa, uciechą męczarnia.“ [2]) 3. Co do przyszłości, w której dostrzegają niebo przed sobą zamknięte, piekło otwarte, śmierć nieuniknioną, i wieczność niezmienną. „Wieczność złych jest czemś tak strasznem, iż bez niej żadnej męki nie można uważać za ciężką, a z nią żadnej za lekką.“ [3]) Więc: „Bez Jezusa, to ciężkie piekło, z Jezusem, to słodki raj.“—Kto znalazł Jezusa, ten znalazł skarb dobry, owszem dobro nad wszelkie dobra. A kto traci Jezusa, traci bardzo wiele, traci więcej niż świat cały.“ [4])

II.

Wrócili się do Jeruzalem. Kto chce Jezusa znaleźć, winien Go szukać 1. w Kościele, który jest ciałem jego mistycznem. „On jest głową ciała Kościoła.“ [5]) — „Wypełniam to, czego nie dostawa utrapieniom Chrystusowym, w ciele mojem za ciało jego, które jest Kościół.“ [6]) 2. Winien stać się członkiem tego ciała. „Bo jesteśmy członkami ciała jego, z ciała jego i z kości jego.“ [7])—„Lecz

[1]) Ś. Ambroży. [2]) Ś. Izydor Hispal. [3]) Bellarmin con. 3 de crue. [4]) O naś. Chr. lib. 2. c. 8. [5]) Kolos. 1. 18. [6]) Kolos. 1. 24. [7]) Efez. 5. 30.

wy jesteście ciałem Chrystusowem, członkami z członka.“[1]) 3. Winien być członkiem tego ciała, pozostać żywym, Duchem Chrystusowym żyjąc. „Pozostajemy zaś w nim, gdy jesteśmy członkami jego.—Abyśmy zaś byli członkami, jedność niech nas spaja; aby spajała jedność, to miłość czyni.“ A miłość Boża skąd? Apostoła zapytaj. „Miłość, mówi, Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który jest nam dany. Więc Duch jest, co ożywia; duch bowiem czyni członki żywymi; i czyni je żywymi, kiedy rzeźkie ciało znajdzie.“[2]) Więc: „Niczego tak się obawiać nie powinien chrześcianin, jak odłączenia od ciała Chrystusowego. Bo jeśli się odłącza od ciała Chrystusowego, nie jest członkiem jego; jeśli nie jest członkiem jego, to nie jest ożywiony duchem jego. Kto zaś, mówi Apostoł, Ducha Chrystusowego nie ma, ten nie jest jego.“[3])

III.

Szukając go, co zaiste nie tak łatwo było, nie łatwiej też i grzesznikowi. Winien bowiem 1. zaniechać drogi grzechu, opuścić gospody i towarzyszów grzechu. „Odejmcie

[1]) 1. Kor. 12. 27. [2]) Ś. Augustyn. [3]) Ś. August. tract. 27. super. Joannem.

złość myśli waszych od oczu moich, przestańcie źle czynić.“ [1])—Ten do Boga nawraca się całem sercem, kto pierwej od wszelkiej rzeczy grzesznej odwraca serce swoje. Nikt nie może do Boga nawrócić się całem sercem, kto się pierwej od świata nie odwrócił.“ [2]) 2. Winien pokutując nawrócić się do Boga, od którego się odwrócił grzesząc. „Z krainy bowiem naszej odeszliśmy pychą, nieposłuszeństwem, złem patrzeniem, pokarmu zakazanego kosztowaniem; otóż wracajmy do niej płaczem, uległością, trzymaniem na wodzy wzroku, hamowaniem, umarzaniem pożądań ciała.—Ponieważ od radości niebieskich usunęliśmy się przez swawolę, wracajmy od nich przez żal.“ [3]) Winien 3. na tej drodze, wszystkie przeszkody pokonawszy, aż do końca wytrwać. „Nic nie znaczy, jeśli kto pokutę rozpoczął, do połowy doprowadził, a potem zaniechał.“ [4]) Więc: „Tak Jezusa utraconego szukać należy; bo taka pokuta serce oczyszcza, umysł oświeca, dusze uświęca, i człowieka do przyjęcia Chrystusa przygotawia.“ [5])

[1]) Iz. 1. 16. [2]) Ś. Bernard. [3]) Ś. Grzegorz. [4]) Ś. Bonawent. [5]) Ś. Chryzost. Homil. 3. super Matth. Op. imp.

ŚRODA.

„Po trzech dniach nalezli go w kościele siedzącego w pośrodku doktorów.“ *Łuk. 2. 46.*

I.

Po trzech dniach, to jest, trzeciego dnia po straceniu, Oto potrójny czas nawróconego grzesznika! Albowiem 1. w czasie kiedy grzeszy, nie troszcząc się o Jezusa i swoje zbawienie, folguje żądzom i grzechy do grzechów przydaje. „Ślepy nie widzi dołu w który pada; kto dobrowolnie grzech popełnia, widząc i wiedząc ślepy jest, i w przepaść się pogrąża.“ [1])—„Grzech, dopóki nie nastąpi, zaciemnia umysł, i jakby gęsta chmura myśl ubezwładnia.“ [2]) — „Taką jest natura ludzka, że jeśli się kto w grzechu nie hamuje, ale swobodnie działa, to coraz bardziej grzeszy i w wielkie niebezpieczeństwo podaje.“ [3]) 2. W czasie po spełnieniu grzechu winien pokutę czynić przed znalezieniem Jezusa. „Nie myśl, żeby kto od błędu do prawdy, albo od jakiegokolwiek grzechu czy małego czy wielkiego bez pokuty do poprawy mógł przejść.“ [4]) Kto czas na pokutę przeznaczony lekceważy, ten napróżno przed trybunał Chrystusa pro-

[1]) Ś. Augustyn. de contr. cordis. c. 3. [2]) Ś. Chryzost. Homil. 64. in Genez. [3]) Ś. Chryzost. Hom. 26. [4]) Ś. Augustyn Epist. 48. ad Vincentium.

śby zasyła. „Nie może tam u Boga wyjednać tego o co prosi, kto nie chciał tu spełnić tego co Bóg rozkazał.“ [1]) 3. W czasie spełniania prawdziwej pokuty Jezusa znajdzie. „Droga Pańska, po której Pan do ludzi przychodzi, pokutą jest; tą drogą Bóg do nas zstępuje i my do Boga wstępujemy.“ [2]) Więc: „Gdzie ludzie Boga szukać mają, jak mają, kiedy mają? Gdzie szukać mają? W pokucie, bo Bóg nie znajduje się na ziemi wesoło żyjących. Jak szukać mają? Pokornie bo, pysznym Bóg się sprzeciwia. Kiedy szukać mają? Prędko, wcześnie, bo kto rano czuje, znajdzie.“ [3])

II.

Należli Jezusa, bo 1. szczerze go szukali. „Szczerze szukać Boga, to znaczy, w tem szukaniu i czci bezustannie ku Niemu się odnosić.“ [4]) Bo 2. szukali Go statecznie. „Kto w tem szukaniu stale trwa, ani pomyślnością, ani przeciwnościami się nie zraża, ani pokusą, ani namową, ani innym jakim sposobem uwieść się nie daje, owszem aż do końca swoje robi, ten szuka Boga wytrwale.“ [5]) Bo 3. szukali Go z miłością i z bólem. „Miło-

[1]) Ś. Augustin serm. 71. [2]) Ś. Hieronim super. Marc. c. 1. [3]) Hugo. Card. super. Sap. c. 6. [4]) Dionys. Carth. [5]) Dionys. Carth. exhort. ad Novit. art. 3.

ścią Boga jednamy sobie, miłością znajdujemy, miłością kołaczemy, miłością oglądamy. Jeśli jak należy szukamy, to Bóg się nie może przed swoimi miłośnikami ani usunąć, ani skryć.“ [1]) Więc o tę łaskę u Boga ze ś. Anzelmem proś. „Co ma czynić Panie sługa twój? Znaleźć cię pragnie, a nie zna miejsca twego pobytu; szukać Cię ma ochotę, a nie zna oblicza twego. Naucz mię szukać cię i pokaż się szukającemu; bo i szukać cię nie potrafię, jeśli mię nie nauczysz; i znaleźć, jeśli mi się nie ukażesz. Będę cię szukał pragnieniem, będę pragnął szukaniem, znajdę miłowaniem, umiłuję znalezieniem.“ [2])

III.

W kościele w pośrodku doktorów, gdzie i my go znajdujemy; bo 1. w kościele słuchamy jego nauki, za pośrednictwem której nasza myśl łączy się z jego myślą. „Spoiwszy się w miłości, i ku wszelkim bogactwom zupełności wyrozumienia, ku poznaniu tajemnic Boga Ojca i Chrystusa Jezusa, w którym skryte są wszystkie skarby mądrości i umiejętności.“ [3]) — „Umysł nasz jest oblubieńcem najwyższej prawdy, z ich połączenia rodzi

[1]) Augustin de morib. Eccl. c. 17. [2]) Ś. Anzelm. Proslog. s 1. [3]) Colos. 2. 2. 3.

się szlachetne plemię dobrych myśli."[1]) Bo 2. w kościele głoszą się przykazania zakonu, przez który wola nasza łączy się z jego wolą w dobrem. „Ująłeś mię za prawą rękę moję, a według woli twojej prowadziłeś mię, i przyjąłeś mię z chwałą."[2])—„Tak człowiek od ludzkich rzeczy zwraca się do Boskich, gdy nad wolą ludzką kierunek ma wola Boska."[3]) Bo 3. w kościele przez sakramenta z Nim się jednoczymy, tak, że z Apostołem mówić możemy. „Żyję, już nie ja; ale żyje we mnie Chrystus."[4]) — „Kto pożywa mego ciała, a pije moję krew, we mnie mieszka, a ja w nim."[5]) To wszystko zaś „w pośrodku doktorów", to jest, przez kapłanów i ministrów w Chrystusa uskutecznia się. „Tak niechaj człowiek o nas rozumie, jako o sługach Chrystusowych i szafarzach tajemnic Bożych."[6]) Więc: „Znakiem pobożności jest zawsze do świętych miejsc chodzić, i częstemi modlitwami Boga błagać. Chce bowiem Bóg, aby ludzie do bram kościelnych ustawicznie podążali."[7]) — „O jak wielu jest takich, którzy pierwej szynk odwiedzają, niż kościół."[8])

[1]) Hugo Cord. [2]) Psalm. 72. 24. [3]) Ś. Augustin Tract. 53. in Joan. c. 12. [4]) Galat. 2. 20. [5]) Joan. 6. 57. [6]) 1. Kor. 4. 1. [7]) Ś. Jan. Damasc. [8]) Ś. Augustin serm. 33. ad fratres.

CZWARTEK.

„A ujrzawszy zdziwili się." *Łuk. 2. 48*

I.

A ujrzawszy zdziwili się. 1. że on istotnie został w Jeruzalem, że im o tem nie nadmienił, że dotąd tak nie czynił, stąd: „Rzekła do niego matka jego: Synu! cóżeś nam tak uczynił?"[1]) 2. że on, dwunastoletni chłopczyk, z uczonymi się połączył, że pytając i odpowiadając w zdumienie ich wprawiał. „Siedzącego w pośrodku doktorów, a on ich słucha i pyta. A zdumiewali się wszyscy, którzy go słuchali rozumowi i odpowiedziom jego."[2]) Albowiem „z jednego źródła nauki płynie i pytanie i odpowiedź mądra, i rzeczą tej samej nauki jest wiedzieć, o co się należy pytać, i co odpowiedzieć."[3]) 3. Matki pytaniem i bólu zaznaczeniem. Oto ojciec twój i ja żałośni szukaliśmy cię" i jego odpowiedzią: „Cóż jest, żeście mię szukali? Nie wiedzieliście, iż w tych rzeczach, które są Ojca mego potrzeba, żebym był? A oni nie rozumieli słowa, które im mówił."[4]) Ponieważ jeszcze nie wiedzieli co, jak i kiedy dla odkupienia rodzaju ludzkiego wedle woli Ojca Niebieskiego uczynić miał. Więc podziwiaj

[1]) Łuk. 2. 48. [2]) Łuk. 2. 46. 47. [3]) Origenes cit. a Corn. a Lapide. [4]) Łuk. 2. 49. 50.

i ty dzieła Boże, ale nie badaj ich zbytecznie. „A przetoż nie bądźcie nieroztropnymi, ale rozumiejącymi, która jest wola Boża?“ [1])

II.

A ujrzawszy zdziwili się, bo 1. znalazłszy i ujrzawszy Boskiego Syna, uwolnili się od bólu wszelkiego i troski. „Swoich na jakiś czas Pan Bóg opuszcza, aby doświadczył, którzy są jego, i aby potem milszą była pociecha.“ [2]) Bo 2. radością niewysłowioną napełnili się dlatego, że nad wszystko umiłowane dziecię nietylko ich nie opuściło, ale z nimi do Nazaret wróciło i u nich aż do trzydziestego roku pozostało. „I zstąpił z nimi, i przyszedł do Nazaret, a był im poddany.“ [3]) — „Iść do Nazaret nie wzbraniał się Mistrz za uczniami, Bóg za ludźmi, Słowo i Mądrość za cieślą i kobietą.“ [4]) Bo 3. codzień spostrzegali jego Boskość coraz bardziej się ujawniającą. „A Jezus pomnażał się w mądrości i w leciach, i w łasce u Boga i u ludzi.“ [5])—Tak bowiem w miarę wzrastania wielkości ciała, wzrastało w nim zarazem ujawnienie się Bóstwa, spostrzegali wszyscy, że on jest kościołem Bożym, że Bóg w jego cie-

[1]) Efez. 5. 17. [2]) Hug. Car. super. Job. c. 30. [3]) Łuk. 2. 51. [4]) Ś. Bernard. [5]) Łuk. 2. 52.

le przebywa.“[1]) Więc: „Potrzeba się upokarzać, kto chce pociechy doznać.“[2])—„Wiele bólów, ale i wiele pociech; gorzkie rany, ale słodkie leki.“[3])

III.

A ujrzawszy zdziwili się. Te słów kilka, które Święty Ewangelista stawia tu, i nas w podziw wprawić powinny, a zarazem do naśladowania pobudzić, ponieważ najwyższą życia prywatnego doskonałość opisują pod każdym względem. Albowiem 1. owe słowa: „Był im poddany,“[4]) zupełne i podziwu godne wskazują posłuszeństwo; pomyśl bowiem: Kto? Komu? Bóg ludziom, nietylko Maryi, ale i Józefowi? Z obu stron podziw, z obu cud: I że kobiecie Bóg ulega, pokora bezprzykładna; i że kobieta władzę nad Bogiem rozciąga, wzniosłość równej nie mająca.“[5]) Posłuszeństwo pierwszym stopniem doskonałości jest. „A jeśli chcesz wnijść do żywota, chowaj przykazania.“[6]) 2. Drugi stopień doskonałości jest pomnażać się w poznaniu rzeczy niebieskich i wykonywaniu cnót, mieści się to w słowach. „Jezus się pomnażał w mądrości—i w łasce u Boga i u ludzi.“[7]) „Spra-

[1]) Ś. Atanazy Serm. 4. contr. Arian. [2]) Ś. Antonin. [3]) Ś. Augustin. super. psalm. 93. [4]) Łuk. 2. 51. [5]) Ś. Bernard. Serm. 1. super. „Missus“. [6]) Mat. 19. 17. [7]) Łuk. 2. 52.

wiedliwy nigdy nie myśli o tem, że sprawiedliwość osiągnął, nigdy nie mówi: dosyć jest, ale zawsze łaknie i pragnie sprawiedliwości: tak, że jeśliby zawsze żył, toby zawsze o ile z niego jest sprawiedliwszym być usiłował, zawsze z dobrego do lepszego przejść starałby się wszelkimi siłami. Nie na rok bowiem albo czas jakiś na kształt najemnika, ale na wieki zaciągnął się do Boskiej służby.“ [1]) 3. Doskonałości trzeci stopień zawarty jest w słowach. „Nie wiedzieliście, iż w tych rzeczach, które są Ojca mego, potrzeba abym był.“ [2]) W tym stopniu człowiek, od wszystkich stworzeń i od siebie samego oderwany, cały tem się zajmuje, co do służby Bożej i czci należy. „Bo ja co mu się podoba, zawsze czynię.“ [3]) Więc: „Główną szkołą niech będzie dla nas rozpamiętywanie życia Jezusa Chrystusa.—Kto chce zupełnie i serdecznie rozumieć słowa Chrystusa, niech naśladuje Go całem życiem swojem.“ [4])

PIĄTEK.

„Abyście wydawali ciała wasze ofiarą żyjącą, świętą, przyjemną Bogu.“ *Rzym. 12. 1.*

I.

Ciała wasze ofiarą, 1. nie zabite ciała, jak zwierzęta w starym testamencie na ofia-

[1]) Ś. Bernard. Epist. 253. [2]) Łuk. 2. 49. [3]) Jan. 8. 29. [4]) De imit. Christi. lib. 1. c. 1.

ry zabijano, ale żyjące, a jednak na cześć i służbę Bożą oddane. „Nie potrzeba ciała zabijać, ale tylko niem odpowiednio kierować.“ [1]) 2. Ciała trudami ku chwale Bożej skierowane. „Prawdziwą ofiarą jest wszelkie dzieło, jakie podejmujemy, abyśmy się z Bogiem zjednoczyli.“ [2]) 3. Ciała umartwieniami i aktami pokuty uduchownione. „Ofiarą Bogu duch strapiony.“ [3])—„Ciało nasze, gdy je w karbach trzymamy dla Boga, ofiarą jest.“ [4]) Więc: „Którzy są Chrystusowi, ciało swe ukrzyżowali z namiętnościami i pożądliwościami.“ [5])

II.

Ofiarą żyjącą, świętą, to jest, 1. ciała, które, jak ofiary aaronowe powinny były być żyjące bez skazy, całe i zdrowe, tak również strzedz należy te ciała, aby były niepokalane, niezmazane bez wszelkiego brudu grzechowego. „I was którzyście niekiedy byli oddaleni i nieprzyjaciele umysłem w złośliwych uczynkach, i teraz pojednał w ciele ciała swego przez śmierć, aby was wystawił święte i niepokalane, i nienaganione przed sobą.“ [6]) — „Wielkiej wiary i wielkiej cnoty

[1]) Ś. Hieronim Epistol. ad Demetriadem. [2]) Ś. Augustin. De Civit. Dei Lib. 10. c. 6. [3]) Ps. 50. 19. [4]) Ś. Augustin. [5]) Galat. 5. 24. [6]) Kolos. c. 1. 21. 22.

oznaką jest, być czystym Boga kościołem, ofiarować się w całości Bogu na całopalenie.“[1]) 2. Ciała, które myślą pobożną tak Bogu poświęcać należy, jak ofiary aaronowe składały się i poświęcały Bogu przez samo ofiarowanie. „A ciało nie porubstwu, ale Panu, a Pan ciału.—Niewiecie, iż ciała wasze są członkami Chrystusowymi?—Aza niewiecie, iż członki wasze są kościołem Ducha świętego, który w was jest, którego macie od Boga, a nie jesteście swoi.“[2]) 3. Ciała, jak ofiary aaronowe przez ofiarowanie zabijały się, i tak właśnie stawały się ofiarami Bogu złożonemi, tak podobnym sposobem ciała aż do śmierci zużywane być mają na służbę i chwałę Bożą, aby stały się w końcu ofiarą prawdziwą i całopalną. „Którzy nic nie zatrzymują dla siebie samych, ale zmysł, język, życie i istotę, jaką wzięli, wszechmocnemu Panu ofiarują, ci całopalną ofiarę składają.“[3]) Więc: „Nie bydlęta, nie ciołki, ale samego siebie złóż Bogu na ofiarę; w ten sposób żyjącą i świętą ofiarę złożysz.“[4])

III.

Przyjemną Bogu, do tego wymaga się 1. aby dusza, która tę ofiarę Bogu składa,

[1]) Ś. Hieronim Lib. 1. adv. Jovin. [2]) 1. Kor. 6. 13. 15. 19. [3]) Ś. Grzegorz. Homil. 20. s. Ezechiel. [4]) Ś. Chryzos. Hom. 32.

była w stanie łaski. „Ofiary składane odrzucają się, jeśli czystym i świętym nie jest umysł ofiarującego.“ [1]) 2. Aby ta ofiara ze szczerej miłości Boga była składana. „Tę tylko ofiarę Bóg przyjmuje, która przed jego oczyma na ołtarzu dobrego czynu zapala się płomieniem miłości.“ [2]) 3. Aby rozsądnie uskuteczniała się ta ofiara; dlatego Apostoł przydaje. „Rozumną służbę waszą.“ [3]) — „Albowiem rozsądek, jako matka cnót i korona doskonałości, uczy, aby nic zanadto nie było, nic więcej, ani mniej.“ [4])—„Znieś rozsądek, a cnota stanie się wadą.“ [5]) Więc: „Ofiarujcie ofiarę sprawiedliwości, a ufajcie w Panu.“ [6])

SOBOTA.

„Abyście doświadczali, która jest wola Boża dobra, i przyjemna i doskonała.“ *Rzym. 12 2.*

I.

Wola Boża dobra, to jest, pierwsze dobro, które według woli Bożej pożądać i wykonywać winniśmy, polega na tem, abyśmy się w stanie własnym uświęcali, co, jak to uczy Paweł święty, załatwia się trojakim sposobem. 1. Jeśli w stanie naszym, do które-

[1]) Ś. Hieronim Epist. 8 de scientia divina legis. [2]) Ś. Grzegorz Pap. Hom. 35. [3]) Rzym. 12. 1. [4]) Ś. Bernard. serm. 3. de Cirum. cisione. [5]) Ś. Bernard serm. 49. [6]) Psalm. 4. 6.

go Bóg nas powołał, z łask i darów przez Niego nam dawanych zadowoleni jesteśmy. „Albowiem z łaski, która mi jest dana, powiadam wszystkim, którzy między wami są: żeby nie więcej rozumieli niźli potrzeba rozumieć, ale iżby rozumieli wedle mierności, jako każdemu Bóg udzielił miarę wiary.“ [1]) 2. Jeśli, jako członki ciała, każdy dla wspólnego dobra to, do czego stan nasz obowiązuje nas, czynimy. „Albowiem jako w jednem ciele wiele członków mamy, a wszystkie członki nie jednę sprawę mają, tak wiele nas w jednem ciele jesteśmy, a każdy z osobna jeden drugiego członkami.“ [2]) 3. Jeśli obowiązkom naszego stanu zadosyć czynimy sumiennie. „A mając dary wedle łaski, która nam jest dana, różne, bądź proroctwo wedle przystosowania wiary, bądź posługowanie w usługowaniu, bądź kto uczy w nauce, kto napomina w napomnieniu, kto użycza w prostocie, kto przełożony jest w pieczołowaniu, kto czyni miłosierdzie z wesołością.“ [3]) Więc: „Do działania zostałeś wezwany: abyś nie stracił perły; aby skarbu twego nie zabrał nieprzyjaciel, aby okręt nie zato-

[1]) Rzym. 12. 3. [2]) Rzym. 12. 4. 5. [3]) Rzym. 12. 6. 7. 8.

nął wraz z ciężarem, i abyś próżny nie wrócił do swoich."[1])

II.

Wola Boża—przyjemna, to jest, drugie dobro, które pożądać i wykonywać wedle woli Bożej winniśmy; ś. Paweł potrójne tu dobro wymienia. 1. Miłość Boga prawdziwa i szczera. „Miłość bez obłudności, brzydząc się złem, przystawając ku dobremu."[2]) 2. Miłość bliźniego ze względu na Boga z dziełami miłosierdzia. „Miłością braterstwa jedni drugich miłując, uczciwością jeden drugiego uprzedzając, w pilności nie leniwi, Duchem pałający, Panu służący, nadzieją się weselący, w utrapieniu cierpliwi, w modlitwie ustawiczni, potrzebom świętych udzielający, w gościnności się kochający."[3]) 3. Miłość nieprzyjaciół sercem i czynem. „Błogosławcie prześladującym was, błogosławcie, a nie przeklinajcie. Weselcie się z weselącymi, płaczcie z płaczącymi."[4]) Więc: „Miłość nietylko bez obłudności być powinna ale i wytężona, żarliwa i ognista. Bo co będzie za pożytek, jeśli szczerze wprawdzie (to jest sercem) umiłujesz; ale nie umiłujesz żarliwie (to jest

[1]) Ś. Efrem. c. 8. [2]) Rzym. 12. 9. [3]) Rzym. 12. 10. 11. 12. 13. [4]) Rzym. 12. 14. 15.

mową, czynem); i nic tak do miłowania nie pobudza, jak cześć i zasługa."[1])

III.

Wola Boża—doskonała, to jest, trzecie dobro, które pożądać i według woli Bożej wykonywać winniśmy, a które święty Paweł nazywa tu doskonałą miłością, z którą się łączy ściśle 1. pokora wielka, którą nieprzyjaciół miłością uprzedzamy. „Toż jeden o drugim rozumiejąc, wysoko nie rozumiejąc, ale się z pokornymi zgadzając. Nie bądźcie mądrymi sami u siebie, żadnem złem za złe nie oddawając, przemyśliwając to co było dobrego nietylko przed Bogiem, ale też i przed wszystkimi ludźmi."[2]) 2. Dzieła pokoju, usunąwszy zemstę wszelką, z nieprzyjaciołmi i ponowić i zachować się mającego. „Jeśli możliwa rzecz, ile z was jest, ze wszystkimi ludźmi pokój mający, nie mszcząc się sami, najmilsi! ale dajcie miejsce gniewowi; albowiem napisano jest: mnie pomstę, ja oddam, mówi Pan."[3]) 3. Szczodrobliwość względem nieprzyjaciół. „Ale jeśli łaknie nieprzyjaciel twój, nakarm go; jeśli pragnie, napój go; bo to czyniąc węgle ogniste zgromadzisz na głowę jego. Nie daj się zwyciężyć złemu, ale

[1]) Ś. Chryz. [2]) Rzym. 12. 16. 17. [3]) Rzym. 12. 18. 19.

zwyciężaj złe w dobrem."[1]) Więc to czyniąc, prawdziwymi Synami Bożymi się okazujemy, naśladując Ojca naszego niebieskiego wedle przykazania Chrystusa Pana. „Miłujcie nieprzyjacioły wasze, dobrze czyńcie tym którzy was mają w nienawiści, a módlcie się za prześladujące i potwarzające was, abyście byli synami Ojca waszego, który czyni, że słońce jego wschodzi na dobre i złe, i spuszcza deszcz na sprawiedliwe i niesprawiedliwe."[2])

NIEDZIELA DRUGA PO TRZECH KRÓLACH.

„Były gody małżeńskie w Kanie Galilejskiej."
Jan. 2. 1.

I.

Były gody małżeńskie. Prócz tego historycznego rodzaju godów małżeńskich w Piśmie świętem napotykamy trzy rodzaje godów, z których pierwszy alegoryczny pomiędzy Chrystusem Panem i Kościołem, który on sam sobie 1. za oblubienicę nabył krwią swoją. „Chrystus umiłował kościół, i samego siebie wydał zań, aby go poświęcił, oczyściwszy go omyciem wody w słowie żywota, aby sam

[1]) Rzym. 12. 20. 21. [2]) Mat. 5. 44. 45.

sobie wystawił kościół chwalebny, nie mający zmazy, albo zmarszczku, albo czego takowego, ale iżby był święty i niepokalany.“ [1]) Który 2. staraniem sług swoich zaślubił i ze sobą połączył, jak Ś. Paweł mówi. „Bo was poślubił czystą panną stawić jednemu mężowi Chrystusowi.“ [2]) Z którym 3. wieczne odbywa gody w niebie. „Błogosławieni, którzy na wieczerzę wesela Barankowego wezwani są.“ [3]) Więc: „Podobne się stało królestwo niebieskie człowiekowi królowi, który sprawił gody małżeńskie synowi swemu;“ [4]) a małżeństwo duchowe obraz i przykład małżeństwa chrześciańskiego. „Sakrament to wielki jest, a ja mówię w Chrystusie i w kościele.“ [5])

II.

Były gody małżeńskie. Inny godów rodzaj jest tropologiczny pomiędzy Chrystusem i duszą, która potrójnie jego oblubienicą być może 1. przez uczestnictwo w zaślubieniu Kościoła, którego członkiem jest, o czem nadmienia Ś. Paweł słowami wyżej wymienionemi, i Ś. Augustyn, mówiąc. „Te, które dziewictwo ślubują, bez godów nie są, bo one należą do godów z całym kościołem, w tych to

[1]) Efez. 5. 25. 28. [2]) 2. Kor. 11. 2. [3]) Obj. 19. 9. [4]) Mat. 22. 2. [5]) Efez. 5. 32.

godach oblubieńcem jest Chrystus.“ [1]) 2. Przez łaskę poświęcającą, którą z Chrystusem łączy się i jednoczy w miłości. „Bóg jest miłość, a kto mieszka w miłości, w Bogu mieszka, a Bóg w nim.“ [2]) „Jeśli więc miłość masz, Boga masz, ponieważ Bóg miłością jest.“ [3]) 3. Przez złożenie ślubów zakonnych, które prawdziwie jest duchownem zaślubieniem z Chrystusem. „Przez śluby zakonne staje się pewne duchowne zaślubienie pomiędzy Bogiem i człowiekiem, jak mówią święci.“ [4]) Więc: „Naśladuj sprawiedliwości, wiary, nadziei, miłości i pokoju z tymi, którzy wzywają Pana z czystego serca.“ [5])

III.

Były gody małżeńskie. Trzeci godów rodzaj anagogiczny jest ów, który Chrystus i Kościół obchodzi w niebie, i to potrójnie: 1. Przez widzenie błogosławione. „W światłości twojej oglądamy światłość.“ [6])—„Wiemy, iż gdy się okaże, podobni mu będziemy, iż go ujrzymy jako jest.“ [7]) 2. Przez posiadanie jego i kosztowanie chwały i szczęśliwości niewysłowionej. „Będą upojeni hojnością do-

[1]) Ś. August. tract. 9. super. Joannem. [2]) 1. Jan. 4. 16. [3]) Ś. August. de spir. et anima. [4]) Suarez. De relig. tract. 7. c. 2. [5]) 2. Tymot. 2. 22. [6]) Ps. 35. 10. [7]) 1. Jan. 3. 2.

mu twego, i strumieniem rozkoszy twoich napoisz ich; albowiem u ciebie jest zdrój żywota.“ [1]) Przez jedność w widzeniu, kosztowaniu i szczęśliwości Bożej nierozwiązalną na wieki: „I królować będą na wieki wieków.“ [2]) Więc: „Co — posieje człowiek, to i żąć będzie. Bo kto sieje na swem ciele, z ciała też żąć będzie skażenie; a kto sieje na duchu, z ducha żąć będzie żywot wieczny. A dobrze czyniąc, nie ustawajmy; albowiem czasu swego żąć będziemy nie ustawając.“ [3])

PONIEDZIAŁEK.

„Dnia trzeciego były gody małżeńskie w Kanie Galilejskiej, a była tam Matka Jezusowa.“
Jan. r. 2. w. 1.

I.

Dnia trzeciego. Z tych słów nauczyć się możemy, jak wszystko co się Bogu ślubuje, należycie wykonywać mamy, a naprzód względem Boga. Albowiem owo: „Dnia trzeciego“ przypomina trzy dni, które się mistycznie wymagają, aby dusza do godów z Barankiem Bożym przyjść mogła, i z których dniem 1. jest dzień wiary. „A bez wiary nie podobna jest podobać się Bogu. Albowiem przystępującemu do Boga, potrzeba wierzyć iż jest,

[1]) Ps. 35. 9. 10. [2]) Obj. 22. 5. [3]) Gal. 6. 8. 9.

a iż jest oddawcą tym, którzy go szukają[1]) Dniem 2. jest dzień nadziei, która za wiarą idzie. „A nadzieja nie pohańbia.“[2]) „Działem moim Pan, rzekła dusza moja; dlatego nań czekać będę. Dobry jest Pan nadzieję mającym w nim, duszy szukającej go.“[3]) Dniem 3. jest dzień miłości, która z wiary i nadziei pochodzi, duszę z Bogiem łączy, i podczas widzenia Boga, po ustaniu onych, na wieki będzie. „Miłość nigdy nie ginie.“[4])—„A teraz trwają wiara, nadzieja, miłość, to troje; a z tych większa jest miłość.“[5]) — „A nadto wszystko miejcie miłość, która jest związką doskonałości.“[6]) Więc: „My duchem z wiary, nadziei sprawiedliwości oczekujemy. Bo w Chrystusie Jezusie nie waży ani obrzezanie, ani odrzezek, ale wiara, która przez miłość działa.“[7])— „Naśladujcie miłości.“[8])

II.

W Kanie Galilejskiej. Mistycznie można tu rozumieć to, co duszę Bogu poślubioną dobrze usposabia względem bliźniego. Albowiem 1. Kana oznacza żarliwość; przez żarliwość rozumie się nauka, którą bliźni się

[1]) Żyd. 11. 6. [2]) Rzym. 5. 5. [3]) Tren. 3. 24. 25. [4]) 1. Kor. 13. 8. [5]) 1. Kor. 13. 13. [6]) Kol. 3. 14. [7]) Gal. 5. 5. 6. [8]) 1. Kor. 14. 1.

oświecają i duchowne dzieła miłosierdzia wykonują. „Wargi sprawiedliwego nauczają wielu.“ [1]) Kana 2. oznacza i posiadanie, przez które rozumieją się dobra, służące do udzielania jałmużny, i wskazujące dzieła miłosierdzia materyalne. „Jałmużna męża jako pieczęć u niego, a uczynność człowieka zachowa jako źrenicę.“ [2]) Galilea 3. oznacza zdolność, obrotność, przez którą mistycznie rozumieć można umysł gotowy do przebaczenia krzywd i do zjednania nieprzyjaciół. „Wdzięczne słowo rozmnaża przyjacioły i ubłaga nieprzyjacioły.“ [3]) Więc życie twoje niech do Kany Galilejskiej podobne będzie, aby się przysposobiło dobrze do godów Baranka Bożego, aby i tobie nie powiedziano: „Przyjacielu! jakoś tu wszedł nie mając szaty godowej?“ [4])

III.

A była tam Matka Jezusowa. Z tych słów wywieźć można to, co duszę Bogu poślubioną dobrze usposabia względem siebie samej; bo Ś. Marya oznacza oświeconą i oświecającą, i podobnie dusza, od złego odstępując, oświeca się. „Powstań z martwych, a oświeci

[1]) Przyp. 10. 21. [2]) Ekkl. 17. 18. [3]) Ekkl. 6. 5. [4]) Mat. 22. 12.

cię Chrystus;“ [1]) a potem i innych także oświecać może. „Którzy się boją Pana, najdą sąd sprawiedliwy, a sprawiedliwości jako światłość zapalą.“ [2]) Marya 2. nazywa się gwiazdą morza, co żeglującym po morzu drogę dobrą wskazuje, do niej podobne jest niebieskie światło łaski, którem działalność sprawiedliwych kieruje się śród burz tego świata na drodze zbawienia, zmierzając do portu wiecznej szczęśliwości. „Naznamionowana jest nad nami światłość oblicza twego Panie, dałeś wesele w sercu mojem.“ [3]) „Panie! w światłości oblicza twego chodzić będą.“ Marya 3 znaczy gorzkość, albo morze gorzkie dla boleści, które ponosiła, wielu, wielkich i gorzkich, i podobnie dusze zaślubione Oblubieńcowi ukrzyżowanemu przez różne boleści z nim krzyżować się powinny. „A którzy są Chrystusowi, ciało swe ukrzyżowali z namiętnościami i pożądliwościami.“ [4])—„Wszyscy którzy chcą pobożnie żyć w Chrystusie Jezusie prześladowanie będą cierpieć.“ [5]) Więc: „Każdy niech sprawy swojej doświadcza. — Bo każdy własne brzemię poniesie.“ [6])

[1]) Efez. 5. 14. [2]) Ekkl. 32. 20. [3]) Ps. 4. 7. [4]) Gal. 5. 24. [5]) II Tymot. 3. 12. [6]) Gal. 6. 4. 5.

WTOREK.

„Wezwan też był i Jezus, i uczniowie Jego na gody.“ *Jan. 2. 2.*

I.

Wezwan też był i Jezus—na gody 1. aby jako brat cioteczny oblubieńca, to jest Szymona Kananejczyka, syna Kleofasowego, który był bratem Ś. Józefa, wyświadczył ten zaszczyt krewnym swoim, i ich gody obecnością swoją uczcił. „Szczęśliwe gody, szczęśliwe one, na których Chrystus jest obecny; nie wystawnością, zbytkiem, ale cnotami się uświęcają.“ [1])—„Gdzie piszczki są, tam nie ma Chrystusa.“ [2]) 2. Aby gody przez Boga ustanowione potwierdził i uświęcił. „Jeśliby na godach należycie odbywanych wina jaka ciążyła, toby Pan nie poszedł na nie. Dobra czystość małżeńska, lepsza wstrzemięźliwość wdowia, najlepsza doskonałość dziewicza. Zatem Chrystus z Panny się rodzi, prorockie usta Anny wdowy błogosławią go, proszony na gody przychodzi.“ [3]) Aby udając się na gody ubogich, zostawił przykład pokory. „Kto raczył przyjąć na siebie postać niewolnika, ten raczył i na gody przyjść niewolników.“ [4]) Więc: „Niech człowiek wstydzi się być pysz-

[1]) Chryzost. serm. 157. [2]) Chryz. Hom. 12. [3]) Beda Hom. Dom. 2. post. Epipfaniam. [4]) Ś. Chryzos. in h. l.

nym, ponieważ Bóg stał się pokornym; oto, przyszedł na gody, który, gdy był u Ojca, ustanowił gody.“ [1])

II.

Wezwany też był i Jezus na gody. 1. Aby ubóstwu i sławie Oblubieńca i Oblubienicy zaradził, wina cudem dostarczając. „A gdy skosztował przełożony wesela wody, która stała się winem, — wezwał oblubieńca i rzekł mu: Wszelki człowiek pierwej kładzie wino dobre, — a tyś dobre wino zachował aż do tego czasu.“ [2]) 2. Aby tym cudem swoje Bóstwo okazał, aby uczniom i wszystkim obecnym wyjawił, że jest obiecanym Mesyaszem. „Ten początek cudów uczynił Jezus w Kanie Galilejskiej, i okazał chwałę swą, i uwierzyli weń uczniowie jego.“ [3]) 3. Aby Pannę-Matkę swoją uczcił, przez którą proszony ten cud uczynił, chociaż czas jego na to jeszcze nie był przyszedł, i aby wszystkim jawnie okazał, że ona jest Matką Bożą; albowiem owemi słowy: „Co mnie i tobie niewiasto?“ [4]) —zaznacza, że Bóstwo, którem cudu dokona, nie w czasie wziął od Matki — lecz przed wieki miał zawsze od Ojca.“ [5]) A „Cho-

[1]) Ś. August. serm. 41. [2]) Jan. 2. 9. [3]) Jan. 2. 11. [4]) Jan. 2. 4. [5]) Beda l. c.

ciaż tak odpowiedział, prośbie jednak matczynej zadosyć uczynił, — aby cześć Matce okazać."[1]) Więc: „Jak wielka cześć należy się rodzicom, okazuje, gdy zaraz ze względu na Matkę zabiera się do czynu."[2])

III.

Wezwany też był i Jezus i uczniowie Jego na gody. 1. Ażeby i chrześcianie nie zawierali małżeństwa w złej myśli, i aby zwyczajem niewiernych nie zamieniali dobra godów na złe. „Ludzie niewierni dobra godów niewiernie używając, na złe i grzech zamieniają."[3])—„Ci bowiem, którzy w małżeństwo tak wstępują, że Boga od siebie i od serca swego wyrzucają, a swej lubości tak dosyć czynią, jako koń i muł, którzy rozumu nie mają, nad tymi czart ma moc."[4]) 2. Aby chrześcianie samych godów zwyczajem niewiernych nie obchodzili grzech do grzechu przydając. „Gody, to rzecz cenna wprawdzie, i nam i nie nam taką się wydaje; ale przytem ile się błazeństw dzieje, wypowiedzieć trudno. Zły duch co może, to robi, by godowników na swą stronę przeciągnąć. Tańce, cymbały, flety, słowa i śpie-

[1]) Ś. Chryzost. in h. l. [2]) Ś. Cyryll. cit. a Corn. a Lapid. in h. l. [3]) Ś. August. contr. Julianum Libr. 4. c. 6. [4]) Tob. 6. 17.

wy szpetne, pijaństwa, rozpusty, i inne sztuki szatańskie, są jakby częścią nieodzowną godów.“ [1]) — „Gdzie się gody odbywają, tam sprosności pełno; szpetne słowa, śmiech rażący, szaty i chód wszeteczne, ruchy nierozum i głupotę cechujące, wszystko tam urągowiskiem i błazeństwem. – Natura wtedy szaleje, uczestnicy z ludzi stają się bydlętami, jedni rżą jak konie, drudzy wierzgają jak osły.“ [2]) 3. Aby chrześcianie potem, troskami i próżnościami światowemi zajęci, nie wymawiali się od troski o swoje i swoich zbawienie. — „Nie składaj winy na gody. Pan twój na godach był, i gody uznał; a ty gody obwiniasz, i mówisz, że gody są ci przeszkodą do pobożności.“ [3]) Więc: „Z jak wielką uczciwością niegdyś (np. w Kanie Galilejskiej) gody ludzie odbywali, słuchajcie, którzy na szatańskie przynęty patrzycie. Czy tam były fujarki, czy były cymbały? Czy były pląsy diabelskie?“ [4])

[1]) Ś. Chryzost. homil. 12. [2]) Ś. Chryzost. homil. 42. [3]) Ś. Chryzost. serm. im illud: „Nuptiae factae sunt.“ [4]) Ś. Chryzost. homil. 56. super. Genes.

ŚRODA.

„A gdy nie stawało wina, rzekła Matka Jezusowa do niego: wina nie mają.“ *Jan. 2. 3.*

I.

Wina nie mają. Zważ 1. tkliwe bardzo Panny Matki współczucie z uwagi na ubóstwo i zawstydzenie oblubieńców. „Współczuła ich zakłopotaniu, jako miłosierna i łaskawa bardzo. Cóż ze źródła pobożności wypływa, jeśli nie pobożność? Czyliż ten, co przez pół dnia trzymał jabłko w swych ręku, przez resztę dnia nie zachowa woni jabłka; o ileż bardziej przejął ją cnotą pobożności ten, który przez dziewięć miesięcy w jej łonie spoczywał.“ [1]) Zważ 2. Panny Matki pokorę, skromność, uszanowanie, powolność, z jaką prosi. „Mowa jej świadczyła wyraźnie o wrodzonej cichości i panieńskiej skromności. Na zakłopotanie innych patrząc, współczuła bardzo i o braku wina nie mogła nie wspomnieć. Gdy Syn się wzdragał, jako cicha i pokorna, nic nie powiedziała, ale i nie rozpaczała, sługi upominając, aby czynili, co im on rozkaże.“ [2]) Zważ 3. skutek, jaki nastąpił, chociaż prośbę zanosiła do Syna jakby ubocznie tylko. „Ani na możności, ani na woli jej zbywać nie

[1]) Ś. Bernard. Serm. 1. in Deus. 1. post. Oct. Epiph. [2]) Ś. Bernard. Serm. 2 de B. Virgine Maria.

może — Matką jest Jednorodzonego Syna Bożego; któżby nie wierzył, że Syn Boży Matkę swoją poważa; albo ktoby wątpił, że nie ma litości i to największej ta, w której łonie przez 9 miesięcy przebywała sama miłość Boża"?[1]) Więc: „Do Maryi uciekaj się: wysłucha zaprawdę Matkę Syn."[2])

II.

Wina nie mają. Marya 1. przewidziała, że prośba jej przez Syna uwzględnioną zostanie. „Nie mówiłaby Matka: Cokolwiek wam rzecze, czyńcie; jeśliby po narodzeniu Ducha świętego pełna nie przewidziała była, że Chrystus i z wody wino uczyni."[3]) Marya 2. nie była przez Syna zganiona, ale dla naszej nauki ostrzeżona. „Wyraźnie widzę, że nie jako gniewający się, ani jako zawstydzić chcący tkliwość Panny Matki, rzekł: Co mnie i tobie? ale dla nas, abyśmy nawróciwszy się do Pana, jużeśmy się krewnymi zbytnio nie zajmowali."[4]) Marya 3. wskazuje się nam przez Syna jako ucieczka, jeśli nam zbraknie wina pociechy i pobożności. „Wina czasami nie dostawa, to jest łaski pobożności i zapału miłości. Ileż razy bracia! po łzawych

[1]) Ś. Bernard. serm. 2. Dom. 2. post. Epip. [2]) Ś. Bernard. serm. De Nativitate Virginis. [3]) Gaudent. in h. t. [4]) Ś. Bernard. Hom. 2. in. h. 1.

skargach waszych musiałem błagać Matkę miłosierdzia, aby nadmieniła Synowi swemu najmilszemu, że wina nie macie? A ona, mówię wam, moi drodzy, jeśli Ją serdecznie poprosimy, nie odmówi potrzebie naszej, ponieważ miłosierną jest i matką miłosierdzia.“ [1]) Więc: „W niebezpieczeństwach, w uciskach, w wątpliwościach wzywaj Maryę. Na ustach ją miej zawsze, w sercu chowaj troskliwie; i abyś uprosił to, czego potrzebujesz, nie zaniedbuj wstępować w jej ślady.“ [2])

III.

Wina nie mają. Prośbie Najświętszej Maryi Panny Syn wspaniale zadość uczynił, 1. napełniając sześć stągwi aż do wierzchu winem. „I było tam sześć stągiew kamiennych, według oczyszczenia Żydowskiego postanowionych, biorących w się każda dwie albo trzy wiadra.“ [3]) Rzekł Jezus: „Napełnijcie stągwie wodą. I napełnili je aż do wierzcha. I rzekł im Jezus: Czerpajcież teraz, a zanieście przełożonemu wesela.“ [4]) Taką wina obfitość 2. cudem i to pierwszym dając: „Skosztował przełożony wesela wody, która się stała winem.“ [5]) Dając 3. wino naj-

[1]) Ś. Bernard. serm. 2. Dom. 1. post. Octav. Epiphan. [2]) Ś. Bernard. serm. in Nat. Virg. [3]) Jan. 2. 6. [4]) Jan. 2. 7. 8. [5]) Jan. 2. 9.

lepsze, tak iż przełożony wesela skosztowawszy dziwił się i do oblubieńca mówił: „Wszelki człowiek pierwej kładzie wino dobre, gdy się napiją, tedy podlejsze: a tyś dobre wino zachował aż do tego czasu:“ [1]) bo co Bóg cudem czyni, to doskonalsze jest, niż to, co naturalnie uczynił. Więc bardzo słusznie do Maryi mówimy: „Twoją chwałę Stwórca uważa za swoją i, jako Syn z niej się radując, jakby dług spłacając, spełnia prośby twoje.“ [2])

CZWARTEK.

„I było tam sześć stągwi kamiennych, według oczyszczenia Żydowskiego postanowionych.“ *Jan. 2. 6.*

I.

Sześć stągwi. Żydom służyły one dla różnych obmywań, jakich śród uczt używać zwykli byli, a nam według ś. Bernarda przypominać mogą to, co do oczyszczenia dusz naszych jest potrzebne; to jest 1. skruchę serca: „Pierwsza stągiew i pierwsze oczyszczenie polega na skrusze, o której czytamy: Iż którejkolwiek godziny żal okaże grzesznik, wszystkich nieprawości jego pamiętać nie bę-

[1]) Jan. 2. 10. [2]) Ś. Grzegorz. Nikomed. Orat. de obl. Deip.

dę.“ [1]) 2. Wyznanie ust: „Druga stągiew, to spowiedź; wszystko bowiem przez spowiedź się obmywa.“ [2]) 3. Dzieła miłosierdzia: „Trzecia udzielanie jałmużny; stąd w Ewangelii czytamy: „Dajcie jałmużnę, a oto wszystko jest wam czyste.“ [3]) Więc: „Trzy rzeczy w każdym pokutniku na uwagę brać należy: nawrócenie się, wyznanie i karę za grzech.“ [4])

II.

Sześć stągwi. Naczynia te według ś. Bernarda oznaczać mogą dalsze dusz naszych oczyszczenie. 1. Przez darowanie krzywd nam wyrządzonych. „Czwarta stągiew odpuszczenie krzywd, stosownie do tego, co w modlitwie Pańskiej mówimy. „Odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom.“ [5]) 2. Przez czyny pokutne: „Piąta oznacza trapienie ciała, stąd i mówimy, abyśmy przez wstrzemięźliwość oczyszczeni Bogu śpiewali chwałę.“ [6]) 3. Przez nowe życie w zachowaniu przykazań: „Szósta oznacza spełnienie przykazań, jako słyszeli uczniowie, co obyśmy i my posłyszeć zasłużyli. „Wy jesteście czystymi dla mowy, którąm wam mówił; to jest, że nie byli ta-

[1]) Ś. Bernard serm. 1. Dom. 1. post. Oct. Epip. [2]) Ś. Bernard. [3]) Ś. Bernard. [4]) Ś. Grzegorz. W. Libr. 6. in illudud. Peccavi. [5]) Ś. Bernard. loc. cit. [6]) Ś. Bernard. loc. cit.

kimi jak ci, którym powiedziano: Mowa moja nie ujęła was; ale w słuchaniu słowa powolni byli.“ [1]) Więc: „Prawdziwa pokuta zaczyna się od skruchy, która wodą łez brudy grzechowe zmywa, i skrapiając duszę przyspasabia ją do wzrostu cnót.“ [2])

III.

Kamienne stągwie, wodą się napełnić mające, wedle ś. Bernarda, 1. przez wodę wskazują bojaźń Bożą, jaką pokutnik żywić w sobie zawsze powinien, aby w grzechy nie wpadł znowu. „Wodą napełniają się stągwie, aby bojaźnią Bożą ubezpieczali się nawróceni, ponieważ bojaźń Boża to źródło żywota; woda, mówię, to bojaźń Pańska, chociaż nie tak smaczna, ale bardzo dobrze chłodząca duszę, szkodliwemi żądzami rozpaloną.“ [3]) Woda 2. w wino zmieniona znać daje, że bojaźń na miłość zamienić należy: „Mocą Bożą woda zamienia się w wino, kiedy miłość doskonała pozbywa się bojaźni.“ [4]) 3. „Owe naczynia kamienne oznaczają stałość i wytrwałość w nowem życiu: „Mówi się o stągwiach kamiennych nie tyle z uwagi na twardość, ile na stateczność.“ [5]) Więc: Ci

[1]) Ś. Bernard. loc. cit. [2]) Hugo od Ś. Wikt. [3]) Ś. Bernard. loc. cit. [4]) Ś. Bernard. [5]) Ś. Bernard. loc. cit.

co nawracają się, przeszłe rzeczy opuszczają, niech tak opuszczają, aby już nigdy do tych grzesznych przyjemnostek nie wracali."[1]) i „Kto aż do końca wytrwa, ten zbawion będzie."[2])

PIĄTEK.

„Miłością braterstwa jedni drugich miłując."
Rzym. 12. 10.

I.

Jedni drugich miłując. Uczynki miłości względem bliźnich zalecone są 1. prawem starego przymierza. „Dasz Lewitowi i przychodniowi, i sierocie, i wdowie, aby jedli między bramami twemi i najedli się."[3]) 2. Prawem nowego przymierza: „Potrzebom świętych udzielający—w gościnności się kochający—przemyśliwając coby dobrego było."[4]) 3. Przykazaniami największemi Chrystusa Pana: „To jest przykazanie moje, abyście się społecznie miłowali—To wam przykazuję, abyście się społecznie miłowali,"[5]) pod karą wiecznego potępienia. „Idźcie odemnie przeklęci w ogień wieczny, który zgotowany jest diabłu i aniołom jego."[6]) Więc zachowaj

[1]) Ś. Grzegorz. W. in Reg. Libr. 5. 4. [2]) Mat. 10. 22. [3]) Deutr. 26. 12. [4]) Rzym. 12. 13. 17. [5]) Jan. 15. 12. 17. [6]) Mat. 25. 41.

słowo jego. „Wszystko tedy cokolwiek chcecie, aby wam ludzie czynili, i wy im czyńcie; boć ten jest zakon i prorocy.“[1])

II.

Jedni drugich miłując. Uczynki miłości tak wykonywać należy 1. jak przypisuje Apostol. „W prostocie — z wesołością — bez obłudności—miłością braterstwa jedni drugich miłując, uczciwością jeden drugiego uprzedzając, w pilności nie leniwi, duchem pałający, Panu służący, nadzieją się weselący, w utrapieniu cierpliwi, w modlitwie ustawiczni — toż jeden o drugim rozumiejąc, wysoko nie rozumiejąc, ale się z pokornymi zgadzając.“[2]) 2. Jak Chrystus przepisał. „Przykazanie nowe daję wam, abyście się społecznie miłowali, jakom was umiłował, abyście się i wy pospołu miłowali.“[3]) 3. Tak, aby świat zrozumiał, że jesteśmy uczniami Chrystusa prawdziwymi chrześcianami. „Po tem poznają wszyscy, żeście uczniami moimi, jeśli miłość mieć będziecie jeden ku drugiemu.“[4]) Więc: „Iż on duszę swą za nas położył, i myśmy powinni kłaść duszę za bracią.“[5])

---

[1]) Mat. 7. 12. [2]) Rzym. 12. 18. 16. [3]) Jan. 13. 34. [4]) Jan. 13. 35. [5]) 1. Jan. 3. 16.

III.

Jedni drugich miłując, ponieważ te uczynki owoc wieloraki przynoszą; albowiem 1. do otrzymania odpuszczenia grzechów wielce pomagają. „A nadewszystko miejcie ustawiczną miłość jedni ku drugim, bo miłość zakrywa wielość grzechów.“[1]) Przez Chrystusa Pana 2. przyjmują się jakby jemu samemu były wyświadczone, a stąd jako dzieła miłości względem niego samego uważają się. „Coście uczynili jednemu z tych braci moich najmniejszych, mnieście uczynili.“[2]) Chrystus Pan 3. zapłaci za nie królestwem niebieskiem. „Pójdźcie błogosławieni Ojca mego! otrzymajcie królestwo wam zgotowane od założenia świata.“[3]) Więc: „Powiedz mi: co zyskujesz, jeśli bliźniego nie miłujesz? Prócz tego, że się dręczysz w tem życiu, i gryziesz, gdy widzisz, że on w pomyślność opływa, zostaniesz skazany na złe największe, na kary najsroższe, wiecznie trwać mające. Bacz więc, i strzeż się grzechu, bliźniego miłuj, jeśli chcesz uniknąć wiecznej śmierci i otrzymać żywot wieczny.“[4])

[1]) Ś. Piotr. 4. 8. [2]) Mat. 25. 40. [3]) Mat. 25. 34. [4]) Ś. Bonawen. serm. 9. de sanctis Apostolis.

SOBOTA.

„Nie daj się zwyciężyć złemu, ale zwyciężaj złe w dobrem.“ *Rzym. 12. 21.*

I.

Nie daj się zwyciężyć złemu. Daje się zwyciężyć złemu, kto 1. z powodu złego, jakie ponosi, gniewem się miota. „Ciężkić jest kamień, i ważki piasek, ale gniew głupiego nad oboje cięższy.“ [1])—„Gniew i zapalczywość oboje są obrzydłe.“ [2]) Kto 2. język swój obciąża złorzeczeniami. „Nie przeklinajcie.“ [3]) „Kto będzie złorzeczył, w złorzeczeństwie poczytan będzie.“ [4]) Kto 3. na zemstę sobie pozwala. „Żadnemu złem za złe nie oddawając.“ [5])—„Kto się chce mścić, najdzie od Pana pomstę, a grzechy jego chowając chować będzie.—Człowiek na człowieka trzyma gniew, a od Boga szuka uzdrowienia? Nad człowiekiem podobnym sobie nie ma miłosierdzia, a za grzechy swoje prosi? Sam będąc ciałem, zachowuje gniew, a prosi od Boga zmiłowania? Któż się będzie modlił za grzechy jego?“ [6]) Więc: „Pamiętaj na ostateczne rzeczy, a przestań wieźć nieprzyjaźni; albowiem skaza i śmierć wiszą w przykazaniu jego.

[1]) Przypow. 27. 3. [2]) Ekkl. 27. 33. [3]) Rzym. 12. 14. [4]) Numer. 24. 9. [5]) Rzym. 12. 17. [6]) Ekkl. 28. 1—6.

Pomnij na bojaźń Pańską, a nie gniewaj się na bliźniego.“ [1])

II.

Zwyciężaj złe w dobrem. Zwycięża złe w dobrem, kto 1. nieprzyjacielowi swemu dobrze życzy. „Błogosławcie prześladującym was.“ [2]) Kto 2. spokojnie do niego mówi. „Jeśli możliwa rzecz, ile z was jest, ze wszystkimi ludźmi pokój mający.“ [3]) Kto 3. mu także dobrze czynić nie zaniedbuje. „Jeśli łaknie nieprzyjaciel twój, nakarm go: jeśli pragnie, napój go; bo to czyniąc węgle ogniste zgromadzisz na głowę jego.“ [4]) Więc: „Cnota miłości tem się okazuje, że miłuje tego, przez kogo nie jest miłowana; czci tego przez którego nie jest czczona; błogosławi temu przez którego nie jest błogosławiona; dobrze czyni temu kto na nią sidła zastawia.“ [5])

III.

Nie daj się zwyciężyć złemu, ale zwyciężaj złe w dobrem. 1. według przykładu Chrystusa Pana. „Że gdyśmy byli jeszcze grzesznymi, Chrystus za nas umarł. — Gdyśmy byli

[1]) Ekkl. 28. 6. 7. 8. [2]) Rzym. 12. 14. [3]) Rzym. 12. 18. [4]) Rzym. 12. 20. [5]) Ś. August. De amicitia c. 16.

nieprzyjaciołmi, jesteśmy pojednani z Bogiem przez śmierć jego.“ [1]) 2. Według przykładu Najświętszej Maryi Panny, która pod krzyżem Syna stojąc, ofiarowała go Ojcu także za krzyżowników. „Zupełnie wtedy była jedna Chrystusa i Maryi wola, i jedną ofiarę całopalną oboje ofiarowali Bogu, ona we krwi serca, on we krwi ciała.“ [2]) 3. Według przykładu Ś. Szczepana, Ś. Apostoła Jakuba i wszystkich Świętych, najbardziej Męczenników. „Syna Bożego zostali ludzie odnowieni na jego obraz, i jemu podobnymi się stali, aż do miłowania nieprzyjaciela.“ [3]) Więc: „Nie ma tak wielkiej siły, tak licznego wojska, któreby mieczem i siłą osłabione i pokonane być nie mogły; ale umysł pokonać—przeciwnika, szlachectwem, zdolnością, cnotą celującego, nie tylko podnieść gdy leży, ale i rozszerzyć jego dawną godność, kto to czyni, to ja go nie z najwyższymi mężami porównywam, ale za podobnego Bogu uważam.“ [4])

[1]) Rzym 5. 8. 10. [2]) Ś. Arnold. de laud. B. V. M. [3]) Ś. Augustin. Contra Adimant. c. 5. [4]) Cic. orat. pro Marcello.

NIEDZIELA TRZECIA PO TRZECH KRÓLACH.

„A oto trędowaty przyszedłszy pokłonił się mu.“ *Mat. 8. 2.*

I.

A oto trędowaty. Trąd w Piśmie świętem zaznacza się trojaki. 1. na ciele człowieka: „Plaga trądu jeśliby była na człowieku, przywiodą go do kapłana, i ogląda go. A gdy biała barwa na skórze będzie, i zmieni włosów pozór, i samo też mięso żywe się ukaże, za trąd zastarzały będzie osądzony i wrosły w skórę. Splugawi go tedy kapłan, a nie zamknie, bo jasną nieczystotę ma.“ [1]) Oto obraz grzeszników, którzy słowem, pismem i czynami publiczne zgorszenia dają. 2. Trąd na szatach, i to zwyczajny, „jeśli białą albo czerwoną zmazą będzie zarażony;“ [2]) ciemny „jeśli przyciemniejszem będzie miejsce trądu;“ [3]) i latający: „A jeśliby się dalej ukazał na tych miejscach, które pierwej były bez makuły, trąd latający i niestateczny.“ [4]) Oto obraz grzeszników, którzy szat nadużywają dla spowodowania zgorszeń przeróżnych! 3. Trąd na ścianach domów: „Wnijdzie kapłan, aby oglądał trąd domu,

[1]) Lewit. 13. 9. 10. 11. [2]) Lewit. 13. 49. [3]) Lewit. 13. 56. [4]) Lewit. 13. 57.

a jeśli ujrzy na ścianach jego jakoby dołki bladością albo czerwonością szpetne, i głębsze niźli insza ściana; tedy wynijdzie z domu i wnet zamknie go.“ [1]) Oto obraz grzeszników, którzy domy i rodziny zgorszeniami swojemi zarażają! Więc: „Biada człowiekowi onemu, przez którego zgorszenie przychodzi.“ [2])

II.

Oto trędowaty. Oto przykazania zakonu co do trądu! Co do trądu 1. na ciele człowieka: „Ktokolwiek tedy będzie splugawion trądem, a oddzielon jest za rozsądkiem kapłańskim, będzie miał szaty rozpróte, głowę odkrytą, usta szatą zakryte, i będzie wołał, że jest splugawiony i smrodliwy. Przez wszystek czas, póki jest trędowatym i nieczystym, sam będzie mieszkał za obozem.“ [3]) Tak grzesznika publicznego strzedz się i unikać należy, aby i innych nie popsuł. Co do trądu 2. zwyczajnego na szatach: „Wymyją to, na czem jest trąd.“ [4]) Co do trądu ciemnego: „Jeśli przyciemniejszem będzie miejsce trądu, po wypraniu szaty, obedrze je, i oddzieli od całego.“ [5]) Co do trądu latają-

[1]) Levit. 14. 36. 37. 38. [2]) Mat. 18. 7. [3]) Levit. 13. 44. 45. 46. [4]) Levit. 13. 54. [5]) Levit. 13. 56.

cego: „A jeśliby się dalej ukazał na tych miejscach, które pierwej były bez makuły, trąd latający i niestateczny; ma być ogniem spalono.“ [1]) Tak od szat, które gorszą, usunąć trzeba to co gorszy, jeśli się da usunąć, jeśli zaś nie, to szaty zniszczyć należy. Co do trądu 3. na ścianach domów: „Kapłan „wynijdzie z domu i wnet zamknie go,“ [2]) jeśliby to nie pomogło: „Każe wyłamać kamienie, na których trąd jest, i wyrzucić je za miasto na miejsce nieczyste; a sam dom oskrobać wewnątrz wokoło, i wysypać proch skrobania za miasto na miejsce nieczyste;“ [3]) a jeśliby to nie pomogło: „Dom wnet rozwalą, a kamienie jego i drzewo, i wszystek proch wyrzucą za miasto na miejsce nieczyste.“ [4]) Tak zgorszenia z pomiędzy rodzin usuwać trzeba, i zarażonych niemi oczyścić; jeśli zaś nie, Pan Bóg później go rozwali. Więc: „A jeśli ręka twoja albo noga twoja, gorszy cię, odetnij ją i zarzuć od siebie; lepiejci ułomnym albo chromym wnijść do żywota, niźli mając dwie ręce albo dwie nogi, być wrzuconym w ogień wieczny. A jeśli oko twoje gorszy cię, wyłup je i zarzuć od siebie; lepiejci z jednem okiem wnijść do żywota,

[1]) Levit. 13. 57. [2]) Levit. 14. 38. [3]) Levit. 14. 40. 41. [4]) Levit. 14. 45.

niźli dwa oczy mając, być wrzuconym do piekła ognistego.“[1])

III.

Przyszedłszy. Wyrzucony przez ludzi, przychodzi do Pana, który nad wszystkimi litując się 1. wszystkich do siebie wzywa. „Pójdźcie do mnie wszyscy, którzy pracujecie i jesteście obciążeni, a ja was ochłodzę.“[2]) Który 2. nikogo choćby najnędzniejszego i najbardziej wzgardzonego od siebie nie odrzuca, jeśli jest tylko dobrej woli. „Bo przyszedł Syn człowieczy szukać i zbawiać, co było zginęło.“[3])—„Szemrali faryzeuszowie i doktorowie ich, mówiąc do uczniów jego: czemu z celniki i grzeszniki jecie i pijecie? A Jezus odpowiadając rzekł do nich: Nie potrzebują którzy zdrowi są lekarza, ale którzy się źle mają. Nie przyszedłem wzywać sprawiedliwych, ale grzesznych ku pokucie.“[4]) Który 3. sprawuje względem wszystkich dzieła miłosierdzia tak duchowne jak cielesne. „Obchodził Jezus wszystkie miasta i miasteczka, nauczając w bożnicach ich, i przepowiadając Ewangelią królestwa, a uzdrawiając wszelką chorobę i wszelką niemoc. A wi-

[1]) Mat. 18. 8. 9. [2]) Mat. 11. 28. [3]) Łuk. 19. 10. [4]) Łuk. 5. 30. 31. 32.

dząc rzesze zlitował się nad niemi; iż byli strudzeni, i leżący jako owce nie mające pasterza.“ [1]) Więc: oby i wszyscy trądem grzechów zarażeni przyszli do Jezusa, który sam jeden i może i chce ich oczyścić. „Wszystkiem Chrystus dla nas. Jeśli ranę chcesz uleczyć, lekarzem jest; jeśli gorączka cię trawi, źródłem jest; jeśli się nieprawym czujesz, sprawiedliwością jest; jeśli pomocy potrzebujesz; męztwem jest; jeśli śmierci się lękasz, życiem jest, jeśli nieba pragniesz, drogą jest.“ [2])

PONIEDZIAŁEK.

„Pokłonił się mu, mówiąc: Jeśli chcesz, możesz mię oczyścić. I ściągnąwszy Jezus rękę dotknął się go.“ *Mat. 8. 2. 3.*

I.

Pokłonił się mu. Rozważ wiarę tego trędowatego; albowiem 1. przeciw zakazowi prawa poprzez rzesze przystąpił do Pana, na coby się nigdy nie odważył, gdyby nie był wierzył, że Pan jest po nad prawo jako twórca prawa; jakto Chrystus Pan faryzeuszom co do tegoż prawa w odniesieniu do kościoła i sabatu odpowiedział: „Iż tu większy jest

[1]) Mat. 9. 35. 36. [2]) Ś. Ambroż. Libr. 3. de Virginibus.

niż kościół—Panem jest Syn człowieczy i szabatu.“ [1]) 2. Najwyższą cześć mu złożył: „Pokłonił się mu,“ [2]) czegoby również nie uczynił, gdyby go za Boga nie miał. 3. O uzdrowienie go prosił i spodziewał się, że to uczyni mocą własną, nie zaś od Boga sobie udzieloną. „Jeśli chcesz, możesz mię oczyścić.“ Samą tą prośbą wyraża, że go za Boga ma; wola Boga wszechmocną jest, i u Boga chcieć to samo znaczy, co uczynić. „Wola Boża jest sprawcą wszech rzeczy.“ [3]) Więc i my mu ze świętym Piotrem powiedzmy: „A my wierzymy i poznaliśmy, żeś ty jest Chrystus Syn Boży.“ [4])

II.

Jeśli chcesz, możesz mię oczyścić. Rozważ 1. z jaką pokorą i skromnością trędowaty prośbę swoją wyraził, trędowatym się okazując, pragnienie tylko zdrowia objawiając i moc Pańską wymieniając: „Możesz mię oczyścić.“ 2. Z jaką ufnością prosił o to, co otrzymać chciał, nie wątpiąc wcale o możności Pańskiej: „Możesz;“ i nie mając obawy co do jego życzliwości; dlatego bowiem przyszedł i prosił. 3. Z jakiem zdaniem się na

[1]) Mat. 12. 6. 8. [2]) Mat. 8. 2. [3]) Ś. August. Libr. 4. c. 18. [4]) Jan. 6. 70.

wolę Pańską prosił, nie wiedząc, czy zdrowie czy choroba, bardziej zbawieniu jego odpowiadała, i dla tego jego mądrości całkiem się powierza: „Jeśli chcesz.“ Więc prawdziwie i słusznie powiedziano: „Gdy z ufnością błagamy Boga, o potrzeby tego żywota, to miłosiernym jest Pan, gdy nas wysłuchuje, i miłosiernym gdy nie wysłuchuje; bo co choremu jest użyteczne, to lepiej wie lekarz niż chory;“ [1]) bo są rzeczy niektóre szkodliwe dla proszących, których nie dać, lecz odmówić, dobrodziejstwem jest.“ [2])

III.

I ściągnąwszy Jezus rękę, dotknął się go, 1. aby swoją, względem niego łaskawość okazać; bo: „Wyciąga rękę, w kim się uczucie litości odzywa.“ [3]) Aby 2. pokazać, że jest większym od prawa, które tego zabraniało, i dotykającego nieczystym nazywało; jako tego „który trędowatego nie dla plugawienia (Bóg bowiem splugawieniu nie podlega) lecz dla uleczenia dotknął się.“ [4]) Aby 3. zbawczą swojego ciała siłę okazać: „Słowem chcąc przekonać, że z ciałem nierozerwalną łączność stanowi, wiele cudów i zna-

[1]) Ś. Tomasz. 2. 2. 9. 83. a 15. [2]) Seneca. de benefic. 1. 2. c. 14. [3]) Gloss. interlin. [4]) Tertull. Contr. Marc. Libr. 4. c. 9.

ków uskutecznił za pośrednictwem ciała.“ [1]) Więc i w tem uznawaj oną wielką i dziwną tajemnicę: „Wyciągnął Bóg rękę i dotknął się natury ludzkiej przez wcielenie, i wyrzuconych poza obóz ludu Bożego (trędowatych, to jest, grzeszników) wrócił kościołowi, aby mogli ofiarować ciało swoje jako ofiarę żyjącą temu, o którym powiedziano: Ty jesteś kapłanem na wieki według porządku Melchizedechowego.“ [2])

WTOREK.

„Chcę; bądź oczyszczon. I był zarazem oczyszczon trąd jego. I rzekł mu Jezus: patrz, abyś nikomu nie powiadał, ale idź, ukaż się kapłanowi, i ofiaruj dar, który przykazał Mojżesz na świadectwo im.“ *Mat. 8. 3. 4.*

I.

Chcę; bądź oczyszczon. I był zarazem oczyszczon trąd jego. Rozważ sposób cudowny, którym Pan trędowatego uzdrowił. 1. Trędowaty rzekł. „Jeśli chcesz;“ a Pan odpowiedział: „Chcę.“ Trędowaty rzekł. „Możesz mię oczyścić;“ Pan odpowiedział: „Bądź oczyszczon,“ to jest, oczyść się, czystym bądź; i bez żadnej zwłoki trędowaty zupełnie uzdrowiony został: „I był zarazem oczyszczon

[1]) Victor. Antioch. in Marc. c. 1. [2]) Ś. Beda cit. a Corn. a Lapid. in hunc. locum. Psalm. 109.

trąd jego.“ 2. Pan wewnątrz także jego duszę, wlawszy mu łaski wiary, nadziei, miłości i skruchy doskonałej uzdrowił, usprawiedliwił, i poświęcił: „Więcej tedy dał Chrystus, niż on wyraźnie prosił; w tejże bowiem chwili całkiem go uzdrowił, owszem czerstwym, rzeźkim i silnym uczynił, tak na ciele jak na duszy; bo tych co Chrystus uzdrowiał na ciele, uzdrowiał i na duszy, sprawiedliwymi i świętymi czynił, aby im pełną ciała i duszy rzeźkość dał. Bo dzieła Boże są doskonałe.“ [1]) 3. Pan trędowatego natychmiast uzdrowił, ponieważ jego przygotowaniu i usposobieniu do przyjęcia tych dobrodziejstw nic nie brakowało, ze strony Pana: „Ale ty Boże nasz wdzięczny jesteś i prawdziwy, cierpliwy i rozrządzający wszystko miłosierdziem;“ [2]) i ze strony trędowatego, który współpracował z łaskami otrzymanemi: Łaska „pierwej w nas działa coś bez nas, aby za współdziałaniem także naszej wolnej woli dobro, którego pożądamy, uskuteczniała z nami.“ [3]) Więc: „Własnością Boga jest łaskę udzielić, a twoją przyjąć i strzedz; nie gardź przeto łaską, że darmo się daje, ale sumiennie raczej, gdy ją otrzymasz, strzeż.“ [4])

[1]) Corn. a Lap. in h. l. [2]) Mądrości 15. 1. [3]) Ś. Gregor. M. Moral. l. 16. c. 10. [4]) Ś. Cyrill. Hierosol. Catech. 16.

II.

Chcę; bądź oczyszczon. I był zarazem oczyszczon trąd jego. Zważ tajemnice tego uzdrowienia. Pan bowiem 1. przewidział heretyków przyszłych, którzy mieli utrzymywać, że on jest tylko człowiekiem, jak Fotyn, inni że jest od Boga mniejszy, jak Aryusz, a inni że ciała prawdziwego nie ma, jak Manicheusz. Stąd Ambroży święty mówi: „Rzekł: Chcę dla Fotyna, rozkazuje dla Aryusza, dotyka się dla Manichejczyka;“ [1]) po pierwsze okazuje swoję wszechmocność, po wtóre że jest równym Bogu Ojcu, potrzecie że ma prawdziwe ciało. 2. Według świętych Doktorów jak trąd jest obrazem grzechu śmiertelnego, tak jego oczyszczenie obrazem spowiedzi. [2]) Jak trędowaty, tak grzesznik winien wierzyć, spodziewać się, miłować, żałować, spowiadać i rozgrzeszenie otrzymać, aby od grzechów swoich mógł być oczyszczony, i tak, współpracując z łaskami do usprawiedliwienia i uświęcenia przyjść: „Jeślibyśmy się spowiadali grzechów naszych; wierny jest i sprawiedliwy (Bóg), aby nam odpuścił grzechy nasze, i oczyścił nas od wszelkiej nieprawości.“ [3]) 3. Jak Chrystus tu trąd ciele-

[1]) In Luc. c. 5. v. 12. [2]) Ś. August. Ś. Hieronim. Ś. Chryzost. De sacerdot. Libr. 3. [3]) 1. Jan. 1. 9.

sny uleczył, tak On również uzdrawia wszelki trąd grzechu, i z tego powodu także, niosąc na sobie grzechy świata, w męce swojej okazał się jak trędowaty: „Prawdziwie choroby nasze on nosił, a boleści nasze on odnosił; a myśmy go poczytali jako trędowatego, a od Boga ubitego i uniżonego.“[1]) Więc: „Gdzież prawdziwa roztropność, jeśli nie w nauce Chrystusa? Gdzie istotna sprawiedliwość, jeśli nie z miłosierdzia Chrystusa? Gdzie prawdziwa powściągliwość, jeśli nie w życiu Chrystusa? Gdzie prawdziwe męstwo, jeśli nie w męce Chrystusa?“[2])

III.

Idź, ukaż się kapłanowi, i ofiaruj dar, który przykazał Mojżesz, na świadectwo im. Zważ potrójne świadectwo, którego Pan od uzdrowionego trędowatego żądał, a w tem symbol zadosyćuczynienia, jakiego się Pan od grzesznika usprawiedliwionego domaga: 1. świadectwo kapłana, aby ten go zbadał i za uleczonego uznał, co w grzeszniku uskutecznia się przez zadosyćuczynienie od kapłana mu wskazane, skutkiem którego oznajmia, że jest z grzechów uwolniony: „Żadne-

[1]) Iz. 53. 4. [2]) Ś. Bernar. Serm. 22. super. Cant.

mu poganinowi, po przyjęciu chrztu, nie naznacza się zadosyćuczynienia; chrześcianinowi zaś, który ciężko zgrzeszył, ale już pokutował i spowiadał się, samo rozgrzeszenie kapłana nie wystarcza, ale naznaczyć potrzeba i zadosyć uczynienie.[1]) 2. Świadectwo daru ofiarowanego, którymby się prawu zadosyć stało; świadectwo to okazuje, że grzesznik po rozgrzeszeniu zadosyć czyni wszystkim przykazaniom, zachowuje je, a tem samem dowodzi swego prawdziwego nawrócenia: „Zdaje się, że nic nie pomaga użyte obmycie zadosyć uczynienia, kogo splamiła bardzo powtórzona zbrodni szpetota.“[2]) 3. Świadectwo kapłanowi, a przez niego ludowi o cudzie zupełnego uzdrowienia, które wskazuje, że grzesznik nawrócony już-to swoim przykładem, już naprawą szkody, kościołowi i wiernym wyrządzonej zadosyć uczynił, i tak swojej poprawy dowiódł, nie zaniedbawszy innych pokut, stosownie do popełnionych grzechów. „Litując się Bóg, gładzi już popełnione grzechy, jeśli się nie zaniedbuje zadosyć uczynienie odpowiednie.“[3]) Więc: „Nie lekkiego i byle jakiego potrzeba zadosyć uczynienia za owe przestępstwa, na które

[1]) Rich. a S. Vict. De potest. lig. et solv. P. 1. c. 22. [2]) Ś. Gregor. M. in psal. poenit. 4. 18. [3]) Ś. Aug. Enchir. c. 70.

zgotowany jest ogień wieczny.“ [1]) — „Wielka zbrodnia wielkiego potrzebuje zadosyć uczynienia.“ [2])

ŚRODA.

„Sługa mój leży w domu powietrzem ruszony, i ciężko trapiony jest. I rzekł mu Jezus: Ja przyjdę i uzdrowię go“ *Mat. 8. 6. 7.*

I.

Sługa mój leży w domu powietrzem ruszony, i ciężko trapiony jest. Rozważ cnoty tego setnika; 1. jego miłosierdzie i szczodrobliwość, którą Żydzi wobec Pana chwalili, mówiąc: „Iż godzien jest, abyś mu to uczynił; albowiem naród nasz miłuje, i on zbudował bożnicę.“ [3]) 2. Pokorę i skromność, niegodnym się czuł, aby Pan do niego przyszedł; był bowiem poganinem, i z prośbą wysłał Starszych Żydowskich: „A usłyszawszy o Jezusie posłał do niego Starsze Żydowskie, prosząc go, aby przyszedł i uzdrowił sługę jego,“ [4]) (słowa te, ci Starsi nie ustami setnika wymówili, lecz własnemi: albowiem on się zupełnie za niegodnego uważał, aby do domu jego Pan wszedł: „Panie! nie jestem godzien, abyś wszedł pod dach mój.“)[5]) Nadto

[1]) Ś. Caćsar. Aralat. Homit. 29. [2]) Ś. Hieronim. Ep. 22. [3]) Łuk. 7 4. [4]) Łuk. 7. 3. [5]) Mat. 8. 8.

po prostu jeno rzecz, o którą mu chodziło, przedstawił: „Sługa mój leży w domu powietrzem ruszony, i ciężko trapiony jest,“ wszystko woli Pana zostawiając. 3. Troskę jego o domników swoich i wiarę; prosił bowiem za sługą swoim: „A niektórego setnika sługa źle się mając miał umrzeć, który u niego był drogi;“ [1]) wierzył zaś, że Pan ma władzę nad chorobami i nad śmiercią, jak on nad swymi podwładnymi. „Tylko rzeknij słowem, a będzie uzdrowion sługa mój. Bo i ja jestem człowiek pod władzą postawiony, mający pod sobą żołnierze, i mówię temu: idź, a idzie; a drugiemu: chodź, a przychodzi; a słudze mojemu: czyń to, a czyni.“ [2]) Więc prawdziwem jest owo: „A jeśli kto o swych, a najwięcej o domowych pieczy nie ma, zaprzał się wiary, i jest gorszy niźli niewierny.“ [3])

II.

Ja przyjdę, i uzdrowię go. Zważ, jak Pan setnika wysłuchał. 1. Bez namysłu uzdrowić sługę przyrzekł, i więcej uczynił, niż on prosił: „Ja przyjdę, i uzdrowię go.“

[1]) Łuk. 7. 2. [2]) Mat. 8. 10. [3]) 1. Tym. 5. 8.

2. Podziwiał wiarę setnika: „A usłyszawszy Jezus, dziwował się, i rzekł tym którzy szli za nim: Zaprawdę powiadam wam, nie nalazłem tak wielkiej wiary w Izraelu;“ [1]) abyśmy ją i my podziwiali i naśladowali, albowiem: „Któż w nim sprawił ową wiarę, jeśli nie ten, który podziwiał? Jeśliby i inny ją sprawił, to czemużby się dziwił, który naprzód wie wszystko? Że więc dziwił się Pan, to znaczy, że i nam dziwić się potrzeba, prócz tego tak się wzruszać, wszystkie bowiem jego takie wzruszenia, nie podrażnionego umysłu są oznakami, ale cechą nauczającego.“ [2]) 3. Zaraz sługę uzdrowił. „I rzekł Jezus setnikowi: Idź, a jakoś uwierzył, niech ci się stanie. I uzdrowiony jest sługa onej godziny.“ [3]) Więc słuszna jest kara na Żydów i Chrześcian, którzy od tego niewiernego, to jest, od pogańskiego setnika są gorszymi. „A powiadam wam, iż wiele ich ze wschodu słońca, i z zachodu przyjdzie, i usiądą z Abrahamem i Izaakiem, i Jakóbem w królestwie niebieskiem; a synowie królestwa będą wyrzuceni w ciemności zewnętrzne; tam będzie płacz i zgrzytanie zębów.“ [4])

---

[1]) Mat. 8. 10. [2]) I. August. de Gent. contr. Manich. Lib. 1. 2. 8. [3]) Mat. 8. 13. [4]) Mat. 8. 11. 12.

III.

Ja przyjdę, i uzdrowię go. Zważ, dlaczego Pan chciał do domu setnika pójść. 1. Ponieważ ów dom dobrze był urządzony, skutkiem doskonałego posłuszeństwa podwładnych i doskonałej miłości starszych, a stąd doskonałego wszystkich pokoju. „Starajcie się godnymi być, skoro w pośród nas jest Chrystus; gdzie bowiem pokój, tam Chrystus, ponieważ pokojem jest Chrystus.“ [1]) 2. Ponieważ w mieszkaniach tego domu, ze względu na wykonywanie tych cnót, widział dobre usposobienie na przyjęcie doskonałej wiary i otrzymanie usprawiedliwienia: „Chętnie na łonie świętych spoczywa Chrystus; tam łono jest Chrystusa, gdzie przybytek jest cnót; tam skłania głowę swoją, gdzie zamieszkanie niebieskich przykazań znajduje.“ [2]) 3. Ponieważ pokora Chrystusa pociągnęła, to jest nizki stan sługi i upokorzenie się jego Pana: „Drzwiami Bożemi jest pokora.“ [3]) Więc: „Kto bardziej się upokarza, ten lepiej, silniej ze Stwórcą się łączy.“ [4])

[1]) S. Ambroży. Lib. Ep. X. [2]) S. Ambroży. serm. 18. [3]) In vitis. Patrum. [4]) S. Grzeg. M. Pastoral. P. 3. c. 1.

CZWARTEK.

„Toż jeden o drugim rozumiejąc, wysoko nie rozumiejąc, ale się z pokornymi zgadzając.“ *Rzym. 12. 16.*

I.

Toż jeden o drugim rozumiejąc. S. Apostoł zaleca jedność i zgodę umysłów, do której wytworzenia i zachowania wymaga się 1. abyśmy tak samo sądzili i tegoż samego chcieli we wszystkiem. „W jedności Świętych, tam toż samo się miłuje, toż samo lubi, toż samo czuje.“ [1]) 2. Aby każdy w bliźnim rozważał to samo, co w sobie, to jest, stworzonego przez Boga człowieka, który z łaski Zbawiciela stał się synem i dziedzicem Bożym, i żywym Boga obrazem: „Kościół Boży gwałci, kto gwałci jedność.“ [2])—„Pókiście uczynili jednemu z tych braci moich najmniejszych, mnieście uczynili.“ — „Pókiście nie uczynili jednemu z tych najmniejszych, aniście mnie uczynili.“ [3]) 3. Abyśmy chcieli i pragnęli dla innych tego, czego dla siebie; ażebyśmy dla nich tego czego i dla siebie niechcieli, i im tego czego sobie zabraniali: „Wszystko tedy cokolwiek chcecie, aby wam ludzie czynili i wy im czyńcie.“ [4])—„Czegobyś nienawidział, abyć kto inny czynił, patrz, abyś ty kiedy drugiemu nie czynił.“ [5])

[1]) Ś. Leon W. Serm. 10. Quadr. [2]) Ś. Aug. Super. Psalm X. v. 4. [3]) Mat. 25. 40. 45. [4]) Mat. 7. 12. [5]) Tob. 4. 16.

Więc: „Nic tak miłem i przyjemnem nie jest, jak jednomyślność i ścisła łączność ze sobą.“ [1])

II.

Wysoko nie rozumiejąc. Temi słowy Apostoł upomina, abyśmy się strzegli pychy, która przeszkadza i niweczy zgodę z Bogiem, bliźnim i sobą samym; 1. zgodę z Bogiem, od którego pyszny się oddziela: „Początek pychy człowieczej jest odstąpić od Boga;“ [2]) którego w nienawiści ma: „Pycha tych, którzy cię nienawidzą ku górze idzie zawsze,“ [3]) przeciwko któremu buntowniczo powstaje: „Wyciągnął bowiem na Boga rękę swoję, i zmocnił się na Wszechmocnego. Bieżał przeciwko niemu wyciągnąwszy szyję i tłustym karkiem uzbroił się.“ [4]) Zgodę 2. z bliźnim, którego niesłusznie obraził: „Między pysznymi zawsze są swary.“ [5]) któremu szkodzi w różny sposób: „Pyszni bardzo niesprawiedliwie czynili;“ [6]) którym gardzi: „A jako pysznemu obrzydła jest pokora, tak i ubogi obrzydłość bogatemu.“ [7]) Zgodę 3. ze sobą samym, ponieważ pyszny uważa się za to czem nie jest, przypisuje sobie to czego nie posiada, wynosząc się upada, i tak sam siebie zwodzi.

[1]) Ś. Chryz. Hom. 16. in Matth. [2]) Ekkl. 10. 14. [3]) Psalm. 73. 23. [4]) Hiob. 15. 25 26. [5]) Przyp. 13. 10. [6]) Psalm. 118. 51. [7]) Ekkl. 13. 24.

„Hardość twoja zwiodła cię i pycha serca twego;“ [1]) bo w głupotę wpada: „Znikczemnieli w myślach swoich, i zaćmione jest bezrozumne serce ich; albowiem powiadając się być mądrymi, głupimi się stali;“ [2]) ponieważ hańbą się zawstydza: „Gdzie będzie pycha, tam będzie i hańba.“ [3])—„Obmierzła jest pycha, przed Bogiem i przed ludźmi.“ [4]) Więc: „Pysze nigdy w myśli twojej, ani w słowie twojem panować nie dopuszczaj, bo od niej początek wzięło wszystko zatracenie.“ [5])

III.

Z pokornymi się zgadzając. Temi słowy Apostoł pokorę zaleca, za pośrednictwem której zgoda i jedność ustala się; staje się to 1. jeśli się z ludźmi nizkiego stanu jak bracia z braćmi łączymy w Chrystusie, do nich stosujemy i z nimi zgadzamy: „Oczu twoich nie odwracaj od ubogiego. — Nie wzgardzaj duszy łaknącej, i nie drażnij ubogiego w niedostatku jego. Nie trap serca człowieka niedostatecznego.—„Zgromadzeniu ubogich staw się łaskawym.“ [6]) Jeśli 2. dumy z zaszczytów, chełpliwości z bogactw, nadętości z szlachectwa unikamy, uległość zaś,

[1]) Ier. 49. 16 [2]) Rzym. 1. 21. 22. [3]) Przyp. 11. 2. [4]) Ekkl. 10. 7. [5]) Tob. 4. 14. [6]) Ekkl. 4. 1. 2. 3. 7.

ubóstwo i pogardę świata miłujemy, i na niebezpieczeństwo nie wystawiamy się, mówiąc z potępieńcami: „Cóż nam pomogła pycha? Albo chluba bogactw co nam przyniosła? Przeminęło ono wszystko jako cień.“ [1]) 3. Jeśli niebogatych, dygnitarzy i szlachty, ale ubogich, poniżonych i maluczkich towarzystwo miłujemy i szukamy: „Azaż Bóg nie obrał ubogich na tym świecie, bogatymi w wierze, i dziedzicami królestwa, które Bóg obiecał tym którzy go miłują.“ [2]) Więc: „Jeśli osobami brakujecie, grzech czynicie, przekonani od zakonu jako przestępcy.“ [3])

PIĄTEK.

„Nie bądźcie mądrymi sami u siebie, żadnemu złem za złe nie oddawając; przemyśliwając to coby było dobrego nietylko przed Bogiem, ale też i przed wszystkimi ludźmi.“

Rzym. 12. 16. 17.

I.

Nie bądźcie mądrymi sami u siebie. Znowu Apostoł robi nacisk na zgodę, którą 1. narusza roztropność, zbytnio ufająca we własny rozsądek, we własną radę i sąd, we własne siły, i dlatego nikomu nie ustępująca, ale wszystkim jakoby rozkazująca: „Kto na własnym sądzie opiera się, ten i upomnie-

[1]) Mądr. 5. 8. 9. [2]) Jakób. 2. 5. [3]) Jakób. 2. 9.

niami gardzi, i ku przeciwnemu zdaniu przechyla się, i tego, któremu radę daje, staje się przeciwnikiem.“ [1]) 2. Roztropność, która swego tylko szuka. „Niechaj nikt nie szuka, co jest jego, ale co drugiego.“ [2]) 3. Roztropność, która własnym tylko żądzom stara się zadość uczynić, i roztropnością cielesną się zowie. „Albowiem którzy są wedle ciała, co jest ciała, rozumieją; lecz którzy są wedle ducha, co jest ducha, rozumieją. Bo mądrość ciała jest śmierć; a mądrość ducha żywot i pokój, gdyż mądrość ciała jest nieprzyjaciółką Bogu; bo nie jest poddana zakonowi Bożemu, albowiem ani może!“ [3]) Więc tenże Apostoł upomina: „Napełnijcie wesele moje, abyście toż rozumieli, tęż miłość mając, jednomyślni, jednoż rozumiejąc, nie przez sprzeczanie się, ani przez próżną chwałę, ale w pokorze, jeden drugiego mając za wyższego nad się, nie upatrując każdy co swego jest, ale tego co drugich. Albowiem to w sobie czujcie, co w Chrystusie Jezusie.“ [4])

II.

Żadnemu złem za złe nie oddawając. Apostoł zabrania zemsty, przeciwnej zgodzie; od

[1]) Ś. Justin. M. Epist. ad Zenam. [2]) 1. Kor. 10. 24. [3]) Rzym. 8. 5. 6. 7. [4]) Filip. 2. 2. 3. 4. 5.

której powstrzymywać się należy 1. nietylko ręką, ale usty i sercem; czego nie czyni, „Kto na zewnątrz dobry jest, a wewnątrz zły, czynem darujący, sercem srożący się, ręką cichy, wolą okrutny.“[1]) 2. Kto napomnienie Apostoła gwałci, to się okazuje winnym albo próżnej chwały albo złości. „Tej żądzy mszczenia się idzie albo o chwałę albo o złość: ale chwała zawsze bywa próżną, a złość Panu nienawistna, tym razem najbardziej; bo złe, które raz się stało, podwaja. Bo jakaż jest różnica pomiędzy wyzywającym i wyzwanym, jeśli nie ta, że tamten złego się dopuścił, a ten potem.“[2]) 3. Boga sędziego i mściciela prawo i czyn sobie przywłaszcza, i na jego karę zasługuje: „Kto się sam mści, ten usuwa cześć jedynego sędziego, to jest, Boga;“ i: „Po zemście następuje żal, ucieczka i obwinienie, abyśmy również karani byli.“[3]) Więc: „Niema żyłki zemsty doskonała cnota.“[4])

III.

„Przemyślinvając to coby było dobrego nietylko przed Bogiem, ale też i przed wszystkimi ludźmi.“ Przemyśliwamy dobra 1. przed Bo-

[1]) Ś. Aug. In Sent. sent. 247. [2]) Tertull. De patient. c. q. [3]) Tertull. ibid. et c. 10. [4]) Ś. Antonin Libr. 7. super. Luc. c. 9

giem „myślą, uczuciem i zamiarem; bo i myśl winna być święta, stąd napisano: „Myśl święta zachowa cię; i uczucie czyste, i zamiar prawy.“ [1]) Przemyśliwamy dobra 2. przed wszystkimi ludźmi „ubiorem, czynnością i mową:“ ubiorem aby nie był wyszukany, czynnością aby nie była naganną, mową aby nie była pogardliwą.[2]) Przemyśliwamy dobra 3. przed Bogiem i wszystkimi ludźmi, jeśli życie swoje wewnętrzne i zewnętrzne tak święcie, sprawiedliwie i pobożnie urządzamy, ażeby się Bogu podobało, i ludzie, czy przyjaźni czy nieprzyjaźni, nic w niem nie najdowali, coby słusznie zganić mogli. „Podobać się Bogu i ludziom jest znamieniem wysokiej doskonałości;“ [3]) ale i owo zaznaczyć trzeba. „Jeśli rzecz możliwa, abyśmy zarówno Bogu i ludziom podobali się, to starajmy się ludziom podobać; ale jeśli inaczej ludziom podobać się nie możemy, jeno z obrazą Bożą, to Bogu raczej niż ludziom podobać się winniśmy.“ [4]) Więc: „Tak niechaj świeci światłość wasza przed ludźmi, aby widzieli uczynki wasze dobre, i chwalili Ojca waszego, który jest w niebiesiech.“ [5])

[1]) Ś. Bernard. Serm. de tripl. judicio. [2]) Ś. Bernard. [3]) Ś. Grzegorz. M. L. 2. c. 3. [4]) Ś. Hieronim. Libr. 1. [5]) Mat. 5. 16.

SOBOTA.

„Jeśli można rzecz, ile z was jest, ze wszystkimi ludźmi pokój mający.“ *Rzym. 12. 18.*

I.

Ze wszystkimi ludźmi pokój mający, dokonamy tego, jeśli przykazania Chrystusa Pana spełnimy, a 1. owo: „To jest przykazanie moje, abyście się społecznie miłowali, jakom was umiłował.“ [1]) 2. owo: „A ja wam powiadam: Miłujcie nieprzyjacioły wasze, dobrze czyńcie tym, którzy was mają w nienawiści, a módlcie się za prześladujące i potwarzające was; abyście byli synami ojca waszego, który jest w niebiesiech, który czyni że słońce jego wschodzi na dobre i złe, i spuszcza deszcz na sprawiedliwe i niesprawiedliwe.“ [2]) 3. owo: „A ja wam powiadam: żebyście się nie sprzeciwiali złemu; ale jeśli cię kto uderzy w prawy policzek twój, nastaw mu i drugiego; a temu który się chce z tobą prawem rozpierać, a suknię twoją wziąć, puść mu i płaszcz; a ktobyciękolwiek przymuszał na tysiąc kroków, idź z nim i drugie dwa. A który cię prosi, daj mu, a od tego który chce u ciebie pożyczyć nie odwracaj się.“ [3]) Więc: „Gdy o ziemską rzecz pokój serca z bliźnim narusza się, tem sa-

[1]) Jan. 15. 12. [2]) Mat. 5. 44. 45. [3]) Mat. 5. 39. 40. 41. 42.

mem okazuje się, że więcej rzecz miłujemy niż bliźniego.“[1])

II.

Ile z was jest. Ażebyśmy pokój zachowali, przy łasce Bożej, z nas jest 1, cierpliwość, za pomocą której wszelkie nieszczęścia dla miłości Bożej podejmujemy mężnie i znosimy. „Ci prawdziwie pokój czynią, którzy na tym świecie wszystko znoszą dla miłości Pana naszego Jezusa Chrystusa.“[2]) 2. Straż języka: „Język czasami pokój głosi, ale częściej zamieszanie sprawia: bo gdzie język nie powstrzymywany zajdzie, tam pokój nadweręży.“[3]) 3. Pokój i cisza serca. „Chociażby największego pokoju kto zewnątrz kosztował, jeśli się burza myśli wewnątrz rozwinie, nic mu zewnętrzny pokój nie pomoże.“[4]) 1. Pokój ów błogosławiony, który na sercu polega, a nie na słowach tylko; i: „Tego usta zdradę mówią, który pokój ma na ustach, a złość chowa w sercu.“[5]) Więc prawdą i owo jest. „Kto pokoju sercem, usty i uczynkiem nie okazuje, ten chrześcianinem zwać się nie może.“[6])

---

[1]) Ś. Bonawen. super. Luc. c. VI. [2]) Ś. Francisz. z Assyżu. [3]) Hugo a s. Victore, de claustro animae. [4]) Ś. Chryzost. Hom. 34 super. Genez. [5]) Ś. Chryzost. Hom. 9. [6]) August Serm. 2. od tratres in eremo.

III.

Jeśli można rzecz. Pokoju mieć nie można 1. z błędami przeciwko prawdom wiary. „Jeśli kto przychodzi do was, a tej nauki nie przynosi, nie przyjmujcie go do domu, ani mu, daj zdrów, mówcie.“ [1]) — „Jeśli gdzie pobożność zachwianą zobaczysz, nie przekładaj zgody nad prawdę, ale opieraj się szlachetnie aż do śmierci.“ [2]) Pokoju mieć nie można 2. z występkami i grzechami: „A którzy są Chrystusowi, ciało swe ukrzyżowali z namiętnościami i pożądliwościami.“ [3])—„Ma pokój nasz niebezpieczeństwa swoje; i napróżno na wiarę naszą rachujemy, jeśli się żądzom występnym nie opieramy.“ [4]) Pokoju mieć nie można 3. z nieprzyjaciołmi wiary i cnoty, którzy jedną i drugą w nas zniszczyć usiłują: „Nie ciągnijcie jarzma z niewiernymi. Albowiem co za uczestnictwo sprawiedliwości z nieprawością? Albo co za towarzystwo światłości z ciemnościami? Albo co za zgoda Chrystusowi z Belialem? Albo co za część wiernemu z niewiernym.“ [5]) — „Nie mniemajcie, żebym przyszedł puszczać pokój na ziemię, nie przyszedłem puszczać

[1]) 2. Jan. w. 10. [2]) Ś. Chryzost. Serm. 22. [3]) Gal. 5. 24. [4]) Ś. Leon. W. Serm. 6. Epiph. [5]) 2. Kor. 6. 14. 15.

pokoju, ale miecz. Bom przyszedł rozłączyć człowieka przeciw ojcu jego, i córkę przeciw matce jej, i niewiastę przeciw świekrze jej; i będą nieprzyjaciele człowieka domownicy jego. Kto miłuje ojca albo matkę więcej niż mię, nie jest mnie godzien; a kto miłuje syna albo córkę nad mię, nie jest mnie godzien.“[1]) Więc: „Jest pokój dobry, jest pokój zły; pokój dobry jest pomiędzy dobrymi, wiernymi i sprawiedliwymi, pokój zaś zły pomiędzy niewiernymi i występnymi.“[2])

NIEDZIELA IV PO TRZECH KRÓLACH.

„A gdy on wstąpił w łódkę, weszli za nim uczniowie jego.“ *Mat. 8. 23.*

I.

A gdy on wstąpił. Chrystus Pan, 1. Stwórca, zachowawca i sternik okrętu, morza wiatrów i żeglarzy, a jednak łączy się z nimi, między nimi przebywa, i wszystkich używa posługi dla wykonania swoich zamiarów. Myśl podobnie o kościele i duszy sprawiedliwej: „A oto ja jestem z wami po wszystkie dni aż do skończenia świata.“[3]) 2. Jak

[1]) Mat. 10. 34. 38. [2]) Ś. Chryzost. Hom. 26 in Matth. Op. imp. [3]) Mat. 28. 20.

w naturze rzeczy, tak i w kościele i w duszy sprawiedliwej nic stać się nie może, coby nie podlegało jego wiedzy, władzy i opatrzności: „Jak nic być nie może, coby nie było od Boga; tak nic być nie może, coby niepodlegało jego opatrzności.“ [1]) 3. Wszystkie także nieszczęścia, które Kościołowi i duszy sprawiedliwej zdarzyć się mogą, Boskiej Opatrzności podległe są: „Wątpić nie można, że Bóg czyni dobrze, nawet pozwalając, żeby się coś złego stało; pozwala bowiem na to według słusznego sądu swego; a dobrem jest zaprawdę wszystko, co jest słusznem.“ [2]) Więc: „Oddaj się Bogu, powierz się jemu; a on cię wyżywi.“ [3])

II.

W łódkę, przez którą allegorycznie Kościół święty równie jak duszę sprawiedliwą rozumieć można, a 1. co do materyi; buduje się bowiem okręt z drzewa, żelazą, zgrzebia i smoły; w tem rozważać można drzewo krzyża, przez który uskutecznia się odkupienie, żelazo męztwa i cierpliwości, którą sprawiedliwość się zachowuje; zgrzebie pokuty, którą rany grzechów się obwiązują, smołę

[1]) Ś. Tomasz 6. 1. 9. 103. a. 5. [2]) Ś. August. Enchirid. c. 95. [3]) Ś. Bernard Serm 5. in Vig-Nativ.

miłości, którą dusze z Bogiem się jednoczą i pomiędzy sobą: „Z początku, gdy ginęli pyszni olbrzymowie, nadzieja świata uciekłszy się do okrętu, zostawiła światu nasienie rodzenia, który ręką twą był sprawowany. Błogosławione bowiem jest drzewo, przez które się dzieje sprawiedliwość.“ [1]) 2. Co do formy: W przedniej ostrości okrętu uznaj żal za grzechy popełnione i bojaźń kar zasłużonych: „Żal jedynaka uczyń sobie, płacz gorzki;“ [2]) w tylnej wyniosłości rozumiej nadzieję przebaczenia i zbawienia: „Bo nadzieja ich w ich Zbawicielu.“ [3]) w średniej obszerności uważaj wielość i wielkość dobrych uczynków: „Starajcie się, żebyście przez dobre uczynki pewne czynili wezwanie i wybranie wasze;“ [4]) w spodniej głębokości uważaj pokorę dla niezliczonych nędz: „Boś nas poniżył na miejscu utrapienia;“ [5]) w szerokiej czeluści uznawaj wszelkie potrzeby, którym dobroć Boża zaradza: „Rozszerz usta twoje, a napełnię je.“ [6]) 3. Co do celu, którym jest, towary przewozić, allegorycznie owoce dobrych uczynków do portu wieczności znosić: „Dni moje minęły jako łodzie jabłka niosące;“ [7]) wojnę prowadzić, allegorycznie przeciw wrogom

[1]) Sapient. 14. 6. 7. [2]) Ier. 6. 26. [3]) Ekkl. 34. 15. [4]) 2. Piotr. 1. 10. [5]) Psalm. 43. 20. [6]) Psalm. 80. 11. [7]) Hiob. 9. 26.

zbawienia walczyć: „Wybrałem mnóstwo wojska i sprawiłem okręty wojenne.“ [1])—„Albowiem nie mamy biedzenia przeciw ciału i krwi (tylko), ale (także) przeciwko książętom i władzom, przeciwko rządcom świata tych ciemności, przeciwko duchownym złościom w niebieskich;“ [2]) ludzi przewozić z jednej okolicy w drugą, allegorycznie ludzi do nieba prowadzić: „Ludzie małemu drzewu zwierzają się dusz swoich, a przebywając morze przez okręt są zachowane.“ [3]) — „Nie mamy tu miasta trwającego, ale przyszłego czekamy.“ [4]) Więc: „Pókiśmy w ciele, pielgrzymujemy od Pana, albowiem przez wiarę chodzimy, a nie przez widzenie; a śmiemy i dobrą wolę mamy pielgrzymować raczej od ciała, a przytomnymi być Panu.“ [5])

III.

Weszli za nim uczniowie jego. Woźnicy także obraz kościoła przedstawiają, w którym dusze zmierzają do królestwa niebieskiego. Albowiem, 1. jak na owej łodzi, tak w kościele Chrystus Panem jest: „Nie zostawię was sierotami.“ [6])—„Jeśli mię kto miłuje, będzie chował mowę moję, a ojciec mój

[1]) 1. Mach. 15. 3. [2]) Efez. 6. 12. [3]) Mądr. 14. 5. [4]) Żydów. 13. 14. [5]) 2. Kor. 5. 6. 9. [6]) Jan. 14. 18.

umiłuje go, i do niego przyjdziemy, a mieszkanie u niego uczynimy."[1]) 2. Jak na łodzi, tak w kościele są uczniowie Pańscy w następcach swoich Papieżu, Biskupach, Kapłanach, którzy Kościołem i duszami rządzą: „Kapłani są po Apostołach Kościołów Chrystusowych założycielami, wiernego ludu przewodnikami, prawdy obrońcami, złej nauki wrogami, wszystkich dobrych miłośnikami, uciśnionych mścicielami, odrodzonych w wierze ojcami, rzeczy niebieskich głosicielami, niewidzialnych walk pierwszymi bojownikami, dobrych czynów przykładami, cnót wzorami, i wiernych wizerunkami."[2]) 3. Z łodzią Piotrową łączyły się inne także łodzie, i przedstawiały wszystkie poszczególne kościoły z kościołem rzymskim jedność stanowiące, oraz wszystkich wiernych Chrystusowych w nich żyjących. „A inne łodzie były z nim."[3])—„Kościołem, który błądzić nie może, i wiarą, która upaść nie może, jest Kościół Rzymski, i wiara Kościoła Rzymskiego. I ta nazywa się Kościołem Rzymskim i wiarą Kościoła Rzymskiego, czy są w Rzymie, czy gdzieindziej."[4]) Więc: „Kto od kościoła odłączywszy się, łączy się z fałszywym, od obietnic

[1]) Jan. 14. 23. [2]) S. Prosper. Libr. 2. ad Eccl. cathol. [3]) Mar. 4. 36. [4]) S. Antonin. P. IV Tit. 8. de fide. c. 4. § 4.

Kościoła się odłącza, i do nagród Chrystusowych nie należy. Kto opuszcza Kościół Chrystusa, ten obcym jest, bezbożnym jest, wrogiem jest. Mieć już nie może Boga za Ojca, kto Kościoła nie ma za matkę.“ [1])

PONIEDZIAŁEK.

„A oto wzruszenie wielkie stało się na morzu, tak iż się łódka wałami okrywała, a on spał.“ *Mat. 8. 23.*

I.

Wzruszenie wielkie stało się na morzu. Do morza, po którem łódka płynęła, przyrównać można świat, na którym kościół i dusza żyją; albowiem 1. jak morze wzburza się od wiatrów, i łódka wpada w niebezpieczeństwo; tak świat poduszczeniem szatanów, okrucieństwem tyranów, przewrotnością niewiernych i heretyków burzy się przeciw kościołowi i duszom sprawiedliwych. „Kościół jak łódka, która napełniona różnego rodzaju ludźmi podlega wszystkim nawałnościom morskim i wzburzeniom.“ [2]) 2. Jak morze swojemi wodami, potworami, skałami, mieliznami dla łódki niebezpieczne jest; tak kościół i dusza sprawiedliwego wielkiemu po-

[1]) S. Cyprian. de unit. Eccl. et S. Augustin. De symb. liber. 4. caput. 13. [2]) S. Hilar. super. Matth. c. 7.

dlegają niebezpieczeństwu skutkiem namiętności, zgorszeń, niezgód i zasadzek braci fałszywych. „Nieprzyjaciele człowieka domownicy jego.“ [1]) 3. Stąd jak żadna żegluga zupełnie pewna i bezpieczna nie jest, tak bieg kościoła i życie duszy sprawiedliwego nigdy nie jest bez walki lub obawy walki. „Szlachetni żołnierze, chociaż nie walczą w rzeczy samej, usposobieniem jednak i pragnieniem zawsze do walki są gotowi.“ [2]) — Więc: „Bojowanie jest żywot człowieczy na ziemi.“ [3])—„Jeśli królewskiego żołnierza jest rzeczą pracować, to Chrystusowego żołnierza nie jest rzeczą nie pracować; nie przystoi więc, aby żołnierzowi ciężko albo przykro było znosić trudy, ale miło i ochoczo, i wtedy raczej ubolewać i utyskiwać, kiedy nie pracuje.“ [4])

II.

Tak iż się łódka wałami okrywała. Burza na morzu powstała ma podobieństwo z burzami, które kościołem i duszą sprawiedliwego wstrząsać zwykły, lecz jak tamta, tak i te przez Pana dopuszczają się 1. aby się zdrętwiałość i gnuśność nie wkradła i nie

[1]) Mat. 10. 36. [2]) Ś. Wawrzyniec. Justynianin. [3]) Hiob. 7 v. 1 [4]) S. Chryzost. Homil. 4 super. 2. Timot.

popsuła wszystkiego: „Jak mięso, jeśli się nie posoli, chociażby wielkie było i przednie, zepsuciu podlega; tak i dusza, jeśli się pokusami ciągłemi jakby niewoli, zaraz gnuśnieje i jakby opieszałą się staje.“ [1]) 2. Aby cnoty się oczyszczały, wzmacniały i pomnażały: „Dla wydoskonalenia cnoty bez wątpienia pokusa drogą jest, bo nietylko człowieka doskonali, ale skarby opatrzności Boskiej ukazuje.“ [2]) 3. Aby zasługi się wzmogły i wieńce. „Nie może człowiek bez pokusy osiągnąć doskonałości; i nie zna siebie, jeśli nie jest kuszony, i wieńca nie dostaje, jeśli nie zwycięży, i nie może zwyciężyć jeśli nie walczy, i nie może walczyć, jeśli nieprzyjaciela i pokusy nie ma.“ [3]) Więc: „Są pokusy człowiekowi często bardzo użyteczne, chociaż przykre i ciężkie; bo niemi człowiek uniża się, oczyszcza się i uczy się.—W utrapieniach i pokusach doświadcza się człowiek, ile postąpił w dobrem, tam też zasługa jest większa, a cnota lepiej się wyjawia.“ [4])

III.

A on spał. Dozwolił Chrystus Pan, aby burza na morzu powstała, i dozwala również,

[1]) Orygin. Hom. 27. in Num. c. 33. [2]) Ś. Wawrzyn. Justin. De cast. connub. c. 6. [3]) Ś. Wawrzyniec Justynian. de lig. vitae. [4]) O naś. Chryst. Ks. 1. r. 13. w. 8.

aby burzami pokus i utrapień kościół jego i dusze sprawiedliwych były wstrząsane, 1. aby wiara, nadzieja i miłość rzeczą samą i wszystkich sił wytężeniem ujawniały się. „Sternik poznaje się w czasie burzy, żołnierz w czasie walki dowody swego męztwa składa. Przeciwności nie odwodzą od wiary, lecz wzmacniają w żalu. Jaka-to wzniosłość śród upadku rodzaju ludzkiego stać niezachwianie.“ [1]) 2. Aby wzmagająca się burza pokazała niemoc ludzką i dowiodła konieczności pomocy Bożej; aby pokora się wzmocniła i ufność, potęga Boska i opatrzność bardziej zajaśniała. „Jeśli sroży się świat, jeśli szemrze złośnik, jeśli ciało przeciw duchowi powstaje; w tobie ja będę ufność pokładał. Któż bowiem ufność w nim pokładał, i zawstydzony został? — Czemuż, jeśli to rozumiemy, czemu zwlekamy, zaniechać całkiem nadziei marnych, czczych, nieużytecznych, zwodniczych, i do tej jednej przylgnąć tak pewnej, tak doskonałej, tak błogosławionej z całą pobożnością, z całym zapałem? Napisano bowiem: wesprze tych, co nadzieję w nim pokładali.“ [2]) 3. Ażeby Pan Bóg swoją moc okazał przeciw wszystkim nieprzyjacio-

[1]) Ś. Cypryan. De mortal [2]) Ś. Bernard. serm. 9. in Psalm. „Qui habitat.“

łom i wszystkim niebezpieczeństwom ocalając w swoim czasie zagrożonych. „Wyraża się pewność władzy, jeżeli wszyscy się obawiają, a on sam jeden żadnej obawy nie okazuje.“ [1]) Więc: „Ucieka niezbożny, choć go nikt nie goni; ale sprawiedliwy jako lew śmiały bez bojaźni będzie.“ [2])

WTOREK.

„I przystąpili do niego uczniowie jego, i obudzili go, mówiąc: Panie, zachowaj nas, giniemy!“
Mat. 8. 25.

I.

Przystąpili do niego uczniowie jego. 1. Gdy pracą siły swoje wyczerpali byli, i co do nich należało zrobili: „Przykrą jest utarczka, ale pożyteczną; jeśli ma trud, będzie miała i wieniec.“ [3]) — „Nie można wziąć bólów i mąk wieńca, jeśli nie poprzedzi w bólu i męce cierpliwość.“ [4]) 2. Przekonani, że nie mogą się zbawić, tylko przy pomocy Pana: „Ufność prawdziwa nie opiera się na własnych siłach, ale na Boskich.“ [5])—„Na własnej mocy nic nie zakładaj, we własne siły nie ufaj, ale ufność twoja niech zawsze będzie w Chry-

[1]) Ś. Ambroży in Luc. c. 8. w. 24. [2]) Przyp. 28. 1. [3]) Ś. Bernard. De inter. dom. c. 19. [4]) Ś. Cypr. de bono patien. c. 4. [5]) Ś. Bonaven. super. Lucam. c. 5.

stusie."[1]) 3. Sądząc, że Pan śpiący nie wie o ich niebezpieczeństwie, albo że się nie troszczy, albo że pomocy dać nie może: „Jeśli śpi wiara wasza, śpi Chrystus w was, w kim zaś nie śpi wiara, czuwa Chrystus."[2]) Więc słuchaj ś. Augustyna: „Usłyszałeś wrzawę? To wiatr. Rozgniewałeś się? To fala. Kiedy więc wiatr wieje, kiedy fala powstaje, w niebezpieczeństwie jest łódka, w niebezpieczeństwie serce twoje, fala je unosi. Usłyszawszy wrzawę, łajanie, mścić się chcesz? Oto, pomściłeś się, i na złe cudze godząc się uległeś rozbiciu. I dlaczego to? Ponieważ śpi w tobie Chrystus. Co to znaczy: śpi w tobie Chrystus? Oto zapomniałeś o Chrystusie."[3])

II.

I obudzili go. 1. nakształt proszących: „Budzą go i mówią mu: Nauczycielu! nie widzisz, iż giniemy."[4]) „W modlitwie trwajcie."[5]) 2. Pokornie prosząc: „Nauczycielu"[6]) — „Panie"[7]) — „Modlitwa korzącego się przeniknie obłoki."[8]) 3. O rzecz potrzebną i użyteczną prosząc: „Zachowaj nas; giniemy."[9]) Więc prosić należy, jak Chrystus

[1]) Ś. Bernard. serm. 3. ad sor. [2]) Ś. Augustin. super. psalm. 120. [3]) Ś. Augustin. serm. 3. [4]) Marek. 4. 38. [5]) Kolos. 4. 2. [6]) Mar. 4. 38. [7]) Mat. 8. 25. [8]) Ekkl 35. 21. [9]) Mat 8. 25.

upominał. „Proście“ (o rzecz dobrą), „a weźmiecie; szukajcie (pokornie), a znajdziecie; kołaczcie, a będzie wam otworzono.“ [1])

III.

Mówiąc: Panie! zachowaj nas, giniemy. 1. Na tym świecie znajdujemy się w wielkiem niebezpieczeństwie zguby wiecznej: „Do morza przyrównywa się ten świat, ponieważ w skutek fałszywości gorzki jest, w skutek nagabań szatańskich chwiejny, w skutek burzliwych występków wzruszeniom podlega“.[2]) Świat jest, gdzie złości dużo, mądrości mało, jeśli i mało znajduje się; gdzie wszystko lepkie, wszystko ślizkie, okryte ciemnościami, zastawione sidłami; gdzie w niebezpieczeństwie są dusze, w pognębieniu umysły, gdzie próżność jeno i utrapienie ducha.[3]) 2. Na własnych polegając siłach, nikt cało nie wyjdzie. W owej nawałności morza światowego wir rozpusty pochłania zbawienie; tam w piękności dziewiczej, skała o którą rozbija się wstydliwość, w uśmiechającej się chuci, w pochlebstwach; tu brzeg nieprzyjazny, tu szatan zbójca z towarzyszami czycha na na zdobycz.“ [4]) Na świecie wszędzie pełno

[1]) Mat. 7. 7. [2]) Cassiodor super Psalm 64. 6. [3]) Ś. Bernard serm. 6. de Ascens. Dom. [4]) Ś. Hieronim Epistol. 1 ad Heliodor.

niebezpieczeństw, pełno sideł. Podniecają żądze, zastawiają się przynęty, pochlebiają zyski, zrażają straty; gorzkie są potwarców języki, i nie zawsze prawdziwemi są usta chwalców; stąd szaleje nienawiść, stąd łudzi kłamliwa grzeczność; tak iż łatwiej uniknąć waśniarza, niż szalbierza.“[1]) 3. Dlatego potrzeba uciekać się do Pana wszech rzeczy: „Pomnij abyś w Chrystusie ufność pokładał, i, jeśli się potknąłeś, jeśli się wahasz, jeśli czego nie pokonujesz, jeśli tonąć zaczynasz; mów: Panie! ginę, wybaw mię; mów: Panie! ginę, nie dopuść abym zginął.“[2]) Więc: Abyś świata chwałą, czy ciała żądzami nie uwiódł się, niech ci słodką będzie mądrość — Chrystus. Abyś się niezłapał na słowa kłamstwa i błędu, niech ci świeci prawda—Chrystus. Abyś się przeciwnościami nie osłabił, niech cię wzmacnia męztwo Boże—Chrystus.[3])

ŚRODA.

„Tedy wstawszy rozkazał wiatrom i morzu i stało się uciszenie wielkie.“ *Mat. 8. 26.*

I.

Tedy wstawszy. Chrystus Pan wstał ze snu, a śpiąc pozwolił, aby powstała i srożyła

[1]) Ś. Leon W. serm. 5 Quad. [2]) Ś. Augustin serm. 13 de verb. Dom. [3]) Ś Bernard serm. 20. super Cant.

się burza; 1. aby obecnym zdawało się, że burza jakby bez niego powstała, i aby obudzonego władza jawniej ukazała się; spał i wstał jako człowiek, rozkazał jako Bóg. „To bowiem jest, co usprawiedliwia bezbożnych, to jest, co z grzeszników czyni Świętych, jeśli wierzymy, że w jednym i tym samym Panu naszym Jezusie Chrystusie jest i prawdziwe Bóstwo i prawdziwe Człowieczeństwo; Bóstwo, przez które od wieków jako Bóg równy jest Ojcu; Człowieczeństwo, przez które ostatnimi czasy w postaci sługi zjednoczył się z człowiekiem.“ [1]) 2. Aby strofując rozbudził w uczniach większą wiarę i ufność: „I rzekł im: Czemu bojaźliwi jesteście, małej wiary?“ [2])—„Gdzież jest wiara wasza.“ [3]) Aby pokazał, że sama obecność jego wystarcza do ocalenia, chociażby się zdawało że śpi: „A on był na zadzie łodzi śpiąc na wezgłówku.“ [4]) Przez wezgłówek rozumieć także możemy czystość, w której Pan, chociaż spać się zdaje, obecny jednak jest. „Chętnie na łonie świętych spoczywa Chrystus; tam łono Chrystusa jest, gdzie jest cnót przybytek; tam skłania głowę swoją, gdzie siedzibę niebiańskich przykazań

[1]) Leo. M. Serm. 5. Epiph. [2]) Mat. 8. 26. [3]) Łuk. 8. 25. [4]) Mar. 4. 38.

znajduje.“ [1]) Więc: „Niech materacem duszy będzie czystość jej sumienia, wezgłowiem pokój, okryciem ufność; aby na tem posłaniu, słodko spała, szczęśliwie odpoczywała.“ [2])

II.

Rozkazał wiatrom i morzu. 1. Zagroził wiatrowi morze niepokojącemu, i przyczynie burzy: „Zagroził wiatrowi,“ [3]) pokazuje się tu, że wiatr szalał. 2. Sfukał burzę: „Sfukał wiatr i nawałność wody.“ [4]) 3. Rozkazał: „Milcz, zamilknij.“ [5]) pokazuje się tu jego powaga i władza, której wszystko podlega. Więc czyń, co radzi Ś. Augustyn. „Powstała pokusa? To wiatr. Wzruszyłeś się? To nawałność. Zbudź Chrystusa, aby pomówił z tobą.“ [6])

III.

Stało się uciszenie wielkie. 1. Wiatr i morze rozkaz Pan zrozumiały. „Z tego ustępu wnosimy, że wszystkie stworzenia rozumieją Stwórcę. Te które sfukał, i którym rozkazał, rozumieją rozkazującego; nie w pojęciu

[1]) Ś. Ambros. serm. 18. [2]) Ś. Bernard. serm. 2. in fest. omnium. sanct. [3]) Mar. 4. 39 [4]) Łuk. 8. 24 [5]) Mar. 4 39. [6]) Hom. 3. inter. 17.

heretyków, którzy, wszystko za ożywione duszą mają, ale ze względu na majestat Stwórcy, który wszystko odczuwa i przed którym wszystko się korzy.“ [1]) 2. Bez żadnej zwłoki posłuchały. „I przestał wiatr, i stała się cisza wielka.“ [2]) — Natychmiast uspokoiła się burza, i nic ze wzruszenia nie pozostało, i spełniło się owo: „Rzekł i ustał wiatr burzliwy.“ [3]) Cud skutek swój osiągnął. „Zlęknąwszy się, dziwowali się, mówiąc jeden do drugiego: Kto mniemasz jest ten, że i wiatrom i morzu rozkazuje, a słuchają go?“ [4]) Więc i ty się lękaj; i dziwuj, i rób, co ś. Augustyn radzi: „Bardziej naśladuj wiatry i morze; słuchaj Stwórcę pod rozkazem Chrystusa. Morze słyszy; a ty głuchym jesteś? Morze słucha i wiatr ustaje; a ty się nadymasz? Cóż? Mówię, czynię, wystawiam sobie; cóż jest innego, jeśli się nie nadymać, i na słowo Chrystusa niechcieć zaprzestać? Niech was nie zwycięża fala w czasie zamętu serca waszego.“ [5])

[1]) Ś Hieronim Libr. 1 com. [2]) Mar. 4. 39. [3]) Ś. Chryzost. Hom. in h. 1. Psalm 106. 25. [4]) Łuk. 8. 25. [5]) Homil. 3. inter. 17.

CZWARTEK.

„Nie bądźcie nikomu nic winni, jeno abyście się społecznie miłowali; bo kto miłuje, bliźniego, zakon wypełnił.“ *Rzym 13. 8.*

I.

Nie bądźcie nikomu nic winni; albowiem 1. sprawiedliwość wymaga, aby co komu należy oddano, i nikomu nie zaprzeczono tego, co mu się należy; przypomina to w pierwszym wierszu Apostoł. „Oddawajcież tedy wszystkim, coście powinni; komu podatek, podatek; komu cło, cło; komu bojaźń, bojaźń; komu cześć, cześć.“ [1]) Zdrowie ciału, czystość sercu, pokój bratu, naśladowanie świętym, litość umarłym winniśmy.“ [2]) 2. I spłacenia długu bez słusznej przyczyny nie należy zwlekać. „Dwa razy należność płaci, kto zaraz oddaje to co winien.“ [3]) „Bezwstydnego dłużnika zwyczajem jest, albo zwlekać, albo zaprzeczać; uczciwego zaś bez zwłoki i jak można najprędzej należność uiścić.“ [4]) 3. Należność nie tylko w części, ale w całości, niezmniejszoną i nienaruszoną oddawać trzeba. „Nikt nie ma nie słusznego zysku bez słusznej szkody; gdzie zysk, tam szkoda; zysk w szkatule, szkoda w sumieniu.“ [5]) Więc:

[1]) Rzym. 13. 7. [2]) Ś. Bernard De triplici gen. bonorum. [3]) Beda. in Proverb. [4]) Ś. Chrysolog. serm 123. [5]) Ś August. serm 3 de innocentibus.

„Jeśli nazywamy niesprawiedliwym człowieka, który człowiekowi nie oddaje, co winien; o wiele więcej niesprawiedliwym jest kto Bogu co winien nie oddaje.“ [1])

II.

Jeno abyście się społecznie miłowali. 1. Ponieważ to przykazanie nigdy tak spełnione być nie może, aby już nie obowiązywało, i dlatego długiem jest, który nigdy w zupełności spłacić się nie daje. „Zawsze należy się odemnie miłość, oddawszy ją nawet, dłużnikiem jestem. — Wzajemną miłość, chętnie okazuję, z weselem ją przyjmuję; otrzymawszy znowu o nią proszę; oddawszy dłużnikiem być nie przestaję.“ [2]) 2. Ponieważ tego długu ustawiczne spłacanie zawarowane jest wielką nagrodą i ciężką karą. „Przeniesieni jesteśmy z śmierci do żywota, iż miłujemy bracią. Kto nie miłuje, trwa w śmierci.“ [3]) 3. Ponieważ od tej miłości nikt się wymówić nie może. „Powiedzieć ktoś może: dla niemocy ciała mego nie mogę się powstrzymać od wina i mięsa, ale czyż może powiedzieć: nie mogę miłować.“ [4]) To samo

[1]) Ś. Anselm Libr. 1. „Cur Deus?“ c. 24. [2]) Ś. August. epist. 62. od Coelestinum. [3]) Ś. Ioan. 3. 14. [4]) Ś. Augustin. serm. 1. fer. 6. post. Dom. Quinquag.

o nieprzyjaciołach da się powiedzieć. „Gdy idzie o załatwienie jakichś spraw dobrych może ten i ów mieć wymówkę jakąś, ale od miłowania nieprzyjaciela nikt się wymówić nie może.“ [1]) „Więc zważ dobrze, jaki obowiązek na tobie ciąży, i nie wymawiaj się, ale miłuj bliźniego swego, jeśli chcesz śmierci wiecznej uniknąć, a żywot wieczny pozyskać.“ [2])

III.

„Bo kto miłuje bliźniego, zakon wypełnił. 1. Zakon czyli przykazania na drugiej tablicy wyryte, bliźniego się tyczące, a przez Apostoła w następnym wierszu wyliczone. „Nie cudzołóż, nie zabijaj, nie kradnij, fałszywego świadectwa nie mów, nie pożądaj.“ [3]) 2. Przykazania także, które pierwsza tablica obejmowała, które do Boga się odnosiły, a które przez Apostoła tak są wyrażone. „I jeśli które inne jest przykazanie, w tem słowie krótko się zamyka: „Miłuj bliźniego twego, jako siebie samego.“ [4])— Miłość bliźniego powstaje z miłości Boga: bo dla Boga, i w Bogu, i według Boga bliźniego miłować należy. — Jak w wizerunku

[1]) Ś. Augustin. feria 6. [2]) Ś. Bonaventura. serm. 9. de ss. Apostol. [3]) Rzym. 13. 7. [4]) Rzym. 13. 9.

króla poważamy lub znieważamy; tak w człowieku Boga albo miłujemy albo nienawidzimy.“[1]) 3. Dekalog jest jakby kołem, Bóg jest tego koła środkiem, ludzie — promieniami, świat i rzeczy światowe — obwodem; im promienie bliżej są środka; tem bliżej są siebie, w środku się zaś jednoczą — sprawia to miłość. „Im bardziej od miłości Boga odstępujemy, tem bardziej i od miłości bliźniego się usuwamy; o ile zaś do miłości Boga lgniemy, o tyle i do miłości bliźniego; o ile z bliźnim, o tyle i z Bogiem się łączymy.“[2]) Więc: „Ten przechowuje w sobie miłość Boga, kto okazuje miłość bliźniemu.“[3])

PIĄTEK.

„Będziesz miłował bliźniego twego, jako samego siebie.“ *Rzym. 13. 9.*

I.

„Będziesz miłował. Jest to 1. przykazanie natury, wszyscy bowiem ludzie są tejże samej natury, tego samego rodzaju i podobni do siebie; podobne zaś miłuje to, co jest mu podobnego naturą. „Każde zwierzę mi-

[1]) Ś. Chryzost. Hom. 49 Super. Math, Op. Imp. [2]) Ś. Doroth. Bibliotk. SS. Patr. T. III. doctr. 6. [3]) Ś. Isidor. Hispal. de summo bono Libr. II. c. 7.

łuje sobie podobne, tak i każdy człowiek bliźniego swego. Wszelkie ciało przyłączy się ku podobnemu sobie; a wszelki człowiek przyłączy się do podobnego sobie.“ [1]) Jest to 2. przykazanie Boga, wszystkich ludzi w ogóle obowiązujące, a nawet do miłości nieprzyjaciela. „Nie szukaj pomsty, ani pamiętać będziesz krzywdy sąsiadów twoich.“ [2]) Jest to 3. przykazanie osobliwe Chrystusa Pana, szczególnie dla chrześcian, i znamię cechujące uczniów jego. „To wam przykazuję, abyście się społecznie miłowali.“ [3]) — „To jest przykazanie moje, abyście się społecznie miłowali.“ [4])—„Przykazanie nowe daję wam, abyście się społecznie miłowali.“ [5]) — „Po tem was poznają wszyscy, żeście uczniami moimi, jeśli miłość mieć będziecie jeden ku drugiemu;“ [6]) i jest to jakby testament jego, przedtem bowiem powiedział słowa: „Synaczkowie! jeszczem maluczko jest z wami.“ [7]) Więc: „Bez męczeństwa, wiedzy wymowy i zdolności mogą ludzie osiągnąć królestwo niebieskie, ale bez miłości bliźniego nie mogą.“ [8])

[1]) Eklez. 13. 19. 20. [2]) Lewit. 19. 18. [3]) Jan. 15. 17. [4]) Jan. 15. 17. [5]) Jan. 13. 34. [6]) Jan. 13. 35. [7]) Jan. 13. 33. [8]) Ś. Laur. Just. In fascicul. amor. 6. 2.

II.

Bliźniego swego. Bliźnim 1. jest każdy człowiek. „Przez bliźniego rozumieć tu należy nie tego, który jest blizkim krwią, ale tego, który jest uczestnikiem rozumu, uczestnikami zaś rozumu są wszyscy ludzie.“ [1]) Bliźnim 2. jest także każdy grzesznik. „Winniśmy w grzesznikach nienawidzieć to, że grzesznikami są, a miłować, że ludźmi są, szczęśliwość otrzymać mogącymi.“ [2]) „Naturę miłujemy, występkami się brzydzimy.“ [3]) Bliźnim 3. jest każdy człowiek w tych tylko ludziach, którzy Bogu są mili, i prawdziwie godni miłowania są; i nic miłować nie potrzeba, co nie jest godnem miłowania. „Myśl od wszelkiego skażenia wolna, to jeno w bliźnim miłuje, o czem wie, że z Boga jest.“ [4])—„Miłując człowieka, występków jego nie miłujemy, i brzydząc się występkami, nie brzydzimy się naturą człowieka.“ [5]) Więc: „Jest to lekkie przykazanie, wdzięczne przykazanie, i słodkie przykazanie—do spełnienia lekkie, do przyjęcia wdzięczne, do zachowania słodkie.“ [6])

[1]) Ś. August. Epist. 52. Ad Macedonium. [2]) Ś. Thom. S. 2. 2. 9. 25. a. 6. [3]) Ś. Thom. De divin. morib. c. „*Deus.*“ [4]) Ś. Prosper. Epist. ad Demetriadem. [5]) Ś. Thom. 1. proxime cit. [6]) Ś. Bernard. Serm. 14. de coena Dom.

III.

Jako samego siebie. Reguła miłowania bliźniego 1. ogólna taka jest. „Wszystko tedy cokolwiek chcecie, aby wam ludzie czynili, i wy im czyńcie;“ [1]) i „Czegobyś nienawidział, abyć kto inny czynił, patrz, abyś ty kiedy drugiemu tego nie czynił;“ [2]) Nietylko zewnątrz, ale i wewnątrz masz tak się zachować. „Na tem polega cała miłość bliźniego, abyś dobra jakiego dla siebie chcesz, i dla bliźniego chciał; i zła, którego niechcesz dla siebie, niechciej i dla bliźniego.“ [3]) 2. Reguła miłowania bliźniego szczególna taka jest. „Ten sprawiedliwie i świątobliwie żyje, kto w miłości swojej tak się kieruje, aby nie miłował tego, co nie należy miłować, ani obojętnym był dlatego, co miłować potrzeba— aby nie miłował więcej, co na mniejszą miłość zasługuje—albo miłował jednakowo, co więcej lub mniej miłować potrzeba, albo miłował mniej lub więcej, co jednakowo miłować potrzeba.“ [4]) 3. Reguła miłowania bliźniego co do jej stosowania taka jest. „Wszystkich ludzi jednakowo miłować należy; ale gdy wszystkim pomagać nie możesz, tym szcze-

[1]) Mat. 7. 12. [2]) Tob. 4. 16. [3]) Ś. Prosper. de vita contemplativa. Libr. 3. c. 15. [4]) Ś. August de doctrina christiana. Libr. 1. c. 27.

gólniej pomagaj, którzy z uwagi na miejsce, czas lub inne jakie okoliczności jednoczą się z tobą ściślej.“ [1]) Więc miłość wtedy jest cnotą prawdziwą, gdy w jej okazywaniu zachowujemy porządek. Stąd Oblubienica tak się wyraża: „Rozrządził we mnie miłość.“ [2])

SOBOTA.

„Wypełnienie tedy zakonu jest miłość.“
Rzym. 13. 10.

I.

Wypełnienie tedy zakonu jest miłość,“ ponieważ 1. kto bliźniego miłuje jak należy, ten Boga miłuje; albowiem: „Bliźniego dobrze miłować jak może, kto w Bogu nie miłuje? Znowu w Bogu miłować nie może, kto Boga nie miłuje. Potrzeba więc Boga miłować, ażeby w Bogu można było miłować i bliźniego.“ [3]) — „Kto bliźniego miłuje, wypada, aby i samą miłość miłował; a Bóg właśnie miłością jest.“ [4]) 2. Ponieważ, kto Boga i bliźniego miłuje, jak należy, to wszystkie przykazania pierwszej i drugiej tablicy zachowuje, a więc i cały zakon wypełnia. „Będziesz miłował

[1]) Ś. August. De doctr. Christ. Libr. 1. c. 28. [2]) Cant. 2. 4. [3]) Ś. Bernard. de dilig. Deo. c. „*Amor.*“ [4]) Ś. August. de Trinitate. Libr. 8. c. 7.

Pana Boga twego ze wszystkiego serca twego, i ze wszystkiej duszy twojej, i ze wszystkiej myśli twojej. Toć jest największe i pierwsze przykazanie. A wtóre podobne jest temu: Będziesz miłował bliźniego twego jako samego siebie. Na tem dwojgu przykazaniu wszystek zakon zawisł i prorocy."[1]) 3. Ponieważ do pełności zakonu należą wszystkie przykazania, a więc i te, które obowiązki względem bliźniego wskazują. „Miłość ma dwa skrzydła; skrzydło prawe to miłość Boga, skrzydło lewe to miłość bliźniego. Ani sama miłość Boga bez miłości bliźniego nic nie znaczy, ani sama miłość bliźniego bez miłości Boga."[2]) Więc: „Obie połączone, obie spojone są, ażeby ani Bóg bez bliźniego nie był miłowany, ani bliźni bez Boga."[3])

II.

Wypełnienie tedy zakonu jest miłość; 1. ponieważ miłość Boga i bliźniego jest jedną i tąż samą miłością; tak bowiem miłować należy bliźniego, aby w nim zawsze Bóg był miłowany; tak bowiem należy miłować bliźniego, aby powodem miłości był zawsze Bóg,

[1]) Mat. 22. 37. 40. [2]) Ś. Bernard. De diligendo Deo, „*Amor.*"
[3]) Ś. Bonawentura. super. Psalm. 12. v. 1.

nie zaś bliźni;“[1]) kto więc prawdziwie miłuje, ten wypełnia wszystkie obowiązki względem Boga i bliźniego, a tem samem cały zakon. 2. Ponieważ bez miłości żadne zakonu przykazanie zupełnie i doskonale zachowane być nie może. „Wypełnienie zakonu jest miłość, bo przez miłość nie przez bojaźń zakon się wypełnia; o tyle bowiem spełniają się przykazania sprawiedliwości, o ile pomaga duch łaski.“[2]) 3. Ponieważ odpowiednio do większego lub mniejszego stopnia miłości, zakon się wypełnia mniej lub bardziej doskonale: „Z ożywieniem miłości, ożywia się i sprawiedliwość; z powiększeniem się miłości, powiększa się i sprawiedliwość; gdy miłość jest wielka, to wielka i sprawiedliwość; gdy miłość jest doskonała, to i sprawiedliwość doskonała.“[3]) — Więc Apostoł pisze. „Gdybym mówił językami ludzkimi i anielskimi, a miłości bym nie miał, stałem się jako miedź brzęcząca, albo cymbał brzmiący. I chociażbym miał proroctwo, i wiedziałbym wszystkie tajemnice, i wszelką naukę, i miałbym wszystką wiarę, tak iżbym góry przenosił, a miłościbym nie miał; nicem nie jest. I choćbym wszystkie majętności moje rozdał na

[1]) Ś. Bernard. Serm. 5. in coena Domini. [2]) Ś. August. In sent. n. 223. [3]) Ś. August. De nat. et grat. c. 70.

żywność ubogich, i choćbym wydał ciało moje tak iżbym gorzał, a miłościbym nie miał, nic mi nie pomoże."[1])

III.

Wypełnienie tedy zakonu jest miłość; 1. ponieważ jest powodem zachowania zakonu, przeto wszelkiego przekroczenia zakonu unika i wedle sił zapobiega, aby zakon nie był przekraczany. „Jak miłość, ile razy się wzmaga, wszelkie występki przytłumia i usuwa; tak, ile razy słabnie, występki zaraz górę biorą, złe się rozplenia coraz bardziej."[2]) 2. Ponieważ jest matką wszystkich cnót, jakie są potrzebne do zupełnego zachowania zakonu. „Miłość wszystkich cnót wzorem jest, gdyż przez nią wszystkich cnót uczynki zmierzają ku właściwemu i ostatecznemu celowi."[3]) 3. Ponieważ jest końcem zakonu, na końcu zaś każda rzecz otrzymuje swoję doskonałość. „A koniec przykazania jest miłość z czystego serca i sumienia dobrego i wiary nieobłudnej."[4]) Więc: „Przyobleczcież się tedy — jako wybrani Boga, święci i umiłowani, we wnętrzności miłosierdzia, w dobrotliwość, w pokorę; w cichość, w cierpliwość, jedni drugich

[1]) 1. Kor. 13. 1. 4. [2]) Chryzost. Hom. 44. super. 1. Cor. [3]) Thom. 2. 2. 9. 28. a. 8. [4]) 1. Tymot. 1. 5.

znosząc, i odpuszczając sobie, jeśli kto ma skargę przeciw komu; jako i Pan odpuści wam, tak i wy. A nadto wszystko, miejcie miłość, która jest związką doskonałości; a pokój Chrystusów niech przewyższa w sercach waszych, ku któremu też wezwani jesteście w jednem ciele; a wdzięczni bądźcie.“ [1])

NIEDZIELA V. PO TRZECH KRÓLACH.

„Podobne się stało królestwo niebieskie człowiekowi, który posiał dobre nasienie na roli swojej. *Mat. 13. 24.*

I.

Królestwem niebieskiem. 1. jest samo niebo, w którem błogosławieni Boga kosztują. „Jeśli nie będzie obfitowała sprawiedliwość wasza więcej niż doktorów zakonnych i faryzeuszów, nie wnijdziecie do królestwa niebieskiego.“ [2]) — „Nie każdy który mówi: Panie! Panie! wnijdzie do królestwa niebieskiego; ale który czyni wolę Ojca mego, który jest w niebiesiech, ten wnijdzie do królestwa niebieskiego.“ [3]) Do którego nikt wnijść nie może, jeśli nie należy do królestwa niebieskiego, którem 2. jest kościół święty. „A szedłszy przepowiadajcie, mówiąc: iż się przybli-

[1]) Kolos. 3. 12. 16. [2]) Mat. 5. 20. [3]) Mat. 7. 21.

żyło królestwo niebieskie.“ [1]) — „Biada wam doktorowie i faryzeuszowie obłudnicy! iż zamykacie królestwo niebieskie przed ludźmi; albowiem wy nie wchodzicie, ani wchodzącym dopuszczacie wnijść.“ [2]) Na nic się nie przyda w niem żyć, jeśli każdy 3. i sam nie jest królestwem niebieskiem. „Albowiem oto królestwo Boże w was jest.“ [3]) — „Ludzie przewrotni, chociaż chodzą do kościoła, nie mniemaj jednak, że wejdą do królestwa niebieskiego; bo w swoim czasie będą wyrzuceni, jeśli się niepoprawią.“ [4]) Więc: „Najmędrszymi jesteśmy, jeśli gardząc światem zdążamy do królestwa niebieskiego.“ [5])

II.

Podobne się stało człowiekowi, który posiał. 1. Królestwo niebieskie siać, to znaczy, że ma się ludziom udzielać od Boga: bo ani wiecznego królestwa chwały, ani duchownego królestwa kościoła, ani nadnaturalnego królestwa łaski nie można nabyć siłami przyrodzonemi, — są to dary Boga litościwego, z którymi po otrzymaniu ich człowiek pracować winien, i tak się wznosić do stanu nadnaturalnego „Żaden do mnie przyjść

[1]) Mat. 10. 7. [2]) Mat. 23. 13. [3]) Łuk. 17. 21. [4]) Ś. Augustin. De catech. rud. c. 27. [5]) O naś. Jez. Ks. I. v. 1.

nie może, jeśli go Ojciec, który mię posłał, nie pociągnie."[1]) — „Wszelki, kto słyszał od Ojca, i nauczył się, przychodzi do mnie."[2]) — „Żaden nie może przyjść do mnie, jeśliby mu nie było dano od Ojca mojego."[3])—„Żaden nie przychodzi do Ojca, jedno przez mię."[4])—„Do królestwa niebieskiego nieprowadzi nas chwała świata, ani bogactwa wielkie, ani szlachetność rodu, ani wiedza, ani mądrość, ani wymowa; ale jeno łaska, cnoty i zasługi."[5]) Łaskę zaś 2. daje nam Bóg, nie ażebyśmy zasłużyć na nią mogli, ale jak nasienie daje się ziemi, tak od Boga udziela się nam łaska, z którą jak ziemia z nasieniem, jeżeli współpracujemy, owoce cnót i zasług wydać możemy i winniśmy. „A jeślić z łaski, już nie z uczynków, bo inaczej łaska już nie jest łaska."[6]) — „A z łaski Bożej jestem to, com jest, a łaska jego przeciwko mnie próżną nie była, alem więcej pracował niż oni wszyscy, a nie ja, ale łaska Boża ze mną."[7]) Człowiek wreszcie, który posiał, 3. to Bóg-Człowiek Jezus Chrystus. „Ten który posiał dobre nasienie, jest Syn człowieczy."[8]) — „Łaska Boża przez Jezusa Chrystusa Pana naszego."[9]) —

[1]) Jan. 6. 44. [2]) Jan. 6. 45. [3]) Jan. 6. 66. [4]) Jan. 14. 6. [5]) Ś. Augustin. De catechis. rud. c. 27. [6]) Rzym. 11. 6. [7]) 1. Kor. 15. 10. [8]) Mat. 13. 37. [9]) Rzym. 7. 25.

„Z pełności jego myśmy wszyscy wzięli, i łaskę za łaskę.“ [1]) „Bezemnie nic czynić nie możecie.“ [2]) Więc: „Z niego wy jesteście w Jezusie Chrystusie, który się nam stał mądrością od Boga, i sprawiedliwością, i poświęceniem, i odkupieniem; aby jako jest napisano, kto się chlubi, w Panu się chlubił.“

III.

Dobre nasienie na roli swojej. Dobrem nasieniem 1. jest słowo Boże, które Chrystus opowiadając Ewangelią posiał. „Nasienie jest słowo Boże.“ [3]) — „Odrodzeni, nie z nasienia skazitelnego, ale nieskazitelnego przez słowo Boga żywego.—Lecz słowo Pańskie trwa na wieki, a to jest słowo, które wam jest przepowiadane.“ [4]) Dobrem nasieniem 2. jest każdy sprawiedliwy, który jest synem Bożym. „A dobre nasienie, ci są synowie królestwa,“ [5]) i to nietylko co do duszy, ale i co do ciała. „Bywa wsiane w skazitelności, powstanie w nieskazitelności; bywa wsiane w sprosności, a powstanie w chwalebności; bywa wsiane w słabości, a powstanie w potężności; bywa wsiane ciało cielesne, a powstanie ciało duchowne.“ [6]) Rolą zaś, na której się sieje dobre na-

[1]) Jan. 1. 16. [2]) Jan. 15. 5. [3]) Łuk. 8. 11. [4]) I. Ś. Piotr. 1. 23. 25. [5]) Mat. 13. 38. [6]) 1. Kor. 15. 42. 45.

sienie, 3. jest ten świat. „A rola jest świat.“ [1]) — „Po wszystkiej ziemi rozszedł się głos ich, i na kraje świata słowa ich.“ [2]) Więc: „Otwórzcie serce na dobre nasiona.“ [3])

PONIEDZIAŁEK.

„A gdy ludzie spali, przyszedł nieprzyjaciel jego i nasiał kąkolu między pszenicą.“
Mat. 13 25.

I.

A gdy ludzie spali. Co do troski o zbawienie 1. śpią, którzy w grzechach swoich opieszale żyją. „Spać, to znaczy w grzechach leżeć.“ [4]) 2. Ci, którzy niebacznie się wystawiają dobrowolnie na niebezpieczeństwo grzeszenia, i niedbale odbywają ćwiczenia duchowne. „Niebezpiecznie jest spać blizko wężów.“ [5])—„Prawdziwie niebezpiecznym jest sen niedbalstwa: Noe śpiąc obnaża się, Tobiasz śpiąc ślepoty się nabawia, Izbozet śpiąc śmierć znajduje.“ [6]) 3. Śpią rodzice i zwierzchnicy, którzy się nie troszczą o dobre postępowanie swoich podwładnych. „Przeciw wspólnym wrogom dla wspólnego ocalenia jedna

[1]) Mat. 13. 38. [2]) Rzym. 10. 18. Psalm. 18. 5. [3]) Ś. Aug. Tract. 5. super. Ioann. [4]) Ś. Gregor. M. Moral. Libr. 3. c. 6. [5]) Ś. Bernard. Epist. 241. ad Tolosanos. [6]) Ś. Bonavent. serm. 4. Dom. 2 post Epiphan.

wspólna winna być czujność, ażeby z rany którego członka i inne członki się nie popsuły.“ [1]) Więc: „Sercem czuwaj, nadzieją czuwaj, miłością czuwaj, czynami czuwaj.“ [2])

II.

Przyszedł nieprzyjaciel jego. 1. Nieprzyjaciel, diabeł, nigdy nie śpi. „Czuwa diabeł, aby szkodzić i uwodzić.“ [3])—„Diabeł czuwa, aby o potępienie przyprawić.“ [4]) 2. Na wszelki sposób duszom szkodzić i zgubić je usiłuje. „Pragnieniem diabła, zajęciem, staraniem jest dusze gubić.“ [5])—„Diabeł sidła zastawia, upadki przygotowuje, doły kopie, zniszczenie sprawia, ciała podnieca, dusze rani, złe myśli poddaje, gniewy wszczyna, cnoty obrzydza, wady powiększa, błędy sieje, waśnie żywi, pokój mąci, uczucia kazi, ludzkie rzeczy gwałci, boskiemi gardzi.“ [6]) 3. Są-to nasiona, które rzuca i z których kąkol wyrasta; tym sposobem synów Bożych czyni synami swoimi, sprawiedliwych — grzesznikami. „Nie szuka diabeł niewiernych, nie szuka tych, których pod ręką ma, ale z Kościoła Chrystusowego

[1]) Ś. Leo. M. serm. 5. de jejun. decim. mens. [2]) Ś. August. Serm. 23. de verb. Domini. [3]) Innocen. P. III. super. Psalm. 101. [4]) Card. Hugo super Psalm. 72. [5]) Ś. Bernard. Medit. c. 15. [6]) Ś. Laur. Iustin. de lign. vit. Part. 4. c. 1.

porwać kogoś pilno mu bardzo.“ [1]) Więc: „Jeśli diabeł nieprzygotowanym znajduje żołnierza Chrystusowego, jeśli nie oświeconym, nie troskliwym, i pilnie nie czuwającym; to go znienacka opanowuje, przebiegle namawia i jako niebacznego, niewprawnego zwodzi.“ [2])

III.

Nasiał kąkolu między pszenicą. Kąkolu szczególnemi odmianami są: chwast, wyka i owies, z których 1. chwast mąci rozum i psuje serce; w rozumieniu moralnem toż samo sprawia człowiekowi rozpusta. „Szalała nierządem“.[3])—„Wszeteczeństwo a wino, i pijaństwo odejmują serce.“ [4]) 2. Wyka bardzo gorzką jest i rozgorycza żołądek; duchownie czyni to samo człowiekowi chciwość, trapi duszę, gorzkiem jest trapienie to przy zbieraniu, bardziej gorzkiem przy chowaniu, ale najbardziej przy utracie bogactw. „Bogactwa zachowane na złe pana swego; giną bowiem w złem utrapieniu.“ [5]) 3. Owies czczy i próżny jest, podobnie w rzeczach moralnych pycha. „Kto ufa w sercu swojem, głupi jest.“ [6])—„Jest, który się głupim pokazał,

[1]) Ś. Hier. epist. 22. ad Eustoch. [2]) Ś. Cyprian. de exhort. martyr. ad Furtunatum. [3]) Ezech. 23. 11. [4]) Oze. 4. 11. [5]) Ekkl. 5. 12. 13 [6]) Przyp. 28. 26.

skoro wzgórę jest wyniesiony.“[1]) — „Cóż nam pomogła pycha, albo chluba bogactw cóż nam przyniosła? Przeminęło ono wszystko jako cień.“[2]) Jak kąkol pszenicy zabiera miejsce, wilgoć, powietrze i promienie słoneczne, a rozrostem przydusza ją; tak bezbożni pobożnych uciskają i na różny sposób psują. Więc: „Jakkolwiek kto sprawiedliwymby był, niech nigdy w tem życiu zbytnio się nie ubezpiecza, ale zawsze pełen pokory ma się na baczności, aby w końcu nie upadł.“[3])

WTOREK.

„A słudzy rzekli mu: Chcesz, iż pójdziemy i zbierzemy go? I rzekł: Nie, byście snać zbierając kąkol, nie wykorzenili zaraz z nim i pszenicy. Dopuśćcie obojgu rość aż do żniwa.“
Mat. 13. 28. 30.

I.

Chcesz, iż pójdziemy i zbierzemy go? Sługami Bożymi 1. są wszystkie stworzenia, których Pan Bóg użyć może do pomsty nad grzesznikami. „Tobie niech służy wszelkie twe stworzenie, boś rzekł i stały się; posłałeś ducha twego, i stworzone są, i nie masz ktoby się sprzeciwił głosowi twemu.“[4]) Wszyst-

[1]) Przyp. 30. 32. [2]) Mądr. 5. 8. 9. [3]) Izydor. Hisp. De conflict. vitior. et virtut [4]) Judyt. 16. 17.

kie stworzenia 2. nad grzesznikami pomstę odnieść chcą, jedne z miłości Stwórcy, drugie z nienawiści ku Stwórcy i wszystkim innym stworzeniom, jak szatani: „Stworzenie bowiem tobie Stworzycielowi usługując, zapala się ku męce na niesprawiedliwe.“ [1])—„Taka jest niegodziwość szatanów, iż gdyby im Bóg pozwolił, toby człowieka jak tylko grzech śmiertelny popełni zaraz zabili.“ [2]) 3. Nikt Boskiej obecności i potęgi uniknąć nie może, a stąd: „Zaprawdę, kiedy grzeszymy, gdybyśmy o tem myśleli, że Bóg widzi i jest obecny, tobyśmy nigdy tego nie czynili, co mu się nie podoba.“ [3]) Więc: „Jeśli miłość Boga utrzymać cię nie może, to niechaj utrzymają i przerażają: obawa sądu, bojaźń piekła, sidła śmierci, męki piekła, ogień palący, robak gryzący, siarka cuchnąca, płomień piekielny, i wszelkie inne udręczenia.“ [4])

II.

Byście snać zbierając kąkol, nie wykorzenili zaraz z nim i pszenicy. Bóg znosi grzeszników, nie pozwala ich usuwać, aby 1. sprawiedliwi nie mieli szkody doczesnej, jeśliby

[1]) Mądr. 16. 24. [2]) Anzelm. super. Apoc. c. 9. [3]) Ś. Hieronim. Libr. 3. super Ezech. cop. 3. in illud: „*Certe vides*“. [4]) Kard. Hugo. super. Epist. ad Rom. c. 8.

rodzice utracili dzieci, dzieci rodziców, słudzy panów, przełożeni podwładnych, podwładni przełożonych, panowie sług, sługi panów, i tym sposobem zginęłaby cała społeczność ludzka. „Dwa skrzydła ma Bóg, miłosierdzie i miłość; miłosierdziem grzeszników osłania, miłością sprawiedliwych.“[1]) Aby 2. nie mieli szkody duchownej; albowiem: „Każdy grzesznik albo dlatego żyje, aby się poprawił, albo dlatego, aby się przezeń dobry w cnocie ćwiczył.“[2]) — Pomagają nieszczęścia, jeśli je wierni pobożnie znoszą, albo do poprawienia się z grzechów, albo do ćwiczenia się i utwierdzenia w sprawiedliwości; albo dla okazania nędzy tego żywota, abyśmy i pragnęli gorącej i starali się usilniej o żywot, gdzie szczęśliwość będzie prawdziwa i wieczna.“[3]) Aby 3. przedziwna Opatrzność Boska świetniej zajaśniała i okazała, że sprawiedliwi nie psują się przez bezbożnych, jak pszenica przez kąkol, ale stają się coraz sprawiedliwszymi i sprawiedliwszymi. „Wierny jest Bóg, który nie dopuści kusić was nad to co możecie; ale z pokuszeniem uczyni też wyjście, abyście znosić mogli.“[4]) Więc: „Nikogo łaska Boska od pokus zupełnie nie uwal-

[1]) Ś. Hugo a ś. Victore. [2]) Ś. Augustyn. [3]) Ś. Augustyn. [4]) 1. Kor. 10. 13.

nia, aby z żadnym nieprzyjacielem utarczki nie miał; gdyż chwalebniejszą jest rzeczą i szczęśliwszą, że walczący nie mógł być zwyciężony, niż że gnuśny nie mógł być kuszony.“ [1])

III.

Dopuśćcie obojgu rość aż do żniwa. Żniwem jest sąd, który Pan Bóg załatwia z bezbożnymi 1. często w tem życiu, jawnie ich karząc. „Sądu Boga zwlekającego nie trzeba lekceważyć, bo niekiedy i w tem życiu okazuje się sędzią mścicielem; nawet tajemnie na potępienie zaślepiając. „Tajemny sąd Boga jest karą, każdy z ludzi albo się nią skłania do oczyszczenia, albo upomina do nawrócenia, albo, jeśli pogardzi wezwaniem i upomnieniem, zaślepia się na potępienie.“ [2]) Który Pan Bóg z bezbożnymi 2. załatwi po śmierci, szczegółowo z każdym. „Postanowiono ludziom raz umrzeć, a potem sąd.“ [3]) — „Bo się wszyscy my musimy okazać przed stolicą Chrystusową, aby każdy odniósł własne sprawy ciała, według tego co uczynił, lub dobre, lub złe.“ [4]) — „Przeto każdy z nas za się liczbę da Bogu.“ [5]) Który

[1]) Ś. Ambroży. De vocat. Gent. libr. 2. c. 10. [2]) Ś. Augustin. Super Ps. 9. [3]) Żydów 9. 27. [4]) 2. Kor. 5. 10. [5]) Rzym. 14. 12.

Bóg na wszystkich bezbożnych razem wykona przy końcu świata ostatecznie. „Albowiem przyjdzie Syn człowieczy w chwale Ojca swego z Anioły swoimi, a tedy odda każdemu według uczynków jego.“ [1]) — „Sąd ostateczny dla bezbożnych będzie straszny pod każdym względem, ponieważ u góry będzie surowy i rozgniewany sędzia, u dołu otwarte piekło, wewnątrz gryzące sumienie, na lewo straszliwi szatani.“ Więc: „Tak staraj się żyć, jakim pragniesz na sądzie ostatecznym być.“ [2])

ŚRODA.

„A czasu żniwa rzekę żeńcom: zbierzcie pierwej kąkol, a zwiążcie go w snopki ku spaleniu; a pszenicę zgromadźcie do gumna mojego.“
Mat. 13. 30.

I.

A czasu żniwa rzekę żeńcom: zbierzcie pierwej kąkol. 1. Żeńcami są Aniołowie, oni to w dniu sądu zbiorą sprawiedliwych i niesprawiedliwych, i przywiodą ich przed trybunał Chrystusa. „I pośle Anioły swoje z trąbą i głosem wielkim; i zgromadzą wybrane jego ze czterech wiatrów; od krajów niebios

[1]) Mat. 16. 27. [2]) Ś. Bernard. Epistol. ad quemdam.

aż do krajów ich."[1]) — „Pośle Syn człowieczy Anioły swoje, a zbiorą z królestwa jego wszystkie pogorszenia, i te którzy czynią nieprawość."[2]) 2. To zebranie, oddzielenie od sprawiedliwych i wyłączenie z królestwa Bożego jest karą potępienia. „Wynijdą Aniołowie i wyłączą złe z pośrodku sprawiedliwych."[3]) 3. Oddzieleni będą źli od wszystkich, nawet dobrych naturalnych, i nic im nie zostanie, jeno natura ich potępiona, jak bogaczowi onemu bankietnikowi odmówiono nawet kropli wody. „A on wołając rzekł: Ojcze Abrahamie! zmiłuj się nademną, a poślij Łazarza, aby umoczył koniec palca swego w wodzie, aby ochłodził język mój, bo cierpię męki w tym płomieniu."[4]) Więc: „Czyli bogactwa dobrotliwości jego, i cierpliwości, i nieskwapliwości gardzisz? Niewiesz, iż dobrotliwość Boża ciebie ku pokusie przywodzi? Lecz według zatwardziałości twej, i serca niepokutującego skarbisz sobie gniew, w dzień gniewu i objawienia sprawiedliwego sądu Bożego."[5])

II.

Związcie go w snopki ku spaleniu. 1. Jak kąkol w snopki, tak potępieni w jedno się

[1]) Mat. 24. 31. [2]) Mat. 13. 41. [3]) Mat. 13. 49. [4]) Łuk. 16. 24. [5]) Rzym. 2. 4. 5

złączą. „Żniwiaże Aniołowie kąkol ku spaleniu w snopki zwiążą, gdy równych z równymi na męki podobne osadzą; jak pysznych z pysznymi, rozpustników z rozpustnikami, oszukańców z oszukańcami, zazdrośników z zazdrosnymi, niewiernych z niewiernymi paleniu poddadzą. Gdy podobni co do winy na męki podobne skazani zostają, że ich na miejsca kary Aniołowie zaliczają, więc jakby snopki ku spaleniu wiążą.“ [1]) Oto kara w gromadzie! 2. Jak kąkol w ognisku płomieniom się oddaje, tak bezbożni w piekle paleniu wiecznemu. „I wrzucą je w piec ognisty.“ [2])— „Idźcie odemnie przeklęci w ogień wieczny, który zgotowany jest diabłu i aniołom jego.“ [3]) Oto kara zmysłów! 3. Ku spaleniu, ale nie będą spaleni. „Bo Pan wszechmogący będzie się mścił nad nimi, w dzień sądu nawiedzi je. Bo da ogień i robaki na ciała ich, aby byli paleni, i czuli aż na wieki.“ [4]) Oto wieczność kar! Więc: „Któż z was będzie mógł mieszkać z ogniem pożerającym? Kto z was zamieszka z paleniem wiecznem?“ [5])

III.

A pszenicę zgromadźcie do gumna mojego. Będą zebrani 1. i sprawiedliwi w jedno.

[1]) Ś. Gregor. M. Dialog. 4. c. 35. [2]) Mat. 13. 42. [3]) Mat. 25. 41. [4]) Iudyt. 16. 20. 21. [5]) Iz. 33. 14.

„Abyście wy towarzystwo mieli z nami, a towarzystwo nasze było z Ojcem i z Synem jego, Jezusem Chrystusem.“ [1]) Oto nagroda w otoczeniu! Gumnem tem 2. jest królestwo Boże w niebie, które sprawiedliwi posiądą. „Tedy sprawiedliwi świecić będą jako słońce w królestwie ich.“ [2]) — „Pójdźcie błogosławieni Ojca mego, otrzymajcie królestwo wam zgotowane od założenia świata.“ [3]) „A ja wam odkazuję królestwo, jako mi odkazał Ojciec mój; abyście jedli i pili u stołu mego w królestwie mojem, i siedzieli na stolicach, sądząc dwanaście pokoleń Izraelskich.“ [4]) — „Będą upojeni hojnością domu twego, i strumieniem rozkoszy twojej napoisz je; albowiem u ciebie jest zdrój żywota, a w światłości twojej oglądamy światłość.“ [5]) Oto nagroda w posiadaniu wszystkich dóbr. 3. Tego wszystkiego na wieki już nie utracą. „Ja im wieczny żywot dawam, i nie zginą na wieki.“ [6])— „Albowiem to które teraz jest prędziuczko przemijające i lekkie nasze utrapienie, nader na wysokości wagę chwałę wiekuistą w nas sprawuje. Gdyż my nie upatrujemy tego co widzieć, ale czego nie widzieć. Albowiem rzeczy, które widzimy są doczesne, a których

[1]) I. Ś. Jan. 1. 3. [2]) Mat. 13. 43. [3]) Mat. 25. 34. [4]) Łuk. 22. 29. 30. [5]) Psalm. 35. 9. 10. [6]) Jan. 10. 28.

nie widzimy, są wieczne.“ [1]) Więc nie na próżno Pan przy końcu wyjaśnienia tej przypowieści dodaje ważne słowo. „Kto ma uszy ku słuchaniu, niechaj słucha.“ [2])

CZWARTEK.

„A pokój Chrystusów niech przewyższa w sercach waszych ku któremu też wezwani jesteście w jednem ciele; a wdzięczni bądźcie.“ *Kolos. 3. 15.*

I.

A pokój Chrystusów niech przewyższa w sercach waszych. Pokojem Chrystusowym jest 1. jedność człowieka z Bogiem, bliźnim i sobą samym; opisuje ją Augustyn święty temi słowy. „Pokój, to pogoda umysłu, spokój ducha, prostota serca, miłości węzeł, spólnictwo łaski. On-to usuwa niesnaski, uśmierza wojny, łagodzi gniewy, niezgodnych poskramia, nieprzyjaciół jedna, wszystkim jest pożądany; nie szuka obcego, nic nie uważa za swoje, uczy miłować, nienawidzieć nie umie, pychy i nadętości nieznа. Kto go więc ma, niech trzyma; kto stracił niech odzyska; kto osłabił niech wzmocni: ponieważ ktoby go w sobie zaprzepaścił, wyrze-

[1]) 2. Kor. 4. 17. 18. [2]) Mat. 13. 43.

knie się go Ojciec, wydziedziczy Syn, Duch święty również za swego nie uzna.“[1]) 2. To jest pokój Chrystusa, który On sam jeden dać go może. „Pokój zostawuję wam, pokój mój daję wam; nie jako dawa świat, ja wam daję.“[2]) Końcem jest całego odkupienia, według tych słów Ś. Doktora. „Pokój Chrystusa końca doczesnego niema, jest całej intencyi i czynności udoskonaleniem. Aby go mieć, sakramentów świętych używamy, cudownemi Chrystusa dziełami i mowami budujemy się, zadatek Ducha świętego otrzymaliśmy, w niego wierzymy i nadzieje nasze pokładamy, i miłością jego o ile nas obdarza przejmujemy się. Aby ten pokój mieć, wszelkie utrapienia mężnie znosimy, abyśmy go na wieki szczęśliwie posiedli. Bo prawdziwy pokój wytwarza jedność; ponieważ, kto się z Bogiem złącza, jednym duchem jest.“[3]) 3. Pokój ten panować w nas i wszystkiem kierować winien. „Prawdziwy pokój na tem polega, abyśmy o cnoty zabiegali, a wady ze siebie wykorzeniali.“[4]) — „Pokój, to straż i troska o cnoty wszystkie.“[5]) Więc: „Szukajmy pokoju pilnie, przechowujmy go troskliwie; bo w przy-

[1]) Ś. Augustyn. Serm. 57. [2]) Jan. 14. 27. [3]) Sent. 369. [4]) Cassiodor. [5]) Ś. Augustyn. Serm. 28. ad fratres in exemo.

szłości go nie znajdziemy, jeśli teraz zabiegliwie się oń nie staramy.“ [1])

II.

Ku któremu też wezwani jesteście w jednem ciele. 1. Sprawcą pokoju, owszem pokojem naszym Chrystus jest. „Albowiem on jest pokojem naszym, który oboje jednem uczynił (Żydów i Pogan) i średnią ścianę przegrody rozwalił (to jest między obojgiem) nieprzyjaźń w ciele swojem (to jest, przez śmierć swoję), zakon przykazania wyrokami skaziwszy (to jest, zakon Mojżesza przez ewangelię), aby dwu stworzył w samym sobie w jednego nowego człowieka, czyniąc pokój; i pojednał obudwu w jednem ciele z Bogiem przez krzyż, umorzywszy nieprzyjaźni w samym sobie. I przyszedłszy opowiedział pokój wam którzyście byli daleko, i pokój tym którzy blizko; albowiem przezeń mamy przystęp obój w jednym Duchu do Ojca.“ [2]) 2. W jednem ciele, to jest, w swoim Kościele Chrystus wszystkich pokojem zjednoczył. „Bo w nim, to jest, w Chrystusie upodobało się, aby wszystka zupełność mieszkała (to jest, mądrości, świętości, mocy i łask) a żeby przezeń pojednało się wszystko z nim uspokoiwszy przez

[1]) Cassiodor. super. Psalm. 33. v. 14. [2]) Efez. 2. 14. 18.

krew krzyża jego bądź co na ziemi, bądź co w niebiesiech jest.“ [1]) 3. Do tego Kościoła tak uspokojonego i my wezwani jesteśmy przez Chrystusa. „Aby nam oznajmił tajemnicę woli swojej, wedle upodobania swojego, które postanowił (Ojciec) w nim (Chrystusie) w rozrządzeniu zupełności czasów, aby w Chrystusie wszystko naprawił, co na niebiesiech, i co na ziemi jest, w nim, w którym też my losem wezwani jesteśmy.“ [2]) Więc: „Którzy nie ze krwi, ani z woli ciała, ani z woli męża, ale z Boga się narodzili, niechaj ofiarują Ojcu zgodę spokojnych synów i niech ku pierworodnemu nowego stworzenia przybiegną wszystkie przysposobione członki; ponieważ łaska Ojca przysposobiła na dziedziców jedno czujących i jedno miłujących, nie zaś niezgodnych i niepodobnych.“ [3])

III.

A wdzięczni bądźcie. Usynowienie to i łączność z Kościołem żąda 1. abyśmy byli synami Boga i Kościoła Chrystusowego, miłymi i nawzajem się miłującymi, abyśmy jedność, zgodę i pokój miłowali i zachowywali. „Kto niema pokoju w sercu, ustach i uczynkach,

[1]) Kolos. 1. 19. 20. [2]) Efez. 1. 9. 10. 11. [3]) Ś. Leon Serm. 6. De Nativitate Domini.

chrześcianinem zwać się nie może."[1]) 2. Abyśmy się Chrystusowi Panu wdzięcznymi okazywali, pokój, jaki on nam zgotował, pielęgnując i przechowując w sobie pilnie i wytrwale. „Pokój, to wola Boża, wesele Chrystusa, doskonałość świętości, reguła sprawiedliwości, mistrzyni nauki, straż obyczajów, we wszystkich rzeczach karność chwalebna."[2]) 3. Abyśmy wdzięcznymi będąc Chrystusowi i jego Kościołowi, pokoju ani z Kościołem, ani z jego członkami nie naruszali. „Wewnętrzną i nieuleczalną plagą dla Kościoła jest zły chrześcianin, i dla tego w pokoju gorzkość jego niesłychanie gorżka; ale w jakim pokoju? I pokój jest, i niema pokoju; pokój od poganina, i pokój od heretyków, ale zaprawdę nie od synów."[3]) Więc: „Błogosławieni pokój czyniący, ponieważ synami Bożymi nazwani będą."[4])

PIĄTEK.

„A nadto wszystko, miejcie miłość, która jest związką doskonałości." *Kolos. 3. — 14.*

I.

A nadto wszystko. Cóż tem wszystkiem jest? Apostoł wymienia to, co pokój zachowuje, a mianowicie 1. Własna świętość. „Wy

[1]) Ś. August. Serm. 2. ad fratres in eremo. [2]) Ś. Bernard. sermo 53. [3]) Ś. Bernard. sermo 33. [4]) Mat. 5. 9.

więc jako wybrani Boscy, święci i umiłowani.“ [1])—„Wtedy człowiek ma prawdziwy pokój, kiedy ciało duchowi jako sędziemu podlega, a duch Bogu jako głównemu zwierzchnikowi kierować się daje.“ 2. Ćwiczenie się w cnotach, któremi każdy jedna sobie zazwyczaj życzliwość i miłość bliźniego. „Przyoblecz-cież się we wnętrzności miłosierdzia, w dobrotliwość, w pokorę, w cichość, w cierpliwość.“ [2]) 3. Zachowanie się takie, które za przykładem Chrystusa unika tego wszystkiego, co pokój zamącić może. „Jedni drugich znosząc, i odpuszczając sobie, jeśli kto ma skargę przeciw komu; jako i Pan odpuści wam, tak i wy.“ [3]) — Wykroczenie roztrząsać, sprawy ganić, krzywdy wspominać, to bardziej roznieca, niż uśmierza niezgody.“ [4]) Więc: „Błogosławieni cisi, albowiem oni posiądą ziemię.“ [5])

II.

Miejcie miłość. Albowiem miłość braterska matką jest i strażniczką pokoju, ale miłość 1. jakiej ś. Jan żąda, tak się przedstawia. „Synaczkowie moi, nie miłujmy słowem ani językiem, ale uczynkiem i prawdą.“ [6])— „Udają miłość ci, którzy w potrzebie opusz-

[1]) Kolos. 3. 12. [2]) Kolos. 3. 12. [3]) Kolos. 3. 13. [4]) Ś. Bernard. [5]) Mat. 5. 4. [6]) 1. Jan. 3. 18.

czają swoich braci.“ [1]) 2. Jaką ś. Paweł opisuje. „Miłość cierpliwa jest, łaskawa jest; miłość nie zajrzy, złości nie wyrządza, nie nadyma się, nie jest czci pragnąca, nie szuka swego, nie wzrusza się ku gniewowi, nie myśli złego, nie raduje się z niesprawiedliwości, ale się weseli z prawdy; wszystko znosi, wszystkiemu wierzy, wszystkiego się spodziewa, wszystko wytrwa.“ [2]) 3. Gdy jej niema, to i pokoju być nie może, albowiem według ś. Efrema. „Kto niema miłości, zaślepiony jest na umyśle, przyjaciel jest diabła, wynalazca nieprawości, walk i waśni sprawca, przeklinaczy zwolennik, ganicieli towarzysz, znieważycieli doradca, zazdrośników mistrz, pychy sprawca, naczynie zarozumiałości, przeciwnika narzędzie.“ [3]) Więc usuń pożądliwość, która niszczy miłość, według ś. Augustyna. „Miłości trucizną jest nadzieja osiągnienia albo otrzymania rzeczy doczesnych; pokarmem jej jest zmniejszenie pożądliwości; udoskonaleniem zupełne umorzenie.“ [4])

III.

Która jest związką doskonałości; ponieważ miłość braterska, miłością Bożą urobio-

[1]) Ś. Ambroż. super 2. ap Cor. c. 6. [2]) 1. Kor. 13. 4. 8. [3]) De non habente charitatem. [4]) De 86. quaest. 33. quaest.

na, 1. wszystkie inne cnoty wydaje, doskonali, i w sobie jednoczy. „Miłość jest duszą wszystkich cnót; bo sama jest jakby duszą, a cnoty duszy są potęgami.“ [1]) — „Bez miłości żaden uczynek doskonałym nie jest; ona bowiem jest cnotą, o której powiedziano: kto ma ją jedną, ma wszystkie; a kto jej niema, i to co ma zabranem mu zostanie.“ [2]) 2. Bo wszystkich ludzi w prawdzie łączy. „Doskonałość ludzkich rozumień na tem głównie polega, aby się na jedną prawdę godziły, według tego, co napisano. „Bądźcie doskonali w jednem rozumieniu i w jednej nauce.“ [3]) „Uskutecznia się to przez miłość,“ zgodę w ludziach wytwarzającą.“ [4]) 3. Ponieważ ludzi z Bogiem łączy: „Każda rzecz jest doskonała, jeśli właściwy cel swój osiąga, będący ostateczną jej doskonałością. A miłość jednoczy nas z Bogiem, który jest ostatecznym celem umysłu ludzkiego; bo kto mieszka w miłości, w Bogu mieszka, a Bóg w nim.“ [5]) 3. I dlatego na miłości głównie polega doskonałość chrześciańskiego żywota.“ [6]) Więc: „Miłość jest perłą kosztowną, bez niej nic tobie nie pomoże, cokolwiekbyś miał; gdy ją masz, to wszystko masz.“ [7])

[1]) Ś. Bonaven. [2]) Ś. Bernard. [3]) 1. Kor. 1. 10. [4]) Ś. Tomasz. [5]) 1. Jan. 4. 16. [6]) Ś. Tomasz. [7]) Ś. Augustin.

SOBOTA.

„Słowo Chrystusowe niechaj mieszka w was obficie, z wszelaką mądrością, nauczając i sami siebie napominając, przez psalmy, i pieśni, i śpiewania duchowne, w łasce śpiewając w sercach waszych Bogu. Wszystko, cokolwiek czynicie w słowie albo w uczynku, wszystko w imię Pana Jezusa Chrystusa, dziękując Bogu i Ojcu przezeń.“ *Kolos. 3. 16. 17.*

I.

Słowo Chrystusowe niechaj mieszka w was obficie. Oto podstawa pokoju! Bo 1. kto całą naukę Chrystusa i całą ewangelię zna, ten i siebie i drugich pouczyć może o tem, co pokój stanowi. I tak Ś. Cecylia, nosząc Ewangelię na piersiach, we dnie i w nocy o niej myśląc, i modląc się, samę siebie z Bogiem połączyła, a także ulubieńca Walerya-na i jego brata Tyburcego 2. Zarazem przed oczyma ma przykład miłości Chrystusowej, którą naśladować potrzeba, i do której Apostoł tak nawołuje. „Jako i Pan odpuści wam, tak i wy. — Pokój Chrystusów niech przewyższa w sercach waszych.“ [1]) 3. I do tego od Pana potrzebne otrzymuje łaski, wedle prośby tegóż Apostoła, „A Bóg nadziei niech was napełni wszelakiej radości i pokoju w wierzeniu, abyście obfitowali w nadziei, i w mocy Ducha Świętego.“ [2]) Więc tym sposobem

[1]) Kolos. 3. 13. 16. [2]) Rzym. 15. 13.

spełnić będziem mogli, co tenże Apostoł chce i upomina. „Proszę was tedy ja więzień w Panu, abyście chodzili godnie powołaniu, którymeście powołani, ze wszelaką pokorą i cichością, z cierpliwością, znosząc jeden drugiego w miłości, starając się abyście zachowali jedność ducha w związce pokoju.“ [1])

II.

Z wszelaką mądrością nauczając i sami siebie napominając, przez psalmy, i pieśni, i śpiewania duchowne, w łasce śpiewając w sercach waszych Bogu. Ewangelią Chrystusa całkiem przejęci, utrzymamy pokój w sposób właściwy, mianowicie 1. jeden drugiego nauczając i kształcąc w umiejętności świętych, bez naruszenia miłości i pokoju, co Apostoł o Koryntyanach świadczy. „Dziękuję Bogu mojemu zawsze za was z łaski Bożej, która jest wam dana w Chrystusie Jezusie, iż we wszystkiem staliście się bogatymi w nim, we wszelkiem słowie i we wszelkiej umiejętności, jako świadectwo Chrystusowe utwierdzone jest w was, tak iż wam na żadnej łasce nie schodzi.“ [2]) 2. Jedni drugich upominając o pozbyciu się wad i o ćwiczeniu się w cnotach

[1]) Efez. 4. 1. 2. 3. [2]) 1. Kor. 1. 4. 5. 6. 7.

bez naruszenia pokoju, co Apostoł o Rzymianach świadczy. „Lecz powiem bracia moi, i ja sam o was, iż i wy jesteście pełni miłości napełnieni wszelakiej umiejętności, tak iż możecie jedni drugich napominać.“ [1]) 3. Chwaląc Boga psalmami, hymnami i pieśniami, które pokoju bronią i dodają. „Psalm bowiem jest dusz ukojeniem, pokoju panem, najlepszych przestróg i nauk chowalnią; psalm burze i bałwany myśli uśmierza, gniewliwość łagodzi, złych duchów do ucieczki zmusza, Aniołów wzywa; psalm podczas strachów nocnych bezpieczeństwem, podczas trudów dziennych wypoczynkiem; psalm jest kiełkiem dla poczynających, wzrostem dla postępujących, wzmocnieniem dla doskonałych; psalm jest głosem Kościoła, dziełem Aniołów, wonią niebieskiej rzeczypospolitej.“ [2]) I dlatego ten śpiew tak przez Apostoła jest zalecany. Więc: „Tego pokoju większy jest owoc, gdy się za jego pośrednictwem oddalają pokusy duchowej nieprawości, niż odpierają wrogów pociski.“ [3])

III.

Wszystko, cokolwiek czynicie w słowie albo w uczynku, wszystko w imię Pana Jezusa Chry-

[1]) Rzym. 15. 14. [2]) Ś. Bazyli. [3]) Ś. Ambroży. De Jacob 1. 2. c. 6.

stusa, dziękując Bogu i Ojcu przezeń. Temi słowy Apostoł zaznacza pobudki pokoju i wszystkich innych spraw naszych, to jest, „w imię Pana Jezusa Chrystusa;“ 1. z powodu godności tego imienia. „Dlaczego i Bóg wywyższył go, i darował mu imię, które jest nad wszelkie imię, aby na imię Jezusowe wszelkie kolano klękało, niebieskich, ziemskich i podziemnych, a iżby wszelki język wyznawał, iż Pan Jezus Chrystus jest w chwale Boga Ojca.“ [1]) 2. Dla skuteczności tego imienia. „Jeśli o co prosić będziecie Ojca w imię moje, da wam.“ [2]) „W imię moje czarty będą wyrzucać.“ [3]) — „Na niemocne ręce będą kłaść, a dobrze się mieć będą.“ [4])— „Odpuszczone wam bywają grzechy dla imienia jego.“ [5]) — „Prowadził mię ścieżkami sprawiedliwości dla imienia swego.“ [6]) — „Którybykolwiek wzywał imienia Pańskiego, zbawion będzie.“ [7]) — „Nie masz w żadnym innym zbawienia.“ [8]) — „Olejek wylany imię twoje.“ [9]) — „Błogosławiony mąż, którego nadzieja jest imię Pańskie.“ [10]) 3. Dlatego dzięki Bogu składać należy przez to właśnie imię, tak aby On przez nie był czczony, i wielbio-

[1]) Filip. 2. 9. 10. 11. [2]) Jan. 16. 23. [3]) Marek. 16. 17. [4]) Mar. 16. 18. [5]) 1. Jan. 2. 12. [6]) Psalm. 22. 3. [7]) Dz. Ap. 2. 21. [8]) Dz. Ap. 4. 12. [9]) Cant. 1. 2. [10]) Psal. 39. 5.

ny we wszystkiem, i dlatego to imię w sercu mieć należy, bo ono radość sprawia, w ustach bo ono nad wszelki miód słodsze, w uszach, bo ono nad wszelką pieśń przyjemniejsze, w ręku, bo ono jest męztwem niezwyciężonem, na czole bo ono jest czcią i chwałą. „Jezus, to miód w ustach, pieśń w uszach, wesele w sercu. — Zawsze niech ci na piersiach będzie, zawsze w ręku, aby wszystkie twoje myśli i czyny ku Jezusowi się zwracały.“ [1]) Więc: „O duszo! czy piszesz, czy czytasz, czy się uczysz, czy co innego czynisz; niech tobie nic nie smakuje, nic się nie podoba, jeśli Jezusa tam niema.“ [2])

NIEDZIELA VI. PO TRZECH KRÓLACH.

„Podobne jest królestwo niebieskie ziarnu gorczycznemu, które wziąwszy człowiek wsiał na roli swojej.“ *Mat. 13. 31.*

I.

Podobne jest królestwo niebieskie ziarnu gorczycznemu. Ziarnu gorczycznemu przyrównywa Chrystus siebie samego, według Ś. Grzegorza, i 1. drzewem on jest. „Bo w gro-

[1]) Bernard. Serm. 15. super Cant. [2]) Ś. Bonawentura. De 5. festiv.

bie ogrodu zasadzony, drzewem wielkiem stał się. Ziarnem on był, gdy umierał; drzewem gdy zmartwychwstał. Ziarnem przez uniżenie ciała, drzewem przez potęgę majestatu. Ziarnem, gdy nań patrzymy, i dojrzeć nie możemy; a drzewem, iż piękniejszy urodą nad syny człowiecze.“[1]) 2. Gałęziami jego są posłani przezeń opowiadacze słowa Bożego. „Tego drzewa gałęziami są święci głosiciele słowa Bożego, i patrzmy jak daleko sięgają; cóż bowiem o nich powiedziano? Na wszystek świat rozszedł się głos ich, i na krańce ziemi słowa ich.“ 3. Ptakami niebieskimi są dusze. „Na tych gałęziach ptaki odpoczywają; ponieważ dusze święte, od ziemskich myśli jakby na piórach cnót podnoszą się w górę, mowami i pociechami kaznodziei zasilają się i wzmacniają po trudach tego żywota.“[2]) Więc: „Ponieważ Pan powiedział był (w poprzednich przypowieściach), że z nasienia trzy części giną, a ocala się tylko jedna; i w tej znowu, która się ocala, wielka zachodzi strata, z powodu kąkolu złośliwie nasianego; aby nie rzekli: że wiernych nie będzie, że bardzo mało ich będzie, usuwa tę obawę przypowieścią o ziarnie gorczycznem.“[3])

[1]) Iz. 53. [2]) Ś. Bonawentura. [3]) Ś. Chryzost. in h. l.

II.

Podobne jest królestwo niebieskie ziarnu gorczycznemu. Do ziarna gorczycznego Chrystus Pan według Ś. Hieronima przyrównywa Ewangelię, jej opowiadanie, Kościół swój; i to 1. samą ewangelicznego przepowiadania i Kościoła naturę. „Faryzeuszowskie bowiem zasady, gdy się wzmogły, nic ostrego, nic żywotnego nie wykazują, jako wątłe i bezsilne, zielsko i chwasty jeno wydawały, wszystko—to niedługo usychało i marniało; opowiadanie zaś ewangeliczne, które małem wydawało się na początku, gdy w duszę albo w cały świat wsiane zostanie, nie w krzak jeno jakiś, ale w drzewo wyrasta.“ [1]) 2. Skuteczności ziarna gorczycznego przyrównywa skuteczność przepowiadania ewangelicznego, Kościoła swego, według Ś. Augustyna. „Ziarno gorczyczne rozgrzewa ciało, siła zaś wiary pali grzechy serdeczne, tamto dokuczliwość zimna usuwa, ta zaś szatańskie zimno występków niszczy. Ziarno mówię gorczyczne pożądliwości ciał zmniejsza, wiara zaś popędy zmysłowe ujarzmia; i przez tamto lekarstwo na głowę się przysposabia, przez wiarę zaś duchowna głowa nasza, którą jest

[1]) Ś. Chryzostom. in hunc locum.

Chrystus Pan, rozgrzewa się, i świętą wonią wiary napawa się, jak Apostoł Paweł święty mówi. „Iż Chrystusa dobrą wonią jesteśmy Bogu.“ 3. Działaniu gorczycy przyrównywa działanie Ewangelii i Kościoła, według tegóż Ś. Augustyna. „Ziarno gorczyczne, — gdy je trzeć zaczniemy, zaraz woń swoję wydaje, cierpliwość uwydatnia, pokarm płomiennego smaku wytwarza, i takim objawem ciepłoty odznacza się, iż dziwnem jest, że w takiej małej rzeczy tyle ognia się mieści, gdyż i nasienie jako pokarm ludzie, podczas zimy szczególniej, chętnie przyjmują, ażeby się rozgrzać i nie czuć tych dreszczów złowrogich w sobie.—Tak więc i religia chrześciańska, zaraz siłę swoją okazuje, ostrość przedstawia, gorącość męki Pańskiej wlewa, i takim zapałem Boskiego ognia przejmuje, aby i sama pałała i żarliwością uczestników swoich ożywiała.“[1]) Więc: „Chrystusów Kościół na prześladowaniach wzrósł, męczeństwami uwieńczony został.“[2])

III.

„*Podobne jest królestwo niebieskie ziarnu gorczycznemu.*“ Ziarnu gorczycznemu Chry-

[1]) Serm. 31. et 33. de Sanctis. [2]) Ś. Grzegorz W. Epist. 16. ad Theophilum.

stus Pan, według Ś. Augustyna, przyrównywa duszę sprawiedliwą, która 1. od małych rzeczy poczynając, co raz bardziej wzmagając się, w końcu zupełną osiąga doskonałość. „Korzystajcie, bracia moi! badajcie siebie bez podstępu, bez pochlebstwa, bez pobłażania. Doświadczaj sam siebie; niech ci się zawsze nie podoba, czem jesteś, jeśli chcesz przyjść do tego, czem jeszcze nie jesteś; bo gdzie sobie podobałeś tam zostałeś; jeśli zaś powiesz: dosyć! to już zginąłeś.“ [1]) 2. Która gorliwością i miłością pałając, i inne dusze zapala: Kto nie pała, ten nie miłuje.“ [2]) 3. Która kuszona i dręczona silniej i jaśniej świeci na wzór Ś. Wawrzyńca. „Świętego Wawrzyńca (i każdego jemu podobnego) do ziarna gorczycznego przyrównać możemy; różnemi trapiony mękami ten święty, łaską męczeństwa zasłużył sobie po całym świecie woń roznosić. Ponieważ przedtem, będąc w ciele, był pokorny, nieznany i nieceniony, gdy dręczeniu podległ, zranieniu i spaleniu, wszystkim całego świata kościołom swej świętej wonności udzielił.“ [3]) Więc: „Niechaj każdy wierny, będzie ziarnkiem pieprzu albo gorczycy, aby gdziekolwiek płonie ogniem Bo-

[1]) Ś. Augustin. De verb. Apost. Serm. 15. [2]) Ś. Augustin. Contra Adimantum. [3]) S. Augustin. sermo 33. de Sanctis.

żym, tegoż ognia wszystkim udzielał; i tak niechaj wszystkich popieprzy i sobie podobnymi uczyni, aby się stali żarliwymi i płonącymi miłością Bożą.“ [1])

PONIEDZIAŁEK.

„Stawa się drzewem, tak iż przychodzą ptacy niebiescy i mieszkają na gałęziach jego“
Mat. 13. 32.

I.

Stawa się drzewem, które 1. Ojciec Niebieski zasadził na ziemi: „W one dni będzie zbawion Juda, i Jeruzalem mieszkać będzie bezpiecznie; a to jest imię którem go nazowią: Pan sprawiedliwy nasz.“ [2]) — „A słowo stało się ciałem i mieszkało między nami.“ [3]) 2. Które pod każdym względem chciał, żeby najmniejsze było. „Tego który nie znał grzechu, uczynił grzechem za nas.“ [4])—„Stawszy się za nas przeklęctwem.“ [5]) — „A jam jest robak a nie człowiek, pośmiewisko ludzi i wzgarda pospólstwa.“ [6]) 3. Które sprawił, że za pośrednictwem Kościoła wzrosło do wysokości sięgającej nieba, do obszaru okrywającego ziemię, do mocy na wieki trwać mającej. „Który zstąpił, tenżeć jest, który

[1]) Corn. a Lapide in Matth. 13. 31. [2]) Jer. 33. 16. [3]) Jan. 1. 14. [4]) 2. Kor. 5. 21. [5]) Galat. 3. 13. [6]) Psalm. 21. 7.

też wstąpił nad wszystkie niebiosa, aby napełnił wszystko. I tenże dał niektóre Apostoły, a niektóre Proroki, a drugie Ewangelisty, a inne pasterze i doktory ku wykonaniu Świętych, ku robocie posługowania, ku budowaniu Ciała Chrystusowego. — A czyniąc prawdę w miłości, żebyśmy rośli w nim we wszystkiem, który jest Głowa, Chrystus, z którego wszystko ciało złożone i spojone będąc, przez wszystkie stawy dodawania, wedle skuteczności podług miary każdego członka, czyni pomnożenie ciała ku zbudowaniu samego siebie w miłości.“ [1]) — Słowo Ewangelii „na wszystkim świecie jest, i owoc przynosi, i pomnaża się.“ [2]) — „A bramy piekielne nie zwyciężą go.“ [3]) (Kościoła). Więc: „Wszystkiemi dobrami ziemskiemi wzgardził, stawszy się człowiekiem Chrystus Pan, aby to co jest do wzgardzenia pokazał; i wszystkie ziemskie nieszczęścia zniósł, które znosić zalecał; aby w tamtych nie szukano szczęścia, a w tych nie lękano się nieszczęścia.“ [4])

II.

Iż przychodzą ptacy niebiescy. Ptakami niebieskimi są dusze ludzkie, do nieba prze-

[1]) Efez. 4. 11. 17. [2]) Kolos. 1. 6. [3]) Mat. 16. 18. [4]) Ś. Augustin. De catechis. rudib. caput. 22.

znaczone, do którego 1. inaczej przyjść nie mogą, jeno w zjednoczeniu z Chrystusem i Kościołem jego. „Żaden nie przychodzi do Ojca, jedno przez mię.“ [1]) — „Jeśli się kto po za kościołem znajduje, dalekim będzie od liczby synów; i nie będzie miał Boga za Ojca, kto Kościoła niechciał mieć za matkę.“ [2]) 2. Chrystus Pan, „który chce aby wszyscy ludzie byli zbawieni;“ [3]) dlatego wszystkich ludzi do Kościoła i do siebie wzywa: „Była światłość prawdziwa, która oświeca wszelkiego człowieka na ten świat przychodzącego.“ [4]) — „I drugie owce mam, które nie są z tej owczarni, i one potrzeba abym przywiódł; i słuchać będą głosu mego, i stanie się jedna owczarnia, i jeden pasterz.“ [5]) — „Idąc na wszystek świat, opowiadajcie Ewangelią wszemu stworzeniu.“ [6]) 3. Ci co uwierzyli, przyszli. „Do ziarna gorczycznego Pan się przyrównał, ostrego bardzo i ze wszystkich nasion najmniejszego, moc jego wzmaga się tarciem i ściskaniem. Gdy więc to ziarno na roli zasianem zostanie, to jest, gdy od ludu pojmany, i na śmierć skazany, jakby przez pewne zasianie ciała pogrzebany, po nad wszystkie jarzyny wyrasta, i całą

[1]) Jan. 14. 6. [2]) Augustyn. de Symb. libr. 4. c. 13. [3]) 1. Tymot. 2. 4. [4]) Jan. 1. 9. [5]) Jan. 10. 16. [6]) Mar. 16. 15.

proroków chwałę przewyższa; bo zamiast jarzyny jakby choremu Izraelowi dane zostało przepowiadanie proroków. Ale i na gałęziach drzewa, z ziemi w górę wzniesionego, ptacy niebiescy mieszkają; przez gałęzie rozumiemy tu Apostołów, których Chrystus Pan mocą swoją podniósł i na świat posłał; ku nim to w nadziei żywota przylatywali poganie, i, różnych żądz wiatrem, to jest, podszeptami złego ducha dręczone, na nich jakby na gałęziach drzewa spoczywali.“[1]) Więc: „Kościół zgromadzenie znaczy, dlatego że wszystkich do siebie wzywa, i w jedno gromadzi.“[2])

III.

I mieszkają na gałęziach jego. W Kościele bowiem wierni 1. znajdują schronienie i pociechę we wszelkich utrapieniach życia. „W Kościele weselących się jest wesele, w Kościele upadłych na duchu jest orzeźwienie, w Kościele zbolałych jest ukojenie, w Kościele zmęczonych jest odetchnienie, w Kościele pracujących jest odpoczynek.“[3]) 2. W Kościele wierni znajdują pokarm ku żywotowi wiecznemu. „Kościół katolicki tylko każdemu pożytek zapewnia: i przyjęcie chrztu, i dzieła miłosierdzia, i imienia

[1]) Ś. Hilar. in h. l. canon. 13. [2]) Izydor. Hisp. De offic. eccles. l. 1. c. 1. [3]) Ś. Chryzostom. Homil n. De verbis Isaiae.

Chrystusowego chwalebne wyznanie; jeśli jednak w Kościele katolickim dobrze żyje."[1]) — „Kościół Boży jest dla dusz jakby rynkiem duchownym i miejscem lekarstw dostarczającem."[2]) — 3. Kościół wiernym jest niepokonalną twierdzą przeciw wrogom zbawienia. „Chociaż zawziętość nieprzyjaciela i burza świata na Kościół nacierają, chociaż różnemi przeciwnościami jest niepokojony; upadek mu jednak nie grozi, ponieważ za kierownika ma Syna Bożego."[3]) — Jest to właściwość Kościoła, iż wtedy pokonuje, gdy obrazę ponosi, wtedy spostrzega, gdy jest obwiniany, wtedy otrzymuje, gdy go opuszczają."[4]) Więc: „Od Kościoła nie odstępuj; nic nad Kościół dzielniejszego; silniejszym jest od skały, szerszym od nieba. Nigdy nie starzeje się Kościół, zawsze jest rzeźkim; obalonym być nie może, osłabionym i zepsutym również."[5])

WTOREK.

„Podobne jest królestwo niebieskie kwasowi." *Mat. 13. 33.*

I.

Podobne jest królestwo niebieskie kwasowi. Chrystus Pan według Ś. Ambrożego siebie

[1]) Ś. Augustyn. De fide ad Petrum. c. 3. [2]) Ś. Chryzostom. homil 32. in Gen. [3]) Ś. Chryzostom. [4]) Ś. Hilar. [5]) Ś. Jan. Damasc.

samego do kwasu przyrównywa; albowiem 1. kwas jest częścią mąki zakwaszonej, która wrząc rośnie; tak Chrystus „różnemi cierpieniami złamany, poszarpany, i wyniszczony został, a krew jego przenajdroższa dla naszego zbawienia wylana została; aby się rodzaj ludzki jej pomocą wzmocnił, i co się w nim popsuło naprawił. 2. Jak niewielka ilość kwasu swą mocą przenika wielką ilość mąki, i jakby w siebie przemienia; tak Chrystus Pan wszystkich wiernych ze sobą jednoczy i podobnymi do siebie czyni. „Słusznie więc do kwasu Pan się przyrównywa, bo chociaż postawą był człowiekiem, pokorą małym, wątłością uniżonym, wewnątrz jednak taką siłą mądrości władał, iż naukę jego świat ledwo pojął; gdy się mocą Bóstwa po całym świecie szerzyć zaczął, zaraz cały rodzaj ludzki ku sobie mocą swoją pociągnął, aby i ducha swego świętego wszystkim wlał i chrześcian wszystkich uczynił tem, czem sam jest.“ [1]) 3. Jak kwas czyni zdrowym i smacznym chleb, tak Chrystus Pan uczynki wiernych czyni zasługującymi na żywot wieczny. „Kto mieszka we mnie, a ja w nim, ten siła owocu przynosi; bo bezemnie nic czynić nie możecie.“ [2])—„Skosztujcie, a obacz-

[1]) S. Ambros. serm. 21. Dom. 6. post. Epiphan. [2]) Jan. 15. 5.

cie, iż słodki jest Pan.“ [1]) Więc: „Obleczcie się w Pana Jezusa Chrystusa, a starania o ciele nie czyńcie w pożądliwościach.“ [2])

II.

Podobne jest królestwo niebieskie kwasowi. Chrystus Pan według Ś. Jana Chryzostoma do kwasu przyrównywa opowiadanie Ewangielii, jakby Apostołom swoim i innym kaznodziejom 1. mówiąc. „Jak kwas wiele mąki przemienia całkiem, tak i wy cały świat przemienicie.“ [3]) 2. Obiecując. „Gdy poddani zostaniecie wrogom waszym, wtedy ich zwyciężycie.“ [4]) 3. Zapewniając. „Jak kwas poddaje się wprawdzie, ale się nie niszczy, lecz zwolna według swej natury wszystko przemienia; tak i z waszem opowiadaniem będzie. „Nie lękajcie się przeto, dla wielu utrapień jakie na was przyjdą; bo zajaśniejecie i wszystkie pokonacie.“ [5]) Więc: „Wielka jest powaga opowiadaczy słowa Bożego, jeśli ich przyjmujemy, to Boga przyjmujemy, jeśli nimi gardzimy, bo Bogiem gardzimy.“ [6])

III.

Podobne jest królestwo niebieskie kwasowi. Chrystus Pan według Alberta Wielkiego do

[1]) Psalm. 33. 9. [2]) Rzym. 13. 14. [3]) Corn. a Lapide. [4]) Corn. a Lapide. [5]) Corn. a Lap. [6]) Ś. Bonawent. super. Luc. c. 10.

kwasu przyrównywa samą Ewangelię przepowiadaną; albowiem 1. ona całego człowieka obejmuje i przenika: rozum nauką, wolę przykazaniami, całego człowieka Sakramentami i łaskami Chrystusa; w ten sposób człowiek przyjmuje Ducha Chrystusowego i nim żyje. „Jeśli kto Ducha Chrystusowego niema, ten nie jest jego;“ [1]) nowem stworzeniem się staje. „Albowiem w Chrystusie Jezusie nic nie waży, ani obrzezanie, ani obrzezek, ale nowe stworzenie.“ [2])—„Jeśli tedy które w Chrystusie nowe stworzenie, stare rzeczy przeminęły, oto się wszystkie nowe stały.“ [3]) 2. Czynności żywota nowe i nadnaturalne stwarza. „Albowiem stworzeniem jego jesteśmy, stworzeni w Chrystusie Jezusie na uczynki dobre, które przedtem Bóg zgotował, abyśmy w nich chodzili.“ [4]) 3. Życia niegodnego zakazuje. „Ktoby coś niegodnego albo powiedział, albo uczynił, albo pomyślał; ten imię Chrystusa nieprawnie nosi.“ [5]) Więc: „Uznaj chrześcianinie godność twoję, i stawszy się uczestnikiem Boskiej natury, niechciej do dawnej nikczemności złem postępowaniem wracać.“ [6])

---

[1]) Rzym. 8. 9. [2]) Galat. 6. 15. [3]) 2. Kor. 5. 17. [4]) Efez. 2. 10. [5]) Ś. Chryzost. Homil. 3. super 1. ad Tim. [6]) Ś. Leon. W. Sermo 1. De Nativitate Domini.

ŚRODA.

„Który (kwas) wziąwszy niewiasta zakryła we trzy miary mąki, aż wszystka skwaśniała.
Mat. 13. 33.

I.

Który wziąwszy niewiasta zakryła we trzy miary mąki, aż wszystka skwaśniała. 1. Tropologicznie Ś. Augustyn wykłada tę przypowieść w ten sposób. „Kwasem Chrystus Pan nazywa miłość, dlatego że wre i pobudza. Niewiastą mądrość mianuje. Przez trzy miary rozumieją się trzy owe rzeczy w człowieku: z całego serca, z całej duszy, i z całej myśli; albo trzy one owoce: setny, sześćdziesiąty i trzydziesty.[1]) 2. Symbolicznie Ś. Hilary: Łaska Ewangelii, która na zakonie, na Psalmach i Prorokach polegała, przez Chrystusa ujawnia się w wierze Trójcy Przenajświętszej, nadziei i miłości; aby, co zakon postanowił (Psalmy śpiewały), i Prorocy oznajmili, to właśnie wypełniało się szerzeniem Ewangelii.“[2]) 3. Mistycznie Ś. Hieronim: Ewangelia wszystkie trzy żądze człowieka dobrze i święcie porządkuje; mianowicie rozumową, gniewliwą i pożądliwą, „abyśmy rozumem posiedli roztropność, gniew nasz zwracali przeciw wadom, pożądliwość zasy-

[1]) Quaest. Ewang. libr. 1. quaest. 12. [2]) Corn. a Lapide. in h. l.

cali cnotami."[1]) Więc przez Ewangelię skutecznie się kierowali ku naszemu celowi ostatecznemu. „Albowiem na to wezwani jesteście, bo i Chrystus ucierpiał za nas, zostawując wam przykład, abyście naśladowali tropów jego, który grzechu nie uczynił, ani naleziona była zdrada w uściech jego; który gdy mu złorzeczono, nie złorzeczył, gdy cierpiał nie groził; lecz się podawał niesprawiedliwie sądzącemu; który sam na ciele swem grzechy nasze nosił na drzewie, abyśmy umarłszy grzechom, żyli sprawiedliwości."[2])

II.

Który wziąwszy niewiasta zakryła we trzy miary mąki, aż wszystka skwaśniała. Z przypowieści poprzednich o siewcy, nasieniu, kąkolu lękać się mogliśmy że mało będzie zbawionych; przypowieściami o ziarnie gorczycznem i kwasie Pan pociesza swoich. 1. przez wielkie jakie na krzyżu dokonał dzieło, za pomocą którego wszyscy ludzie w każdym czasie i w każdem miejscu zbawieni być mogą. „Za wszystkie umarł Chrystus."[3]) — „Który chce aby wszyscy ludzie byli zbawieni."[4])—

[1]) Corn. a Lapide. [2]) 1. Piotr. 2. 21. 25. [3]) 2. Kor. 5. 15. [4]) 1. Tymot. 2. 4.

„Cierpliwie sobie poczyna dla was, niechcąc, aby którzy zginęli, ale żeby się wszyscy do pokuty nawrócili.“ [1]) 2. Przez trwałość swego dzieła; bo, jak drzewo wszystkie ptaki niebieskie przyjmuje, i kwas całą masę przenika, tak Ewangelia wszystkie dusze wierne zbawia, i w tym celu aż do końca świata przechowuje się. „Ja jestem z wami po wszystkie dni aż do skończenia świata.“ [2])— „Tyś jest opoka, a na tej opoce zbuduję Kościół mój, a bramy piekielne nie zwyciężą go.“ [3]) 3. Przez skuteczność swego dzieła. „Ja im (owcom moim) wieczny żywot dawam, i nie zginą na wieki; ani ich żaden wydrze z ręki mojej.“ [4]) Dlatego z uwagi na drzewo ś. Augustyn mówi: „Gałęziami są wszyscy Apostołowie i Męczennicy Zbawiciela, kto się ich mocno trzymać zechce, od bałwanów świata nie zatonie, owszem, kryjąc się pod cieniem tych gałęzi, ognia piekielnego nie zazna, od burzy szatańskiej przemocy wolny będzie, jak również pełen otuchy w dniu sądu strasznego.“ [5]) Więc: „Którzy ufają w Panu, jako góra Syon; nie poruszy się na wieki, który mieszka w Jeruzalem.“ [6])

---

[1]) 2. Piotr. 3. 9. [2]) Mat. 28. 20. [3]) Mat. 16. 18. [4]) Jan. 10. 28. [5]) Serm de Sanctis. 33. [6]) Psalm. 124. 1. 2.

III.

To wszystko mówił Jezus w podobieństwach,[1]) aby się wypełniło: „Co jest rzeczono przez Proroka mówiącego: otworzę usta moje w przypowieściach, będę wypowiadał skryte rzeczy od założenia świata.“[2]) Spełnił więc tu Pan 1. proroctwo, które przepowiedzi ało sposób, jakim Mesyasz uczyć będzie; aby Żydzi i z tego względu do wiary się pobudzili. „Iż się musiało wypełnić wszystko, co napisano jest w zakonie Mojżeszowym, i w Prorokach, i w Psalmach o mnie.“[3]) —„Albowiem świadectwo Jezusowe jest duch proroctwa.“[4]) — „Mamy mocniejszą mowę prorocką, której się dzierżąc, jako świecy w ciemnem miejscu świecącej, dobrze czynicie, ażby dzień oświtnął, a jutrzenka weszła w sercach waszych.“[5]) 2. Spełnił to proroctwo, aby słabsi na umyśle pobudzili się do badania prawd zawartych w przypowieściach, lepiej je zrozumieli, i mocniej wierzyli; aby złośliwym i upartym usunięty był powód do oskarżania go; i aby złośliwość ich ślepoty samochcąc nabytej ze sprawiedliwego sądu i do sprawiedliwej kary zostawioną została. „I przystąpiwszy ucznio-

[1]) Mat. 13. 34. [2]) Mat. 13. 35. Psalm. 77. 2. [3]) Łuk. 24. 44. [4]) Obj. 19. 10. [5]) 2. Piotr. 1. 19.

wie rzekli mu: Czemu im w podobieństwach mówisz? Który odpowiadając rzekł im: Iż wam dano jest wiedzieć tajemnice królestwa niebieskiego, a onym nie jest dano. Albowiem ktokolwiek ma, będzie mu dano, i obfitować będzie; a kto niema, i co ma będzie wzięto od niego. Dlatego im w podobieństwach mówię: iż widząc nie widzą, i słysząc nie słyszą, ani rozumieją. I pełni się w nich proroctwo Izajasza mówiącego: „Słyszeniem słuchać będziecie, a nie zrozumiecie, a widząc widzieć będziecie, a nie ujrzycie.“[1])

3. W przypowieściach Pan jak, wspomniany Psalm, dobrodziejstwa świadczone przez Boga ludowi Izraelskiemu wymienia, tak nieocenione dary swojemu Kościołowi dać przyobiecał. W przypowieści o nasieniu, jego początek, płodność i owoc; w przypowieści o ziarnie gorczycznem jego skuteczność, trwałość i pożytek; w przypowieści o kwasie, jego środki i pomoce łaski do przemiany wiernych na synów Bożych; w przypowieści o skarbie znalezionym i perle kupionej jego wyższość nad wszelkie dobra doczesne; w przypowieści o niewodzie zapuszczonym w morze, jego troskę o zbawienie dusz; w przypowieściach

[1]) Mat. 13. 10. 15.

o godach i o uczcie jego koniec w królestwie niebieskiem: „Łaska i pokój niech się wam wypełni w uznaniu Boga i Chrystusa Jezusa Pana naszego; jako wszystko nam Boskiej mocy jego co do żywota i pobożności darowano jest, przez poznanie tego, który nas wezwał własną sławą i cnotą, przez którego największe i kosztowne obietnice nam darował, abyście się przez nie stali uczestnikami Boskiego przyrodzenia; odbieżawszy skażenia tej pożądliwości, która jest na świecie.“ [1]) Więc: „Kto ma uszy ku słuchaniu, niechaj słucha;“ [2]) a „Mędrzec w skrytych podobieństwach obierać się będzie.“ [3])

CZWARTEK.

„Pamiętając na dzieło wiary waszej, i pracę, i miłość, i cierpliwość nadziei Pana naszego Jezusa Chrystusa, przed Bogiem i Ojcem naszym.“ *1. Tesal. 1. 3.*

I.

Pamiętając na dzieło wiary waszej, i pracę. Ś. Paweł mówi, że on, Silwan i Tymoteusz dziękują Bogu za dzieło wiary i pracę Tesaloniczan; ponieważ stali się wiernymi według owego: „Sprawiedliwy z wiary żyje,“ [4])

[1]) 2. Piotr. 1. 2 — 5. [2]) Mat. 13. 9. [3]) Ekkl. 39. 3. [4]) Rzym. 1. 17. Galat. 3. 11. Żydów 10. 38. Habacuc. 2. 4.

a do tego trzy rzeczy są potrzebne 1. Aby w sercu przechowywała się wiara, to jest cnota od Boga wlana, którą za prawdę uznajemy, wszystko co Bóg objawił i Kościół do wierzenia podał. „Albowiem sercem bywa wierzono ku sprawiedliwości.“[1]) 2. Aby wiara w sercu przechowywana, jeśli potrzeba zachodzi, i usty była okazywana. „A usty się wyznanie dzieje ku zbawieniu.“[2]) 3. Aby czego wiara uczy i co zaleca, uczynkiem było wypełniane. „Co za pożytek, bracia moi!, gdyby kto mówił, iż ma wiarę, a uczynkówby nie miał? Izali go może wiara zbawić? — Wiara jeśliby nie miała uczynków, martwa jest sama w sobie.“[3]) Więc zważ, co o pełnej wierze Ś. Augustyn mówi. „Wiara katolicka grzeszników zbawia, ślepych oświeca, niemocnych wzmacnia, katechumenów chrzci, do królestwa niebieskiego przygotowuje, w dziedzictwie wiecznem z Aniołami świętymi łączy.“[4])

II.

I miłość. Apostoł wspomina miłość Tesaloniczan ku bliźnim, która 1. miłością Bo-

[1]) Rzym. 10. 10. [2]) Rzym. 10. 10. [3]) Jak. 2. 14. 17. [4]) De verb. Apost. serm. 1.

żą wsparta żadnemi prześladowaniami ani zwyciężona, ani pokonana być nie mogła. „Miłość, która się na nauce Chrystusowej opiera, mocna jest, stała i niezwyciężona' nie osłabia się ani zazdrością, ani niebezpieczeństwami, ani śmiercią; nie narusza żadną inną rzeczą doczesną.“[1]) 2. Którą to miłość, równie jak wiarę, nie w sercu jeno i w ustach mieli, lecz okazywali także uczynkiem. „Miłość jest prawdziwa, kiedy nie samemi słowy, albo zwykłemi pozdrowieniami się okazuje, ale pomocą i czynami wyraża; gdy naprzykład w niedostatku wspieramy ubogiego, w chorobie przychodzimy z pomocą choremu, zagrożonych niebezpieczeństwem ratujemy, zrozpaczonych dźwigamy, z płaczącymi płaczemy, z weselącymi się weselimy.“[2]) 3. Którą nieprzyjaciół i prześladowców miłowali, i tak się prawdziwymi synami Bożymi okazali. „Synami Bożymi są ludzie na jego obraz odnowieni, i do niego podobni, aż do miłowania nieprzyjaciół.“[3]) Więc: „Jeśli umiłujesz współniewolnika twego, to wielki pożytek odniesiesz i Bogu podobnym się staniesz. Widzisz, że nie jemu, ale sobie łaskę świadczysz, zasługę bowiem nie jemu,

[1]) Ś. Chryzost. hom. 61. Op. imp. [2]) Ś. Chryzos. Serm. 7. super Epist. ad Rom. in „*Morali.*“ [3]) Ś. Augustin. Contr. Adimant. c. 5.

ale sobie jednasz; jeśliby zły, był to tem większa będzie i zapłata.“ [1])

III.

I cierpliwość nadziei. Apostoł wymienia także cierpliwość i męztwo Tesaloniczan podczas prześladowań i różnych nieszczęść, jakie znieśli byli 1. we wierze, nadziei i miłości ku Panu naszemu Jezusowi Chrystusowi, od którego zasług i łask te cnoty pochodzą, i do którego się odnoszą. „Stąd jest cierpliwość prawdziwa sprawiedliwych, skąd jest w nich miłość Boga; i stąd jest cierpliwość fałszywa niegodziwców, skąd jest w nich pożądliwość świata.“ [2]) 2. W szczerości i prawdzie, bez obłudy, zmyślenia i udawania. „Przed Bogiem i Ojcem naszym.“ [3])— „Jako synowie światłości chodźcie: bo owoc światłości jest we wszelakiej dobrotliwości, i sprawiedliwości, i prawdzie.“ [4]) 3. W nadziei otrzymania wiecznej zapłaty od Boskiego Sędziego, „Cierpliwość sprawia, że odnosimy nagrodę, potem zachowuje i pomnaża zasługi cierpień.“ [5]) Więc: „W karności trwajcie. Ofiarujeć się wam Bóg jako synom; albowiem któryż syn, któregoby Oj-

[1]) Ś. Chryzostom. Homil. 19 super Epist ad Hebr. [2]) Ś. August. [3]) Ś. August. de patientia. c. 17. [4]) Efez. 5. 8. 9. [5]) Ś. Bonawentura. Super Luc. c. 2.

ciec nie karał? A jeśli jesteście bez karania, którego stali się wszyscy uczestnikami; tedyście złego łoża, a nie synami.“ [1])

PIĄTEK.

„Wiedząc bracia umiłowani od Boga o wybraniu waszem.“ *1. Tesal. 1. 4.*

I.

Wiedząc bracia umiłowani od Boga o wybraniu waszem. Apostoł mówi tu, że wie, iż Tesalończycy wybrani są, i powody tego wyboru wskazuje 1. Że Ewangelię Bożą, za sprawą Ducha świętego, przyjęli ze wszelką obfitością łask. „Iż Ewangelia nasza nie była do was tylko w mowie, ale i w mocy, i w Duchu świętym, i w zupełności wielkiej, jako wiecie, jakimiśmy byli między wami dla was.“ [2]) 2. Że Ewangelią przyjęli z weselem i wiarą, chociaż wiele z tego powodu cierpieć musieli. „Przyjąwszy słowo w wielkiem uciśnieniu, z weselem Ducha Świętego.“ [3]) 3. Że według Ewangelii całe swoje życie tak urządzili, iż o doskonałość Apostoła i samego Jezusa Chrystusa zabiegali, innym wiernym za przykład służyli, a poganom za pobudkę

[1]) Żydów 12. 7. 8. [2]) 1. Tesal. 1. 5. [3]) 1. Tesal. 1. 6.

do przyjęcia wiary. „Wyście się stali naśladowcami naszymi i Pańskimi — tak iżeście się stali wzorem wszystkim wierzącym w Macedonii, i w Achai. Albowiem od was rozsławiona jest mowa Pańska, nietylko w Macedonii i w Achai, ale na wszelkiem miejscu wiara wasza, która jest ku Bogu, rozeszła się tak, iż nam nie trzeba nic mówić! Bo sami o nas opowiadają, jakieśmy wejście do was mieli, i jakoście się nawrócili do Boga od bałwanów, abyście służyli Bogu żywemu i prawdziwemu.“ [1]) Więc: „Chrześcianina nazwę napróżno otrzymuje, kto Chrystusa nie naśladuje. Co ci pomoże nazywać się, czem nie jesteś, i nazwę przywłaszczasz sobie obcą? Ale jeśli ci miło być chrześcianinem, czyń co Chrystus każe, i słusznie chrześcianina nazwę noś.“ [2])

II.

Wiedząc bracia umiłowani od Boga o wybraniu. Aby taki owoc Ewangelia wydała, potrzeba. 1. Aby słyszano jej przepowiadanie. „Albowiem wszelki, któryby wzywał imienia Pańskiego, zbawion będzie. Jakoż tedy wzywać będą, w którego nie uwierzyli?

[1]) 1. Tesal. 1. 6 — 10. [2]) Ś. Augustin de vita chris. c. 1.

Albo jako uwierzą temu, którego nie słyszeli? A jako usłyszą bez przepowiadającego? A jako będą przepowiadać, jeśliby nie byli posłani? — Wiara tedy ze słuchania, a słuchanie przez słowo Chrystusowe."[1]) 2. Aby jej słowa słuchano jako słowa Bożego, co Apostoł świadczy o Tesaloniczanach. „Dziękujemy Bogu bez przestanku, iż przyjąwszy od nas słowo słuchania Bożego, przyjęliście je nie jako słowo ludzkie, ale jako jest prawdziwie słowo Boga, który skutecznie sprawuje w nas, którzyście uwierzyli."[2]) 3. Aby rozum i wola jej się poddały i całe życie według niej urządzone zostało. Ale nie wszyscy są posłuszni Ewangelii."[3]) — „Pomstę tym, którzy Boga nie znają, i którzy nie są posłuszni Ewangelii Pana naszego Jezusa Chrystusa; którzy kaźni odniosą w zatraceniu wieczne od oblicznośći Pańskiej, i od chwały mocy jego, gdy przyjdzie, aby był uwielbion w świętych swoich."[4]) Więc: „Wszelki tedy, który słucha tych słów moich, i czyni je; będzie przypodobany mężowi mądremu, który zbudował dom swój na opoce. — A wszelki, który słucha tych słów moich,

[1]) Rzym. 10. 13. 18. [2]) 1. Tesal. 2. 13. [3]) Rzym. 10. 16. [4]) 2. Tesal. 1. 8. 9. 10.

a nie czyni ich, będzie podobny mężowi głupiemu, który zbudował dom swój na piasku.“ [1])

III.

Wiedząc bracia umiłowani od Boga o wybraniu waszem. Słów wykonać nie można bez wielkiego utrapienia, a to 1. dla chuci i żądz nikczemnych, które w nas samych walczą przeciwko nim. „Albowiem ciało pożąda przeciwko duchowi.“ [2]) — „Kto tedy myślisz, że ustało prześladowanie, i żadnej z nieprzyjaciołmi nie masz utarczki; głębię serca twego badaj, we wszystkie zakątki duszy twojej pilnie wniknij, i patrz, czy tam przeciwność jaka nie szturmuje, czy jaki tyran niechce w zamku umysłu twego panować.“ [3]) 2. Dla zasadzek i sideł światowych, któremi chwytać i podbijać sobie dusze wróg nie przestaje. „Będziecie w nienawiści u wszystkich dla imienia mego.“ [4]) — „Świat ofiaruje nam, co pięknem jest do widzenia, pożądliwość ciała i oczu, i pychę żywota, aby usidlił biedaków, usidlonych zadusił, zaduszonych wiecznemu paleniu oddał.“ [5]) 3. Dla pokus szatańskich. „Trzeźwymi bądźcie, a czuwajcie; boc przeciwnik wasz diabeł jako lew

[1]) Mat. 7. 24. 26. [2]) Galat. 5. 17. [3]) Ś. Leon W. serm. de Machabaeis. [4]) Mat. 10. 22. [5]) Ś. Piotr Damian. serm. 56.

ryczący krąży, szukając kogoby pożarł, któremu się sprzeciwiajcie mocni w wierze."[1]) — Zły duch i przez synów niewiernych, jakby przez swoje narzędzia, ściga synów światłości."[2]) Więc: „Wszyscy, którzy chcą pobożnie żyć w Chrystusie Jezusie, prześladowanie będą cierpieć;"[3]) stąd: „Błądzisz bracie! błądzisz bardzo, jeśli sądzisz, że chrześcianin kiedy prześladowania nie ponosi; wtedy najbardziej jesteś atakowany, kiedy niewiesz, że jesteś atakowany."[4])

SOBOTA.

„Od was rozsławiona jest mowa Pańska, — i na wszelkiem miejscu wiara wasza, która jest ku Bogu rozeszła się." *1. Tesalon. 1. 8.*

I.

Od was rozsławiona jest mowa Pańska; 1. Stać się to mogło słowem, za pośrednictwem którego Ewangelię oznajmili poganom, i przykładem, a tem samem pobudzili ich do przyjęcia Ewangelii: „Słowem żywem i skutecznem jest przykład; najlepiej drugich przekonujemy gdy pokazujemy, że sami robimy to, o czem mówimy."[5]) 2. Temu chrześcianie źle żyjący przeszkadzają słowem i przykładem; albo-

[1]) 1. Piotr 5. 8. 9. [2]) Ś. Augnstyn. de pabient. c. 10. [3]) 2. Tym. 3. 12 [4]) Ś. Hieronim. Epist. ad Heliodorum. [5]) Ś. Bernard. Serm. de S. Benedicto.

wiem: „Odrzuceni nie zważają na przykłady dobrych, które ich ku dobremu skłaniają; ale się ku złym przykładom zwracają i w co raz gorszych się przemieniają.“ [1]) 3. Stąd jak dobrzy dla swojego i innych zbawienia żyli, tak źli na swoją i innych zgubę żyją. „Dusze tych co giną, w dniu sądu, kary domagać się będą na tych, co ich swym złym przykładem zgubili.“ [2]) Więc: „Jak bardzo podziwiać i chwalić należy tego, który swojem życiem wielu budował; tak słusznie ubolewać nad tym potrzeba, który wielu gorszył i zgubę im zgotował.“ [3]) — Jak rzeczą cenną i główną jest śród wielu dobrze czynić, i wielu przykładem ku dobremu pobudzać; tak niebezpieczną i zgubną jest rzeczą, niedbalstwem swojem i opieszałością innych bliźnich swoich dusze psuć.“ [4])

II.

Wiara wasza, która jest ku Bogu, rozeszła się. 1. Jak Tesaloniczanie, tak i poganie uwierzyli; był to owoc wiary słowem i czynem okazywanej. „Ci co przykłady dobrych uczynków na około przez dobrą sławę dają, to jakby woń dla uzdrowie-

[1]) Ś. Izydor Hispalen. de summo bono. libr. 2. 5. 11. [2]) Ś. August. de honestate mulierum. [3]) Ś. Euzeb. 4. 7. [4]) Ś. Euzebiusz. Hom. 4.

wienia chorych roznoszą.“ [1]) 2. Złe wielu katolików życie często przyczyną jest, że odszczepieńcy, heretycy i niedowiarkowie nie nawracają się, i że trudy posłów Chrystusowych bezowocnymi bywają. „Patrzcież tedy bracia, jakobyście ostrożnie chodzili, nie jako niemądrzy, ale jako mądrzy.“ [2])—„W mądrości się obchodźcie z tymi, którzy są obcy.“ [3]) „A pomagając napominamy, abyście nadaremno łaski Bożej nie przyjęli, — nie dawając nikomu żadnego zgorszenia, aby nie było naganione posługiwanie wasze.“ [4]) 3. Nietylko tych, co zewnątrz są, do wiary nie przywodzą, ale i owych, co wewnątrz są, albo niepokoją, albo opieszałymi i zimnymi czynią. „Patrzcież, bracia! iżby snać nie było w którym z was serce złe, niedowiarstwa, ku odstąpieniu od Boga żywego; ale napominajcie sami siebie na każdy dzień, póki się Dzisiaj nazywa, iżby który z was nie był zatwardzon oszukaniem grzechu.“ [5]) Więc: „Przykładność życia i obyczajów niech będzie jakby obraz nam przed oczy postawiony, jakby zakon ożywiony, jako reguła i norma dobrego i prawego żywota.“ [6])

---

[1]) Ś. Grzegorz. [2]) Efez. 5. 15. 16. [3]) Kolos. 4. 5. [4]) 2. Kor. 6. 1. 3. [5]) Żydów. 3. 12. [6]) Ś. Chryzostom. Homil. 13. super 1. Tim.

III.

Na wszelkiem miejscu. Wszędzie z wiary żyć potrzeba; i 1. pomiędzy ścianami domowemi, abyś do owych zaliczon nie był, o którym powiedziano. „Nieprzyjaciele człowieka domownicy jego.“ [1]) 2. Jak najbardziej zaś w Kościele Bożym. „Gdy do pałacu królewskiego wchodzisz, to i ubiór i oczy, i chód i całą postawę swoją odpowiednio układasz, chciałbyś jak najlepiej się znaleźć; gdy zaś tu wchodzisz, gdzie iście królewski pałac jest, i taki jaki niebieski, czyż nie zadrzesz?“ [2]) — „Niechaj pokornem i pobożnem będzie wejście do Kościoła, niechaj spokojnem będzie zachowanie się, Bogu miłe, patrzącym przyjemne, żeby ich nietylko uczyło, ale budowało.“ [3]) 3. Pomiędzy złymi nieprzyjaciołmi wiary, tego przestrzegając, co Apostoł o sobie twierdzi. „Jesteśmy dobrą wonnością Chrystusową Bogu w tych, którzy zbawieni bywają, i w tych którzy giną; jednym wonią śmierci na śmierć, a drugim wonią żywota ku żywotowi;“ [4]) lecz zawsze i wszędzie mądrze mądrością oną, o której powiedziano. „Lecz która jest z góry mą-

[1]) Mat. 10 26. [2]) Ś. Chryzostom. 15. [3]) Ś. Antonin. [4]) 2. Kor. 2. 15. 16.

drość, naprzód jest czysta, potem spokojna, skromna, łacna ku namówieniu, przyzwalająca dobrym, pełna miłosierdzia i owoców dobrych, nie szacująca, bez obłudy."[1]) Więc: „Wszelki tedy który mię wyzna przed ludźmi, wyznam go ja też przed Ojcem moim, który jest w niebiesiech; a któryby się mię zaprzał przed ludźmi, zaprę się go i ja przed Ojcem moim, który jest w niebiesiech;"[2]) zaparcie się Chrystusa bywa i uczynkami. „Wyznawają, iż Boga znają, lecz się uczynkami zapierają."[3])

NIEDZIELA STAROZAPUSTNA (SIEDEMDZIESIĄTNICA).

„Podobne jest królestwo niebieskie człowiekowi gospodarzowi, który wyszedł bardzo rano najmować robotniki do winnicy swojej."
Mat. 20. 1.

I.

Podobne jest królestwo niebieskie człowiekowi gospodarzowi. W królestwie niebieskiem, przez które rozumiemy Kościół, walczący i zarazem tryumfujący, coś podobnego się dzieje, jak w rodzinie jakiego rolnika, w której 1. jest gospodarz, a tym jest w Kościele

[1]) Jakub. 3. 17. [2]) Mat. 10. 32. 33. [3]) Tyt. 1. 16.

Ojciec Niebieski, o którym Chrystus Pan mówi. „Ojciec mój jest oraczem.“ [1])—„Uprawia nas Pan Bóg lepszymi czyniąc; wykorzenia bowiem słowem swojem złe nasiona z serc naszych, otwiera serce nasze pługiem mowy, sieje nasiona przykazań, oczekuje owocu pobożności.“ [2]) 2. Oraczem jest i Chrystus Pan, o ile jest z Ojcem jednym i tymże samym Bogiem. „Według tego, co mówi. „Ja i Ojciec jedno jesteśmy;“ [3]) i on jest oraczem, i nie takim, jakimi są, którzy zewnątrz pracując spełniają posługowanie, ale takim, aby i wewnątrz dał wzrost. „A tak ani który szczepi jest czem, ani który polewa, ale Bóg który pomnożenie dawa.“ [4]) 3. Gospodarzem wreszcie jest, który winnicę posiada, nie obcą, ale swoją. „Do winnicy swojej“, a jest nią rodzaj ludzki, osobliwie Kościół nowego przymierza, jak Pan Bóg przez proroków przypowieść tę stosuje i do ludu Izraelskiego, mówiąc. „A jam się nasadził winnicą wyborną, wszystko nasienie prawe.“ [5]) — „Winnica uczyniona jest miłemu, na rogu synie oliwy. I odrodził ją i wybrał z niej kamienie, i nasadził ją wyborną.“ [6]) Więc: „Boże zastępów, nawróć że się; wejrzyj z nieba i obacz,

[1]) Jan. 15. 1. [2]) Ś. Augustin. Serm. 59. de verb. Dom. [3]) Jan 10. 30. [4]) 1. Kor. 3. 7. [5]) Jer. 2. 21. [6]) Iz. 5. 1. 2.

i nawiedź tę winnicę, i napraw tę, którą szczepiła prawica twoja.“[1])

II.

Który wyszedł bardzo rano. Trojakie *rano* rozróżniać można. 1. Rano, to jest, początek świata, w którem wyszedł Bóg Stworzyciel, z nicości stworzenia powołując do służby swojej. „Który zowie to, czego nie masz, jako to co jest.“[2]) — „Tobie niech służy wszelkie twe stworzenie, boś rzekł i stały się, posłałeś ducha twego, i stworzone są, i nie masz ktoby się sprzeciwił głosowi twemu.“[3]) 2. Rano, to jest, początek zakonu łaski w pełni czasu, w którym wyszedł Bóg Odkupiciel, grzeszników wzywając do pokuty i zbawienia. „Wyszedłem od Ojca, a przyszedłem na świat.“[4]) — „Nie—przyszedłem wzywać sprawiedliwych, ale grzesznych ku pokucie.“[5])— „Albowiem tak Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby wszelki kto wierzy weń, nie zginął, ale miał żywot wieczny.“[6]) 3. Rano, to jest, początek zupełnej i wiecznej sprawiedliwości w dniu ostatecznego sądu, kiedy Bóg wyjdzie jako sędzia żywych i umarłych, aby oddać wszyst-

[1]) Psalm. 79. 15. 16. [2]) Rzym. 4. 17. [3]) Judyt. 16. 17. [4]) Jan. 16. 28. [5]) Łuk. 5. 32. [6]) Jan. 3. 16.

kim po szczególe, na co zasłużyli. „Ujrzą Syna człowieczego przychodzącego w obłokach niebieskich z mocą wielką i majestatem.“[1]) — „Tedy rzecze król tym, którzy będą po prawicy jego: Pójdźcie błogosławieni Ojca mego, otrzymajcie królestwo wam zgotowane od założenia świata. — Tedy rzecze i tym, którzy po lewicy będą: Idźcie ode mnie przeklęci w ogień wieczny, który zgotowany jest diabłu i aniołom jego.—I pójdą ci na mękę wieczną, a sprawiedliwi do żywota wiecznego.“[2]) Więc i nam, od niego stworzonym i odkupionym, powiedziano. „Jako nauczył was, trwajcie w nim. I teraz synaczkowie trwajcie w nim, abyśmy gdy się okaże, ufanie mieli, a nie byli zawstydzeni od niego w przyjściu jego.“[3])

III.

Najmować robotniki do winnicy swojej. Robotnikami są, którzy w Kościele Bożym pracują nad swojem i drugich zbawieniem. Dokonują tego 1. gdy wykorzeniają ciernie i osty grzechów oraz złych namiętności: „Szedłem przez pole człowieka leniwego, i przez winnicę męża głupiego, a no wszędy zarosło pokrzywami, i ciernie pokryło grunt jego,

[1]) Mat. 24. 30. [2]) Mat. 25. 46. [3]) 1. Jan. 2. 27. 28.

i rozwalił się płot kamienny; co ujrzawszy schowałem do serca swego, a z przykładu nauczyłem się rozumu.“ [1]) 2. Gdy szczepią płonki dobrych czynów i cnót. „I posiali pola, i nasadzili winnice, i uczyniły pożytek urodzaju.“ [2]) — „Z pożytku rąk swoich nasadziła winnicę.“ [3]) 3. Gdy obcinają prącie zbyteczne, i powstrzymują żądze zwierzęce, i zbojów zbawieniowi wrogich. „Wszelką latorośl, która przynosi owoc, oczyści ją, aby więcej owocu przynosiła.“ [4]) — „Przecz żeś rozwalił płot jej; i obierają ją wszyscy, którzy mimo idą drogą? Rozkopał ją dziki wieprz z lasu, a jedyniec spasł ją.“ [5]) — „Pojmajcie nam liszki małe, które psują winnice.“ [6]) Więc: „Staraj się pilnie, abyś się stawił doświadczonym, robotnikiem niezawstydzonym.“ [7])

PONIEDZIAŁEK.

„Wyszedłszy około trzeciej godziny, ujrzał drugie stojące na rynku próżnujące, i rzekł im: Idźcie i wy do winnicy mojej, a co będzie sprawiedliwa, dam wam.“ *Mat. 20. 3. 4.*

I.

Wyszedłszy około trzeciej godziny, ujrzał drugie stojące na rynku próżnujące. 1. Po-

[1]) Przyp. 24. 30. 33. [2]) Psalm. 106. 37. [3]) Przyp. 31. 16. [4]) Jan. 15. 2. [5]) Psalm. 79. 13. 14. [6]) Cant. 2. 15. [7]) 2. Tymot. 2. 15

dział dnia na godzinę trzecią, szóstą, dziewiątą i jedenastą oznacza różne świata wieki, w których Bóg wzywa ludzi do Kościoła na służbę swoją. „Przez różne godziny rozumiej różne świata wieki, tak, iż pierwsza godzina jest pierwszy wiek świata od Adama aż do Noego, drugi od Noego do Abrahama, trzeci od Abrahama aż do Mojżesza, szósty od Mojżesza do Chrystusa, jedenasta godzina od Chrystusa do końca świata.“ [1]) 2. Podział dnia odnosić się także może do różnych pór każdego człowieka życia jego. „Dzień jest wiek żywota każdego człowieka, którego godziną pierwszą jest niemowlęctwo, trzecią dojrzałość, szóstą wiek męzki, dziewiątą starość, jedenastą zgrzybiałość.“ [2]) 3. Wychodził Bóg każdej godziny do rodzaju ludzkiego przez bezpośrednie objawienie i przez obietnicę Zbawcy w raju uczynioną, przez obfitsze objawienie i powtórzenie coraz to jeśniejsze tej obietnicy za pośrednictwem patryarchów, Mojżesza, Dawida i proroków udzielane w prawie natury i prawie pisanem, przez Chrystusa, przez Apostołów, przez Kościół swój i sługi jego w prawie łaski. „Rozmaicie i wielu sposoby mówiwszy

[1]) Corn. a Lapide. in h. l. juxta S. Hiliarum. [2]) Gregorius M. S. Hierompnus.

dawno Bóg ojcom przez proroki, naostatek tych dni mówił do nas przez Syna, którego postanowił dziedzicem wszystkiego, przez którego uczynił wieki.“ [1])—„Idąc na wszystek świat, opowiadajcie Ewangelię wszemu stworzeniu.“ [2])—„Kto was słucha, mnie słucha.“ [3]) Każdego zaś człowieka Bóg woła przez wewnętrzne i zewnętrzne łaski. „Była światłość prawdziwa, która oświeca wszelkiego człowieka na ten świat przychodzącego.“ [4]) — „A nie masz, ktoby się mógł zakryć od gorącości jego.“ [5]) Więc patrz, aby tobie kiedyś nie powiedziano, co odrzuconym. „Iżem wołał, a niechcieliście; wyciągałem rękę moję, a nie był ktoby ujrzał; wzgardzilliście wszelką radą moją, a łajania moje zaniedbaliście: ja też śmiać się będę w waszem zatraceniu, i urągać będę gdy to na was przyjdzie, czegoście się bali.“ [6])

II.

Ujrzał drugie stojące na rynku próżnujące. Za rynek uważa się 1. cały świat, o ile poza kościołem jest, na tym rynku wszystko próżnuje, św. Augustyn tak się o tem wyraża. „Każdy człowiek pierwej dla świata,

[1]) Żydów. 1. 1. 2. [2]) Mar. 16. 15. [3]) Łuk. 10, 16. [4]) Jan. 1. 9. [5]) Psalm. 1. 8. 7. [6]) Przyp. 1. 24. 27.

niż dla Boga rodzi się, i, ażeby się dla Boga narodził, zpośród świata wybrany odradza się, aby już nie trzymał ze światem.“ [1]) Za rynek uważa się 2. każde miejsce, gdzie się żyje i służy nie Bogu lecz stworzeniom, gdzie wszystko również próżne i nieużyteczne jest, dlatego św. Bernard mówi. „Gdzie są miłośnicy świata, którzy przed niedawnym czasem z nami byli? Nic z nich nie pozostało, tylko popiół i robaki. Co im pomogła próżna chwała, krótkie wesele, światowa potęga, cielesna chuć, złudne bogactwa? Gdzie śmiech, gdzie żart, gdzie zarozumiałość?“ [2]) Za rynek uważa się 3. każdy czas, który służbie Bożej i pracy na zbawienie wykrada się, również na rzeczy próżne i marne obraca się; dlatego św. Jan Chryzostom mówi. „Jak próżniactwo złą jest rzeczą, tak i robota niewłaściwa, naganną jest; więc i roboty unikać należy, jeżeli jest od próżniactwa gorszą.“ [3]) Więc o potrójnym tym rynku, to samo trzymać należy, co tenże mówi o rynku miejscowym. „Na rynku — proszę — zatrzymaj się, i pytaj tych, którzy w jedną i drugą stronę idą; nikogo nie zobaczysz, ktoby do duchownego zajęcia śpieszył, ale wszyscy do cie-

[1]) Contra Julianum. l. 6. [2]) Medit. 3. [3]) Homil. 35.

lesnych;“[1]) i stąd: „Pierwszą chwałą chrześcianina jest, że stroni od rynku, że żadnej z nim styczności nie ma; bo jeśli na rynku pozostaniesz, co masz, to utracisz.“[2])

III.

Idźcie i wy do winnicy mojej, a co będzie sprawiedliwa, dam wam. Wszystkim robotnikom gospodarz obiecuję zapłatę; i 1. z tymi, których bardzo rano najął, o grosz się umówił, który przy końcu wszystkim robotnikom daje, i „rzecz niewątpliwa, że grosz ten zbawienie i żywot wieczny oznacza;“[3]) i widzenie błogosławione, do którego wszyscy sprawiedliwi i wybrani przypuszczeni zostaną, a które Pan temi słowy wskazuje. „W domu Ojca mego,“[4]) do którego wszyscy wprowadzeni zostaną, już to jak czytamy przez wieczerzę wielką,[5]) już przez gody.“[6]) 2. Innym obiecuje to, „co sprawiedliwa będzie; dla zaznaczenia różności chwały stosownie do różności zasług, co Pan tak wypowiada. „W domu Ojca mego jest mieszkania wiele;“[7]) przeto św. Augustyn mówi do Boga. „Nie chwały, ale żywota równą dajesz zapłatę. Wszyscy przeto jeden i ten sam grosz otrzy-

[1]) Homil. 8. [2]) Homil. 34. [3]) Maldonat. in h. l. [4]) Jan. 14. 2. [5]) Łuk. 14. 16. [6]) Mat. 22. 2. [7]) Jan. 14. 2.

mują, ponieważ wszyscy święci bez końca królować będą, chociaż nie wszyscy z tą samą wydatnością królować będą; jak wspólne jest wszystkim gwiazdom, że ustawicznie na niebie jaśnieją, chociaż jedne jaśniej lśnią, drugie nie tak jasno.“ [1]) 3. Groszem wreszcie Pan nazywa zapłatę niebieskiej szczęśliwości; bo jak grosz jest z pomiędzy liczb najodpowiedniejszy, tak widzenie i używanie Boga jest najwyższem dobrem, szczęśliwość każdego świętego w niebie będzie doskonała i zupełna, tak, iż większej i pragnąćby nie mógł: „A ja w sprawiedliwości pokażę się przed obliczem twojem; nasycon będę, gdy się okaże chwała twoja.“ [2]) — „Będą upojeni hojnością domu twego, i strumieniem rozkoszy twojej napoisz je; albowiem u ciebie jest zdrój żywota, a w światłości oglądamy światłość.“ [3]) Więc święty Paweł mówi. „A tak bracia moi mili! bądźcie stateczni a nieporuszeni, obfitując w robocie Pańskiej zawsze, wiedząc iż praca wasza nie jest próżna w Panu.“ [4])

[1]) Libr. 7. in Luc. c. 15. [2]) Psalm. 16. 15. [3]) Psalm. 35. 9. 10. [4]) 1. Kor. 15. 58.

PONIEDZIAŁEK.

„Czemu tu stoicie cały dzień próżnujący?“
Mat. 20. 6.

I.

Czemu tu stoicie cały dzień próżnujący? 1. Nie należy stać w tem życiu, ponieważ samo życie nasze jest pielgrzymowaniem. „Wiedząc, że pókiśmy w ciele pielgrzymujemy od Pana;“[1]) i to od grzechu do pokuty, od pokuty do świętobliwości, od świętobliwości do doskonałości, od doskonałości do chwały. „Na podobieństwo pielgrzymów nie powinniśmy zważać, ileśmy już drogi uszli, lecz ile jeszcze ujść mamy.“[2]) 2. Nie należy *„tu“* na rynku tego świata stać, ponieważ tu nic nie ma, na czemby kto stać, albo coby samo stać mogło, lecz wszystko przemija, a skutkiem śmierci napewno wszystko opuścić potrzeba. „Albowiem nie mamy tu miasta trwającego, ale przyszłego szukamy.“[3]) 3. Stoją zaś tu wszyscy próżnujący, którzy nie podejmują żadnych dzieł na żywot wieczny zasługujących, i, jeśli tak, całe życie postępują, „cały dzień próżnujący są, bez względu na to cobykolwiek i ilekolwiek innego robili; jeśli zaś i co złego czynili, to się cofali, i tem dalej się cofali, im dłużej

[1]) 2. Kor. 5. 6. [2]) Ś. Grzegorz. 11. [3]) Żydów 13. 14.

grzeszyli. „Boby im lepiej było nie uznać drogi sprawiedliwości, niźli poznawszy, wrócić się nazad od podanego im rozkazania świętego.“[1]) Więc: „Co wolisz? Czy miłować rzeczy doczesne, i zniknąć z czasem, czy miłować Chrystusa, i żyć na wieki.“[2])

II.

Czemu tu stoicie cały dzień próżnujący? Próżnowanie to, o którem mówi Pan, czyli zaniedbanie zbawienia największem przestępstwem jest, bo 1. grzech przeciw sobie jest grzechem przeciw przykazaniom religii, i koniec ostateczny człowieka niweczy, jak lenistwo w rzeczach doczesnych niweczy koniec człowieka naturalny. „Posadził go w raju rozkoszy, aby sprawował i strzegł go.“[3])— „W pocie oblicza twego będziesz pożywał chleba.“[4]) — „Człowiek się rodzi na pracę.“[5])— „Jeśli kto nie chce robić, niech też i nie je.“[6]) Bo 2. wiele złego uczy, i do wielu innych grzechów prowadzi. „Wielkiej złości nauczyło próżnowanie.“[7]) — „Wszystkich pokus i myśli złych i nieużytecznych stekiem próżnowanie jest.“[8]) — To jest owo próżnowanie najgorsze, które często psuje zgromadzenia Świętych,

[1]) 2. Piotr. 2. 21. [2]) Ś. Bonawentur. [3]) Gen. 2. 15. [4]) Gen. 3. 19. [5]) Hiob. 5. 7. [6]) 2. Tesal. 3. 10. [7]) Ekkl. 33. 29. [8]) Ś. Bernard. de vita solit.

wytwarzając w nich rozpustę, pobudzając do obżarstwa, siejąc kąkol, sprawiając to wszystko, co stanowi uczynki ciała.“ [1]) Bo 3. do wiecznej prowadzi pracy i boleści, według onego wyroku Pańskiego, jakim dotknięty został sługa leniwy, który otrzymany talent zakopał bezpożytecznie w ziemię. „Niepożytecznego sługę wrzućcie do ciemności zewnętrznej, tam będzie płacz i zgrzytanie zębów.“ [2]) Więc: „Unikaj próżnowania, zawsze staraj się coś robić; unikaj próżnowania, bo to śmierć jest.“ [3])

III.

Czemu tu stoicie cały dzień próżnujący? Pan, Zbawiciel twój, pyta się w ten sposób, i swoim przykładem uczy, jak pracować winieneś; pracował bowiem dla zbawienia dusz 1. we dnie i w nocy, tak, iż ani na wypoczynek, ani na posiłek czasu nie starczyło. „Bo wiele tych było, co przychadzali i odchadzali, i ani czasu mieli do jedzenia,“ [4]) i pracował aż do umęczenia. „Jezus tedy spracowany z drogi, siedział tak nad studnią.“ [5]) Pracował 2. śród zimna i upału, śród trosk i bólów, aż do potu krwawego.

[1]) Ś. August. [2]) Mat. 25. 30. [3]) Ś. August. Serm. 17. [4]) Mar. 6. 31. [5]) Jan. 4. 6.

„I stał się pot jego jako krople krwi zbiegającej na ziemię.“[1]) Pracował 3. tak wiele i tak bardzo, iż św. Jan przy końcu Ewangelii swojej, wskazawszy co Pan zdziałał, dodaje. „A jest i innych wiele rzeczy, które czynił Jezus, które gdyby się z osobna pisały, tuszę, iż sam świat nie mógłby ogarnąć ksiąg, któreby się pisać miały.“[2]) Więc, jeśli Chrystusa Pana i siebie miłujesz, zważ co św. Augustyn mówi. „Wcale nie są ciężkimi trudy miłujących, owszem pociągają, jak trudy myśliwych, ptaszników, rybaków, winiarzy, kupców, wszystkich rozrywką jaką zajmujących się; w tem bowiem, co się miłuje, to albo się trudu nie czuje, albo się i trud miłuje. Jakże się wstydzić, i boleć winniśmy, jeśli nas zajmuje praca, ku złapaniu zwierzyny skierowana, napełnieniu beczki lub worka, rzuceniu pocisku; a nie zajmuje, jeśli idzie o pozyskanie Boga.“[3])

WTOREK.

„Rzekli mu, iż nas nikt nie najął.“
Mat. 20. 7.

I.

Iż nas nikt nie najął. Fałszywą i błahą jest ta wymówka leniwych i przewrotnych

[1]) Łuk. 22. 44. [2]) Jan. 21. 25. [3]) De bono viduit. 21.

ludzi; albowiem Bóg wzywa wszystkich ludzi 1. do Kościoła swego od początku aż po koniec świata. „Bóg nad Bogi Pan mówił, i przyzwał ziemię od słońca wschodu aż do zachodu, z Syonu piękność ozdoby jego;“ [1]) i do Kościoła, którym jest Syon. Św. Augustyn mówi. „Ty Panie obywatelów z obywatelami łączysz, pogan z poganami, zgoła ludzi z ludźmi, przez pamięć na pierwszych rodziców, nie tylko jako towarzyszów, ale jakby braci.“ [2]) Bóg wzywa wszystkich ludzi 2. w Kościele do pewnego określonego stanu życia. „Każdy w którem wezwaniu jest wezwan, w tem niechaj trwa.“ [3]) — „W którejkolwiek życia swego porze kto jest wezwan, jeśli dobrotliwością wzywającego Pana nie pogardzi, to grosz żywota wiecznego niezawodnie otrzyma. 3. W każdym stanie wzywa do pewnego doskonałości stopnia „Proszę was tedy ja więzień w Panu, abyście chodzili godnie powołaniu, któremście powołani.“ [4]) — „Wstyd jest wielki, gdy kto po pierwszem wezwaniu, przez Boga, a nie przez człowieka uczynionem, o jakiem innem myśli i zabiega, chyba, żeby jaki widoczny pożytek do tego pobudzał.“ [5]) Więc: „Bracia!

[1]) Psalm. 49. 1. 2. [2]) De moribus Ecclesiae. [3]) 1. Kor. 7. 20. [4]) Efez. 4. 1. [5]) Dionis. Carthus. De profess. monast. Art. 19.

starajcie się, żebyście przez dobre uczynki pewne czynili wezwanie i wybranie wasze,“ [1]) i nadto: „Ci co pogardzili wolą Boga wzywającego, poczują i wolę Boga wymierzającego pomstę.“ [2]) — „Jeśli kto pogardzi wezwaniem Bożem, zaślepion bywa na potępienie.“ [3])

II.

Iż nas nikt nie najął. Gdy Bóg wszystkich ludzi wzywa, czemu tak odpowiedzieli? Bóg nadmienić chce: Że wiele ludzi 1. na ziemskie rzeczy całkiem wylanych, na wezwanie Boże długo nie zważają, i dlatego o niem nie wiedzą. „Ci co zewnętrzne rzeczy miłują, o ziemskich rzeczach myślą, głosu Bożego słyszeć nie mogą,“ [4]) 2. Że inni ludzie, chociaż raz po raz są przez Boga wzywani, żądzami jednak swojemi powodując się, ani oczami umysłu Boga wzywającego nie widzą, ani uszami serca nie słyszą. „Albowiem zatyło serce ludu tego, a uszyma ciężko słyszeli, i oczy swe zamrużyli, żeby kiedy oczyma nie oglądali, i uszyma nie słyszeli, a sercem nie zrozumieli, i nawrócili się, a uzdrowiłbym je.“ [5]) 3. Że niektórzy ludzie wzywającego nie poznają, in-

[1]) 2. Piotr 1. 20. [2]) Ś. August. Ad. articul. sibi falso impos. resp. 16. [3]) Ś. Augustyn. [4]) Richard a S. Victore. [5]) Mat. 13. 15.

nym przyczynom czysto naturalnym przypisują to, za pośrednictwem czego wzywa ich Pan Bóg. „Wzywa Pan Bóg sześcioma sposobami: Wewnątrz przez natchnienie, zewnątrz przez Pismo (przepowiadanie, starszych, przyjaciół) zgóry przez obietnice, zdołu przez groźby, naprzód przez dobrodziejstwa, potem przez kary.“ [1]) Więc: „Tem cięższa wina nasza, gdy Pan tak przez nas gardzony, pomimo to wzywać nas raczy.“ [2])

III.

Iż nas nikt nie najął. Cóż więc czynić należy, aby każdy słuchał Boga wzywającego, i tak zbawienie wieczne osiągnął? 1. Pragnąć potrzeba i prosić o pomoc łaski wzywającego. „Jeśli on nie wzywa, nie uczy, nie zbawia, nikt nie przychodzi, nikt się nie oświeca, nikt nie zbawia.“ [3]) — „Jeśliby serce przynajmniej trochę pragnęło niewymownej chwały, tobyśmy świata nie miłowali, i tego, który nas wezwał, pobożną myślą ustawicznie szukali.“ [4]) 2. Bez zwłoki należy zaniechać tego, od czego nas Pan odwołuje, a pójść za tem, do czego wzywa.“ „Wzywa cię teraz Bóg, zachęca cię teraz, abyś się

[1]) Card. Hugo super Gen. c. 28. [2]) Card. Hugo. super. Jerem. c. 3. [3]) Ś. Prosper. Epistol. ad Rufinum. [4]) Ś. Augustyn. Tract 40. super Joann.

upamiętał; a ty zwlekasz?“ [1]) — „Zaraz jak zapłoniesz biegnij; bo kto wie, może niedługo zgaśnie światełko, i w ciemnościach zostaniesz.“ [2]) — „Nikt nie może doskonale miłować tego, do czego jest wzywany, dopóki nie znienawidzi tego, od czego jest odwoływany.“ [3]) 3. Z pomocami łaski wzywać nie przestającej wiernie i stale trzeba współpracować. „Do kupiectwa zostałeś wezwany; nie trać perły, aby skarbu nie zniszczył nieprzyjaciel, aby okręt nie zatopił się razem z towarem, i abyś ogołocony ze wszystkiego nie wrócił do swoich.“ [4]) Więc to rób, jeśli pragniesz aby się względem ciebie ziściło tamto: „Nie przestał Bóg wzywać, nie zaniedbał wezwanego oświecić, nie przestał oświeconego doskonalić, nie zaniechał doskonałego uwieńczyć.“ [5])

***

ŚRODA.

„Tak ci ostateczni będą pierwszymi, a pierwsi ostatecznymi; albowiem wiele jest wezwanych, ale mało wybranych.“ *Mat. 20 16.*

I.

Tak ci ostateczni będą pierwszymi, a pierwsi ostatecznymi. Pomiędzy wybranymi znajdą

[1]) Ś. Augustyn. super pr. 144. v. 8. [2]) Ś. Jan Climac. grad. 3. [3]) Ś. Augustyn. [4]) Ś. Efrem. in illud: „*Attende tibi.*“ c. 8. [5]) Ś. Augustyn.

się tacy, którzy byli naprzód wezwani, ale którzy później stali się ostatecznymi, bo 1. nie tyle pracowali, ile później wezwani, naprzykład Apostołowie, święci zakonnicy, o których Pan naprzód był powiedział. „Zaprawdę powiadam wam, iż wy którzyście szli za mną, w odrodzeniu gdy usiądzie Syn człowieczy na stolicy majestatu swego, będziecie i wy siedzieć na dwunastu stolicach, sądząc dwanaście pokoleń izraelskich. I wszelki któryby opuścił dom, albo bracią, albo siostry, albo ojca; albo matkę, albo żonę, albo syny, albo rolę dla imienia mego; tyle stokroć weźnie i żywot wieczny odzierży. A wiele pierwszych będą ostatecznymi, a ostatecznych pierwszymi.“ [1]) 2. Bo później wezwani większą doskonałość osiągnęli, niż wcześniej wezwani, naprzykład Chrześcianie pod prawem łaski, niż pod prawem pisanem; jakto Pan temi słowy świadczy. „Nie powstał między narodzonymi z niewiast większy nad Jana Chrzciciela; lecz który jest mniejszym w królestwie niebieskiem, większy, jest niźli on.“ [2]) 3. Bo przez krótki czas ktoś, z większą miłością i zapałem pracując, więcej zasłużyć może, niż inny przez czas dłuższy.

[1]) Mat. 19. 28. 29. 30. [2]) Mat. 11. 11.

„Starość bowiem poczciwa jest nie długo wieczna, ani liczbą lat porachowana, ale sędziwością jest roztropność człowiecza.—Sprawiedliwy, stawszy się w krótkim czasie doskonałym, przeżył czasów wiele.“[1]) Tak i św. Hieronim mówi do Paulina. „Nie sądź o wierze z czasu, i nie uważaj mnie za lepszego przeto, że pierwej w wojsku Chrystusa zacząłem walczyć. Paweł Apostoł, z prześladowcy na wyznawcę zmieniony, ostatni co do porządku, pierwszy jest co do zasług; bo chociaż ostatni, więcej nad wszystkich pracował; nagła gorącość pokonuje długą letniość.“[2]) Więc: „Szczęśliwa dusza, co dnia każdego żarliwość przydaje do żarliwości.“[3])

II.

Albowiem wiele jest wezwanych. Wszyscy bez wyjątku ludzie do wiecznej szczęśliwości są wezwani, i w tym celu potrzebne otrzymują łaski, albowiem: „Za wszystkie umarł Chrystus.“[4])—„Nie przyszedłem bowiem wzywać sprawiedliwych, lecz grzesznych.“[5]) — Który chce, aby wszyscy ludzie byli zbawieni, i przyszli do uznania prawdy.“[6]) Czyliż nie wszystkich wezwał na wieczerzę wiel-

[1]) Mądr. 4. 8. 13. [2]) Epistola 13. [3]) Tomasz a Kempis. De discipl. claustr. c. 16. [4]) 2. Kor. 5. 15. [5]) Mat. 9. 13. [6]) 1. Tym. 2. 4.

ką,“ [1]) owszem zmuszał nawet aby przyszli. 2. Jakże wielu było wezwanych do wiary w Chrystusa przyjść mającego, jak wiele do wiary w Chrystusa na ziemi przebywającego, jak wielu po wniebowstąpieniu Chrystusa do nieba wezwanych, do wiary w Ewangelią przepowiadaną; a jednak przyjść niechcieli i zginęli. „Oto Bóg wzywa ludzi sam przez się, wzywa przez Aniołów, wzywa przez Pasterzy, wzywa przez cuda, wzywa przez bicze, czasami wzywa przez pomyślności, czasami przez przeciwności.“ [2]) Ale nikogo nie zmusza. „Wezwanie Boże nikogo nie zmusza, i umysłu tych, którzy cnotą chcą pogardzić, wcale nie gwałci; ale zachęca, i radzi, i wszelkimi sposobami przekonuje aby dobrymi byli; jeśli się zaś niektórzy opierają, to ich żadną miarą nie zmusza.“ [3]) Więc: „Jeśli kto jest wezwany przez natchnienie niebieskie, to niech się bez zwłoki wyrzeknie wad i przyzwyczajeń złych.“ [4])—„Oto Bóg wzywa, nie słuchasz? Obiecuje, a gardzisz? Skarbisz sobie gniew na dzień gniewu.“ [5])

III.

Ale mało wybranych; to jest, tych którzy wieczną szczęśliwość w niebie otrzymują;

[1]) Łuc. 14. 16. [2]) S. Gregor. M. Hom. 36. [3]) S. Chryzos. Homil. 81. [4]) S. Laurent. c. 26. [5]) S. Petrus Damianus serm. 56.

1. bo nie wielu chce się wyrzec swoich pożądliwości i przyjemności światowych. „Jeśli kto chce za mną iść, niech sam siebie zaprze i weźmie krzyż swój, a naśladuje mnie.“ [1]) — „Którzy są Chrystusowi, ciało swe ukrzyżowali z namiętnościami i pożądliwościami.“ [2]) — „Wielu chce mieć łaskę Bożą, ale się niechce pozbyć uciech światowych; woła ich miłość Chrystusa, ale odwodzi pożądliwość świata.“ [3]) 2. Bo niewielu idzie wzniosłą ścieżką cnoty: „Wchodźcie przez ciasną bramę, albowiem szeroka brama, i przestronna jest droga, która wiedzie na zatracenie; a wiele ich jest, którzy przez nią wchodzą. Jakoż ciasna brama i wązka jest droga, która wiedzie do żywota, a mało ich jest, którzy ją najdują.“ [4]) „Królestwo niebieskie gwałt cierpi, a gwałtownicy porywają je.“ [5]) 3. Bo niewielu aż do końca w dobrem trwa, chociaż dobrze rozpoczęli. „Którzy do czasu wierzą, a czasu pokusy odstępują.“ [6])— „Ale kto wytrwa aż do końca, ten będzie zbawion.“ [7]) — „Którzy są wybrani od Boga, ci bez wątpienia są wezwani; ale którzy wezwani są, to nie koniecznie wybrani.“ [8]) Więc:

[1]) Mat. 16. 24. [2]) Gal. 5. 24. [3]) S. Isidor Hispal. de summa bono, 1. 3. c. 22. sent. 1. [4]) Mat. 7. 13. 14. [5]) Mat. 11. 12. [6]) Luc. 8. 13. [7]) Matt. 10. 22. [8]) S. Augustin. De correp. et grat. c. 7.

„Kto łaski wzywającego nie uznaje, ten się owocu wezwania niegodnym staje.“ [1])

CZWARTEK.

„Niewiecie, iż ci którzy w zawód biegają, acz wszyscy biegną, ale jeden zakład bierze? Tak biegnijcie, abyście otrzymali“
1. Kor. 9. 24.

I.

Którzy w zawód biegają, acz wszyscy biegną. Do biegu w zawodzie Apostoł życie obecne przyrównywa, a wieczną szczęśliwość nazywa zakładem, jakby wieńcem dla biegnących przeznaczonym. Biegnie zaś człowiek w tem życiu potrójnie. 1. biegiem naturalnym bezprzestannie aż do śmierci. „Niczem innem nie jest czas tego żywota, jeno biegiem do śmierci.“ [2]) 2. Biegiem winy opłakania godnym, od pożądliwości do zgody, od zgody do grzechu, od grzechu do śmierci, i aż na głębię niepokuty i potępienia. „Lecz każdy bywa kuszony od własnej pożądliwości, pociągniony i przynęcony.“ [3]) Zatem pożądliwość gdy pocznie, rodzi grzech; a grzech gdy wykonany będzie, rodzi śmierć.“ [4])—„Niezbożnik gdy przyjdzie w głębokość grzechów, za nic sobie niema, ale za nim idzie hańba i sromo-

[1]) S. Bonaventura. De special. discipl. 6. 1. [2]) S. August. De civit. dei. l. 13. c. 10. [3]) Jak. 1. 14. [4]) Jak. 1. 14. 15. 16.

ta.“ [1]) — „Jako owca, w piekle są położeni.“ [2]) 3. Biegiem łaski pożądanym, pokonując mężnie przeciwników: ciało, świat, szatana, jak Apostoł o sobie mówi. „Ja tedy tak bieżę, nie jako na niepewną; tak szermuję, nie jako wiatr bijąc: ale karzę ciało moje i w niewolę podbijam; bym snać inszym przepowiadając, sam się nie stał odrzuconym,“ [3]) zabiegając i podejmując czyny zasługujące, jak Psalmista o sobie twierdzi. „Bieżałem drogą mandatów twoich, gdyś rozszerzył serce moje;“ [4]) i w tem trwając do końca, jak Apostoł, który mówi. „Potykaniem dobrem potykałem się, zawodum dokonał, wiarę zachował. Na ostatek, odłożon mi jest wieniec sprawiedliwości, który mi odda Pan sędzia sprawiedliwy w on dzień.“ [5]) I tak wszyscy biegną, ale biegiem różnym. Więc spoglądając na Chrystusa, o którym powiedziano. „Rozweselił się jako olbrzym na bieżenie w drogę swoję,“ [6]) mówmy z oblubienicą: „Pociągnij mię; za tobą pobieżemy w wonności olejków twoich.“ [7])

II.

Jeden zakład bierze, to jest: 1. Jedynie ten, i nikt inny, bierze zakład chwały wie-

[1]) Przyp. 18. 3. [2]) Ps. 48. 15. [3]) 1. Kor. 9. 26. 27. [4]) Psalm. 118. 32. [5]) 2. Tym. 4. 7. 8. [6]) Psalm. 18. 6. [7]) Cantic. 1. 3.

cznej, który bieg życia kończy, ozdobiony będąc łaską poświęcającą. „Napróżno o dobro zabiega się, jeżeli je przed końcem życia opuszcza się; bo napróżno prędko biegnie, kto ustaje pierwej, nim do mety dojdzie.“ [1])— Wytrwałość pokazuje zasługę, ozdabia dobre przedsięwzięcie, nagradza biegnącego, wieńczy walczącego, wiedzie do zakładu, przywodzi wszystkich do portu.“ [2]) 2. Stąd z takim wysiłkiem biedz i walczyć należy, jakgdyby jeden tylko zwycięzca otrzymać mógł zakład niebieskiej szczęśliwości, aby nikt nie ustał przed znalezieniem się u mety. „Ilekolwiekbyśmy postąpili na drodze doskonałości na ziemi, niechaj nikt nie mówi: dosyć, sprawiedliwy jestem. Bo ktoby tak powiedział, jużby utknął w drodze, nie skończyłby jej; gdzie powiedział: dosyć, tam stanął.“ [3]) 3. Jeden pewny zakład chwały dla każdego przez Boga ustanowiony jest, jeśli go kto nie osiągnie, to inny weźmie. „A każdy własną zapłatę weźmie według pracy swojej.“ [4]) — „Oto idę rychło: trzymaj co masz, aby żaden nie wziął korony twojej.“ [5]) Więc: „Za przykładem podróżnych, nie zważajmy,

[1]) S. Gregor. M. Moral. l. 1. [2]) Augustin Serm. 8. ad fratres in eremo. [3]) S. August. Super psalm. 69. c. 6. [4]) 1. Kor. 3. 8. [5]) Obj. 3. 11.

ileśmy już drogi uszli, ale ile jeszcze ujść mamy."[1])

III.

Tak biegnijcie, abyście otrzymali. Otrzymamy zakład, jeśli 1. prawnie, według przepisów zawodowych biegniemy; to jest, jeśli życie według prawa ewangelicznego urządzamy. „A jeśli chcesz wnijść do żywota, chowaj przykazania."[2]) — „Nie każdy, który mi mówi: Panie, Panie! wejdzie do królestwa niebieskiego; ale który czyni wolę Ojca mego, który jest w niebiesiech, ten wnijdzie do królestwa niebieskiego."[3]) Jeśli 2. ostrożnie i mężnie biegniemy, za pośrednictwem łaski siły wzmacniając, niebezpieczeństw duszy unikając, przeszkody do cnót usuwając, wrogów zbawienia gromiąc: „Patrzcież tedy bracia, jakobyście ostrożnie chodzili, nie jako niemądrzy, ale jako mądrzy."[4]) „Przetoż tedy i my, mając tak wielki nad sobą obłok świadków, złożywszy wszelaki ciężar, i grzech który nas zewsząd obstąpił, w cierpliwości bieżmy do boju nam wystawionego, patrząc na Jezusa przodka i kończyciela, który mając przed sobą wesele podjął krzyż, wzgar-

[1]) Ś. Grzegorz. W. Moral. 1. 22. c. 5. [2]) Mat. 19. 17. [3]) Matt. 7. 21. Efez. 5. 15. [4]) Żyd. 12. 1. 2.

dziwszy sromotę, i siedzi na prawicy stolicy Bożej.“ [1]) Jeśli 3. prędko aż do mety biegniemy, z cnoty w cnotę postępując, i do doskonałości bezustannie zmierzając, wedle przykładu Apostoła mówiącego. „Bracia, jać nie rozumiem, iżbym uchwycił. Lecz jedno tego co nazad jest zapamiętywając, a do tego wprzód wyciągając się, bieżę do kresu ku zakładowi wysokiego wezwania Bożego w Chrystusie Jezusie.“ [2]) Więc: Czyń, strzeż się, śpiesz się; czyń, abyś w tej duchowości postępował; strzeż się, abyś tego coś otrzymał, przez niebaczność i niedbalstwo swoje nie utracił; biegnij abyś nie zaniedbał; śpiesz się, abyś coprędzej otrzymał.“ [3])

PIĄTEK.

„A każdy który się potyka na placu, od wszystkiego się powściąga; a onić aby wzięli wieniec skazitelny, a my nieskazitelny.“
1. Kor. 9. 25.

I.

Od wszystkiego się powściąga. Zapaśnicy i szermierze powstrzymują się od wszystkiego, coby siły ciała osłabić mogło, a używają środków i ćwiczeń takich, któreby je wzmo-

[1]) Żyd. 12. 1. 2. [2]) Filip. 3. 13. 14. [3]) S. Hieronim in regula. caput 30. De poenitentia.

cnić mogły. Tak zapaśnik Chrystusa powstrzymać się winien 1. od tego, czego mu prawo ewangeliczne zabrania. „Mądre serce i rozumne wstrzyma się od grzechów.“ [1]) „Od wszelkiego podobieństwa złego się powściągajcie.“ [2]) — „Ten za powściągliwego uważany być winien, kto przez powściągliwość wyzbył się wszystkich wad.“ [3]) 2. Powstrzymać się winien od tego, co mu stanowi przeszkodę w dopełnieniu obowiązków powołania swego. „Jeśliś do jakiego dzieła został wezwan, zapuść kotwice i liny, aby powoli na morze okręt twój nie został zagnany; a wtedy nauczy cię doświadczenie, jakiego pokoju zakosztujesz w porcie powołania twego.“ [4]) 3. Powstrzymać się winien od tego także, co mu wykonywanie cnót i postęp w doskonałości utrudnia. „Mężny żołnierz Chrystusa, im rzecz trudniejsza i zelżywsza, tem żarliwiej do niej się bierze, usilniej i chętniej.“ [5]) — „Chrystusa żołnierz ani z chwały się nie chełpi, ani z przygany rozpacza; nie nadyma się od bogactwa, nie kurczy od ubóstwa, i wesołe i smutne rzeczy jednakowo znosi.“ [6]) Więc Chrystus Pan mówi. „Je-

[1]) Ekkl. 3. 32. [2]) 1. Tesal. 5. 22. [3]) S. Prosper. lib. 2. c. 22. [4]) S. Ephraem adhort. 4. [5]) S. Bonaventura. De sexalis Seraph. c. 6. [6]) S. Hieronym. Epist. 9. ad Sabinam.

śli kto chce iść za mną, niech zaprze samego siebie, weźmie krzyż swój, i idzie za mną.“ [1])

II.

A onić aby wzięli wieniec skazitelny. Nagrodą w zawodzie walczących była 1. korona sosnowa, wkrótce więdnąca; jakaż mała nagroda za tyle trudów! „Ciężka to praca, o tę chwałę obecnego żywota zabiegać, pozyskaną odczuwać, odczutą z wielką oględnością strzedz.“ [2]) 2. Oklaski ludu patrzącego, chwilowo bawiące; jakaż to marna nagroda! „Płynie światowa chwała, jak okręt po morzu, jak ptak w powietrzu, jak strumień w łożysku swojem.“ [3]) 2. Sława zwycięzcy, tu i owdzie zaniesiona; jakże to prędko ginąca nagroda, chociażby wieki trwała! „Niegodziwców chwała, chociaż niekiedy na wiele lat się rozciąga, przez słabe umysły za długą i jakby trwałą się uważa, ale potem przekonują się, że krótką była.“ [4]) Więc: „Zważ, jakąś chwałę świata osiągnął; jaki jej koniec, a przy końcu jaki owoc, jaka nagroda; i przeciwnie, jaka jest nadzieja chwałę światową depczących.“ [5])

[1]) Mat. 16. 24. [2]) S. Gregor. M. Moral. l. 6. c. 7. [3]) S. Bonaventura. Libr. 2. Pharetrae. c. 7. [4]) S. Gregor. M. Moral. Libr. 16. c. 21. [5]) S. Anselm Epist. 3. ad Henricum.

III.

A my nieskazitelny. 1. Dla pozyskania prawdziwej i wiecznej chwały chrześcianin ledwie tyle pracować potrzebuje, ile światowcy działać i trudzić się muszą dla chwały próżnej. „Praca niezmierna śród świata, a owoc mały, często i małego niema.“ [1]) — U chrześcian przeciwnie: „Albowiem to które teraz jest prędziuczko przemijające i lekkie nasze utrapienie, nader na wysokości wagę chwałę wiekuistą w nas sprawuje.“ [2]) 2. Podczas gdy chwała światowa wkrótce niknie, chwała chrześcianina trwa na wieki. „Cała chwała Świętych wewnątrz, nie zewnątrz jest; to jest nie w kwiecie trawy, albo w ustach pospólstwa, ale w Panu.“ [3])— „Dwie są chwały; jest chwała pierwsza, jest chwała druga; pierwsza cnoty, druga szczęśliwości; jedna śród drogi, druga w ojczyźnie.“ [4]) „Gdyż my nie upatrujemy tego co widzieć, ale czego nie widzieć. Albowiem rzeczy które widzimy, są doczesne; a których niewidzimy są wieczne.“ [5]) 3. Chwała światowa licha jest, a chwała chrześcianina wzniosła i cenna. „Nie należy się chlubić z chwały światowej, bo ta lichą jest, kłamliwą i złą;

[1]) S. Chryzost. hom. 9. [2]) 2. Kor. 4. 17. [3]) S. Bernard. Serm. 68. [4]) S. Bernard. Epist ad quemdam. [5]) 2. Kor. 4. 18.

ale z chwały Boskiej, bo ta jest szlachetną, stałą i prawdziwą.“ [1]) „Oko nie widziało, i ucho nie słyszało, i w serce człowiecze nie wstąpiło, co nagotował Bóg tym, którzy go miłują.“ [2]) Więc: „Cóż nierozsądniejszego, co lichszego, jak na podobieństwo dzieci łudzić się cieniem i obrazem prawdziwej chwały, a samej chwały istotnej, rzeczywistej nie szukać, nie pragnąć.“ [3])

SOBOTA.

„Ja tedy tak bieżę, nie jako na niepewną; tak szermuję, nie jako wiatr bijąc; ale karzę ciało moje, i w niewolę podbijam.“
1. Kor. 9. 26. 27.

I.

Ja tedy tak bieżę, niejako na niepewną, ale ku celowi walki, kierując wszystko ku Bogu przez dobrą intencyę, która 1. niezbędną jest do każdego dzieła dobrego. „O dobrem dziele intencya stanowi;“ [4]) bo: „Jak świecą ciała jest oko cielesne, całemu ciału przeświecające; tak przez promień intencyi oświecają się zasługi czynu;“ i „Każdy czyn za intencyą swoją jakby za widzem idzie.“ [5]) 2. Do intencyi koniecznie potrzeba: rzeczy i przyczyny; to jest, ca zamierzasz i dlacze-

[1]) Bonawentura. [2]) 1. Kor. 2. 9. [3]) S. Augustin de tripl. habit. c. 3. [4]) S. Augustin. [5]) S. Gregor. M. Moral. 1. 28. c. 6.

go; i z tego dwojga sądzimy albo o piękności albo o szpetocie duszy. Zmierzać nie do Boga, ale do świata, jest znamieniem duszy światowej. Zmierzać jakby do Boga, ale nie dla Boga, jest znamieniem duszy obłudnej. Zmierzać do czego, a nie do Boga, jednak dla Boga, nie wypoczynek Maryi jest, ale troska Marty. 3. Najszlachetniejsza i najbardziej zasługująca intencya jest ta, która pochodzi z miłości Bożej i na niej polega. „Wtedy jest istotnie dobre dzieło, gdy z miłości pochodzi intencya działającego, i, jakby na miejsce swoje wracając, znowu na miłości spoczywa.“ [1]) Więc, aby nie błąkała się intencya po bezdrożach: We wszystkich sprawach pilnie na intencyę zważać potrzeba, aby w tem co się robi, nic doczesnego nie pożądała, cała się na niewzruszonej wieczności opierała.“ [2])

II.

Tak szermuję, nie jako wiatr bijąc. Z dobrą intencyą zapaśnika Chrystusowego walka prawdziwa i słuszna łączyć się winna; bo 1. nikt bez nieprzyjaciół, którzy się zbawieniu sprzeciwiają, żyć nie może. „Bojo-

[1]) S. Augustin. De catechis rudibus c. 11. [2]) S. Gregor. M. Moral. libr. 20. c. 6.

wanie jest żywot człowieka na ziemi."[1]) — „Któż ze Świętych bez walki wieńca dostąpił? Sam jeden w rozkoszach Salomon był, i pewno dlatego upadł."[2]) —„Walką jest życie obecne; potrzeba więc walczyć, wojną jest i walką."[3]) 2. Pokonywać należy nieprzyjaciela każdego, który cię napastuje. „Pocieszny z ciebie żołnierz, jeśli mniemasz, że bez walki zwyciężysz, bez boju tryumf odniesiesz. Dobądź sił, mężnie walcz, ostro w tym boju nacieraj. Zważaj na umowę, miej na myśli warunek, nie zapominaj o powinności; na umowę jaką zawarłeś, na warunek pod jakim przystąpiłeś, na powinność, jaką stan twój na ciebie wkłada."[4]) 3. Walczyć potrzeba słusznie, sprawiedliwie. „Walczącym Pan nagrodę przedstawia jako Bóg, prawa walczącym wskazał jako mędrzec, nagrody dla zwycięzców ustanowił odpowiednie i piękne bardzo, i co zaiste najważniejsze, on sam, jako najłaskawszy i najlepszy, w swoich wojownikach zwycięża, kiedy mieszkając w nich walczy dla ich zbawienia i zwycięztwa przeciw panowaniu śmierci i zepsucia."[5]) Więc: „Chrześcianinie! walka twoja jest wal-

[1]) Hiob. 7. 1. [2]) S. Hieron. Epistol. 22. ad Eustoch. [3]) S. Chryzostom. hom. 62. [4]) S. Chryzost. [5]) S. Dionys. Areopagita. de eccl. hier. c. 2.

ką Bożą, utarczka twoja jest utarczką Chrystusa; czego drżysz, czego się lękasz, jakbyś swojem własnem męztwem pokonywał? Chwyć za broń, idź do boju, mężnie walcz, aby walczącemu pomagał ten, który zawsze zwycięża.“ [1])

III.

Karzę ciało moje i w niewolę podbijam. Apostoł daje do zrozumienia, że jeżeli zwyciężymy nieprzyjaciela jednego to jest ciało, to jakbyśmy zwyciężyli nieprzyjaciół wszystkich. Ciała bowiem używają inni wrogowie do zwalczenia duszy; jeśli je pokonamy i w niewolę podbijemy, to inni zapał i siłę tracą i łacno zwyciężyć się dają. Ciało więc 1. karcić potrzeba. „Albowiem ciało pożąda przeciw duchowi, a duch przeciw ciału; bo te się sobie wzajem sprzeciwiają.“ [2])—„Albowiem jeśli podług ciała żyć będziecie, pomrzecie; ale jeśli duchem sprawy ciała umartwicie, żyć będziecie.“ [3]) „Szatan często opiekuje się ciałem przeciw duszy, i mówi: Po co pracujesz, poco pościsz, sam siebie karcisz? Swoim własnym trapicielem i dręczycielem jesteś. Odpowiedz mu: Karcę, aby mię to bydlę nie pognębiło.“ [4]) — „Albowiem wszystko

[1]) S. Chryzost. Serm super Sap. c. 3. v. 1. [2]) Galat. 5. 17. [3]) Rzym. 8. 13. [4]) S. Augusti. mu. de utilitate jejunii.

co jest na świecie, jest pożądliwość ciała, i pożądliwość oczu, i pycha żywota, która nie jest z Ojca, ale jest z świata.“ [1]) 2. Poddać należy ciało duchowi, aby w niewoli mu służyło. „Gdzie ciało panuje, a duch służy, tam zły dom jest. Dobry bowiem dom jest, gdzie mąż rozkazuje, kobieta słucha; dobry człowiek, gdzie duch panuje, a ciało służy.“ [2])— „Czy chcesz, aby ciało twoje służyło duszy twojej? Bogu niechaj służy dusza twoja; kierowany być winieneś, abyś mógł kierować.“ [3]) 3. Ale nie trzeba ciała zabijać. „Dlatego mówi Apostoł: Karzę i w niewolę podbijam? Nie powiedział: Gubię, i karzę; bo nieprzyjaciółką ciało nie jest; lecz: Karcę i podbijam w niewolę, co znamieniem jest pana, nie wroga, mistrza nie przeciwnika, nauczyciela nie dręczyciela. Bym snać innym przepowiadając, sam się nie stał odrzuconym. Jeśli się Paweł tego lękał, lubo takim był nauczycielem, jeśli po przepowiadaniu i objęciu opieki nad światem drżał; to cóż my powiemy?“ [4]) Więc: Tak żywić należy ciało, aby służyło; tak je karcić, aby się nie pyszniło.“ [5])

[1]) 1. Jan. 2. 16. [2]) S. Augustin. Tract. 2. super Joann. c. 1. [3]) S. Augustin. Serm. 43. de verb. Dom. [4]) S. Chryzost. [5]) Hugo a S. Victore. super Reg. S. Aug. c. 3.

NIEDZIELA MIĘSOPUSTNA (SZEŚĆDZIESIĄTNICA).

„Wyszedł, który sieje siać nasienie swoje.“
Łuk. 8. 5.

I.

Wyszedł. 1. Rola Pańska, to rodzaj ludzki, grzechem spustoszona, na wiekiby była nieżyzna i bezpłodna, i na wieczny ogień skazana, jeśliby Pan Bóg w dziwnem miłosierdziu swojem nie był wyszedł do niej. „Miłosierdzia Pańskie, żeśmy nie zniszczeli.“[1]) — „Nie według grzechów naszych uczynił nam, ani według nieprawości naszych oddał nam, albowiem według wysokości nieba od ziemi utwierdził miłosierdzie swoje. Jako lituje Ojciec synów swoich, zlitował się Pan.“[2]) 2. Tę rolę sprzedaną, i w moc nieprzyjaciela oddaną, odkupił Pan. „Albowiem w uniżeniu naszem pamiętał o nas, bo na wieki miłosierdzie jego, i odkupił nas od nieprzyjaciół naszych.“[3]) 3. Rolę tę przez nową uprawę żyźniejszą, a tem samem sobie droższą i milszą uczynił. „Rolnik tę ziemię więcej kocha, która po cierniach obfite owoce wydaje, niż tę, która nigdy cierni nie miała, i nigdy żyznego żniwa nie przyniosła.“[4]) —

[1]) Treny 3. 22. [2]) Psalm. 102. 10. 11. 13. [3]) Psalm. 135. 23. 24. [4]) S. Gregor. M. Hom. 34. super Evang.

„Nad rolę dobrze uprawianą, nic nie może być ani z uwagi na użytek lepszego, ani z uwagi na wygląd ozdobniejszego, ani z uwagi na rzecz samą piękniejszego.“ [1]) Więc i owo zaiste rozważać trzeba pilnie: „Im szczęśliwszy jest włódarz na powierzonej sobie obszernej posiadłości, tem frasobliwszy przy zdawaniu rachunku, i o tyle więcej musi oddać, o ile więcej otrzymał.“ [2])

II.

Który sieje. Siewcą jest Chrystus Pan, wyszedł On od Ojca i przyszedł na rolę tego świata, aby posiał na niej królestwo Boże 1. przez siebie samego: „Wyszedłem od Ojca, a przyszedłem na świat.“ [3]) — „Ten który sieje dobre nasienie jest Syn człowieczy.“ [4]) Chrystus Pan sieje 2. przez osadników swoich, których posyła na rolę z nasieniem swojem, aby je słowami swemi w uszy i serca ludzkie rzucali i przykładami swymi do wydawania owocu skłaniali. „Jam was wybrał i postanowiłem was, abyście szli i przynieśli owoc, a owocby wasz trwał.“ [5])—„Kto was słucha, mnie słucha.“ [6]) — „Miasto Chrystusa tedy poselstwo sprawujemy, jakoby

[1]) Cic. de Senectute. [2]) S. Petr. Dam. Opusc. 13. c. 15. [3]) Jan. 16. 28. [4]) Mat. 13. 37. [5]) Jan. 15. 16. [6]) Łuk. 10. 16.

Bóg przez nas napominał."[1]) — „Czyli doświadczenia szukacie tego, który we mnie mówi Chrystus."[2]) Chrystus Pan sieje 3. przez łaski swoje tak wewnętrzne jak zewnętrzne oświecając, poruszając, wspierając, jako święta Matka Kościół prosi: „Bóg, od którego święte pragnienia, dobre rady, i sprawiedliwe są uczynki i t. d. — „Była światłość prawdziwa, która oświeca wszelkiego człowieka na ten świat przychodzącego."[3]) — „Z łaski Bożej jestem to, com jest."[4]) Więc: „Nie zważajcie na użytek kosza, lecz na dobroć nasienia i na władzę siewcy."[5])

III.

Siać nasienie swoje. Nasieniem tem 1. jest sam siewca, Jezus Chrystus, jak sam powiedział: „Przyszła godzina, aby był uwielbion Syn człowieczy. Zaprawdę, zaprawdę mówię wam: Jeśli ziarno pszeniczne wpadłszy w ziemię nie obumrze, samo zostawa; lecz jeśli obumrze, wielki owoc przynosi."[6]) — „Żniwo pierwsze z krzyża rozpoczęło się, aby było nasienie, skądby inne żniwo powstało."[7]) Nasieniem tem 2. jest królestwo Boże, które się sieje w duszach ludzkich. „In-

[1]) 2. Kor. 5. 20. [2]) 2. Kor. 13. 3. [3]) Jan. 1. 9. [4]) 1. Kor. 15. 10. [5]) S. Augustin. de discpl. christian. c. 3. [6]) Jan. 12. 23. 24. [7]) S. Augustin. Tract. 31. super Joann.

ne jest nasienie diabła, inne nasienie jest Chrystusa; co zasiewa Chrystus, to królestwo jest Boże, co zasiewa diabeł, to grzech jest;“ [1]) i są same dusze sprawiedliwych: „A dobre nasienie, ci są synowie królestwa.“ [2]) Nasieniem tem 3. jest słowo Boże, które przez przepowiadanie sieje się w sercach słuchających i wierzących. „Nasienie jest słowo Boże.“ [3])—„Przeto odrzuciwszy wszelakie plugastwo i obfitość złości przyjmijcie w cichości słowo wszczepione, które może zbawić dusze wasze. A bądźcie czynicielami słowa, a nie słuchaczami tylko, oszukiwającymi samych siebie.“ [4]) Więc uważaj. „Jeśli nasienie nie wydaje owocu, nie jest to nasienia winą, ani siewcy, ale przyjmującego nasienie.“ [5]) i owo także: Jeśli za nasienie dobre nie owoc, ale ciernie przyniesiemy; nie nasienie oskarży się, ale cierniom ogień należny zgotuje się.“ [6])

PONIEDZIAŁEK.

„Nasienie jest słowo Boże.“ *Łuk. 8. 11.*

I.

Nasieniem jest słowo Boże. Zważ 1. nasienia i słowa Bożego skuteczność; nasienie

[1]) S. Ambros. Hexaem. Libr. 3. c. 10. [2]) Mat. 13. 38. [3]) Łuk. 8. 11. [4]) Jak. 1. 21. 22. [5]) Hugo. Card. in h. l. [6]) S. Augustin. tract. 3. super Joannem.

bowiem wszystkich zbóż i owoców, słowo Boże wszystkich cnót i zasług przyczyną jest. „Z nasienia bowiem tworzy się korzeń, z korzenia powstaje łodyżka, z łodyżki — owoc.“ [1]) — „Kto słowa mego słucha, a wierzy onemu który mię posłał, ma żywot wieczny.“ [2]) Zważ 2. sianie i słowa Bożego opowiadanie; bo nasienie ręką siewcy, a słowo usty opowiadacza sieje się; nasienie w bruzdy i wnętrze ziemi, a słowo Boże uszom i sercom słuchaczy dostaje się. „A wy góry Izraelskie gałązki swe wypuszczajcie, a owoc wasz przynoście ludowi memu Izraelskiemu; bo blizko jest żeby przyszedł; bo owo ja do was, a nawrócę się do was, i będą was orać i przyjmiecie siew.“ [3]) — „Oto nieobrzezane uszy ich; a słuchać nie mogą; oto słowo Pańskie stało się im na hańbę, i nie przyjmą go.“ [4]) — „Twardego karku, i nieobrzezanych serc i uszu, wy się zawsze sprzeciwiajcie Duchowi Świętemu, jako ojcowie wasi tak i wy.“ [5]) Zważ 3. że ani ziemia bez nasienia, ani nasienie bez ziemi owocu wydać nie może, nadto ziemia żyzną być powinna; również ani człowiek bez słowa Bożego, ani słowo Boże bez człowieka owocu życia nadnatu-

[1]) S. Grzegor. M. Hom. 26. super Evang. [2]) Jan 5 24. [3]) Ezech. 36. 8. 9. [4]) Jer. 6. 10. [5]) Dz. Ap. 7. 51.

ralnego i wiecznego wydać nie może i samo serce człowieka na słowo Boże odpowiednio przygotować się winno. „Ani ziemia bez nasienia, ani nasienie bez ziemi owocu nie wydaje.“ [1]) — Ziemia żyzna, jeśli długo nieuprawna była, dziczeje.“ [2]) — „Serce człowiecze rozrządza drogi swoje, ale Pańska jest prostować kroki jego.“ [3]) — „Którzy się boją Pana, nie będą niewierni słowu jego, a którzy go miłują, będą strzedz drogi jego.“ [4]) Więc: „Nakłońcie ucha swego, a przyjdźcie do mnie; słuchajcie, a żyć będzie dusza wasza.“ [5]) „Nawróćcie się przestępnicy do serca.“ [6])

II.

Nasienie jest słowo Boże. Zważ, jaka się o nasienie i słowo Boże troska wymaga; albowiem 1. nasienie ziemi powierzyć się mające strzedz i bronić należy od żyjątek niektórych szkodliwych, i w tym celu macerować środkami ostrymi i gorżkimi; również słowo Boże, aby od żądz cielesnych i rozkoszy światowych zniszczone nie zostało, ochraniać je potrzeba trzeźwością, postem, pokutą, w ogóle surowością i ostrością życia. „Przez surowość życia zwycięża się nieprzyjaciel.“ [7])—

[1]) S. Chryzost. hom. 14. op. im. [2]) S. Bonawen. De prof. relig. c. 1. [3]) Przyp. 16. 9. [4]) Ekkl. 2. 18. [5]) Iz. 55. 3. [6]) Iz. 46. 8. [7]) Card. Hugo. super Psalm. 34.

„Nie byle jaka to sprawa, okiełznać pożądliwość, uśmierzyć pragnienie próżnej chwały, opanować pychę, od uciech się powstrzymać, w surowej żyć karności.“ [1]) 2. Ziemia, której się nasienie powierza, winna być ugnojona, zorana, ubronowana, wyczyszczona i wypielona, ażeby nasienie zakiełkowało; również serce człowieka, aby słowo Boże mogło wydać owoc, winno być uprawione posłuszeństwem, żalem, dziełami pokuty, rozmaitemi cnót ćwiczeniami. „Niechaj się kraje serce, aby się ukazał owoc pobożności.“ [2])— „Trzema sposobami Bóg miękczy serce człowieka: przez natchnienie wytwarzając wolę dobrą, przez poddawanie dobrych myśli pobudzając, przez dobrą sposobność otwierając drogę ku doskonałości; przez natchnienie skłania do chcenia, przez dobre myśli pobudza do pragnienia, przez sposobność wiedzie do uskutecznienia.“ [3]) 3. Nasienie w ziemi zamrzeć i zgnić musi, aby zakiełkowało; również słowo Boże, aby owoc przynieść mogło, winno się w sercu człowieka jakby zmiękczyć i z człowiekiem niejako zrość przez rozmyślanie, modlitwę, pokorę i zaparcie: „Jak nie jest pożytecznym pokarm, jeśli nie prze-

[1]) S. Chryzost. de Lazaro mendico. Conc. 3. [2]) S. Bernard. Serm. 2. Quadrag. [3]) S. Bonaventura super psalm. 54.

żuty dostał się do żołądka; tak nie pomaga do zbawienia słowo Boże, jeśli przez rozum i pamięć przyjęte nie zostało."[1]) Więc: „Co się wam większem wydaje, słowo Boże, czy ciało Chrystusa? Jeśli za prawdą jesteście, to zaiste powiedzieć winniście, że nie mniejszem jest słowo Chrystusa, niż ciało Chrystusa. Zarówno więc winnym będzie, kto słowa Bożego niedbale słuchał, jak i ten, co dopuścił aby przez niedbalstwo jego, ciało Chrystusa na ziemię padło."[2])

III.

Nasienie jest słowo Boże. Zważ inne rzeczy zadziwiające o nasieniu i słowie Bożem 1. Nasienie prócz ziemi potrzebuje wody, powietrza, światła, ciepła, aby korzenie zapuścić, kiełki, kłosy, kwiaty, owoce wydać mogło; również słowo Boże prócz duszy dobrej, potrzebuje łez pokutnych, wolności synów Bożych, oświecenia Ducha Świętego, gorącej miłości Bożej, namaszczenia łaski, aby wydało pobożne myśli, święte pragnienia, słowa i czyny na żywot wieczny zasługujące. Wtedy się stanie, co mówi święty Bonawentura: „Słowo Boże nietylko rozumem

[1]) S. Chrizostom Homil. 41. super Matth. op. im perf. [2]) S. August. Ex 50. Homil. hom. 26

kieruje, uczucie zapala i dzieło uskutecznia; ale i co dokonanem zostało, to uzupełnia, gdy do wiecznej chwały wiedzie.“ [1]) 2. Wszystkie owoce, kłosy, kwiaty, wszystkie zawiązki i same korzenie w nasieniu znajdują się, i stosownie do nasienia różne rośliny i różne owoce wydają; podobnie różne słowa Bożego zdania różnej są skuteczności i różne także owoce tworzą w duszach słuchaczy: „Czem jest mowa, jeśli nie nasieniem? Zważmy teraz, gdzie w onem małem ziarnku nasienia kryje się moc drzewa, szorstkość kory, wielkość smaku i koloru, obfitość owoców, zieloność liści. Małe bowiem nasienia ziarnko nie jest silne; skądże więc pochodzi twardość drzewa? Nie jest szorstkie; skądże się bierze szorstkość kory? Nie jest smaczne; skądże smak w owocach? Wąchane nie pachnie, skądże zapach w owocach? Nic zielonego w niem nie widać; skądże zieloność liści? Wszystko więc w nasieniu razem się kryje.“ [2]) — „Bardzo obfitą jest mowa Boża, wszystkie ma w sobie słodycze; czego tylko zechcesz, to z mowy Boskiej będziesz miał.“ [3]) 3. Nasienie ziemi nieuprawionej nie może uczynić uprawioną; a słowo Boże z duszy

[1]) Serm. 2. de SS. Ewangel. [2]) S. Gregor. M. Homil. 26. super Evang. [3]) S. Hieronim Super Psalm. 147. v. 3.

dobrych uczynków pozbawionej może uczynić żyzną, w dobre uczynki obfitującą. „Słowa Boże są jakby ogniem, ponieważ usuwają zimno, wnoszą do duszy ciepło; są i młotem, ponieważ miękczą twardość uporu i zaciętości.“ [1]) Więc: To słowo lekarstwem jest, nie karą; to słowo uzdrawia, nie szkodzi; to słowo niechaj będzie w sercu twojem i w ustach twoich.“ [2])

WTOREK.

„I pytali go uczniowie jego, coby to za podobieństwo było.“ *Łuk. 8. 9.*

I.

A którzy podle drogi. Pan sam uczniom znaczenie tego podobieństwa wyjaśnił. „A którzy podle drogi: ci są którzy słuchają, potem przychodzi diabeł, wybiera słowo z serca ich, aby uwierzywszy nie byli zbawieni.“ [3]) Dzieje się to 1. w tych, którzy słowa Bożego słuchają, ale przez diabła opętani, zatwardzeni i zaślepieni grzechów zaniechać niechcą, i dlatego złością swoją zaraz się go pozbywają, zniknąć mu pozwalają, żadnego nie osiągnąwszy skutku; są jak droga udeptana

[1]) S. Petr. Dam. Opus. 31. c. 7. [2]) S. Ambros. super psalm. 45. in proremio. [3]) Łuk. 8. 12.

i stwardniała. „Wszelka złośliwość wiele razy wstydzi się z powodu prawdy, nie poprawia się nigdy, zwłaszcza złośliwość tych, którzy grzeszą z przewrotności, nie zaś z nieświadomości.“ [1]) Dzieje się to 2. w tych, którzy blizkiemi okazyami są osaczeni i unikać ich niechcą. „Okazyami tego świata, z niego samego wynikającemi, ludzie samych siebie nawzajem pochłaniają i zwalczają.“ [2])—„Dopóki kto okazyj szkodliwych nie unika, póty rzeczą niemożliwą będzie, aby z serca jego ustąpiły natarcia złych myśli i pożar występnych żądz.“ [3]) Dzieje się to 3. w tych, którzy się złych nawyknień nie pozbywają, koniecznych i stosownych środków do ich pozbycia się nie używają. „Ciężar na grobie położony, to właśnie siła strasznego przyzwyczajenia, którą duszę przyciskamy, ani jej powstać, ani odetchnąć nie pozwalamy.— Do przyzwyczajenia stopniowo przychodzi dusza: naprzód jest jakby łechtanie uciechy w sercu, potem zgoda, następnie czyn, w końcu przyzwyczajenie.“ [4]) Więc: „Przewrotni myślą dobrych rzeczy pożądają, ale do przyzwyczajeń złych zawsze wracają.“ [5])

---

[1]) S. Chrizost. Homil. 42. Opus Imp. [2]) S. Chrizost. Hom. 39. [3]) S. Efrem. De mal. Conversat. [4]) S. August Serm. 44. de verb. Dom. [5]) S. Gregor. M. Moral. 1. 7. c. 13.

II.

Którzy na opokę. Pan wyjaśnia: „Którzy gdy usłyszą, z weselem przyjmują słowo, a ci korzenia nie mają, którzy do czasu wierzą, a czasu pokusy odstępują.“[1]) Dzieje się to 1. w niewiernych, którzy słowo Boże usłyszawszy wiarę przyjmują, ale za nastaniem prześladowania publicznego lub prywatnego, od wiary odstępują. „A który na opoczystych jest posiany, ten jest który słucha słowa, i zarazem je z radością przyjmuje; a nie ma korzenia w sobie, ale doczesny jest, a gdy przypadnie utrapienie, i prześladowanie dla słowa, nawet się gorszy.“[2]) Dzieje się to 2. w prześladowcach, którzy usłyszawszy słowo Boże, kruszą się, poprawę obiecują, ale za ukazaniem się nowych pokus, w poprzednie grzechy znowu wpadają. „Często na winy powstajemy, skruchę okazujemy, ale wypłakawszy się, znowu do tychże win wracamy.“[3]) Dzieje się to 3. w grzesznikach, którzy usłyszawszy słowo Boże, niepokoją się wprawdzie i poruszają, ale nigdy prawdziwie nie kruszą, nie nawracają, serce mają twarde“[4]) i kamienne.“[5]) Tu nadaje się owo: „Serce twarde źle się na ostatku będzie miało.“[6]) Więc miej

[1]) Łuk. 8. 13. [2]) Mat. 13. 20. 21. [3]) S. Gregor M. Hom. 15. in Evang. [4]) Ekkl. 3. 27. [5]) Ezech. 11. 19. [6]) Ekkl. 3. 27.

się na baczności i proś, aby ci się stało, co obiecał Bóg. „I dam wam serce nowe, i ducha nowego położę wpośród was, a wyjmę serce kamienne z ciała waszego, i dam wam serce mięsne. A ducha mego położę w pośrodku was, a uczynię żebyście w przykazaniach moich chodzili, i sądów moich strzegli, i czynili.“ [1])

III.

A które padło między ciernie, według Pańskiego objaśnienia, ci są którzy usłyszeli, a od troskania i bogactw, i rozkoszy żywota odszedłszy, bywają zaduszeni, i nie przynoszą owocu.“ [2]) Pan troski światowe, bogactwa i rozkosze życia 1. „cierniami nazywa, a Św. Grzegorz Wielki tak o tem mówi. „Któżby mi kiedy uwierzył, gdybym bogactwa cierniami nazwał; zwłaszcza że ciernie kłują, a bogactwa nęcą.“ A jednak cierniami są, ponieważ troska o nich umysł nasz kłuje, i gdy aż o grzech przyprawi, to jakby rani.“ [3]) Mówi 2. że od nich słowo Boże się dusi, a dusze ludzkie pozbawiają się życia łaski; często i wiary. „Bo którzy chcą bogatymi być, wpadają w pokuszenie i sidło diabelskie, i wiele pożądliwości niepożytecznych i szko-

[1]) Ezech. 36. 26. 27. [2]) Łuk. 8. 14. [3]) Hom. 15. in Ewang.

dliwych, które pogrążają ludzi na zatracenie i zginienie. Albowiem korzeń wszego złego jest chciwość, której niektórzy pragnąc, pobłądzili od wiary i uwikłali się w wiele boleści.“[1]) — Duszą, ponieważ natrętnemi myślami gardło umysłu ściskają, i, gdy dobremu pragnieniu nie pozwalają wejść do serca, to jakby przystęp tchnienia żywotnego niszczą. Wiedzieć należy, że dwie są rzeczy, które z bogactwami łączy, troski mianowicie i rozkosze; bo w istocie przez troskę umysł uciskają, a przez zbytek osłabiają.“[2]) Nazywa je 3. „zwodniczemi“, ponieważ duszy nie zaspakajają i prędko znikają. „Zwodniczemi są, skoro z nami długo pozostać nie mogą; zwodniczemi są, bo braku duszy naszej nie usuwają.“[3]) Więc: „Prawdziwemi bogactwami te jeno są, które nas w cnoty bogatymi czynią. Jeśli więc, bracia najmilsi bogatymi być chcecie, do królestwa niebieskiego zmierzajcie; jeśli chwałę godności miłujecie, to się do onej górnej Anielskiej siedziby zapisać starajcie.“[4])

[1]) 1. Tymot. 6. 9. 10. [2]) S. Gregor. M. [3]) S. Gregor. M. [4]) S. Gregor. M.

ŚRODA.

„Które na ziemię dobrą, ci są, którzy dobrem a wybornem sercem usłyszawszy słowo zatrzymują, i owoc przynoszą w cierpliwości.“
Łuk. 8. 13.

I.

Dobrem a wybornem sercem usłyszawszy. Zważ tych słów znaczenie 1. „Dobrem sercem,“ to jest, od grzechów oczyszczonem, przez łaskę usprawiedliwionem, wiarą oświeconem, i pragnieniem gorącem poznania należytego przez słowo Boże woli Bożej, prawd religii i tajemnic Świętych. „Staraj się, proszę, i codziennie Stwórcy swego słowa rozważaj; poznawaj serce Boże w słowach Bożych, abyś gorącej i do wiecznych rzeczy wzdychał i aby myśl twoja przejmowała się większemi pragnieniami do królestwa niebieskiego.“ [1]) 2. „Wybornem sercem,“ to jest, miłością Boga i bliźniego zapalonem, na wolę Bożą oddanem, i do jej doskonałego wykonywania gotowem. „Gdy się serce odda temu, przez którego uczynione jest, to nic nad to godniejszego zdziałać nie może. Wtedy zaś serce ludzkie oddaje się Bogu, kiedy całkowicie ku niemu zdąża, około niego krąży, w nim spoczywa, i krom niego nic zgoła posiadać niechce. 3. „Usłyszawszy“ o wierze,

[1]) S. Gregor. M. Epist. 40. ad Theod.

z uszanowaniem ją przyjmują i uległością. „Wszystkie słowa Boskie zbawienne są dla-dobrze je rozumiejących, niebezpieczne zaś dla tych, którzy chcą je raczej do przewrotności serca swego stosować, niż swoje serce według ich wymagań poprawić.“[1]) Więc: „Bądźcie czynicielami słowa, a nie słuchaczami tylko, oszukiwającymi samych siebie. Bo jeśli kto jest słuchaczem słowa, a nie czynicielem, ten podobny będzie mężowi, przypatrującemu się obliczu narodzenia swego we zwierciadle; bo się obejrzał, i odszedł, i wnet zapomniał jakowy był.“[2])

II.

Którzy—słowo zatrzymują; tego nie czynią, ani ci którzy podle drogi, ani ci którzy między ciernie, ani ci którzy na opokę, ale jeno ci którzy na dobrą ziemię posiani zostali; i to 1. nie na krótki czas, ale przez całe życie aż do śmierci. „Ziemią dobrą jest sumienie. Wybranych, czyli dusza Świętych, ona to słowo Boże z weselem i pragnieniem oraz pobożnem sercem przyjmuje, śród pomyślności i przeciwności mężnie przechowuje, i do przyszłości wiedzie, a następnie owoc

[1]) S. Augustin. super psalm 48. conc. 1. [2]) Jakub. 1. 22. 25.

przynosi już to setny, już sześćdziesiąty, już trzydziesty.“[1]) 2. Pamięcią je przechowując, rozumem rozważając, sercem miłując, usty głosząc, uczynkiem wykonując, i według niego całe swe życie urządzając. „Przez strzeżenie słów Bożych rozumieć należy wykonywanie przykazań; napróżno bowiem strzegą się w pamięci, jeżeli się nie zachowują w życiu. Bo niektórzy słowa Boże na to pamiętają, aby nie zapomnieli, ale nie na to, aby się poprawili.“[2]) 3. Kto słowo zatrzymuje, to się skutkiem tego słowa zmienia i według niego postępuje; albowiem: „Słowo jest rysem pewnym, rysem niewykończonym, ale rysem wszystkich synów; rysem niezmiennym, bez błędu, bez wady, bez czasu, bez miejsca, wszystko przewyższającym, we wszystkich istniejącym, i podstawą jakby, w której są, i szczytem pod którym są. Słowo Boże nie pomnaża się, nie wzrasta, gdy zwolennik się znajdzie, ale całe, jeśli trwasz, całe, jeśli odstąpisz, zostaje w sobie, odnawiając wszystko.“[3]) Więc: „Ktoby pilniej wejrzał w zakon doskonałej wolności, i wytrwał w nim, nie stawszy się słuchaczem zapamiętliwym, ale

[1]) S. Thom. in catena. [2]) S. August. Super. psal. 118. Conc. 5. [3]) S. August. Serm. 38. De verbis Domini.

czynicielem uczynku; ten błogosławiony będzie w sprawie swojej."[1])

III.

W cierpliwości. 1. Pouczeni słowem Bożem, cierpliwie zbawienie nasze sprawować winniśmy, podobnie jak rolnik. „Przetoż cierpliwymi bądźcie bracia! aż do przyjścia Pańskiego. Oto oracz oczekiwa drogiego owocu ziemi, cierpliwie znosząc, ażby wziął zaranny i wieczorny. I wy bądźcie cierpliwymi, i utwierdzajcie serca wasze, albowiem przybliżyło się przyjście Pańskie."[3]) 2. Znosić także cierpliwie winniśmy pokusy wszystkie, trudy i prześladowania; abyśmy otrzymali owoc pożądany, taki, jaki w wytworach ziemi widzimy. „Grono winne nogami się gniecie i w smaczne wino przemienia; oliwka przez uderzenia mętów się swoich pozbywa i w czystą oliwę przerabia; przez tarcie na bojowisku oddzielają się ziarna od plewy i do spichrza oczyszczone znoszą."[4]) 3. Cierpliwie oczekiwać winniśmy, silną i niezachwianą nadzieją wzmocnieni, zapłaty obiecanej. „Iż w nadziei ma orać co orze, a który młóci w nadziei wzięcia pożytku."[5]) I tak Pan do

[1]) Jakób. 1. 25. [2]) Jakób. 5. 7. 8. [3]) S. Gregor. M. Hom. 15. in Evangel. [4]) 1. Kor. 9. 10.

każdego woła. „Oto przychodzę rychło, a zapłata moja ze mną jest, abym oddał każdemu według uczynków jego.“ [1]) Więc i owo także zachowaj: „Jak na ziemi złej trzy były różnice, to jest, podle drogi, opoczyste i skaliste miejsca, tak i na ziemi dobrej potrójna różnica owocu setnego, sześćdziesiątego i trzydziestego.“ [2])

CZWARTEK.

„W pracach rożlicznych.“ 2. *Kor.* 11. 23.

I.

W pracach rozlicznych. Apostoł trzy rodzaje prac tu wymienia, jakie dla chwały Boga i dusz zbawienia podjął. 1. Walki z wrogami zbawienia: z szatanami: „Dan mi jest bodziec ciała mego, anioł szatanów, aby mię policzkował;“ [3]) z prześladowcami: „W ciemnicach obficiej, w raziech nad miarę, w śmierciach częstokroć. Od żydów wziąłem po pięć kroć, po czterdzieści plag bez jednej, trzykroć byłem bit rózgami, razem był ukamienowan;“ [4]) z ciałem własnem: „W pracy i kłopotach, w niespaniu częstem, w głodzie i pra-

[1]) Obj. 22. 12. [2]) S. Hieron. cit. a Corn. a Lap. in Matth. 13. 23. [3]) 2. Kor. 12. 7. [4]) 2. Kor. 11. 23. 24. 25.

gnieniu, w postach częstych, w zimnie i nagości.“[1]) 2. Troski i niebezpieczeństwa, jakim podlegał, co do ciała: „Trzykroć się rozbiłem z okrętem, przez dzień i przez noc byłem w głębi morskiej, w drogach częstokroć, w niebezpieczeństwach rzek, w niebezpieczeństwach rozbójników, w niebezpieczeństwach od rodziny, w niebezpieczeństwach od pogan ów, w niebezpieczeństwach w mieście, w niebezpieczeństwach na pustyni, w niebezpieczeństwach na morzu, w niebezpieczeństwach między fałszywą bracią;“[2]) co do ciała i co do duszy: „Oprócz tych rzeczy, które zewnątrz są, naleganie na mnie codzień, staranie o wszystkie kościoły. Któż choruje, a ja nie choruję? Któż się zgarsza, a ja nie bywam upalon?“[3]) 3. Modlitwy ustawiczne i wzniosłe. „Iż był zachwycon do raju, i słyszał tajemne słowa. których się człowiekowi, nie godzi mówić.“[4]) — „aż do trzeciego nieba.“[5]) A to opowiedział dla obrony swojej powagi apostolskiej, którą wrogowie zniweczyć usiłowali; aby wiernych, których on do Chrystusa nawrócił był, powagę jego zniszczywszy, mogli łatwiej uwieźć. Więc zważ, coś sam dotąd dla chwały Boga, zbawienia

[1]) 2. Kor. 11. 27. [2]) 2. Kor. 11. 25. 26. [3]) 2. Kor. 11. 28. 29. [4]) 2. Kor. 12. 4. [5]) 2. Kor. 12. 2.

twego i bliźnich uczynił: „Wszystko Bóg oparł na pracy, aby za każdą rzecz zapłatę przygotował.“ [1]) — „Wielkie dobra nabywają się tylko wielką pracą.“ [2])

II.

W pracach rozlicznych. Prace takie nie zrażają; ale jeśli się ich owoc ma na względzie, pobudzają i zapalają. Albowiem 1. od grzechów wybawiają i strzegą: „Wejrzyj na uniżenie swoje, i na pracę moję, a odpuść wszystkie grzechy moje.“ [3]) — „Uczcił go w pracach i napełnił prace jego.“ [4]) 2. Pokój i spokój dają nam, a oraz pociechę wielką. „Obaczcie oczyma waszemi, żeciem mało pracował, a dostałem sobie wielkiego odpocznienia.“ [5]) — „Pójdźcie do mnie wszyscy, którzy pracujecie i jesteście obciążeni, a ja was ochłodzę.“ [6]) 3. Żywot wieczny nam wysługują. „Odda każdemu według uczynków jego.“ [7]) „A każdy własną zapłatę weźmie według pracy swojej.“ [8]) — „Odtąd mówi Duch, aby odpoczęli od prac swoich, albowiem uczynki ich za nimi idą.“ [9]) Więc: „Niech się nie zraża nikt pracą, chociażby droga

[1]) S. Chryzost. hom. 29. in Matth. op. imp. [2]) S. Antonin P. IV Tit. 3. [3]) Ps. 24. 18. [4]) Mądr. 10. 10. [5]) Ekklis. 51. 35. [6]) Mat. 11. 28. [7]) Mat. 16. 27. [8]) 1. Kor. 3. 8. [9]) Obj. 14. 13.

żywota chwalebnego chropowatą się okazywała, chociażby trudną i przykrą była ścieżka do cnoty. Nikomu bowiem nie jest dano, aby nie wiele pracując, wzbogacić się mógł wybornemi bogactwami czynów znakomitych; ale zawsze stosownie do trudów poniesionych zyskują się owoce.“ [1])

III.

W pracach rozlicznych. Rozważ 1. trudy Chrystusa Pana od początku aż do końca życia na ziemi, i owoce tych trudów w nim i w całym rodzaju ludzkim, i zważ owo: „Izaż nie było potrzeba, aby to był cierpiał Chrystus i tak wszedł do chwały swojej?“ [2]) i owo: „Lecz tego który mało co niźli aniołowie umniejszony jest, widzimy Jezusa dla męki śmierci, chwałą i czcią ukoronowanego. — Albowiem przystało jemu, dla którego wszystko, i przez którego wszystko, który wiele synów do chwały był przywiódł, sprawcę zbawienia ich przez ucierpienie doskonałym uczynić.“ [3]) Rozważ 2. trudy wszystkich Świętych i owoce tychże w nich i w bliźnich przez nich. „Droga jest śmierć Świętych, droga zaiste jako koniec trudów, jako zwy-

[1]) S. Cyril. Aleksand. Hom. 15. De festis paschalibus. [2]) Łuk. 24. 26. [3]) Żyd. 2. 9. 10.

cięztwa dokonanie, jako żywota podwoje i do zupełnego bezpieczeństwa wstęp.“ [1]) — „Ośrodkiem tego świata są ludzie święci: dopóki ośrodek w drzewie jest zdrowy, dopóki drzewo kwitnie; dopóki są święci, dopóki świat stoi.“ [2]) 3. Posłuchaj Apostoła mówiącego. „Czas rozwiązania mojego nadchodzi. Potykaniem dobrem potykałem się, zawodum dokonał, wiarem zachował. Naostatek odłożon mi jest wieniec sprawiedliwości, który mi odda Pan sędzia sprawiedliwy w on dzień; a nietylko mnie, ale i tym, którzy miłują przyjście jego.“ [3]) Więc: „Cóż to jest za sprawiedliwość, Świętych czcić, a świętością gardzić? Bezpodstawnie Sprawiedliwych czci, kto sprawiedliwością gardzi.“ [4]) „Świętego albo naśladować winien każdy, jeśli go chwali; albo chwalić nie powinien, jeśli naśladować niechce; i kto innego chwali, niech sam się pochwały godnym okaże. — Kto zasługi Świętych podziwia, niech sam świętością życia uczyni się godnym podziwu.“ [5])

[1]) S. Bernardi Serm. in tran. S. Malachiae. [2]) S. Chryzost. hom. 1. [3]) 2. Tym. 4. 6—9. [4]) S. Chryzost. Hom. 45. [5]) S. Chryzost. Serm. Super. Sap. c. 3. v. 1.

PIĄTEK.

„Z tego co krewkości mojej jest, przechwalać się będę.“ *2. Kor. 11. 30.*

I.

Z tego co krewkości mojej jest, przechwalać się będę. Chlubi się Apostoł, nie z godności i obowiązków Apostolstwa swego, nie z mądrości i chwały swojej, nie z cudów swoich, lecz z krewkości, to jest, z prac, utrapień, prześladowań i potykań swoich, w których się okazał niemocny, wzgardzony, niedołężny i niepoczesny; bo 1. w tem okazuje się owoc i skuteczność łaski Bożej, której wszystko przyznaje. „Z łaski Bożej jestem to, com jest; a łaska jego przeciwko mnie próżną nie była, alem więcej pracował niż oni wszyscy; a nie ja, ale łaska Boża ze mną.“[1]) Bo 2. tem fałszywych Apostołów pokonał, i onych, to zaznaczywszy, wiernym nieszkodliwymi uczynić mógł. „W czem kto śmie w głupstwie mówię śmiem i ja; Hebrajczycy są, i ja; Izraelczycy są, i ja; nasieniem Abrahamowem są, i ja; słudzy Chrystusowi są, (ja mniej mądry mówię) więcej ja;“[2]) a potem wylicza wzmiankowane wyżej prace apostolskie. Bo 3. to są niepokonalne

[1]) 1. Kor. 15. 10. [2]) 2. Kor. 11. 21. 22. 23.

świadectwa i wyraźne znaki Apostolstwa i cnót Apostolskich. „Bo mniemam, żem ja nic mniej nie czynił, niźli wielcy Apostołowie.“[1]) Nigdy zaś chlubić się nie trzeba, chyba że tego wymaga chwała Boga i zbawienie dusz; inaczej samo to chlubienie się Apostoła byłoby próżne i niemądre; i takiem ono wydawać się musiało tym, którzy tych powodów nie znali, jak i on sam to nadmienia, raz poraz mówiąc. „Powtóre powiadam (by mię kto nie mniemał być bezrozumnym), i inaczej jako bezrozumnego przyjmijcie mię, abym się ja też maluczko co przechwalał. Co mówię, nie mówię wedle Boga, ale jako w głupstwie, w tem przechwalaniu.“[2]) Więc: „Dobra chwała jest temu, który jej używa dla pomocy i obrony pracujących i uciśnionych.“[3])

II.

Z tego co krewkości mojej jest, przechwalać się będę. Apostoł chlubi się z prac, trosk, prześladowań, pokus, bo 1. w tem się lepiej okazuje pomoc Boża, z którą wszystko cierpliwie i mężnie się znosi, jak sam o tem nadmienia. „Rad się tedy przechwalać będę w krewkościach moich, aby we mnie mie-

[1]) 2. Kor. 11. 5. [2]) 2. Kor. 11. 16 17. [3]) S. Isidor. Pelusiota. Epistol. Libr. III. epistola 172.

szkała moc Chrystusowa."[1]) Bo 2. w tem wszystkie cnoty urabiają się i doskonalą, jak to sam Chrystus Pan Apostołowi oznajmił. „Dosyć ty masz na łasce mojej; albowiem moc w słabości doskonalszą się stawa;"[2]) i dlatego Paweł także wyznaje. „Dlatego się podobam sobie w krewkościach moich, w potwarzach, w potrzebach, w prześladowaniach, w uciskach dla Chrystusa; albowiem gdy nie mogę, tedym jest potężny."[3]) Bo 3. to podobnymi do Chrystusa czyni, gdyż on sam to znosił, i my w tem też same co on cnoty wykonujemy, osobliwie pokorę; i dlatego Św. Bernard tłómaczy: „Cnota w niemocy się doskonali. Jaka cnota? Sam Apostoł odpowiada: „Rad się przechwalać będę w krewkościach moich, aby we mnie mieszkała moc Chrystusowa. Ale może nie domyślasz się, o jakiej szczególnie mówi, ponieważ Chrystus wszystkie cnoty miał. Lecz gdy wszystkie miał, nad wszystkie jednak zalecał jednę, to jest, pokorę, gdy mówił: „Uczcie się ode mnie, żem jest cichy i pokornego serca."[4]) Więc z tymże świętym Doktorem mów: „Chętnie więc i ja Panie Jezu! przechwalać się będę, jeśli zdołam, w kre-

[1]) 2. Kor. 12. 9. [2]) 2. Kor. 12 9. [3]) 2. Kor. 12. 10. [4]) Tract. de grat. humislit.

wkościach moich — aby cnota twoja, to jest, pokora doskonaliła się we mnie. Albowiem wystarczy mi łaska twoja, gdy ustanie moc moja.“ [1])

III.

Z tego co krewkości mojej jest, przechwalać się będę. To mówi, aby 1. „tak ściągnął na siebie moc i męztwo Chrystusa, pocichu jakby ku niej się zwracając i jej wzywając;“ [2]) ponieważ Pan bardzo chętnie lituje się nad biednymi. „A widząc rzesze zlitował się nad niemi, iż byli strudzeni i leżące jako owce nie mające pasterza.“ [3]) Aby 2. samego siebie ożywił i pobudził do znoszenia tego wszystkiego mężnie i wytrwale, pewien, że mocą Chrystusa to się uskuteczni, czego własną mocą uskutecznić nie może, jak Św. Bernard objaśnia. „Pożądana niemoc, skoro się nagradza Chrystusa mocą. Któż mi to da, abym nietylko był niemocnym, ale abym całkiem na siłach podupadł, abym się cnotą cnót Pańskich umocnił?“ [4]) Aby 3. pełny stąd i obfity otrzymał owoc, jak to tenże sam Doktór zapewnia. „Nie mówi, że cierpliwie znosi krewkości, ale że się przechwala, i chętnie się w nich przechwala, okazując, iż nawet

[1]) Tract. de grat. humilit. [2]) Corn. a Lapide. in 11. Cor. c. XII. v. 9. [3]) Mat. 9. 36. [4]) Serm. 25. Super Cant.

to dobrem jest dla niego, że się upokarzał. Chętnego bowiem dawcę miłuje Bóg. Albowiem na łaskę, którą ponad inne przekłada, zasługuje jeno sama chętna i doskonała pokora.“ [1]) Więc pomnij: „Jako nie będą towarzyszami w chwale, którzy niechcieli być towarzyszami w biedzie;“ [2]) i: „Im kto srożej cierpiał, ten tem większej chwały dozna.“ [3])

SOBOTA.

„Znam człowieka, iż takowy był zachwyceny aż do trzeciego nieba.“ *2. Kor. 12. 2.*

I.

Znam człowieka, iż takowy był zachwyceny aż do trzeciego nieba. Apostoł mówi tu o największych zachwyceniach swoich, a my się stąd uczymy, że w rozmyślaniu i kontemplacyi o rzeczach Bożych człowiek znajduje pomoc i pociechę na wszystkie troski swoje. Albowiem 1. kontemplacya podnosi umysł nad wszystkie koleje rzeczy doczesnych, wyższym nad wszystkie pokusy czyni, i do duchownych spraw zapala. Nic w tem życiu słodszego się nie czuje, nic chętniej się nie przyjmuje, nic tak myśli od miłości świa-

[1]) Serm. 34. [2]) Card. Hugo. 1. Cor. 1. [3]) S. Chryzost. Hom. 22.

ta nie dzieli, nic tak duszy przeciw pokusom nie wzmacnia, nic tak człowieka nie pobudza, i pomaga do wszelkiej pracy, jak łaska kontemplacyjna.“ [1]) Kontemplacya 2. duszę krzepi wieloma i znacznemi łaskami. „Czytanie szuka, rozmyślanie znajduje, modlitwa prosi, kontemplacya smakuje. Czytanie podaje ustom jakby twardy pokarm, rozmyślanie żuje i kruszy, modlitwa smak wyrabia, kontemplacya, to słodycz, która pokrzepia i przyjemność sprawia.“ [2]) Kontemplacya jest 3. jakby początkiem szczęśliwości niebieskiej. „Przenikanie prawdy zaczyna się w tem życiu, ale zupełne jej objęcie uzupełnia się dopiero w wieczności. — Przez badanie prawdy, sposobimy się do sprawiedliwości i uzupełniamy do chwały. — Kto się z Boskiego natchnienia do łaski kontemplacyjnej podnosi, ten jakby zadatek onej przyszłej pełności otrzymuje, gdy ustawicznie na rozmyślaniu trwać będzie.“ [3]) Więc: „Wtedy żyje serce nasze, gdy Boga swego rozważa, i samem tem rozważaniem wdzięcznie się pokrzepia. Życie błogosławione najlepiej nam się przedstawia, gdy o ciele i zmysłach zapomniawszy w siebie samych wchodzimy,

[1]) Ś. Bernard Medit. c. 7. [2]) S. August de scala Paradisi. [3]) S. Bernard. De interior. dom. c. 70.

od wszelkich żądz ludzkich dalecy, z Bogiem sam na sam rozmawiamy.“ [1])

II.

Znam człowieka, który był zachwycony aż do trzeciego nieba. Kontemplacya rozróżnia się trojako zazwyczaj; to jest 1. gdy dzieła Boże cielesne i widzialne rozważamy, i w nich Boga szukamy i z Bogiem obcujemy; może się to uskuteczniać i światłem naturalnem, jak Paweł mówi o poganach. „Ponieważ co jest wiadomo o Bogu, jest im jawno. Albowiem Bóg im to objawił. Bo rzeczy jego niewidzialne, od stworzenia świata przez te rzeczy, które są uczynione zrozumiane, bywają poznane; wieczna też moc jego i Bóstwo: tak iż nie mogą być wymówieni.“ [2]) 2. Gdy dzieła Boże duchowne i niewidzialne rozważamy naprzykład, istotę, własności, czynności i stan duchów i dusz, tajemnice religii, i tym podobne, za pomocą rozumu, wiary i łaski, i w nich z Bogiem obcujemy, jak Paweł o rzeczach wiary do Koryntyan pisze. „Co też opowiadamy nie przez uczone słowa ludzkiej mądrości, ale przez naukę Ducha, duchownym duchowne rzeczy przystosując.

[1]) S. Augustin. De spiritu et anima. c. 14. [2]) Rzym. 1. 19. 21.

A człowiek cielesny nie pojmuje tego, co jest Ducha Bożego; albowiem głupstwem jemu jest, i nie może rozumieć, iż duchownie bywa rozsądzon.“[1]) 3. Gdy Boga samego, jego naturę, doskonałości i własności Osób Boskich, stosunki i działania rozważamy; skąd Św. Bernard potrójny stan doskonałości wywodzi. „Pierwszy stan ciałem się zajmuje, drugi duszą, trzeci pokój w Bogu ma. Początkiem dobrego w obcowaniu jest doskonałe posłuszeństwo; postępem jest poddanie ciała swego; doskonałością, kiedy używaniem dobrego zwyczaj zamieniamy w miłość. Początkiem rozumu jest pojmować to, co się w nauce wiary do wierzenia podaje; postępem przyswajać sobie i wykonywać prawdy wiary, doskonałością zamiłować je i wcielić niejako w siebie. Doskonałość człowieka rozumnego, to początek człowieka duchownego; postęp jego, to twarzą w twarz oglądać chwałę Boga, doskonałość zaś, to przekształcać się w ten obraz, z jasności w jasność przechodzić, jakby od ducha Bożego.“[2]) Więc: „Rozważaniu prawdy oddać się należy, a ku temu wielce pomaga samotność.“[3])

---

[1]) 1. Kor. 2. 13. 14. [2]) S. Bernard De vita Solitar. [3]) S. Thom. Aq 2. 2. qu 188.

III.

Znam człowieka, który zachwycony był aż do trzeciego nieba. Św. Tomasz objaśniając te słowa mówi: „W zachwyceniu, o którem teraz mówimy, mocą Boską podnosi się człowiek od tego, co jest według natury, ku temu, co jest nad naturę;“ [1]) i „Paweł w zachwyceniu onem pielgrzymował od Pana, co do stanu, ponieważ był jeszcze w stanie pielgrzyma; nie zaś co do czynu, którym widział Boga w wyobraźni.“ [2]) i: „Boga w istocie widział.“ [3]) Trzecie niebo trojako może być uważane: popierwsze według porządku potęg poznawczych, tak żeby pierwsze niebo było widzenie nadświatowe cielesne, przez zmysł uskuteczniane, jak widziano rękę piszącego na ścianie;“ [4]) drugiem niebem jest widzenie wyobraźni, naprzykład, jak widział Izajasz i Jan w Objawieniu; trzeciem niebem jest widzenie umysłowe, jak wykłada Augustyn r. XII Genezy literalnie.“ [5]) 2. Według porządku władz poznawalnych, pierwszem niebem nazywa się poznanie niebieskich ciał—drugiem poznanie niebieskich duchów—trzeciem poznanie samego Boga. 3. Trzeciem niebem może być rozważanie Boga według

[1]) Tom Aqu. 2. 2. q. 175. [2]) Tomasz. ad 1. [3]) Tomasz. v, 3. o. [4]) Dan. 5. [5]) Tomasz Aqu. a 3. ad 4.

stopnia poznania, jakim się Bóg widzi; z których pierwsze należy do Aniołów najniższej hierarchii; drugie do Aniołów średniej hierarchii; trzecie do Aniołów najwyższej hierarchii. A że widzenie Boga nie może być bez radości; dlatego Paweł mówi, że nietylko był zachwycony do trzeciego nieba skutkiem rozważania, — ale i do raju[1]) skutkiem radości stąd następującej.[2]) Stąd stało się, że Apostoł tam z Serafinami przebywając, wyraźnie ujrzał istotę Boga, uczuł w sobie zapał ów i ogień miłości, którym następnie cały świat zapalił."[3]) Więc: „Niebem jest myśl ona, która niziny opuszcza, na szczyty się wzbija i z wyżyn rozważa słońce sprawiedliwości orlim wzrokiem. Nic niema tak pięknego i miłego, jak samego rozważać Boga wzrokiem umysłu i pragnieniem serca."[4]) Może się to stać zwyczajnem rozważaniem; „nadzwyczajne zaś nie zależy od woli rozważającego, ale od zrządzenia Stwórcy, który, komu chce, kiedy chce, i jak chce, słodkość rozważania daje."[5])

[1]) 2. Kor. 12. 4. [2]) S. Thom. l. c. [3]) Corn. a Lapide in h. l. [4]) S. August Medit. c. 27. [5]) S. August. Serm. Dom. 15. post Trinit c. 17.

NIEDZIELA ZAPUSTNA. (PIĘĆDZIESIĄTNICA)

„Oto wstępujemy do Jeruzalem, a skończy się wszystko, co napisano jest przez Proroki o Synie człowieczym.“ *Łuk. 18. 31.*

I.

Oto wstępujemy. Pan ostatnią podróż swoję do Jerozolimy przedsięwziąwszy, znowu uczniom swoim przypomina mękę i śmierć tuż tuż nadchodzącą. 1. Aby pilnie zważali i rozważali, co miał powiedzieć, używa słowa: „Oto“ — „Jest-to słowo do uwagi i podziwu pobudzające. — W rzeczach Boskich wszystko trzeba podziwiać, bo wszystko wielkie, owszem największe.“[1]) Głównie, gdy idzie o mękę i śmierć Pana. „Męka Chrystusa, to odkupienie nasze, śmierć Chrystusa, to życie nasze.“[2]) 2. Jasno i wyraźnie im mówiąc. „Będzie wydan (Syn człowieczy) poganom, i będzie naigrawan, i ubiczowan, i uplwan; i, ubiczowawszy zabiją go, a dnia trzeciego zmartwychwstanie.“[3]) 3. Tym sposobem ich uzbrajając, aby się nie zrażali i nie gorszyli w czasie męki i śmierci jego. „Bo chociaż módz umrzeć, znamieniem człowieka jest; jednak chcieć umrzeć, znamieniem

[1]) Corn. a Lapide in Matth. 1. 22. [2]) S. Ambroż. Serm. 56. [3]) Łuk. 18. 32. 33.

człowieka nie jest."[1]) — „Niechcieć umrzeć, jest to znamię bojaźni ludzkiej; umrzeć i zmartwychwstać, to znamię samej tylko Boskości."[2]) Stąd zaiste ożywić się i wzmocnić się byli powinni. „Albowiem utrapienie lżejszem jest, gdyśmy się go spodziewali, cięższem nierównie, gdy nagle i niespodziewanie następuje."[3]) Więc: „Męką pokazuje Chrystus, co znieść dla prawdy winniśmy; zmartwychwstaniem, czego spodziewać się od Trójcy Św. mamy."[4])

II.

Do Jeruzalem. Uczniowie sądzili, że Pan z nimi do Jerozolimy wstępuje na obchód Świąt; Pan zaś mówi, że na śmierć i mękę; i to do Jeruzalem, ażeby, im ludniejsze, większe i sławniejsze miasto, tem haniebniejsza i sroższa męka i śmierć była; albowiem tam 1. chciał być sądzony i potępiony wobec najwyższych trybunałów Żydowskich i Pogańskich. „A Syn człowieczy będzie wydan przedniejszym kapłanom i doktorom, i zdadzą go na śmierć; i podadzą go poganom ku naigrawaniu, i biczowaniu, i krzyżowaniu."[5]) 2. Mękę i śmierć chciał ponieść wobec ludu

[1]) S. Chryzost. [2]) S. Chryzost. Serm. 5. fer. V. pass. [3]) S. Chryzost. [4]) S. Thom. in Caten. e S. Chryzost. [5]) Mat. 20. 18. 19.

ze wszystkich stron na święta wielkanocne tam bardzo licznie zgromadzonego; albowiem na tę uroczystość zgromadzili się jak na ową Pięćdziesiątnicy: Partowie i Medowie, i Elamitowie, i mieszkający w Mezopotamii, w Żydowskiej ziemi, i w Kapadocyi, w Poncie i w Azyi, w Frygii, i w Pamfilii, w Egipcie, i w stronach Libii, która jest podle Cyreny, i przychodniowie Rzymscy, Żydowie i nowonawróceni, Kreteńczycy i Arabczycy."[1]) 3. Mękę i śmierć, o której Św. Tomasz mówi. „Poniósł Chrystus wszystkie męki ludzkie, nie według gatunku, ale według rodzaju, aby wiedziano, że tak cały rodzaj ludzki wybawił."[2]) a: „Bóle, jakie Chrystus ponosił, przewyższały wszystkie bóle, jakie ludzie znosić mogą w tem życiu;"[3]) stąd Św. Bonawentura mówi. „Ponosił Chrystus cierpienia największe, cierpienia najsroższe, cierpienia najhaniebniejsze, cierpienia wyniszczające, ale i ożywiające."[4]) Stąd jakże stosowna i litosna jego zapowiedź, i niemocy uczniów potrzebna! Więc i nam się mówi: „Niech regułą życia naszego będzie męka Zbawiciela, i tem bardziej się cieszmy, im bardziej do Chrystusa

[1]) Dz. Ap. 2. 9. 10. [2]) S. P. III q. 46. [3]) S. P. III. 6. [4]) In Breviteq. P. IV. c. 9.

się zbliżamy; i tem więcej się smućmy, im więcej się od tego wzoru oddalamy.“[1])

III.

A skończy się wszystko. Jak zapowiedź męki, śmierci i zmartwychwstania, tak i ta wzmianka o proroctwach była nowym powodem ufności i pociechy dla uczniów Pańskich; albowiem 1. co przez Proroki zapowiedziano i w odwiecznych zamiarach Bożych postanowiono, to według woli Bożej należało było podjąć i uskutecznić, jak Chrystus Pan po zmartwychwstaniu uczniom swoim oznajmił. „Te są słowa, którem mówił do was, będąc jeszcze z wami, iż się musiało wypełnić wszystko, co napisano jest w zakonie Mojżeszowym, i w Prorokach, i w Psalmach o mnie.“[2]) 2. Wola Boga Ojca i Syna i Ducha Świętego jedna i taż sama wola, ponieważ jedna natura. „Czyńmy wolę Ojca, wolę Syna, wolę Ducha Świętego; ponieważ Trójcy Ś-tej jedna jest wola;“[3]) stąd wola Boża, która zawyrokowała mękę i śmierć Chrystusa na odkupienie rodzaju ludzkiego, była wolą także Chrystusa jako Syna Bożego. „Wola Bóstwa odwieczna, nie inna Wola Ojca, inna Syna; albowiem jedna jest wola, gdzie jedno

[1]) In Breviloq. [2]) Luc. 24. 44. [3]) S. Augustin. Tract. 22

jest Bóstwo;“ [1]) ale Chrystus, jako Syn człowieczy, tej woli Boskiej poddał doskonale swoję wolę ludzką. „Wola Boża jest, którą Chrystus i czynił i uczył.“ [2]) 3. Wola Boża w sobie jest najdoskonalsza i nam najpożyteczniejsza. „Wola Boża jest dziełem doskonałem.“ [3])—Wola Boża, to zbawienie ludzi;“ [4]) i dlatego na tej woli uczniowie polegać winni. Więc: „Ucz się, Bogu być podległym, ażebyś wybierał nie to, co sam chcesz, ale co wiesz, że się Bogu podoba.“ [5]) — „Tak człowiek od ludzkich rzeczy zwraca się ku Boskim, gdy się nad wolę ludzką przekłada wola Boska.“ [6])

PONIEDZIAŁEK.

„Gdy się przybliżał ku Jerichu, ślepy niektóry siedział wedle drogi, żebrząc.“
Łuk. 18. 35.

I.

Gdy się przybliżał ku Jerichu. Jericho 1. według Św. Grzegorza Wielkiego znaczy to samo, co księżyc, przypomina ciała naszego niemoc, zmienność i śmiertelność, dla której uleczenia właśnie Mesyasz przyszedł. „Jericho

[1]) S. Ambrosius Libr. 10. [2]) S. Cyprian. De orat. Domni. [3]) S. Gregorius. Naz. Orat. 8. [4]) S. Gregor. Nys. Orat. 4. [5]) S. Ambrosius loco citato. [6]) S. Augustin Tract 53. super Joannem.

oznacza księżyc; a w Piśmie Świętem księżyc bierze się za niemoc ciała, — niemoc naszej śmiertelności oznacza. Gdy więc Stwórca zbliża się ku Jerichu, ślepy wzrok odzyskuje; bo gdy Bóstwo ułomność naszego ciała przyjęło, rodzaj ludzki światło które był utracił, odzyskał. O ile bowiem Bóg ludzkie rzeczy znosi, o tyle człowiek do Boskich się wznosi."[1]) Jericho 2. według Orygenesa oznacza świat, którego ludzie duchem świata przejęci nie opuszczają, dopóki Jezusa i uczniów jego nie ujrzą, i ze ślepoty swej uzdrowieni nie zostaną. „Przez Jericho rozumie się świat, na który zstąpił Chrystus Pan. Ci co są w Jericho, mądrości świata zaniechać niechcą, dopóki nietylko Jezusa nie zobaczą wychodzącego z Jericho, ale i uczniów jego. To więc widząc, szły za nim rzesze wielkie, gardząc światem i wszystkiemi rzeczami światowemi, ażeby pod przewodnictwem Chrystusa wstąpili do Jeruzalem niebieskiego. Według Mateusza bowiem i Marka 3. dwaj tu ślepi byli, którzy gdy Pan Jezus wchodził, przechodził i wychodził z Jericha wołali, i przez Pana z Jericha wychodzącego uzdrowieni zostali; według Św. Augustyna zaś,

[1]) S. Gregorius. Magnus. Homil. 12. in Evangelia.

ślepotą nawiedzony i dawnej zamożności pozbawiony, był ktoś znaczniejszy i wszystkim znany, aby się cud okazał tem świetniejszy. Bartimeusz, syn Tymeusza (tak się nazywał ów ślepy), wielką zamożność swoją utraciwszy, w nędzy wielkiej zostawał, nietylko jako ślepy, ale i jako żebrak siedział podle drogi. I to było powodem, że Marek jego samego tylko wymienił; przywrócenie mu wzroku tak wielką sławę zjednało temu cudowi, jak znanem było jego nieszczęście.“ [1]) Więc w Jerichu miej obraz świata. „Wszystko co powstaje na świecie, słabe, nietrwałe, zepsuciu podległe i próżne jest.“ [2])

II.

Ślepy niektóry siedział wedle drogi. Przez tych dwóch ślepych 1. rozumieć można Judę i Izraela, których Chrystus Pan oświecić miał. „Dwoma ślepymi nazwać możemy Judę i Izraela, którzy przed przyjściem Chrystusa ślepymi byli, ponieważ nie pojmowali słowa prawdziwego, jakie było w zakonie i Prorokach, cieleśnie wszystko brali, jednak siedząc wedle drogi zakonu i Proroków, wołali tylko do tego, który się narodził z po-

[1]) De consens. Ewangel. libr. 2. c. 65. [2]) S. Augustin. Super epist. ad Romanos. in illud: „*Vanitati ircatura subjecta est.*“

kolenia Dawidowego według ciała."[1]) Przez tych ślepych rozumieć można 2. obie płcie rodzaju ludzkiego, grzechem zaślepione i od Pana uzdrowione. „Ślepym jest rodzaj ludzki, który w osobie pierwszego ojca z raju rozkoszy wygnany, jasności wyższego światła nie znając, karania swego ciemności ponosi; ale obecnością Odkupiciela swojego rozjaśniony, już radości wewnętrznego światła pragnieniem widzi i na drodze życia dobrych czynów kroki swoje stawia."[2]) Przez tych ślepych rozumieć można 3. wszystkie duchy zaślepione, które prawdami wiary nie będąc oświecone, nie umieją swego życia dobrze urządzić. „Ślepy jest, kto światła duchowego rozważania niezna; kto obecnego żywota ciemnościami osaczony, nie miłując przyszłej światłości nie widzi, a tem samem nie umie kierować krokami swymi na drodze dobrych uczynków."[3]) Takimi są wszyscy prawie ludzie światowi, w rzeczach ziemskich zawikłani. Więc unikaj tych ciemności światowych. „Ma ten świat noce swoje, i to sporo, gdy niemal cały jest nocą, i cały zawsze znajduje się w ciemnościach. Co ja mówię, że noce ma świat? Czyż to nie noc, gdy

[1]) S. Ambrosius. in Luc. c. 18. [2]) S. Gregorius M. Homil. 2. in Ewang. [3]) S. Gregerius Magnus Pastoral. P. 1. c. 11.

się nie dostrzega tego, co z Ducha Świętego jest.“[1])

III.

Żebrząc. Rozważ tego człowieka nędzę; albowiem 1. nietylko ubogim był, mając zaledwie konieczne rzeczy, ale żebrakiem, któremu i na koniecznych rzeczach zbywało; tak że nie miał z czego żyć. „Żebrakami się zowią, którzy od drzwi do drzwi chodząc, o rzeczy konieczne do pożywienia proszą.“[2]) Był 2. ślepy, o to co do życia koniecznem jest sam się postarać nie mógł, od miłosierdzia ludzkiego całkiem zależał: „Co to jest żebrać, jeśli nie z ludzkiego miłosierdzia żyć.“[3]) Tem cięższym i dotkliwszym 3. ten stan politowania godny musiał być dla niego, im bogatszym i znaczniejszym był przedtem; bo cóż może być tak upokarzającego, jak od miłosierdzia wszystkich zależeć?[4]) najbardziej, jeśli z własnej winy do tego stanu kto przyszedł; albowiem, gdy bardzo zaszczytną rzeczą jest dawać; to z drugiej strony bardzo jest niezaszczytną postawić się w niemożliwości dania i potrzebie żebrania.“[5]) Wszelako i to wiedzieć należy: „Pięcioraka jest że-

[1]) S. Bernard. Serm. 75. super Cant. [2]) S. Hugo a S. Victore. [3]) S. Augustin. Super Psalm 107. 9. [4]) S. Bonaventura. in regula Fratr. Minorum. c. 6. [5]) S. Bonaventura. ibidem.

braniny odmiana: Pierwsza, kiedy zmusza położenie, i to ma miejsce w osobach nieszczęśliwych i biednych; druga kiedy pobudza chciwość, i tak się rzecz ma z ubogimi udanymi; trzecia którą wytwarza lenistwo, i tak jest z biednymi żebrakami silnymi i zdrowymi; czwarta którą przemysł rodzi, jak to ma miejsce z ubogimi nauką zajętymi; piąta, której sprawiedliwość jest podstawą, jak to jest z ubogimi dobrowolnymi, od zamiłowania doczesnego zysku wolnymi, równie jak od zdrętwiałości doczesnego spokoju.“ [1]) Stąd wnoś, jakie żebractwo jest winne, jakie niewinne, a jakie chwalebne. Więc to sobie zapamiętaj, co Św. Prosper mówi: „Żebrakiem jest ten, który nic sobie nie przyznaje, lecz wszystkiego oczekuje od miłosierdzia Bożego.“ [2])

WTOREK.

„Ślepy niektóry siedział wedle drogi“
Łuk. 18. 35.

I.

Ślepy niektóry siedział wedle drogi. Do przyczyn ślepoty cielesnej podobne są przyczyny ślepoty duchowej. Za ślepego co do

[1]) S. Bonaventura in apologia pauperum. resp. 4. c. 3. [2]) Super Psalmum. 106. v. 4. 1.

ciała 1. czyż się mieć może ten, kto oczy zamyka, albo zasłoną pokrywa, albo śpi; podobnie co do ducha ślepy jest każdy, kto umysł swój odwraca od prawd wiary, na łaski oświecające nie otwiera, i, w rzeczach ziemskich pogrążony drętwieje. Gnuśność ślepym go czyni. „Znam sprawy twoje, iżeś nie jest ani zimny, ani gorący. — Mówisz: żem jest bogaty i zbogacony, a niczego nie potrzebuję; a niewiesz, iżeś ty nędzny, i mizerny, i ubogi, i ślepy, i nagi.“ [1]) Ślepy co do ciała 2. i to się stać może przez nabrzmienie twarzy; podobnie ślepy jest co do ducha, kto się zapala pychą. „Znikczemnieli w myślach swoich, i zaćmione jest bezrozumne serce ich; albowiem powiadając się być mądrymi, głupimi się stali.“ [2]) Ślepy co do ciała staje się 3. nieumiarkowaniem w pokarmie i napoju, które człowieka mocno usypia; tak wszelka rozpusta, umysł także zaciemnia, w sen zatwardziałości i niepokuty pogrąża. „Pójdźcież tedy, a używajmy dóbr niniejszych. — Winem drogiem i olejkami się napełniajmy. — Chodźmy w wieńcach różanych; — żadna łąka niech nie będzie, którejby nie miała przejść rozpustność nasza. Żaden z nas niech próżen

[1]) Apoc. alypsis. 3. 15. 17. [2]) do Rzym. iasc. 1. 21. 23.

nie będzie rozpusty naszej; wszędzie zostawujmy znaki rozkoszy, gdyż to jest cząstka nasza i ten jest dział. — To myśleli i pobłądzili, zaślepiła je bowiem złość ich.“[1]) Więc wołaj do Boga, aby wszystkim ślepym uczynił to, co powiedział. „Przywiodę ślepe na drogę, której nie wiedzą, i ścieżkami których nie znali uczynię że chodzić będą; uczynię przed nimi ciemność światłością, a krzywe prostemi.“[2])

II.

Ślepy niektóry siedział wedle drogi. Zważ dalej: Ślepym człowieka uczynić może nadto 1. kurz, dym, każda rzecz grubsza w oczy rzucona; również na duchu zaślepia go chciwość. „A jeśli też jest zakryta Ewangelia nasza, jest zakryta w tych, którzy giną; w których Bóg świata tego oślepił zmysły niewiernych, aby im nie świeciło oświecenie Ewangelii chwały Chrystusowej, który jest obrazem Boga.“[3]) Ślepy co do ciała 2. staje się, jeśli oczy jego skaza zasłania; podobnie na duchu ślepym czyni zły zwyczaj grzeszenia, jak Paweł Apostoł o poganach pisze. „To tedy powiadam i oświadczam się w Panu, abyście już nie chodzili jako i poganie

[1]) Sap. 2. 6 — 10. 21. [2]) Isai. 42. 16. [3]) 2. Kor. 4. 3. 4.

chodzą w próżności umysłu swego, ciemnościami zaćmiony mając rozum, oddaleni od żywota Bożego dla nieumiejętności, która w nich jest, dla zaślepienia serca ich, którzy przyszedłszy w rozpacz, udali samych siebie na niewstydliwość ku popełnieniu wszelakiej nieczystości, ku łakomstwu."[1]) Co do ciała jakby ślepym się staje, komu 3. zbytek krwi i humorów, albo noc i ciemności światła pozbawiają; również na duchu ślepym się staje, kto ku bliźniemu powoduje się gniewem, nienawiścią, zemstą. „Lecz kto nienawidzi brata swego, w ciemnościach jest, i w ciemnościach chodzi, a niewie gdzie idzie, iż ciemności zaślepiły oczy jego."[2]) — „Zatrwożyło się w gniewie oko moje, dusza moja, i wnętrze moje."[3]) Więc: „Jak człowiek wystawiony na słońce, gdy ślepy jest, to obecne jest jemu słońce, lecz on słońcu nieobecny; tak każdy głupiec, tak każdy niegodziwiec, tak każdy bezbożnik ślepy jest na sercu."[4])

III.

Ślepy niektóry siedział wedle drogi. Ślepota duchowna 1. zapoczątkowana, i na cały rodzaj ludzki rozszerzona została z grzechu

[1]) Efez. 4. 17. 18. 19. [2]) 1. Joan. 2. 11. [3]) Psalm. 30. 10. [4]) S. Augustin. Serm. 1. de convers. S. Paul.

pierwszych rodziców naszych, od diabła uwiedzionych. „Ślepota nastąpiła w pierwszym człowieku przez grzech.“ [1])—„Cały świat ślepy jest; wszystkich ślepymi od urodzenia uczynił ten, który pierwszego człowieka zwiódł.“ [2]) Ta ślepota początkowa 2. przez każdy grzech osobisty, do którego diabeł pobudza człowieka, zwiększa się, albowiem: „Kto dobrowolnie popełnia grzech, widząc i wiedząc, ślepy jest, i na zatracenie się oddaje.“ [3]) — „Przestępcę zakonu opuszcza światło prawdy, opuszczony staje się ślepy.“ [4]) — „Ślepota sama jest grzechem; ci co mniemają że widzą, a lekarzy nie szukają, w swojej ślepocie trwają.“ [5]) — „Jak zręcznie stary on wróg ślepotę na oczy myśli naszej rzuca, abyśmy rozróżnić nie mogli uciechy tego świata od radości Króla Przedwiecznego.“ [6]) 3. Jeśli w złości swojej grzesznik trwać będzie do końca, na zgubę swoją zaślepiony zostanie, i spotka go to, co napisano. „Zaślep serce ludu tego, a uszy jego obciąż, i oczy jego zawrzyj, aby snać nie widział oczyma swemi, i uszyma swemi nie słyszał, a sercem swem nie rozumiał, a nawróciłby się i uzdrowiłbym go.“ [7]) Więc

[1]) S. Augustin Tract. 44. [2]) S. August. Hom. 43. [3]) S. August. De contr. cordis. c. 8. [4]) S. August de nat. et gratia. [5]) S. August Tract. 44. [6]) S. August De salutar. docum. [7]) Isai. 6. 10.

patrz, aby ciebie nie spotkało to, co Św. Grzegorz Wielki mówi. „Często się zdarza, iż, gdy grzesznicy niebieskiej łaskawości oczekują, w większą ślepotę serca się pogrążają.“ [1])

ŚRODA.

„Przejrzyj, wiara twoja ciebie uzdrowiła.“
Łuk. 18. 42.

I.

Przejrzyj, wiara twoja ciebie uzdrowiła. Zważ środki, przy pomocy których ten ślepy przejrzał, i przez nie rozumiej środki, za pośrednictwem których człowiek leczy się ze ślepoty duchownej. Ślepy na duchu 1. uszy nastawić winien tym, którzy mu o Chrystusie Panu mówią, jak ten ślepy uszy i usty troskliwie wypytywał rzeszę. „A usłyszawszy rzeszę przechodzącą, pytał coby to było. I powiedzieli mu, iż Jezus Nazareński mimo idzie;“ [2]) albowiem: „Dlatego Chrystus przyszedł jako Oświeciciel, ponieważ diabeł oślepicielem był.“ [3]) Ślepy na duchu 2. ma z wiarą żywą i ufnością wielką błagać o łaskę Chrystusa, jak na ciele ślepy o jego miłosierdzie błagał. „I zawołał, mówiąc: Jezusie,

[1]) Moral. Libr. 25. c. 8. [2]) Luc. 18. 36. 37. [3]) S. August. Homil. 43.

Synu Dawidów, zmiłuj się nade mną.“[1]) On jest bowiem: „Światłość prawdziwa, która oświeca wszelkiego człowieka, na ten świat przychodzącego.“[2]) Ślepy na duchu winien 3. bezustanku, pokonując wszystkie trudności, wołać do Pana, jak ten ślepy na ciele: „A którzy szli wprzód fukali nań, aby milczał; lecz on tem więcej wołał: Synu Dawidów, zmiłuj się nade mną,“[3]) jak Chrystus sam uczy przykładem proszącego o chleby przyjaciela. „A jeśli on będzie trwał kołacząc, powiadam wam: Chociaż mu nie da wstawszy, przeto że jest przyjaciel jego; wszakże dla przykrego nalegania jego, wstanie, i da mu, ile mu go potrzeba.“[4]) Więc i ty wołaj z Dawidem: „Panie, Boże mój! oświeć ciemności moje.“[5])

II.

Przejrzyj, wiara twoja ciebie uzdrowiła. Trudności mające się pokonywać przy modlitwie i zbliżaniu się do Pana, który leczy ślepotę umysłu, są 1. własne złe namiętności i przewrotne pożądliwości, jak Św. Tomasz pisze o ślepych, których według Mateusza dwóch było: Potrzeba było, aby dopóty wołali, dopókiby nie pokonali hałasu fukającej na nich

[1]) Luc. 18. 38. [2]) Jan. 1. 9. [3]) Luc. 18. 39. [4]) Luc. 11. 8. [5]) Psalm. 17 29.

rzeszy, to jest, tak wytrwałością, modlitwą, sztukaniem umysł swój natężyli, ażby nałóg żądz cielesnych, który jak rzesza przeszkadza poznaniu usiłującemu widzieć światło odwiecznej prawdy, albo samą nawet rzeszę ludzi cielesnych, duchowym chęciom przeszkadzającą, zwyciężyli silnem wytężeniem."[1]) 2. Ludzie obojętni i zimni; którzy innych od żarliwości odwodzą. „Dobrych chrześcian, niespełniających przykazań Bożych chrześcianie źli, obojętni powstrzymują; wołają jednak tamci nie ustając. Gdy bowiem który chrześcianin pocznie dobrze żyć, światem gardzić, to obojętni zaraz ganią; ale jeśli trwa, to pójdą za nim i ci, którzy powstrzymywali."[2]) 3. Zwodzicieli zdradliwych, prześladowców gwałtownych, którzy nienawidzą pobożności, i towarzyszów swojej złości szukają, pokonywać należy męztwem i stałością. „Mężnej duszy cechą jest, kiedy kto w trudnem położeniu się znajdując, tak przyjaźnią jak nieprzyjaźnią gardzi, trwając przy tem, co się Bogu podoba."[3]) Więc: „Nie bójcie się tych, którzy zabijają ciało, a duszy zabić nie mogą; ale raczej bójcie się tego, który i duszę i ciało może zatracić do piekła."[4])

[1]) In catena. [2]) S. August. De verbis Domini Serm. 18. [3]) S. Chryzost. Serm. 5. [4]) Mat. 10. 28.

III.

Przejrzyj, wiara twoja ciebie uzdrowiła. Rozważaj w uzdrowieniu ślepego na ciele uzdrowienie ślepego na duchu 1. Pan stojąc czeka, i woła do siebie ślepego na duchu, jak ślepego na ciele. „A Jezus stanąwszy rozkazał go przywieść do siebie.“ [1]) — „I zawołali ślepego, mówiąc mu: Bądź dobrej myśli, wstań, woła cię;“ [2]) usłuchał ślepy na ciele, a ślepy na duchu współpracować winien z łaską wzywającą go; „Który porzuciwszy suknię swoję, porwawszy się, przyszedł do niego.“ [3]) „Przemijać, ludzką jest rzeczą, trwać Boską. Ślepego więc wołanie Pan mimo przechodząc usłyszał, ale stanąwszy wzrok mu przywrócił; bo przez człowieczeństwo swoje nad wołaniem naszej ślepoty zlitował się, ale światło łaski swojej wlał w nas mocą Bóstwa swego.“ [4]) — „Porwać się, to znaczy starego człowieka pozbyć się, jak jelonek po pagórkach i górach skacząc, lenistwa się pozbywając, Patryarchów, Proroków i Apostołów rozważając, do górnych, niebieskich rzeczy się wznosić.“ [5]) 2. Pan przed uzdrowieniem żąda wyznania ślepoty i znowu prośby o uzdrowienie. „A gdy się przybli-

[1]) Mat. 18. 40. [2]) Mar. 10. 49. [3]) Mar. 10. 50. [4]) S. Gregor. M. Homil. 2. [5]) S. Hieronym.

żył, pytał, go, mówiąc. Co chcesz, abym ci uczynił? A on powiedział: Panie! abym przejrzał. A Jezus mu rzekł: Przejrzyj, wiara twoja ciebie uzdrowiła. I natychmiast przejrzał, i szedł za nim wielbiąc Boga."[1]) Oto szczęśliwy i wdzięczny! — „Rozważając Jezus gotowość woli; nagradza spełniając pragnienie. Stąd i kiedyindziej mówi: Wszystko, o cobyście prosili w modlitwie, wierząc otrzymacie."[2]) 3. Zbawca nasz w Kościele złożył środki do uzdrowienia wszelkiej ślepoty duchownej, za ich użyciem uzdrawia się wszelkie życie. „Całe więc życie na tem polega, aby uzdrowić oko serca, a tem samem widzieć Boga. Na to święte sprawują się tajemnice, na to słowo Boże się głosi, na to zachęty Kościoła moralne, to jest, dotyczące poprawy obyczajów, poskromienia cielesnych żądz, wyrzeczenia się tego świata nie tylko mową, ale zmianą życia, aby się oczyściło od tego, co przeszkadza do oglądania Boga."[3]) Więc: Cztery są rzeczy, które do przejrzenia pomagają duszy grzechami zaślepionej: Utrapienia dokuczliwość, Chrystusa wcielenie, prawdy opowiadanie, łaski natchnienie."[4])

[1]) Luc. 18. 40—43. [2]) S. Hieronym in. h. l. [3]) S. Augustin. Serm. 18. de Verb. Dom. [4]) S. Bonavent. Serm. 4.

CZWARTEK.

„A jeszcze zacniejszą drogę wam ukazuję.“
1. Kor. 12. 31.

I.

A jeszcze zacniejszą drogę wam ukazuję, to jest, drogę miłości, która nad wszelkie dobra i dary zacniejszą jest; i to pokazuje Apostoł, twierdząc, że bez niej wszelkie inne dobra i dary niepożyteczne są; i 1. dar języków: „Gdybym mówił językami ludzkimi i anielskimi, a miłościbym niemiał; stałem się jako miedź brząkająca, albo cymbał brzmiący.“ [1]) 2. Dar umiejętności i cudów: „I chociażbym miał proroctwo, i wiedziałbym wszystkie tajemnice, i wszelką naukę; i miałbym wszystkę wiarę, tak iżbym góry przenosił, a miłościbym nie miał, nicem nie jest.“ [2]) 3. Dar wszystkich cnót heroicznych i samego męczeństwa: „I chociażbym wszystkie majętności moje rozdał na żywność ubogich, i choćbym wydał ciało moje, tak iżbym gorzał, a miłościbym nie miał, nic mi nie pomoże.“ [3]) Więc: Tak wielką jest miłość, że gdy jej niema, to napróżno są inne rzeczy; gdy jest, to z nią wszystko jest.“ [4])

---

[1]) 1. Kor. 13. 1. [2]) 1. Kor. 13. 2. [3]) 1. Kor. 13. 3. [4]) S. August. in sent. 326.

II.

A jeszcze zacniejszą drogę wam ukazuję. Cena miłości, jeśli się ją uważa jako łaskę poświęcającą, poznaje się stąd, że 1. ona sama czyni człowieka miłym Bogu, Synem Bożym, dziedzicem Bożym. „Podług miłosierdzia swego zbawił nas przez omycie odrodzenia, i odnowienia Ducha Świętego, którego wylał na nas obficie przez Jezusa Chrystusa, Zbawiciela naszego; abyśmy usprawiedliwieni łaską jego byli dziedzicami według nadziei żywota wiecznego.“ [1]) — Że 2. tylko sam Bóg ją dać może: „Miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Św., który nam jest dan.“ [2]) Że 3. tylko sami Święci i wszyscy Święci ją posiadają. „Ta jest miłość, abyśmy chodzili według przykazań jego.“ [3]) „Miłość, to Świętych świętość.“ [4]) Więc: Nad miłość Bożą niema żadnego daru zacniejszego; on jeden dzieli synów królestwa wiecznego od synów zatracenia wiecznego.“ [5])

III.

A jeszcze zacniejszą drogę wam ukazuję. Skuteczność łaski okazuje się 1. w tem, że daje duszy życie nadnaturalne. „Kto nie

[1]) Tit. 3. 5—8. [2]) Rzym. 5. 5. [3]) 2. Jan. 6. [4]) S. Man. P. 3. Serm. 4. [5]) S. Augustin. De Trinit. Lib. 15. c. 18.

miłuje, trwa w śmierci."[1]) — „Źródłem życia jest miłość Boża, i niepowiem że dusza żyje, jeśli z tego źródła życia nie zaczerpnęła; zaczerpnąć jakże może, jeśli przy źródle nie jest, źródłem tem miłość jest, a miłość, to Bóg."[2]) 2. W tem, że łączy z Bogiem i Boga u siebie ma. „Jeśli mię kto miłuje, będzie chował mowę moję, a Ojciec mój umiłuje go, i do niego przyjdziemy, o mieszkanie u niego uczynimy."[3]) — „Bóg miłość jest; a kto mieszka w miłości, w Bogu mieszka, a Bóg w nim."[4]) — „Przez miłość przychodzi Bóg do ludzi, przechodzi w ludzi stając się człowiekiem. Przez miłość ludzie miłują Boga, wybierają Boga, biegną do Boga, przychodzą do Boga. Tak bowiem ulubiona jest Bogu miłość, że sam nie chce mieszkać, gdzie miłości niema."[5]) 3. W tem, że ona jedna czyni wszystkie dzieła zasługujące na żywot wieczny. „Taką siłę ma miłość Boża, iż ona jedna zamyka piekło, otwiera niebo, czyni człowieka miłym Bogu."[6])—Miłość Boga jest życiem duszy, bez miłości nic nie jest zasługującem na żywot wieczny, ani przyjemnem Bogu."[7]) Więc: „Jeśli Bóg miłością jest, to

[1]) 1. Jan. 3. 14. [2]) S. Bernard. de praecept. [3]) Jan. 14. 23. [4]) 1. Jan. 4. 16. [5]) S. Augustin. De spirit. et anim. c. 16. [6]) S. Bonaven. [7]) Dionys. Carth. art. 2. Exhort. ad Novit.

niema nic lepszego nad miłość; jeśli kto trwa w miłości, już tem samem trwa w Bogu, nic nie ma nad miłość bezpieczniejszego; jeśli zaś Bóg w nim trwa, to nic nad miłość przyjemniejszego.“ [1])

PIĄTEK.

„Miłość cierpliwa jest i t. d.“ *1. Kor. 13. 4.*

I.

Miłość cierpliwa jest. Apostoł temi słowy okazuje, jaką jest miłość względem bliźnich, i 1. Św. Grzegorz tak to wykłada: „Miłość cierpliwa jest, ponieważ złe sobie wyrządzone spokojnie znosi; łaskawa jest, ponieważ za złe dobrem płaci hojnie; nie zajrzy, ponieważ nic na tym świecie nie pożąda, przeto ziemskim powodzeniom zazdrościć nie umie; nie nadyma się, bo skoro wewnętrznej nagrody usilnie pragnie, z dóbr zewnętrznych nie wynosi się, złości nie wyrządza, bo skoro Boga i bliźniego miłość ma na względzie, więc nie zna tego, co się ze słusznością mija; nie jest czci pragnąca, bo skoro żarliwie o swoje się troszczy, to obcego wcale nie pożąda; nie szuka swego, bo wszystko co tu

[1]) S. Bonaventura. Serm. 2. de plur. Confess.

chwilowo posiada, nie wiele się oń troszczy, i to tylko za swoje uznaje, co z nią zawsze pozostaje; nie wzrusza się ku gniewowi, bo i krzywdy doznawszy, o zemście nie myśli, ponieważ za trudy swoje większej nagrody spodziewa się; nie myśli złego, bo w czystej miłości się umacniając, gdy wszelką nienawiść doszczętnie ze siebie ruguje, temu coby brudziło w myśli przebywać nie pozwala; nie raduje się z niesprawiedliwości; bo gdy samą miłością ku wszystkim oddycha, z zatracenia przeciwników się nie weseli; ale się weseli z prawdy; bo skoro innych jak siebie miłuje, gdy co dobrego w innych widzi, to jakby z własnego postępu w cnocie rad jest.“ [1]) Rozważ 2. jaką jest miłość, która swego szuka. „Miłość która swego szuka, tak lichą jest, iż nie na przykazanie ale na wzgląd zważa, z obawy na duchu upada, smutkiem się przeraża, chciwością powoduje, próżnością zajmuje, podejrzeniami niepokoi, kłótniami zajmuje, zabiegami wyniszcza, zaszczytami nadyma, nienawiścią dręczy.“ [2]) Rozważ 3. sposób, w jaki miłość z bliźnim postępuje. „O jakże dobrą matką jest miłość! czy pielęgnuje chorych, czy dogląda starych, czy

[1]) Moral. Libr. 10. c. 8. [2]) S. Bernard. Serm. 18.

strofuje niespokojnych, tym lub owym przysługę świadcząc, wszystkich jak synów miłuje. Gdy strofuje, cichą jest; gdy chwali, prostą jest; łaskawie się sroży, bez zdrady głaszczy, cierpliwie gniewa się, pokornie unosi się.“ [1]) Więc: „Gdzie jest miłość, tam nie ma nic złego: nie ma chciwości, korzenia złego, nie ma zarozumiałości, nie ma zazdrości; żaden występek nie znajduje miejsca, gdzie prawdziwa, istotna jest miłość.“ [2])

II.

Miłość cierpliwa jest i. t. d. Apostoł te owoce miłości jakby lekarstwa podaje na wielorakie choroby duszy. „Miłość cierpliwa jest, zapalczywych uśmierzając; łaskawa, opornych i skrytych jednając; nie zajrzy, przeciwko tym którzy z trudnością zwierzchników znoszą; nie jest bezczelną, hamuje rozwiązłych; nie nadyma się, pysznych powstrzymuje; nie jest wzgardliwa, przeciwko tym, którzy się zniżyć i bliźnim usłużyć nie chcą; nie szuka swego, leczy tych, którzy innymi gardzą; nie wzrusza się ku gniewowi, nie myśli złego, na obelżywych nie rzuca się; nie raduje się z niesprawiedliwości, ale się weseli z prawdy, na zazdrosnych jest lekarstwem. Znowu:

[1]) S. Bernard. Epist. ad Fulconem. 2 [2]) S. Chryzost. Hom. 7.

Wszystko znosi, na pociechę pokrzywdzonym i uciśnionym; wszystkiego się spodziewa, na pociechę odrzuconym i zrozpaczonym; wszystko wytrwa i nigdy nie ginie, dla tych, którzy z lada powodu niepokój wszczynają.“ [1]) Rozważ 2. że miłość bez dzieł bliźniemu użytecznych ostać się nie może. „Miłość prawdziwa jest, kiedy ją ujawniamy nie samemi słowami i pozdrowieniami, ale pomocą i czynami; gdy naprzykład ubogiego wspieramy, chorego doglądamy, od niebezpieczeństw chronimy niebezpieczeństwami zagrożonych, z płaczącymi płaczemy, z weselącymi się weselimy.“ [2]) Rozważ 3. że miłość wzrasta w miarę jak ją okazujemy, ginie gdy ją powstrzymujemy. „Na tem polega miłość bliźniego, iż w tym wzrasta, który ją okazuje; a w tym niknie, który się w jej świadczeniu ogranicza.“ [3]) Więc: „Miłość należy okazywać, nie powstrzymywać.“ [4])

III.

Miłość cierpliwa jest etc. Miłość ta 1. jedna i zarazem podwójna jest. Gdy Boga i bliźniego miłujemy, to miłością nazywamy.— O ile miłość Boga leży nam na sercu, o tyle i bliźniego; o ile bliźniego, o tyle i Boga.“ [5])

[1]) S. Chryzost. Hom. 34. [2]) S. Chryzos. Serm. 7. [3]) S. Fulgen. Epist. 5. [4]) S. Anzelm. [5]) S. August. in Praefat. super Ps. 31.

Miłości tej 2. opiera się i sprzeciwia chciwość. „O ile panowanie chciwości niszczymy, o tyle miłości Boga i bliźniego podnosimy.— Obaliwszy tyranię chciwości, dajemy władztwo miłości Boga i bliźniego dla Boga.“[1]) 3. Rozważ przykład Św. Szczepana, Pierwszego męczennika, o którym Św. Augustyn tak mówi. „Miłość, która z nieba sprowadziła Chrystusa, z ziemi do nieba podniosła Szczepana. Miłość, która się ujawniła na królu, zajaśniała i w żołnierzu. Szczepan, ażeby imienia swego wieniec zasłużył otrzymać, miłości jako broni użył i przy jej pomocy zwyciężył. Z miłości ku Bogu nie ustąpił srożącym się Żydom; z miłości ku bliźniemu wstawiał się za tymi, którzy go kamienowali. Z miłości strofował błądzących, aby się poprawili; z miłości modlił się za kamienujących go, aby nie byli karani. Na cnocie miłości polegając zwyciężył Szawła, bardzo się srożącego; i jak miał go na ziemi prześladowcą, tak zasłużył mieć w niebie towarzyszem. Święta i niezmordowana miłość pragnęła modląc się tych zyskać, których nie mogła od świata oderwać.“[2]) Więc: Miłość ma dwa skrzydła: skrzydło prawe, to miłość

[1]) S. Augus. De doctr. christ. libr. 3. c. 6. [2]) De veritate praedest. Serm. 4. de S. Stephano.

Boga; skrzydło lewe, to miłość bliźniego. Nie ma znaczenia ani sama miłość Boga bez miłości bliźniego, ani sama miłość bliźniego bez miłości Boga. — Bliźniego czysto miłować jak może, kto w Bogu nie miłuje? Dalej w Bogu miłować nie może, kto Boga nie miłuje. Potrzeba więc Boga miłować naprzód, aby w Bogu można było miłować bliźniego.“ [1])

SOBOTA.

„Miłość nigdy nie ginie.“ *1. Kor. 13. 8.*

I.

Miłość nigdy nie ginie. Apostoł celność miłości na tem opiera, że wbrew woli naszej utraconą być nie może, i przeto jest dobrem jakby nieskończonem. Nie traci się, zaś, bo 1. w sobie i z siebie nigdy nie ustaje. „Nigdy nie upada, lecz bez upadku trwa.“ [2]) Bo 2. żadną siłą zniszczona być nie może. „Nie unicestwia się, nie kruszy się żelazem; miłuje bowiem wszystko, a miłując nienawidzieć nigdy nie może, cokolwiekby się przytrafiło.“ [3]) Bo 3. i śmiercią się nie niweczy i na wieki z nami trwa. „Cios śmierci jej

[1]) S. Bernard. Amor. [2]) S. Anselm. 1. in loc. c. 13. [3]) S. Hieron.

nie umarza;“[1]) i „Nigdy nie ustaje, lecz trwa także i w przyszłym wieku.“[2]) Przez grzech jednak od człowieka się usuwa. Więc: „Miłość Boga jest mocniejsza nad mur, twardsza nad dyament, i, jeślibyś jeszcze co innego niepokonalnego wymienić mógł, wszystko siłą swą miłość pokona.“[3])

II.

Miłość nigdy nie ginie. Celność miłości Apostoł wykazuje, porównywając ją ze wszystkiemi darami i łaskami 1. bo te ustaną, a ona pozostanie. „Miłość nigdy nie ginie, choć proroctwa zniszczeją, chociaż języki ustaną, chociaż umiejętność będzie zepsowana.“[4]) Bo 2. wszystkie te dary są niedoskonałe, miłość zaś doskonała, człowieka przywodzi do zupełnej doskonałości. „Albowiem po części (to jest niedoskonałe) znamy, i po części prorokujemy. Ale gdy przyjdzie, co jest doskonałego, co jest poczęści zniszczeje.“[5]) To 3. na przykładzie okazuje. „Gdym był dziecięciem, mówiłem jak dziecię, rozumiałem jako dziecię, myślałem jako dziecię. Lecz gdym się stał mężem, wyniszczyłem co było dziecinnego. Teraz widzimy przez zwiercia-

[1]) Rich. v. S. Victor. [2]) Theodoretus. [3]) S. Chryzost. Hom. 32. [4]) 1. Los. 13. 8. [5]) 1. Cor. 13. 9. 10.

dło (stworzenia, obrazów, człowieczeństwa Chrystusa) przez podobieństwo (ciemno), lecz wonczas twarzą w twarz. Teraz znam po części, lecz wonczas poznam, jakom i poznany jest.“ [1]) Więc: „Z pomiędzy darów wszystkich największy i z pomiędzy cnót najwyższą jest miłość.“ [2])

III.

Miłość nigdy nie ginie. Celność miłości wykazuje Apostoł, porównywając ją z innemi cnotami teologicznemi; bo 1. wiara, nadzieja ustaną w wiecznej szczęśliwości, miłość zaś nie ustanie; gdyż widząc Boga w niebie, w cośmy dotąd wierzyli, to zobaczymy; czegośmy się spodziewali to osiągniemy, widząc zaś i posiadając cieszyć się będziemy na wieki przez miłość. „Bo wielka to zapłata, to królestwo i rozkosz, te uciechy, chwała i zaszczyt, to światło i wielka szczęśliwość, mowa jej wyrazić nie może, a myśl pojąć.“ [3]) 2. Wiarą i nadzieją zmierzajmy ku Bogu, miłością zaś łączymy się z Bogiem i jednoczymy. „Miłością lgniemy do Chrystusa.“ [4]) — „A kto się złącza z Panem, jednym duchem jest.“ [5]) — „Jeśli miłość masz,

[1]) 1. Cor. 13. 11. 12. [2]) S. Chryzost. Homil. 34. [3]) S. Chryzost. Hom. 48. [4]) S. August. Epist. 144. [5]) 1. Cor. 6. 17.

to Boga masz.“ [1]) Stąd 3. Apostoł; „A teraz trwają wiara, nadzieja, miłość; a z tych większa jest miłość.“ [2]) Więc: „Cnota miłości jak bardzo jest cenna, tego żadnym językiem wyrazić nie można, żadnemi pochwałami i wielbieniami należycie uczcić,“ [3]) i: „Każdy o tyle jest lepszy i szczęśliwości przyszłej bliższy, oraz na większą szczęśliwość zasługujący, o ile więcej miłuje Boga prawdziwą i duchową miłością.“ [4])

[1]) S. Augustin. de spiritu et anima 16. [2]) 1. Cor. 13. 13. [3]) S. Bonaventura. Serm. 2. [4]) S. Cyrill. Mexan.

DODATEK

DLA

UŁATWIENIA ROZMYŚLAŃ Z TEJ KSIĄZKI.

„Spustoszeniem spustoszona jest wszystka ziemia: bo nie masz, ktoby uważał w sercu swojem.“ *Jer. 12. 2.*

WARSZAWA — PETERSBURG.
1908.

ŚWIĘCI PAŃSCY O ROZMYŚLANIU.

Święty Augustyn.

„Wielu woła głosem ciała, a nie swym własnym. Myśl twoja wołaniem jest do Pana; wołaj głosem wnętrznym, a Bóg cię wysłucha. Głos wydany usty, nie wystarcza do otrzymania łask Pańskich, potrzeba żeby modlitwa szła ze serca, wedle tych słów Apostoła. „Modląc się na każdy czas w duchu." [1])

* * *

Święty Franciszek Salezy.

„Jedna uncya rozmyślania podczas ucisku więcej warta, aniżeli sto funtów w czasie pociech. Książęta starają się o posiadanie posągów w swych zamkach, otóż jeżeli Pan chce, abyśmy byli posągami w Jego obecności, bądźmy tem zadowoleni. Wystarczy w takim razie, gdy mówić będziemy: Panie, oto jestem, przyszedłem, by Ci być posłusznym i Tobie się podobać."

* * *

Święta Teresa.

„Kto zaniedbuje rozmyślanie, nie potrzebuje szatana, by go wiódł do piekła, o własnych on tam kroczy siłach."

* * *

Święty Ignacy Lojola.

„Kwandrans rozmyślania dostatecznym jest do wlania mi otuchy, jakiemkolwiek byłbym przygniecion nieszczęściem."

---

[1]) *Efez. 6. 18.*

MODLITWA PRZED ROZMYŚLANIEM.

Mów Panie, bo sługa twój słucha. Sługa twój jestem, daj mi rozumienie, abym umiał świadectwa twoje. Mów do mnie dla pociechy mojej i dla poprawy całego żywota mojego. Mów do mnie dla czci twojej i dla wiecznej chwały imienia twojego. Błagam pokornie. Amen.

MODLITWA PO ROZMYŚLANIU.

Nakłoń serce moje ku słowom ust twoich, Panie mój i Boże, Prawdo Odwieczna! abym snać nie umarł i bez pożytku nie został, jeślibym tylko zewnątrz napominanie odbierał, a wewnątrz nie gorzał ogniem miłości twojej: aby się mnie nie obróciło na potępienie słowo słyszane a niespełnione, po-

znane a nie pokochane, wierzone a niezachowane. Amen.

ROZMYŚLANIE.

Wstępy ogólne.

Staw się w obecności Bożej, cześć oddaj należną, proś o łaskę dobrego rozmyślania, zmów pobożnie: Ojcze nasz. Zdrowaś Marya.

* * *

Oświeć mię dobry Jezu jasnością wewnętrznego światła i usuń—błagam—wszelką ciemność z przybytku serca mego.

* * *

Zlej Panie łaskę z wysokości twojej, rosą niebieską pokrop serce moje, użycz wód pobożności ku odświeżeniu powierzchni ziemi, ażeby wydała owoc najlepszy i najobfitszy.

* * *

Błogosławiony mąż, który się boi Pana, w przykazaniu będzie się kochał wielce.[1]) Początek mądrości bojaźń Pańska.[2])

* * *

Proś Boga, aby serce i myśli twoje zmierzały jedynie ku większej Jego czci i chwale.

* * *

[1]) Ps. 111. 1. [2]) Ps. 110. 10.

Podnieś, drogi Jezu, duszę moją ogromem grzechów przywaloną i zwróć ku rzeczom niebieskim złe pożądania moje, ażebym zakosztowawszy słodkości szczęścia niebieskiego, przykrzył sobie w rozmyślaniu o rzeczach ziemskich.

* * *

Połącz mię z sobą Panie mój i Boże, nierozerwalnym węzłem miłości: by Ty jeden wystarczasz temu, który cię miłuje, a bez ciebie niczem jest wszystko.

* * *

Wspomóż mię, wieczna Prawdo, aby mną nie miotała żadna marność.

* * *

Błogosławiony mąż, który w zakonie Pańskim będzie rozmyślał we dnie i w nocy; będzie jako drzewo, które wsadzone jest nad ściekaniem wód, które swój owoc da czasu swego; a liście jego nie opadnie: i wszystko cokolwiek czynić będzie, poszczęści mu się.[1])

AKTY STRZELISTE PO ROZMYŚLANIU.

Ogniste bardzo słowo twoje Panie! a sługa twój rozmiłował się w niem.[2]) Bo wyrok

[1]) Ps. 1. 1—4. [2]) Ps. 118. 140.

twój ożywił mię.[1]) Jako wdzięczne podniebieniu memu słowo twoje; nad miód słodsze ustom moim.[2])

* * *

O Jezu! cichy i pokornego serca, Jezu posłuszny aż do śmierci! Spraw, żebym jako ty był cichy, pokorny i posłuszny aż do śmierci. Amen.

* * *

Ku Tobie wznoszę serce moje, w Tobie o Boże, pokładam ufność moję. Błogosław i poświęć duszę moję błogosławieństwem niebieskiem, aby się świętym przybytkiem twoim stała i stolicą chwały twojej, i aby w tym przybytku świętości twojej nic się nie znalazło niegodnego oczów twoich. Amen.

* * *

Błogosławiony mąż, który dla ciebie Panie pożegnał wszystkie stworzenia, który hamuje przyrodzone skłonności, i pożądliwości ciała zwycięża żarliwością ducha; aby wypogodzone sumienie jego niosło ku Tobie przeczyste myśli, i aby usunąwszy z serca swego wszystko co ziemskie, stał się godnym należeć do chórów anielskich.

* * *

[1]) Ps. 118. 50. [2]) Ps. 118. 103.

Zawsze się weselcie. Bez przestanku się módlcie. Za wszystko dziękujcie: albowiem ta jest wola Boża w Chrystusie Jezusie ku wam wszystkim.“ [1])

* * *

Którzy się boją Pana, nadzieję mają w Panu: pomocnikiem i obrońcą ich jest. Błogosławi wszystkim, którzy się boją Pana: małym i wielkim.“ [2])

* * *

Błagam Panie, usilnie błagam, abym łaskę znalazł przed oczyma twemi. Dosyć mi bowiem na łasce twojej;[3]) choćbym nie otrzymał nic z tego, czego natura pożąda.

* * *

Niechaj Panie łaska twoja zawsze mię uprzedza i towarzyszy mi we wszystkiem, i niech sprawi — błagam — abym był ustawicznie oddany dobrym uczynkiem, przez Jezusa Chrystusa Syna twojego. Amen.

* * *

Idź śmiało za wodzem swoim, nie trwóż się, bądź gotów mężnie umrzeć w boju, a nie czyń tej zelżywości,[4]) abyś kiedykolwiek od krzyża miał odstąpić.

[1]) 1. Tesal. 5. 16. 17. 18. [2]) Ps. 113. 11. 13. [3]) 2. Kor. 12. 9. [4]) 1. Mach. 9. 10.

MODLITWA ODPUSTOWA DO TRÓJCY PRZENAJŚWIĘTSZEJ.

O wszechmocności Boga Ojca, wesprzyj ułomność moję i wyrwij mię z przepaści nędzy!

O mądrości Boga Syna, kieruj wszystkiemi myślami memi, słowami i uczynkami.

O miłości Ducha Świętego, bądź początkiem wszystkich czynności mej duszy, aby zawsze odpowiadały twemu upodobaniu Boskiemu.

200 dni odp. raz na dzień. Leon XIII, 15 marca. 1890 roku.

DZIĘKCZYNIENIE TRÓJCY PRZENAJŚW.

Trójco Przenajświętsza, uwielbiam Cię, składam dziękczynienia za objawienie nam tej świętej i niepojętej tajemnicy. Uniżam przed nią rozum mój. Wspieraj mię łaską swoją, spraw, błagam, abym wytrwał do końca bez najmniejszego zachwiania się w tej wierze. Bo ona otwiera człowiekowi nieprzebrane źródło pociechy, bo postępując wedle jej przepisów i zachowując je ściśle, mogę się spodziewać nagrody wiecznej w przybytkach niebieskich. Amen.

DO BOGA OJCA MODLITWA POKUTNIKA.

Ach! zgrzeszyłem Ojcze dobrotliwy przeciwko Tobie i niebu. Żałuję tego bardzo i poddaję się pod sprawiedliwą rękę twoję; jako syn godny karania, poddaję się łaskawemu Ojcu. Tu mię siecz, byleś na wieki nie karał, tu nie przepuszczaj, byleś na wieki przepuścił. Uciekam się jednak do Ojcowskiego miłosierdzia twojego, proszę cię przez nieograniczoną dobroć twoję; przyjmij mię do ojcowskiej łaski swojej, jakoś marnotrawnego przyjął syna, i odpuściwszy grzechy moje, przyoblecz w tę suknię, w którąś go do stołu swego przyoblekł. A ja Ojcze dobrotliwy, na wypłacenie się za wszystkie grzechy moje, ofiaruję ci boleści, męki i zasługi Syna twego, Zbawiciela mego, Jezusa Chrystusa, z tym afektem, którym on się tobie na krzyżu za mnie ofiarował, prosząc Cię przez boleści i zasługi jego, abyś mi grzechy moje odpuścić raczył i wracać się do nich już nigdy nie dozwolił. Amen.

DO SYNA BOŻEGO MODLITWA PRZED WIZERUNKIEM UKRZYŻOWANEGO.

Oto ja, dobry i najsłodszy Jezu, upadam na kolana przed obliczem twojem, a w naj-

większej żarliwości ducha błagam cię i zaklinam, abyś najżywsze uczucia wiary, nadziei i miłości wlał w serce moje, tudzież prawdziwą pokutę za grzechy moje i najszczerszą a silną chęć poprawy sercu mojemu na zawsze dać raczył. Udaruj mię tą łaską swoją, kiedy z największem wzruszeniem i z największą boleścią duszy mojej twoje pięć ran rozpamiętywam i w myśli je rozważam, o dobry Jezu! mając to przed oczyma, co już Król-Prorok Dawid miał na ustach swoich, gdy mówił o Tobie: „Przebodli ręce moje i nogi moje, policzyli wszystkie kości moje.“[1])

Odpust zupełny. Pius IX. 31 lipca 1858 r.

DO DUCHA ŚWIĘTEGO MODLITWA W KAŻDEJ POTRZEBIE.

Racz Boże, Duchu Święty, oświecić umysł i serce moje, abym okoliczności rozpoznać umiał, co czynić mam, a czego unikać, aby Tobie chwałę, a duszy swojej przynieść pożytek. W szczególności zaś błagam cię i najpokorniej proszę, racz mię oświecić, jak postąpić winienem w obecnym przypadku, a oraz

[1]) Ps. 21. 17. 18.

racz mi użyczyć potrzebnej łaski, abym to co jest zgodne z wolą twoją przenajświętszą, nie zrażając się trudnościami, jak najwierniej spełnił. Przez Chrystusa Pana naszego, który z Tobą i Bogiem Ojcem żyje i króluje Bóg po wszystkie wieki wieków. Amen.

MODLITWA DO OPATRZNOŚCI BOSKIEJ.

Boże, któryś na pokazanie chwały opatrzności swojej, głodnemu ludowi Izraelskiemu za pasterza, Danielowi za obrońcę, Zuzannie za opiekuna, zaprzedanemu Józefowi za wybawiciela, trzem pacholętom za ochłodę, przychodniom, sierotom, ubogim i wdowom dał się za Ojca, i któryś się chciał stać wszystkiem dla wszystkich; Ciebie pokornie prosimy, abyśmy, jako się z twojej Opatrzności radujemy w szczęściu, tak się też z onej weselili i w przeciwnościach, a jaką nadzieją od twej Opatrzności rzeczy pożądanych czekamy, z takąż cierpliwością wszystko, co się Tobie podoba, znosili; żebyśmy się w dobrem powodzeniu nie podnosili, a w złych rzeczach serca nie tracili. Daj nam Panie umysł niezwyciężony, serce niewzruszone, wolę we wszystkiem zgadzającą się z Opa-

trznością twoją. W tobie samym serca nasze niech odpoczywają, niech nas nic nie zraża, co jest od ciebie, ale niech wszystko miłem będzie dla ciebie, niech nas nic nie wzrusza dlatego, że dolega, ale niech uspakaja serce nasze dlatego, że od ciebie pochodzi. Niech uznajemy tę prawdę, że nic nie ma małego, co od wielkiego Boga dane bywa; nic szkodliwego, co od najdroższego Ojca, nic niesłusznego, co od najsprawiedliwszego Boga pochodzi. Twoja albowiem Opatrzność od końca ziemi do końca się rozszerzyła i wszystko mile rozrządza, cokolwiek na nas dopuszcza, i lubo się to nam zda być przeciwne, do dobrego jednak zmierza celu. Więc, cokolwiek na nas spuścisz, daj Panie, abyśmy to wdzięcznie przyjmowali i cierpliwie znosili. Przez Pana naszego, Jezusa Chrystusa, Syna twojego, który z tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg po wszystkie wieki wieków. Amen.

DO NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY MODLITWA ŚW. BERNARDA.

Pomnij, o najmiłosierniejsza Panno Maryo, iż nigdy nie słyszano, aby ktokolwiek,

co się pod twoją obronę uciekał, o twoje wstawienie się błagał, i żebrał wspomożenia twego, od Ciebie został opuszczony. Taką ufnością ożywiony, o Panno nad Pannami, Matko najmilsza! do Ciebie biegnę, przed Tobą stawam w mej nędzy i grzesznik płaczący rzucam się pod nogi twoje. O Matko Słowa Wcielonego! nie gardź wołaniem mojem, ale je usłysz łaskawie i wysłuchaj. Amen.

MODLITWA DO ŚWIĘTYCH PAŃSKICH.

Gwiazdy niebieskie, przez które nas Chrystus oświeca, prosimy was pokornie, świećcie nam w ciemnościach świata tego. Pochodnie w miłości Bożej gorejące, przykłady waszymi zapalajcie nas. Bracia starsi na dworze królewskim służący, wspomnijcie na ubogie domowniki i powinne swoje, z którymiście tu w nędzy tej wzrośli. Odbierajcie prośby i modlitwy nasze, a oddajcie wspólnemu Panu i Królowi, a proście o miłościwą odprawę. Zwycięzcy wszech nieprzyjaciół, wesołą pieśń wygranej bitwy śpiewający, nie przepominajcie smutnych towarzyszów i w polu jeszcze leżących żołnierzy, między którymi ciała i kości wasze spoczywają. Przepro-

wadzeni na szczęśliwy i wesoły brzeg niebieski, wspomnijcie na płynących i tonących na morzu świata tego żeglarzy. Śpiewacy chwały Trójcy Świętej, nie chciejcie się też bez nas weselić; bo członki wasze krew wasza i kości wasze jesteśmy. Godownicy rozkoszni, ze stołu waszego królewskiego, przy którym używacie, posyłajcie nam głodnym odrobiny jakich darów łaski Chrystusowej. Podajcie nam smutnym trochę wina słodkiego ze stołu radości waszej, abyśmy w nędzy tej nie smętni, z dobrą myślą wszystko wytrwać mogli.

Wyście sława narodu chrześcian prawych, chluba miasta naszego Jeruzalem, pierwsze kamienie i perły, któremi Bóg osadził dom swój: bo wami ziemię i niebo ozdobił, chwałę i moc swoję w nas pokazał. Wyście mury i wieże nasze, obronna strzelba, straż czujności i oka Boskiego nad nami. O, jako błogosławione oczy wasze, które widzą to, co my wierzymy. O, jako szczęśliwe uszy wasze, które słyszą to, czego my pragniemy — coście kiedyś słyszeli, na to już patrzycie. O, jako mocne nogi wasze, które już na skale stanęły, na brzegu onym, do którego my jeszcze z niepewnością i postrachem płyniemy! Nie żal wam już utrudzenia na tej dro-

dze, która się nam niemądrym i niecierpliwym teraz przykrzy. Szczęśliwe prace wasze, za któreście wzięli takie odpocznienie; szczęśliwe posty, udręczenia i nędze, za które macie takie i tak wieczne rozkosze; błogosławione męczeństwa, które się taką zapłatą nagradzają. Krótkoście robili, a wiecznie odpoczywacie, smutku, pracy i nędzy waszej koniec, a radości i zapłacie końca nie masz. Zima wasza minęła i niepogody ustały, a lato i żniwo wasze i odpocznienie stoi na wieki. Nędza wasza jako strzała na powietrzu i droga okrętu na morzu i jako bystry ptak poleciała i śladu jej żadnego nie znać; a rozkosz jako na skale dom i pokój wasz, jako zamek niezdobyty trwa i trwać będzie na wieki. Pielgrzymstwo i droga wasza dnia jednego, a mieszkanie w miłej ojczyźnie końca niema.

Dajcie nam przez modlitwy wasze tęsknotę do tej tam ziemi żyjących i towarzystwa waszego. Przybytku Boży, dziwnemi perłami uhaftowany, mieszkanie Najwyższego, ślicznością ozdobione; pokoju rozkoszy i odpocznienia Chrystusowego; winnico cudowna i ogrodzie kochania Jego; ręko przez którą Bóg najwyższą moc swoję pokazuje i dobrodziejstwa swoje i skarby nam rozdaje: po-

bożni panowie rady Chrystusowej, którzy przy stolicy jego sądowej zasiądziecie; świadomcy jego spraw dziwnych i sądów około zbawienia naszego: wspomóżcie nas, a wstawiajcie się za nami, abyśmy żywoty i zacne cnót waszych przykłady naśladowali. Uczcijcie za nas Pana Boga naszego, iż nas czeka jeszcze do pokuty, a w wielkich nas złościach naszych nie pogubił, a uproście to za nas, aby święta wiara Chrystusa wszystkie objęła narody, pod jednym pasterzem, a pokonawszy do szczętu bluźnierstwa i niedowiarstwa, w miłości chrześciańskiej swoją moc miała. Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa, który w jedności Trójcy Świętej króluje, Bóg prawy z Ojcem i z Duchem Świętym na wieki wieków. Amen.

Akt wiary.

Wierzę, o Boże! w to wszystko, coś mi do wierzenia objawił, i co mi przez Kościół Święty Katolicki do wierzenia podajesz.

Akt nadziei.

Mam nadzieję, o Boże! że mi dasz łaskę twą w tem życiu, a jeżeli przykazania twe zachowam, chwałę w życiu przyszłem.

Akt miłości.

Miłuję Cię z całego serca, o Boże! a dla miłości twojej kocham bliźnich moich, jak siebie samego.

Akt skruchy.

O Boże! dla miłości twojej, żałuję z całego serca mego, żem Ciebie dobro nieskończone i miłości najgodniejsze grzechami kiedykolwiek obraził. Brzydzę się wszystkimi grzechami moimi, i postanawiam za pomocą łaski twojej świętej nigdy już więcej nie grzeszyć.

O Boże! błagam Cię, abym nie był z liczby tych, którzy do czasu pokuszenia wierzą, a w czasie pokuszenia odstępują. Amen.

MODLITWA W CIĘŻKIEJ CHOROBIE.

Jezu, Synu Boga wcielony, któryś dla zbawienia naszego urodzić się w stajence raczył, życie w ubóstwie, utrapieniach i nędzy spędzić, i w boleściach krzyża umrzeć; Bogu Ojcu twemu powiedz proszę w godzinę śmierci mojej: *Ojcze odpuść mu;* i powiedz Matce twojej ukochanej: *„Oto syn twój.“* powiedz duszy mojej: *Dziś będziesz ze mną w raju.* Boże mój, Boże mój, nie opuszczaj mnie w onej godzinie! Pragnę! zaprawdę, Boże mój, dusza

moja pragnie do Ciebie, któryś jest źródłem wód żywych. Dni moje jako cień przemijają; już niedługo, a wszystko się dopełni. Dlatego, o Zbawicielu mój najdroższy, od tej chwili na całą wieczność w ręce twoje oddaję ducha mojego. Panie Jezu, przyjmij duszę moją. Amen.

MODLITWA PRZED SPOWIEDZIĄ.

Panie Jezu Chryste, oto jako winowajca staję przed Tobą, rzucam się do stóp twoich i błagam pokornie, przepuść upokorzonemu i skruszonemu. Gdy więze twoje, bicze, ciernie, krzyż, gwoździe, ocet z żółcią i włócznię na pamięć sobie przywodzę, otucha we mnie wstępuje.

Żadnych nie mam zasług, ale do Twoich się uciekam; z Magdaleną wzdycham i z celnikiem w piersi się biję. „Boże, bądź miłościw mnie grzesznemu“; nie odrzucaj mnie od siebie. Pozwól Panie Jezu, aby łzy moje zmięszały się z przenajdroższą krwią twoją, i zmiłuj się nade mną.

Zgrzeszyłem, przyznaję się, grzechy moje wielkie, niezliczone, karania godzien jestem strasznego. Karz mię drogi Jezu teraz, byleś nie karał na wieki. Amen.

MODLITWA PO SPOWIEDZI.

Dziękuję Ci, o nieskończonej dobroci Boże, żeś mię przypuścić raczył do tego Sakramentu Świętego; dziękuję Ci za to, żem w tych grzechach bez spowiedzi nie umarł; dziękuję Ci za rozgrzeszenie kapłańskie, mam nadzieję; że i w niebie jestem przed Tobą rozgrzeszany. O nieskończonej miłości Boże! niech Cię już więcej nie obrażam, niech Ci służę w łasce twojej statecznie. Obym raczej umarł, niż cię miał obrazić, Jezu mój najmilszy! Naznaczoną mi przez kapłana pokutę łączę z krwią twoją przenajświętszą, najdroższą, i z męką twoją całą; z zasługami Najświętszej Matki twojej i ze wszystkiemi łzami Świętych pokutujących, i tak ją tobie ofiaruję za grzechy moje. Amen.

PRZED KOMUNIĄ ŚWIĘTĄ MODLITWA ŚW. IGNACEGO.

Duszo Chrystusowa uświęć mię, ale uświęceniem wiecznem. Ciało Chrystusowe zbaw mię, ponieważ moje potępia mie. Krwi Chrystusowa napój mię, abym wszystko znosił chętnie dla Chrystusa. Wodo z boku Chrystusowego obmyj mię i od grzechów moich

tajemnych oczyść mię. Męko Chrystusowa wzmocnij mię, bo w dobrem tyle razy słaby byłem. O dobry Jezu! wysłuchaj mię, boś przy śmierci głowę skłonił na znak, że prośby nasze wysłuchiwać będziesz. W ranach twoich ukryj mię, aby świat, ciało, zły duch nie znalazł mię. Nie daj, abym kiedy opuścił cię, gdyż tak często przystępowałem do ciebie, a jednak tyle razy odstępowałem od ciebie. Od wroga złego broń mię, bo ja się sam przed nim obronić nie zdołam. W godzinę śmierci zawołaj mię; obym wtedy głos twój usłyszał, oby mi się łaskawe i wdzięczne oblicze twoje ukazało! I każ mi przyjść do siebie, ponieważ tylu nieprawości moich świadom, nie śmiałbym zbliżyć się do Ciebie. Każ mi przyjść do siebie, abym ze świętymi twymi chwalił cię, widział cię, miłował cię na wieki wieków. Amen.

PO KOMUNII ŚWIĘTEJ MODLITWA ŚWIĘTEGO BONAWENTURY.

Racz przeniknąć najsłodszy Panie Jezu, skrytości i wnętrzności duszy mojej, najwdzięczniejszą a zbawienną raną miłości twojej, prawdziwą, czystą i apostolską najświętszą miłością, aby chorując rozpłynęła się du-

sza moja, dla samej tylko miłości i pożądania Ciebie.

Ciebie niech pragnie i garnie się ku przybytkom twoim: niech żąda być z ciałem rozłączona, a mieszkać z Tobą. Daj, aby Ciebie chleba anielskiego, ochłody wdzięcznej dusz Świętych, chleba nadistotnego, wszelką słodkość i smak mającego, łaknęła; Ciebie, na którego pragną patrzeć Anieli, niech zawsze łaknie i karmi się Tobą serce moje, i słodyczą smaku Twego, niech będą napełnione wnętrzności duszy mojej; Ciebie, krynicy żywota, źródła mądrości i umiejętności, studnicy wiecznej światłości, potoku rozkoszy, obfitości domu Bożego niech zawsze pragnie. Ciebie nad wszystkie skarby niech drożej szacuje, Ciebie niech szuka, Ciebie niech znajdzie, ku Tobie się niech garnie, do Ciebie niech przyjdzie; o Tobie niech myśli, o Tobie niech mówi, i wszystko na cześć i chwałę imienia twego niech sprawuje, z pokorą i roztropnością, z miłością i ukochaniem, łaskawością i chęcią wielką, z wytrwaniem aż do końca, i Ty sam Panie bądź nadzieją moją, wszystką ufnością moją, bogactwem mojem, kochaniem mojem, radością moją, weselem mojem, odpocznieniem i ukojeniem mojem, pokojem moim, wdzięcznością moją,

wonnością moją, słodkością moją, pokarmem moim, posileniem mojem, ucieczką moją, ratunkiem moim, mądrością moją, cząstką moją, majętnością moją, skarbem moim, w którym niech będzie zawsze, stała, mocna i gruntowna myśl moja i serce moje. Amen.

„Dies irae, dies illa."

Dzień on gniewu, dzień płomieni
Wszechświat cały w popiół zmieni,
Jak z Sybillą Dawid mieni.
Jakim jękiem człek się strwoży,
Kiedy przyjdzie Sędzia Boży,
Z każdym ścisłą liczbę złoży.
Dziwnej trąby głos zawoła,
Po przez mogił kraj dokoła,
Przed tron wezwie wszystkich zgoła.
Śmierć i wszechświat się przerażą,
Gdy umarli się ukażą
Przed Sędziego Boga twarzą.
Wniosą księgę zapisaną,
W której wszystko jest zebrano
Skąd wyroki na świat staną.
Sędzia tedy gdy zasiędzie,
Wszystko tajne jawne będzie,
Kara słuszna dotrze wszędzie.
Cóż ja nędzny wówczas rzekę,
I do kogo się uciekę,
Gdzie rad Święty mieć opiekę?

Królu straszny w swej jasności,
Który zbawiasz swych z miłości,
Zbaw mnie, zdroju wszechlitości.
Pomnij Jezu, Zbawco błogi,
Żem przyczyną twojej drogi,
Nie gubże mnie w on dzień srogi.
Tyś mnie szukał spracowany,
Odkupiłeś, krzyżowany,
Maż być trud ten zmarnowany?
Słusznej pomsty Sędzio prawy
Teraz przebacz mi, łaskawy,
Nim nadejdzie dzień rozprawy.
Zbrodzień jęczę, we łzach tonę,
Za me winy wstydem płonę,
Boże, przebacz, daj obronę.
Ty Maryę rozgrzeszyłeś,
I łotrowi przebaczyłeś,
Mnie nadzieją też wzmocniłeś.
Marneć modły moje, jęki,
Lecz Ty łaską szczodrej ręki
Spraw, bym nie wpadł w wieczne męki.
Daj mi miejsce w owiec gronie,
Niechaj kozłów się uchronię,
I po prawej stanę stronie.
Gdy się sprawisz z przeklętymi,
W srogi ogień zepchniętymi,
Mnie powołaj ze Świętymi.
Błagam korny i schylony,
Na proch w sercu mem skruszony,
Niech nie umrę opuszczony.
Jakież będzie w ów dzień łkanie,
Kiedy grzesznik z prochu wstanie
Na sądowe roztrząsanie!

Boże daruj mu karanie,
Dobry Jezu, i nasz Panie,
Daj im wieczne spoczywanie. Amen.

„Stabat Mater dolorosa."

Stała Matka bolejąca,
Podle krzyża łzy roniąca,
Gdy tam wisiał Syn jej drogi.

Której duszę całą w jękach,
W gorzkim smutku, w ciężkich mękach,
Na wskroś przeszył był miecz srogi.

O jak smutna i strapiona
Była ta błogosławiona
Matka Syna Jedynego.

Jak bolała i cierpiała
Dobra Matka gdy widziała
Męki Syna Najświętszego.

Jakiż człowiek nie zapłacze,
Matkę Bożą gdy obaczy
W takim bólu i katuszy?

Któż bez smutku mógłby ową
Widzieć Matkę Chrystusową
Bolejącą z Synem w duszy?

Za przestępstwa ludu swego
Widzi Syna dręczonego,
I w okrutnej chłosty męce.

Widzi jak jej Jezus miły,
Opuszczony i bez siły,
Oddał ducha w Ojca ręce.

Matko, zdroju Ty miłości,
Daj mi uczuć moc żałości,
Daj mi płakać z sobą rzewnie.

Spraw niech miłość w mojem łonie
Dla Chrystusa Boga płonie,
By podobał sobie we mnie.

Święta Matko, o Jedyna,
Ty, wbitego na krzyż Syna
Wraź w me serce rany drogie.

Syna twego zranionego,
W mękach za mnie tak chętnego,
Podziel ze mną bóle srogie.

Niech łzy święte z Tobą leję,
Z Krzyżowanym spółboleję,
Póki będę świat ten oczyć.

Stać pod krzyżem pragnę z Tobą,
Twoją przejąć się żałobą,
Z Tobą w płaczu się zjednoczyć.

Panno Święta nad pannami,
Nie gardź, proszę, memi łzami,
Daj w nich z Tobą się rozpływać.

Śmierć Chrystusa dozwól nosić,
Mękę jego wespół znosić,
W jego rany się wpatrywać.

Zrań ranami serce moje,
Niechaj krzyżem się upoję,
I Krwią Świętą Syna twego.

Bym nie gorzał zapalony,
Niechaj doznam twej obrony
W on dzień sądu straszliwego.

Chryste, w śmierci mej godzinę
Daj przez Matkę twej przyczynę
Wziąć zwycięzką palmę w niebie.

Kiedy umrze moje ciało,
Daj, by duszy się dostało
W rajskiej chwale widzieć Ciebie. Amen.

AKTY STRZELISTE Z ODPUSTAMI.

Święty, Święty, Święty Pan Bóg zastępów; pełna jest ziemia chwały twojej. Chwała Ojcu, chwała Synowi, chwała Duchowi Świętemu. (100 dni odpustu, raz na dzień).

* * *

Niech się dzieje we wszystkiem, niech będzie chwalona i wielbiona najsłuszniejsza, najwyższa i najmilsza wola Boża. (100 dni odpustu raz na dzień).

* * *

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus! — Na wieki wieków. Amen. (100 dni odpustu, ile razy wierni tak pozdrawiają się nawzajem).

Jezu, Boże mój, miłuję cię nadewszystko. (50 dni odpustu za każdym razem).

* * *

Jezus, Marya. (25 dni odpustu za każdym razem).

* * *

O mój Jezu! miłosierdzia! (100 dni odpustu za każdym razem).

* * *

O najsłodszy Jezu! nie bądź mi Sędzią, ale Zbawcą. (50 dni odpustu za każdym razem).

* * *

Jezu cichy i pokornego serca, uczyń serce moje jako serce twoje. (300 dni odpustu raz na dzień).

* * *

Jezus, Marya, Józef! wam oddaję serce moje i duszę moję. Jezus, Marya, Józef! Bądźcie przy mnie w chwili konania. Jezus, Marya, Józef! Niech wyjdzie w pokoju z wami dusza moja. (300 d. odp. ile razy pobożnie i ze skruszonem sercem wymawiają się te słowa).

* * *

Słodkie serce Maryi, bądź zbawieniem mojem. (300 d. odp. ile razy pobożnie i ze skruszonem sercem wymawiają się te słowa).

TESTAMENT DUCHOWNY.

Ponieważ do wieczności się zbliżam, a może już bardzo blizko niej jestem, to rzecz całkiem słuszna, ażebym o zbawieniu swojem pilnie myślał. Dlatego polecam Ci Panie Boże duszę moją, robakom oddaję ciało, znikome dobra moje światu, a com zbawiennego uczynił duszom w czyścu. Wszystkim wrogom moim przebaczam z serca, grzechy, których się dopuściłem, z serdecznym żalem pogrążam w niezgłębionem morzu Boskiego miłosierdzia i w ranach Jezusowych. Wierzę mocno, w co Kościół Święty Katolicki wierzy, i ufając w mękę Chrystusa Pana, spodziewam się zbawienia. Każde moje tchnienie, czy we dnie, czy w nocy, niech będzie aktem strzelistym Boskiej miłości, utarczką z grzechami i doskonałem zjednoczeniem się z największą wolą Bożą, w zdrowiu i w chorobie, za życia i przy śmierci. Jestto moja istotna, stała i nieodwołalna wola ostatnia; biorę sobie za świadków niebo i ziemię, błogosławioną Matkę, Maryę Pannę, i wszystkich Świętych Pańskich. Amen.

SPIS RZECZY.

		str.
1.	Słowo wstępne	7
2.	Niedziela. I. Adwentu. O znakach na niebie i ziemi	11
3.	Poniedziałek	14
4.	Wtorek	17
5.	Środa	21
6.	Czwartek	25
7.	Piątek	28
8.	Sobota	31
9.	Niedziela II Adwentu. O poselstwie Jana do Chrystusa	35
10.	Poniedziałek	38
11.	Wtorek	42
12.	Środa	46
13.	Czwartek	50
14.	Piątek	53
15.	Sobota	57
16.	Niedziela III. Adwentu. O poselstwie Żydów do Jana	61

17. Poniedziałek 65
18. Wtorek 68
19. Środa 72
20. Czwartek 75
21. Piątek 79
22. Sobota 82
23. Niedziela IV. Adwentu. O Janie opowiadającym chrzest pokuty 87
24. Poniedziałek. 91
25. Wtorek 94
26. Środa 98
27. Czwartek 101
28. Piątek 104
29. Sobota 108
30. Niedziela po Bożem Narodzeniu. O proroctwie Symeona i Anny 112
31. Poniedziałek. 116
32. Wtorek 120
33. Środa 124
34. Czwartek 127
35. Piątek 131
36. Sobota 135
37. Niedziela po Nowym Roku. O czychaniu na życie P. Jezusa 140
38. Poniedziałek. 143
39. Wtorek 146
40. Środa 149
41. Czwartek 153
42. Piątek. 156
43. Sobota 160
44. Niedziela 1. po Trzech Królach. O Chrystusie Panu w 12 latach 164
45. Poniedziałek. 168

46. Wtorek 171
47. Środa 175
48. Czwartek 179
49. Piątek 182
50. Sobota 185
51. Niedziela II. po Trzech Królach. O godach w Kanie Galilejskiej 189
52. Poniedziałek 192
53. Wtorek 196
54. Środa 200
55. Czwartek 203
56. Piątek 206
57. Sobota 209
58. Niedziela III po Trzech Królach. O uleczeniu trędowatego i uleczeniu sługi setnika. 212
59. Poniedziałek 216
60. Wtorek 219
61. Środa 224
62. Czwartek 228
63. Piątek 231
64. Sobota 235
65. Niedziela IV po Trzech Królach. O uspokojeniu bałwanów morskich 238
66. Poniedziałek 243
67. Wtorek 247
68. Środa 250
69. Czwartek 254
70. Piątek 257
71. Sobota 261
72. Niedziela V po Trzech Królach. O siewcy i nasieniu 265
73. Poniedziałek 269
74. Wtorek 272

75. Środa 276
76. Czwartek 280
77. Piątek 284
78. Sobota 288
79. Niedziela VI po Trzech Królach. O ziarnie gorczycznem i o kwasie 292
80. Poniedziałek 297
81. Wtorek 301
82. Środa 305
83. Czwartek 310
84. Piątek 314
85. Sobota 318
86. Niedziela Starozapustna (Siedemdziesiątnica. O robotnikach w winnicy . . . 322
87. Poniedziałek 326
88. Poniedziałek 332
89. Wtorek 335
90. Środa 339
91. Czwartek 344
92. Piątek 348
93. Sobota 352
94. Niedziela Mięsopustna (Sześćdziesiątnica). O nasieniu i roli 357
95. Poniedziałek 360
96. Wtorek 366
97. Środa 371
98. Czwartek 375
99. Piątek 380
100. Sobota 384
101. Niedziela Zapustna (Pięćdziesiątnica). O Męce Chrystusowej i uleczeniu ślepego. 390
102. Poniedziałek 394
103. Wtorek 399

104. Środa 404
105. Czwartek 409
106. Piątek 412
107. Sobota 417

108. Dodatek 421
109. Święci Pańscy o rozmyślaniu 422
110. Modlitwa przed rozmyślaniem 423
111. Modlitwa po rozmyślaniu 423
112. Rozmyślanie. Wstępy ogólne 424
113. Akty strzeliste po rozmyślaniu 425
114. Modlitwa odpustowa do Trójcy Przenajświętszej 428
115. Dziękczynienie Trójcy Przenajświętszej. . 428
116. Do Boga Ojca modlitwa pokutnika. . . 429
117. Do Syna Bożego modlitwa przed wizerunkiem Ukrzyżowanego. 429
118. Do Ducha Świętego modlitwa w każdej potrzebie 430
119. Modlitwa do Opatrzności Boskiej . . . 431
120. Do Najświętszej Maryi Panny modlitwa Św. Bernarda. 432
121. Modlitwa do Świętych Pańskich 433
122. Akt wiary 436
123. Akt nadziei. 436
124. Akt miłości 437
125. Akt skruchy 437
126. Modlitwa w ciężkiej chorobie 437
127. Modlitwa przed spowiedzią 438
128. Modlitwa po spowiedzi 439
129. Przed Komunią Świętą modlitwa Św. Ignacego 439

130. Po Komunii Świętej modlitwa Św. Bonawentury 440
131. Dies irae, dies illa (po polsku) 442
132. Stabat Mater dolorosa (po polsku) . . . 444
133. Akty strzeliste z odpustami 446
134. Testament duchowny 448

SPROSTOWANIE OMYŁEK.

strona	*jest*	*być powinno*
18	ofiarowa	ofiarował
65	Jeszcze	Jeśli
80	9	3
93	złagodzone	zgładzone
151	one	onę
168	jest	jest rzeczą
178	W Chrystusa	Chrystusa
192	tak	tam
233	Niema	Niemieć
233	doskonała	to doskonała
245	tam	tem
262	yłb	był
269	wezow	węzów
301	Damaso	Damasc
323	się	cię
339	osiateczni	ostateczni
339	będa	będą
345	owca	owce
352	ca	co
364	im perf	imperf
371	gorącej	goręcej
379	dopóki	dopóty
379	dopóki	dopóty
379	wiarem	wiarem
396	ircatura	creatura
402	komu	kógo

ALUMNI AKADEMII

DUCHOWNEJ RZYMSKO-KATOLICKIEJ

W PETERSBURGU.

ROKU PAŃSKIEGÓ 1907 i 1908.

Z ARCHIDYECEZYI MOHYLOWSKIEJ

1. Biełogołowy Józef, ur. 1883 r.
2. Lisowski Adam, ur. 1883 r.
3. Trojgo Jan, ur. 1880 r.
4. Grodis Jan, ur. 1881 r.
5. Iwanow Dominik, ur. 1883 r.
6. Abrantowicz Fabian, ur. 1884 r.
7. Iwicki Witold, ur. 1884 r.
8. Kiesilis Antoni, ur. 1885 r.

9. Wasilewski Jan, ur. 1885 r.
10. Paukszta Emilian, ur. 1883 r
11. Rutkowski Franciszek, ur. 1883 r.

Z DYECEZYI ŻMUDZKIEJ

1. Łabanowski Ignacy, ur. 1885 r.
2. Czesnis Błażej, ur. 1884 r.
3. Hutorowicz Jan, ur. 1883 r
4. Grabis Jan, ur. 1882 r.
5. Norejko Ludwik, ur. 1884 r.
6. Jucis Jan, ur. 1885 r.
7. Jurgutis Ładysław, ur. 1885 r.
8. Wajtkus Michał, ur. 1883 r.
9. Szuman Henryk, ur. 1886 r.
10. Milwid Ładysław, ur. 1886 r.
11. Durycki Michał, ur. 1887 r.

Z DYECEZYI ŁUCKO-ŻYTOMIRSKIEJ

1. Jełowicki Gustaw, ur. 1880 r.
2. Krawiecki Ładysław, ur. 1880 r.
3. Szyszko Ryszard, ur. 1881 r.
4. Galicki Bronisław, ur. 1884 r.
5. Tuszyński Piotr, ur. 1883 r.
6. Tworkowski Wacław, ur. 1883 r.
7. Tomaszewski Józef, ur. 1885 r.

Z DYECEZYI WILEŃSKIEJ

1. Stefanowicz Jan, ur. 1880 r.
2. Miłkowski Stanisław, ur. 1881 r.
3. Kiersnowski Kazimierz, ur. 1883 r.
4. Kraujalis Piotr, ur. 1882 r.
5. Tamulewicz Franciszek, ur. 1883 r.
6. Grynkiewicz Franciszek, ur. 1884 r.
7. Zajączkowski Wincenty, ur. 1884 r.
8. Rejmis Mieczysław, ur. 1884 r.
9. Stankiewicz Antoni, ur. 1885 r.
10. Chomski Leopold, ur. 1885 r.
11. Kozak Julian, ur. 1886 r.
12. Mikołajun Edward, ur. 1885 r.
13. Śmiałowski Stanisław, ur. 1883 r.
14. Poniatowski Józef, ur. 1886 r.
15. Olszański Ignacy, ur. 1883 r.

Z DYECEZYI TYRASPOLSKIEJ

1. Hilfer Michał, ur. 1882 r.

Z ARCHIDYECEZYI WARSZAWSKIEJ

1. Archutowski Roman, ur. 1882 r.
2. Wyrębowski Adam, ur. 1882 r.

3. Radkowski Tadeusz, ur. 1883 r.
4. Tomczak Kazimierz, ur. 1883 r.
5. Fajęcki Adalbert, ur. 1881 r.
6. Ryster Julian, ur. 1885 r.
7. Wilanowski Bolesław, ur. 1885 r.

Z DYECEZYI KIELECKIEJ

1. Sikorski Karol, ur. 1879 r.
2. Krzakowski Jan, ur. 1867 r.
3. Błaszczyk Adam, ur. 1882 r.
4. Maliszewski Bołesław, ur. 1881 r.
5. Wiśniewski Maryan, ur. 1885 r.
6. Sonik Franciszek, ur. 1885 r.
7. Łapot Mikołaj, ur. 1886 r.
8. Górczyński Feliks, ur. 1880 r.

Z DYECEZYI LUBELSKIEJ

1. Zawistowski Antoni, ur. 1882 r.
2. Bondkowski Władysław, ur. 1883 r.
3. Orzeł Stefan, ur. 1884 r.
4. Tylus Franciszek, ur. 1886 r.

Z DYECEZYI KUJAWSKO-KALISKIEJ

1. Kremer Piotr, ur. 1877 r.
2. Sypniewski Tadeusz, ur. 1882 r.

3. Jeliński Franciszek, ur. 1885 r.
4. Sowiński Jan, ur. 1885 r.
5. Wojtasik Ładysław, ur. 1886 r.
6. Kalinowski Zenon, ur. 1885 r.

Z DYECEZYI SANDOMIERSKIEJ

1. Wyrzykowski Andrzej Edmund, ur. 1879 r.
2. Gonsiorowski Ładysław, ur. 1878 r.
3. Sobierajski Leon. ur. 1883 r.
4. Kasprzycki Henryk, ur. 1886 r.

Z DYECEZYI PŁOCKIEJ

1. Flaczyński Franciszek, ur. 1881 r.
2. Krysiak Andrzej, ur. 1881 r.
3. Jaźwiński Stanisław, ur. 1879 r.
4. Walter Edmund, ur. 1884 r.
5. Godlewski Henryk, ur. 1886 r.
6. Nowakowski Franciszek, ur. 1885 r.
7. Słonicki Feliks, ur. 1879 r.

Z DYECEZYI SEJNEŃSKIEJ CZYLI AUGUSTOWSKIEJ

1. Kurajtys Franciszek, ur. 1883 r.
2. Połubiński Antoni, ur. 1882 r.
3. Nowicki Pius, ur. 1885 r.
4. Olański Kazimierz, ur. 1883 r.

KSIĘDZA ANTONIEGO CHMIELOWSKIEGO

prace poprzednio drukowane.

1. Ćwiczenia duchowne. Kraków. 1904 r. cena 1 rb. z drzeworytem św. Ignacego Lojoli.
2. Droga krzyżowa na czternaście stacyj rozłożona. Warszawa. 1905 r. cena 20 kop.
3. Ewangelie na niedziele i święta całego roku w oprawie z drzeworytami. Warszawa. 1897 r. c. 50 kop.
4. Homilie na niedziele i święta całego roku. Warszawa. 1895 r. cena 2 rb.
5. Historya Biblijna Starego testamentu dla szkół. Warszawa. 1905 r. cena 1 rb. w oprawie.
6. Historya Święta Starego testamentu dla dzieci. Częstochowa. 1883 r. cena 20 kop.
7. Historya Święta Nowego testamentu dla dzieci. Częstochowa. 1883 r. cena 15 kop.
8. Kapłan i cnota czystości w druku.
9. Kazania o rzeczach ostatecznych. Wydanie drugie. Warszawa. 1894 r. cena 1 rb.
10. Kazania o dobrych uczynkach. Warszawa. 1880 r. c. 1 rb.
11. Kazania na niedziele i święta całego roku. 2 tomy. Kraków. 1880 i 1882, cena 5 rubli.
12. Kazania Wielkopostne. Z drzeworytem. Kraków. 1893 r. cena 1 rb.

13. Kazanie o dwojakim kościele. Z drzeworytem. Warszawa. 1884 r. cena 1 rb.
14. Konferencye o cnotach teologicznych w druku.
15. Kazania o chwalebnej Eucharystyi. Z drzeworytem. Warszawa. 1884 r. cena 2 rb.
16. Kazania na uroczystości Świętych Apostołów i Ewangelistów. Z drzeworytami i życiorysami. Warszawa. 1895 r. cena 1 rb.
17. Kazania przygodne, na uroczystości Świętych Męczenników, Biskupów, Wyznawców, Panien, Wdów. Warszawa. 1902 r. cena 2 rb. Z drzeworytami.
18. Konferencye o rzeczach ostatecznych. Warszawa. 1883 r. cena 75 kop.
19. Konferencye o sprawie zbawienia. Na Wielki Post bardzo przydatne. Warszawa. 1894 r. cena 1 rubel 80 kop. Z drzeworytami.
20. Konferencya o gorliwości kapłańskiej. Włocławek. 1897 r. cena 5 kop.
21. Konferencya o pożytkach utrapień. Włocławek. 1897 r. cena 5 kop.
22. Krótki rys historyi kościelnej, dla szkół. Z drzeworytami. Waszawa. 1904 r. cena 1 rb. W oprawie.
23. Kwiateczki duchowne Blozyusza z drzeworytami. Warszawa. 1889 r. cena 1 rb. Wydanie drugie 1904 roku.
24. Maksymy św. Ignacego Lojoli. Z drzeworytami. Warszawa. 1886 r. cena 1 rb. 50 kop.
25. Manna niebieska, książka do nabożeństwa dla młodzieży katolickiej. Warszawa. 1897 r. cena 1 rb.
26. Męka Pana naszego Jezusa Chrystusa. Z punktu historycznego i archeologicznego. Z drzeworytem. Warszawa. 1905 r. cena 1 rub. W oprawie.
27. Nauki na niedziele i święta całego roku. Po trzy nauki na każdą niedzielę i święto. Trzy tomy. Z drzeworytem. Warszawa. 1887, 1892, 1893. cena 6 rub.
28. O prawdziwej skrusze serca. Warszawa. 1891 r. cena 20 kop Z drzeworytem.
29. O cnotach, książka do nabożeństwa, rozmyślania, rekolekcyj Z obrazkami. Warszawa. 1900 r. cena 50 kop.
30. O Trzech przybytkach, książka ascetyczna, Warszawa, 1903 r. cena 50 kop. W oprawie.

31. Pamiątka rekollekcyj. Częstochowa. 1883 r. cena 20 kop.
32. Podręcznik do rozmyślań i kazań w oprawie cena 1 r. 50 kop.
33. Pokuta i jej warunki w druku.
34. Rekollekcye dla kapłanów i zakonników. Z drzeworytem św. Ignacego Lojoli. Kraków. 1889 r. cena 1 rb.
35. Rekollekcye kapłańskie trzydniowe. Z drzeworytami. Warszawa. 1901 r. cena 1 rb. W oprawie.
36. Rozmyślania o cnotach teologicznych w druku.
37. Rozmyślania o pokucie i jej warunkach w druku.
38. Sam na sam z Bogiem, książka ascetyczna z drzeworytami. Warszawa. 1905 r. cena 1 rb. W oprawie.
39. Skarb duszy, książka do nabożeństwa z obrazkami. Warszawa, 1897 r. cena 1 rb. 50 kop.
40. Trzy przybytki, książka do nabożeństwa z obrazkami. Warszawa, stron 1148. 1903 r. cena 2 ruble bez oprawy.
41. U stóp Trójcy Świętej, książka do nabożeństwa z obrazkami. Warszawa. 1903 r. cena 1 rb.
42. Wobec Boga, książka do nabożeństwa z ładnym obrazkiem Matki Boskiej na początku. Kraków. 1896 r. cena 1 rb.
43. Zachęta do doskonałości, książeczka ascetyczna. Warszawa. 1895 r. cena 15 kop.
44. Życie według wiary i rozumu, książka ascetyczno-dydaktyczna. Z drzeworytami. Warszawa. 1890 r. cena 1 rb. 50 kop.
45. Życiorys Arcybiskupa Stanisława Karnkowskiego. Z listami tegoż Arcybiskupa. Warszawa. 1895 r. cena 1 rb. Z drzeworytem Arcybiskupa.
46. Żywot świętego Leonarda, Wyznawcy. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
47. Żywot świętego Antoniego Padewskiego. Częstochowa. 1883 r. cena 15 kop. Z nabożeństwem do ś. Antoniego.
48. Żywot świętego Aleksandra męczennika. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
49. Żywot świętego Józefa Oblubieńca N. M. P. Częstochowa, 1883 r. cena 5 kop.
50. Żywot świętego Kazimierza, Królewicza Polskiego. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
51. Żywot świętego Stanisława, biskupa i męczennika. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
52. Żywot świętego Wiktora, papieża i męczennika. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.

53. Żywot świętej Emilii, panny i męczenniczki. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
54. Żywot świętej Natalii, panny i męczenniczki. Częstochowa. 1883 r. cena 5 kop.
55. Żywot Małgorzaty Bosko. Warszawa. 1893 r. cena 50 kop. Z drzeworytem.
56. Żywot świętego Franciszka Salezego. Z drzeworytem. Warszawa. 1901 r. cena 20 kop.
57. Żywot świętej Joanny Franciszki Fremiot de Chantal. Warszawa. 1901 r. cena 20 kop.
58. Żywot świętego Ignacego Lojoli. Z drzeworytem. Kraków 1890 r. cena 15 kop.
59. Życiorys ks. Jana Dymitra Solikowskiego, Arcybiskupa Lwowskiego. Kraków. 1890 r. cena 15 kop. Z testamentem tegoż Arcybiskupa.
60. Żywot świętego Krzysztofa, Męczennika. Z drzeworytami. Warszawa. 1904 r. cena 20 kop.

Powyższe książki są do nabycia w drukarni Synów Stanisława Niemiry, Plac Warecki 4, oraz w księgarniach Warszawskich i prowincyonalnych.